

**Institute of European Integration
(Warsaw, Poland)**

**Instytut Integracji Europejskiej
(Warszawa, Polska)**

EUROPEAN INTEGRATION OF ECONOMICS, EDUCATION AND LAW

Proceedings of the International Scientific Conference

*The Conference is co-organized by Odesa Institute of Trade and Economics of
Kyiv National University of Trade and Economics, (Odesa, Ukraine)*

March 22-23, 2018

Warsaw, Poland

UDC 330+340+378

JEL Classification: E10, I20, K10

Recommended for publication by the Program and Scientific Council of
the Institute of European Integration, (№ 1-03, 30.03.2018)

Programme Committee of the Conference:

Grażyna Dzwonkowska – Chairman of the Board of the Institute of European Integration, Poland.

Bogusław Sygit – Doctor Habilitated of Law, Professor, Uniwersytet Łódzki, Poland.

Włodzimierz Kobrzyński – Doctor Habilitated of Law, Uniwersytet Warszawski, Poland.

Ryszard Pukala – PhD, Professor, Vice-Rector of Bronisław Markiewicz State Higher School of Technology and Economics in Jarosław, Poland.

Yaroslav Kvach – Doctor of Economics, Professor, Director, Odesa Trade and Economic Institute of Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine.

Viktor Koval – Doctor of Economics, Associate Professor, Odesa Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics, Ukraine.

Sergey Petkov – Doctor of Science of Law, Professor, Professor of Academy MKA, expert EEDA, Vice-President European Institute of Further Education, Slovakia.

Olga Stukalenko – Doctor of Science of Law, Department of Administrative and Commercial Law, Odesa I. I. Mechnikov National University, Ukraine.

Júlia Ondrová, – PhD, Associate Professor, Department of the Constitutional Law, Matej Bel University, Slovakia.

ISBN 978-83-950153-4-2

EUROPEAN INTEGRATION OF ECONOMICS, EDUCATION AND LAW:

Proceedings of the International Scientific Conference, March 22-23, 2018. Warsaw: BMT Eridia Sp. z o.o. Wydawnictwo Erida, 2018, p. 352. ISBN: 978-83-950153-4-2.

Publisher: BMT Eridia Sp. z o.o. Wydawnictwo Erida
erida@erida.com.pl

Editor: Grażyna Dzwonkowska
Compiler by Anastasiya Podgorna

ISBN 978-83-950153-4-2

*Authors are responsible for the content and accuracy.
The proceedings have not been amended or proofread.*

Published under the terms of
the Creative Commons CC BY-NC 4.0 License

© Instytut Integracji Europejskiej, 2018
© Zespół autorów, 2018

CONTENTS

SECTION I. PROSPECTS OF INNOVATIVE AND INVESTMENT DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE EURO- REGIONAL COOPERATION

Oksana Redkva, Iryna Strutynska <i>State policy and competitiveness of the machine-building industry in the conditions of euro integration.....</i>	15
Viktor Koval <i>The impact of competition on the economic security of enterprises.....</i>	19
Tatiana Zhuravlova <i>Financial capacity of the joint territorial groups as a factor of stability development in region.....</i>	22
Petro Petrashko <i>European experience of monetization strategies for video game industry startups.....</i>	25
Natalya Bryukhovetskaya, Lilia Ivanenko <i>Approaches to simulation of investment activity of enterprises with respect to human capital development.....</i>	28
Olena Lazarieva <i>Statepolicy and competitiveness of the machine- building industry in the conditionsof Euro integration.....</i>	32
Yuliya Zhuravlova <i>EU strategy as a factor of socio-economic development of the danube region.....</i>	36
Nazarii Liskovych <i>Analisis of modern trends of development of aviation industry of Ukraine</i>	39
Oksana Kondratiuk <i>Innovation as a key factor of enterprise development.....</i>	43
Olena Drozdova <i>Investment attractiveness of Internet stores in the sphere of electronic commerce.....</i>	47
Olga Ratushna <i>Account reflection of investment and innovation.....</i>	50
Oleksandr Shevchenko, Oleksandr Krasnolutskyi <i>European experience of regulation of economic concentration of land resources in agricultural enterprises.....</i>	53
Larisa Chernyshova, Viktoriia Kozub <i>The teatures cooperation of Ukraine with Europeon Union in the investment sphere.....</i>	58

Natalia Shevchenko	
<i>Increasing competitiveness of animal husbandry by the way of organic production and improvement of its accounting.....</i>	62
Viktoriia Laptieva	
<i>Problems of innovative development of industrial enterprises and principles of their solutions.....</i>	66
Tetiana Husakovska, Lesia Rybalko-Rak	
<i>Assessment of intellectual capital of enterprise.....</i>	70
Irina Bryl, Jaroslav Bryukhovetsky	
<i>Definition of the intellectual component in the management and capitalization of the enterprise.....</i>	74
Marina Bashinska, Daria Gnatenko	
<i>Tolls aspects of Ukrainian eurointegration.....</i>	78
Liudmyla Zavidna	
<i>Estimation of investment attractiveness of hotel business of Ukraine.....</i>	82
Andrii Andreichenko	
<i>Non-waste technology in the agricultural sector as the condition of an introduction of a circular economy in Ukraine.....</i>	86
Kateryna Kolesnikova, Mariia Makedonska, Olga Pavliuk, Antonina Pomazunova	
<i>Problems and prospects of innovative development of the Ukrainian national economy.....</i>	90
Andrii Andreichenko, Denys Zavertany	
<i>Analysis of risk management models in development of competitive strategies of bakery enterprises.....</i>	94
Lyuba Melnichuk, Yaremenko Anna	
<i>Customs risks and the experience of the European Union as to their management.....</i>	98
Inna Stepanova, Anastasiya Podgorna	
<i>The neutralization of risks in investments.....</i>	101
Micola Shamin	
<i>Strategic vectors of development of intellectual potential in enterprises.....</i>	104
Turytsia Yevheniia	
<i>Problems and prospects of development of social sphere in conditions of eurointegration processes.....</i>	108
Nataliia Nalyvaiko	
<i>The research of the possibilities of ecological certification of products by woodworking enterprises of the carpathian region of Ukraine.....</i>	112
Oleksandr Lozovskyi, Volodymyr Lebabin	
<i>The role of the social-psychological factors in managing the enterprise.....</i>	116
Anastasiia Mytrofanova	
<i>Ukrainian-Hungarian economic cooperation: present state and potential for development.....</i>	119
Olga Bogutska	
<i>New industrialization in Ukraine: status, opportunities and investment support.....</i>	123

Yulia Grynychuk, Nadiia Koval	
<i>Investment attractiveness of agricultural production in Ukraine.....</i>	127
Petro Khomishin, Oleksandra Haidarzhy	
<i>State system of Ukraine in modern conditions.....</i>	131
Andrey Grymalyk, Tetiana Prodan, Tamila Maiorova	
<i>Investment mechanism of the process of real European integration of Ukraine.....</i>	134
Larysa Nosach, Kateryna Velychko	
<i>Currency cooperation in a virtual environment.....</i>	138
Oleksiy Podmazko	
<i>Innovative entrepreneurship in the context of development of regional clusters.....</i>	142
Olga Evdokimova, Diana Perveli, Vladimir Perederiy	
<i>Problems of development of euroregional cooperation in ukraine and ways of their solution.....</i>	146
Anatoly Vdovichenko, Irina Golubovych	
<i>Venture business as an effective tool for implementing of innovation policy.....</i>	150
Inna Stepanova, Irina Malinovska, Aleona Karayvan	
<i>Problems and perspectives of planning at enterprises of Ukraine.....</i>	154
Natalya Andryeyeva, Daria Bulysheva	
<i>Modern aspects of innovative development of the recreational and tourist sector of national economy in the european court of cooperation.....</i>	158
Natalia Dobrianska, Vasiliy Popovich, Alisa Shevchenko	
<i>Conceptual bases forming and evaluation of the system of management in innovative development of the region.....</i>	162
Natalya Andryeyeva	
<i>Prospects for the development of environmentally clean agro-formal production in ukraine in the context of Euro-regional cooperation.....</i>	166
Vitaliia Hrabchak	
<i>Analysis of the effects of the environmental factors on formation and increasing the trade enterprise reputation.....</i>	170
Olena Nikoliuk	
<i>Financial provider of operating activities of enterprises.....</i>	173
Lyudmila Borisova, Anastasiia Hinkul	
<i>Investment attractiveness of Ukraine.....</i>	177
Olena Drozdova ,Oksana Korchmar, Julia Baadzhy	
<i>Problems of innovative development in Ukrainian tourism industry.....</i>	181
Olena Lukianykhina	
<i>The impact of corruption as antisocial phenomenon on economic prospects for the implementation of the European integration goals of Ukraine.....</i>	184
Olha Zamlynska, Tetiana Shevchenko	
<i>The role of customs payments in pumping up the budget of Ukraine.....</i>	188

Valeriia Drozdova, Svitlana Bondarenko <i>Ukraine-Poland: prospects of economic cooperation within Euroregions.....</i>	191
Tetiana Salashenko <i>Current design of eu electricity markets:challenge for Ukraine.....</i>	195
Yaroslav Kvach, Nadiia Shevchenko, Vitalii Haidarzhy <i>Market risks consideration in management of the enterprise liquidity in the context of Euro-regional cooperation.....</i>	200
Viacheslav Kotlubay, Eugenia Djur, Tetiana Rudenko <i>Problems and prospects of development of foreign trade with the countries of the European Union.....</i>	204
Olena Mindova, Mariia Podmazko <i>Influence of customs payments on the economic security of the country, problems and ways of overcoming.....</i>	207
Iryna Martyniuk <i>Prospects for the introduction of environmentally-oriented benefits for corporate income tax in Ukraine.....</i>	211
Daria Zinkovska <i>The introduction of the benchmarking in the activity of Ukrainian agricultural companies.....</i>	214
Olena Drozdova, Hanna Arnautova <i>Investment attractiveness Internet technologies in accounting.....</i>	218
Olha Slobodyanyuk , Yulia Ischenko <i>Development of customs policy of Ukraine in modern conditions.....</i>	222
Euvgghenia Kryvovyaz <i>Promising directions for adaptation of foreign experience of state control over use and protection of natural resources in Ukraine.....</i>	226
Yevheniia Bohatyrova <i>Instruments offiscal regulation of innovation and investment development.....</i>	230
Svitlana Kolontai, Angelina Petrashevska <i>Analisis of innovative-investment development of the tourism industry of the Odesa region of Ukraine.....</i>	234
Dmitry Burlachenko, Irina Savalyuk, Tetiana Stoyanova <i>Implementation Euro-regional standards in Urkaine.....</i>	238
Vasily Muzhajlo, Marina Zaborskaya, Nadia Bodnar, Nadia Kulaksyz <i>Problem of financial security in accounting science.....</i>	241
Lyudmyla Deshko <i>International cooperation in the field of Innovations and Investment.....</i>	245
Tetiana Neboha <i>State stimulation of the it-development in Ukraine: goals and objectives.....</i>	248

**SECTION 2. MODERNIZATION OF HIGHER EDUCATION IN
ENSURING THE PROCESS OF INTEGRATION INTO THE EUROPEAN
EDUCATIONAL SPACE**

Iryna Gamova <i>Using 4P-analysis in educational services.....</i>	251
Olena Ohurtsova <i>Extracurricular work as means of improving practical education in the development of students competence.....</i>	254
Natalia Benkovska <i>Being and developing as a professional.....</i>	257
Olena Kyrpychenko, Svitlana Chorna <i>The peculiarities of foreign-language training of students of non-philologic specialities in the European educational area.....</i>	260
Liudmyla Danilova, Yana Mariokha <i>The market of educational services in Ukraine.....</i>	264
Lesya Motorna <i>Reforming the educational process in colleges of Ukraine.....</i>	267

**SECTION 3. DEVELOPMENT OF THE LEGAL SYSTEM IN THE
CONTEXT OF HARMONIZATION OF NATIONAL LEGISLATION WITH
THE EUROPEAN LAW**

Alla Khomutenko <i>The evolution of the legal basis for modernization of public finance management of Ukraine.....</i>	271
Oksana Nikishyna, Nelia Bibikova <i>Harmonization of Ukrainian cooperative legislation with European norms in agro-sphere.....</i>	275
Kateryna Bosak <i>Domestic violence: effective response?.....</i>	279
Tomasz Lubas <i>European Union law and the arrangement of Internallaw.....</i>	282
Yuliya Zaloznova, Nataliia Trushkina <i>Normative-legal regulation in the field of E-Commerce in Ukraine.....</i>	285

Anna Gurzhiy, Borovyk Julia	
<i>Legislative basis of qualification administrative offences in the field of alternative medicine.....</i>	289
Viktoriia Ternavska	
<i>Law-creating policy of Ukraine in the aspect of European Integration.....</i>	292
Taras Gurzhiy, Andriy Petritskiy	
<i>Legal framework for stopping offences in the field of personal data protection.....</i>	295
Anna Kysel	
<i>New standarts of proofin administrative proceedings.....</i>	299
Olha Kolesnik	
<i>Upgradingthe standarts of proofinin cash.....</i>	303
Inna Bila	
<i>Transformation of principles of administrative justice.....</i>	306
Mikola Deordev	
<i>Notes on upgrading legislation in the field of administrative procedure.....</i>	309
Liza Lyutenko	
<i>Place of the institution of dispute settlement with judge.....</i>	313
Maria Khrapitskaya	
<i>Place cases of indefinite complexity.....</i>	317
Roman Aseev	
<i>Un recommendations on the criminal legal protection against corruption.....</i>	321
Anna Starek-Wrober	
<i>Nature protection in the polish legislation- overview of transformation.....</i>	325
Júlia Ondrová	
<i>Constitutional changes influenced by the European Union membership.....</i>	330
Konstantin Kravchenko	
<i>Notes on the types of tax disputes.....</i>	335
Tatyana Ivanova	
<i>The legal status of a lawyer in administrative proccedings.....</i>	340
Mariana Yachmenska	
<i>Institute exemplary in administrative proccedings.....</i>	344
Stanislav Gorbachenko	
<i>Perspective of the vichoranda of command forms in the management of the sea complex.....</i>	348

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В СИСТЕМІ
ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВ

Редьква Оксана, Струтинська Ірина <i>Державна політика та конкурентноспроможність машинобудівної галузі в умовах Євроінтеграції.....</i>	15
Коваль Віктор <i>Вплив конкуренції на економічну безпеку підприємств.....</i>	19
Журавльова Тетяна <i>Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад як чинник стабільності регіону.....</i>	22
Петрашко Петро <i>Європейський досвід стратегій монетизації для стартапів відеоігр....</i>	25
Брюховецька Наталія, Іваненко Лілія <i>Підходи до імітаційного моделювання інвестиційної активності підприємств з урахуванням розвитку людського капіталу.....</i>	28
Лазарєва Олена <i>Управління земельними ресурсами в контексті приєднання до Європейського союзу.....</i>	32
Журавльова Юлія <i>Стратегія ЄС як чинник соціально-економічного розвитку Дунайського регіону</i>	36
Ліскович Назарій <i>Аналіз сучасних тенденцій розвитку авіаційної галузі України.....</i>	39
Кондратюк Оксана <i>Інновації як ключовий фактор розвитку підприємства.....</i>	43
Дроздова Олена <i>Інвестиційна привабливість інтернет-магазинів в сфері електронної комерції.....</i>	47
Ратушна Ольга <i>Облікове відображення інвестиційно-інноваційної діяльності.....</i>	50
Шевченко Олександр, Краснолуцький Олександр <i>Європейський досвід регулювання економічної концентрації земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах.....</i>	53
Чернишова Лариса, Козуб Вікторія <i>Особливості співробітництва України та європейського союзу в інвестиційній сфері.....</i>	58
Шевченко Наталія <i>Підвищення конкурентоспроможності галузі тваринництва шляхом виробництва органічної продукції та удосконалення її обліку.....</i>	62

Лаптева Вікторія	
<i>Проблеми інноваційного розвитку промислових підприємств та засади їх вирішення.....</i>	66
Гусаковська Тетяна, Рибалко-Рак Леся	
<i>Оцінка інтелектуального капіталу підприємства.....</i>	70
Бриль Ірина, Брюховецький Ярослав	
<i>Визначення інтелектуальної складової в управлінні та капіталізації підприємства.....</i>	74
Башинська Марина, Гнатенко Дар'я	
<i>Митні аспекти Євроінтеграції України.....</i>	78
Завідна Людмила	
<i>Оцінка інвестиційної привабливості готельного бізнесу України.....</i>	82
Андрейченко Андрій	
<i>Безвідходна технологія в агропромисловому комплексі як умова впровадження циркулярної економіки в Україні.....</i>	86
Колесникова Катерина, Македонська Марія, Павлюк Ольга, Помазунова Антоніна	
<i>Проблеми та перспективи інноваційного розвитку національної економіки України.....</i>	90
Андрейченко Андрій, Завертаний Денис	
<i>Аналіз моделей управління ризиками при розробці конкурентних стратегій підприємств хлібопекарської галузі.....</i>	94
Мельничук Люба, Яременко Анна	
<i>Митні ризики та досвід європейського союзу щодо управління ними.....</i>	98
Степанова Інна, Подгорна Анастасія	
<i>Нейтралізації ризиків у інвестиційній діяльності.....</i>	101
Шамін Микола	
<i>Стратегічні вектори розвитку інтелектуального потенціалу підприємства.....</i>	104
Туриця Євгенія	
<i>Проблеми та перспективи розвитку соціальної сфери України в умовах євроінтеграційних процесах.....</i>	108
Наливайко Наталія	
<i>Дослідження можливостей екологічної сертифікація продукції деревообробними підприємствами Карпатського регіону України.....</i>	112
Лозовський Олександр, Лебабін Володимир	
<i>Роль соціально-психологічних факторів в управлінні підприємством.....</i>	116
Митрофанова Анастасія	
<i>Українсько-угорське економічне співробітництво: сучасний стан та потенціал розвитку.....</i>	119
Богуцька Ольга	
<i>Нова індустріалізації в Україні: стан, можливості та інвестиційне забезпечення.....</i>	123

Гринчук Юлія, Коваль Надія <i>Інвестиційна привабливість сільськогосподарського виробництва в Україні.....</i>	127
Хомишин Петро, Гайдаржи Олександра <i>Державна система України в сучасних реаліях.....</i>	131
Грималюк Андрій, Продан Тетяна, Майорова Таміла <i>Інвестиційний механізм процесу реальної Євроінтеграції України.....</i>	134
Носач Лариса, Величко Катерина <i>Валютне співробітництво у віртуальному середовищі.....</i>	138
Подмазко Олексій <i>Інноваційне підприємництво в контексті розвитку регіональних кластерів.....</i>	142
Євдокимова Ольга, Первелі Діана, Передерій Володимир <i>Проблеми розвитку єврорегіонального співробітництва в Україні та способи їх вирішення.....</i>	146
Вдовиченко Анатолій, Голубович Ірина <i>Венчурний бізнес як ефективний інструмент реалізації інноваційної політики.....</i>	150
Степанова Інна, Маліновська Ірина, Карайван Альона <i>Проблеми фінансового планування на підприємствах України.....</i>	154
Андрєєва Наталя, Булишева Дар'я <i>Сучасні аспекти інноваційного розвитку рекреаційно-туристичного сектору національної економіки у напрямку Європейського співробітництва.....</i>	158
Добрянська Наталя, Попович Василь, Шевченко Аліса <i>Концептуальні засади формування та оцінювання системи управління інноваційним розвитком регіону.....</i>	162
Андрєєва Наталя <i>Перспективи розвитку екологічно чистих агропродовольчих виробництв в Україні в контексті Єврорегіонального співробітництва.....</i>	166
Грабчак Віталія <i>Аналіз впливу факторів середовища на формування та підвищення репутації підприємства торгівлі.....</i>	170
Ніколюк Олена <i>Фінансове забезпечення операційної діяльності підприємств.....</i>	173
Борисова Людмила, Гінкул Анастасія <i>Інвестиційна привабливість України.....</i>	177
Дроздова Олена, Корчмар Оксана, Бааджи Юлія <i>Проблеми інноваційного розвитку туристичної галузі України.....</i>	181
Лук'янихіна Олена <i>Вплив корупції як асоціального економічного явища на перспективи реалізації євроінтеграційних цілей України.....</i>	184

Замлинська Ольга, Шевченко Тетяна	
<i>Роль митних платежів в наповненні бюджету України.....</i>	188
Дроздова Валерія, Бондаренко Світлана	
<i>Україна – Польща: перспективи розвитку економічного співробітництва в рамках Євро регіонів.....</i>	191
Салашенко Тетяна	
<i>Поточний дизайн ринків електроенергії ЄС: виклик Україні.....</i>	195
Квач Ярослав, Шевченко Надія, Гайдаржи Віталій	
<i>Врахування ринкових ризиків в управлінні ліквідністю.....</i>	200
Котлубай В'ячеслав, Джур Євгенія, Руденко Тетяна	
<i>Перспективи розвитку зовнішньої торгівлі з країнами ЄС.....</i>	204
Міндова Олена, Подмазко Марія	
<i>Вплив митних платежів на економічну безпеку країни.....</i>	207
Мартинюк Ірина	
<i>Перспективи впровадження екологічно спрямованих пільг з податку на прибуток підприємств в Україні.....</i>	211
Зіньковська Дарія	
<i>Впровадження інструментарію бенчмаркінгу в діяльність українських агропродовольчих підприємств.....</i>	214
Дроздова Олена, Арнаутова Анна	
<i>Інвестиційна привабливість інтернет-технологій в обліку.....</i>	218
Слободянюк Ольга, Іщенко Юлія	
<i>Розвиток митної політики України в сучасних умовах.....</i>	222
Кривов'яз Євгенія	
<i>Перспективні напрями адаптації зарубіжного досвіду державного контролю за використанням та охороною природних ресурсів.....</i>	226
Богатирьова Євгенія	
<i>Інструменти бюджетно-податкового регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку.....</i>	230
Колонтай Світлана, Петрашевська Ангеліна	
<i>Аналіз інноваційно-інвестиційного розвитку туристичної галузі в одеському регіоні України.....</i>	234
Бурлаченко Дмитро, Савалюк Ірина, Стоянова Тетяна	
<i>Реалізація євроінтеграційних стандартів в Україні: acta non verba.....</i>	238
Мужайло Василь, Заборська Марина, Боднар Надія, Кулаксіз Надія	
<i>Проблематика фінансової безпеки в бухгалтерській науці.....</i>	241
Дешко Людмила	
<i>Міжнародне співробітництво держав в інноваційно-інвестиційній сфері.....</i>	245
Небога Тетяна	
<i>Державне стимулювання розвитку ІТ-галузі України: цілі та завдання.....</i>	248

СЕКЦІЯ 2. МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОЦЕСУ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Гамова Ірина <i>Застосування 4n-аналізу в освітніх послугах.....</i>	251
Огурцова Олена <i>Позааудиторна робота як засіб підвищення практичного направлення у підготовці студентської молоді.....</i>	254
Беньковська Наталія <i>Бути та розвиватися як професіонал.....</i>	257
Кирпиченко Олена, Чорна Світлана <i>Особливості іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей у європейському освітньому просторі.....</i>	260
Данілова Людмила, Марйоха Яна <i>Ринок освітніх послуг в Україні.....</i>	264
Моторна Леся <i>Реформування освітнього процесу в коледжах України.....</i>	267

СЕКЦІЯ 3. РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ІЗ ПРАВОМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО

Хомутенко Алла <i>Еволюція правових основ модернізації управління державними фінансами України.....</i>	271
Нікішина Оксана, Бібікова Неля <i>Гармонізація українського кооперативного законодавства із європейськими нормами в агросфері.....</i>	275
Босак Катерина <i>Домашнє насильство: чи ефективні заходи протидії?.....</i>	279
Лубаш Томаш <i>Законодавство Європейського Союзу та організація внутрішнього права.....</i>	282
Залознава Юлія, Трушкіна Наталія <i>Щодо нормативно-правового регулювання у сфері електронної комерції в Україні.....</i>	285

Гуржій Анна, Боровик Юлія <i>Правові підстави кваліфікації адміністративних правопорушень в галузі народної медицини.....</i>	289
Тернавська Вікторія <i>Правотворчі політики в Україні в контексті європейської інтеграції.....</i>	292
Гуржій Тарас, Петрицький Андрій <i>Правові засади припинення правопорушень у сфері захисту персональних даних</i>	295
Кисель Анна <i>Нові стандарти доказування в адміністративному судочинстві.....</i>	299
Колеснік Ольга <i>Оновлені стандарти доказування в кодексі адміністративного судочинства України.....</i>	303
Біла Інна <i>Трансформація принципів адміністративного судочинства.....</i>	306
Дєордєв Микола <i>Нотатки щодо оновлення законодавства у сфері адміністративного судочинства.....</i>	309
Лютенко Ліза <i>Місце інституту врегулювання спору за участю судді в адміністративному судочинстві.....</i>	313
Храпицька Марія <i>Місце справ незначної складності в адміністративному судочинстві.....</i>	317
Асеєв Роман <i>Рекомендації ООН щодо кримінально-правових заходів протидії корупції.....</i>	321
Старек-Вробел Анна <i>Охорона природи в польському законодавстві - огляд трансформації.....</i>	325
Ондрова Юлія <i>Конституційні зміни впливу членства у Європейському союзі.....</i>	330
Кравченко Константин <i>Нотатки щодо видів податкових спорів.....</i>	335
Іванова Тетяна <i>Правовий статус адвоката в адміністративному судочинстві: реалії сьогодення.....</i>	340
Ячменська Мар'яна <i>Інститут зразкових справ в адміністративному судочинстві.....</i>	344
Горбаченко Станіслав <i>Перспективи використання командних форм управління у морегосподарському комплексі.....</i>	348

**SECTION I. PROSPECTS OF INNOVATIVE AND INVESTMENT
DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE EURO-
REGIONAL COOPERATION**

Oksana Redkva,

Ph.D. in Economics,

Technical College of Ternopil Ivan Puliui National Technical University

Iryna Strutynska,

Ph.D. in Economics,

Associate Professor of the Chair Computer Sciens,

Ternopil Ivan Puliui National Technical University

Ternopil, Ukraine

**STATE POLICY AND COMPETITIVENESS OF THE MACHINE-BUILDING
INDUSTRY IN THE CONDITIONS OF EURO INTEGRATION**

Today, the machine-building industry of Ukraine is not competitive both at the domestic and foreign markets. In fact, Ukrainian export has mainly raw material character (according to the results of 2016, the share of agricultural products, metallurgy and chemical industry and mineral raw materials amounted to 70% of exports) and consists of intermediate goods with a relatively low technological component - the share of high-tech exports in 2015 was only 5,5% of the total volume of Ukrainian exports. At present, there is a need to upgrade technological processes at Ukrainian enterprises in order to transform gradually the Ukrainian economy into more innovative and knowledge-based and, as a result, more competitive at world markets. The government focuses on constructing a mechanism for exporting finished products instead of raw materials, which is implemented within the framework of the principles of competition, transparency and value added formation. The export strategy of Ukraine has selected the priority sectors of the economy in order to support the development of exports, among them in particular:

the sector of production of spare parts and components for the aerospace and aviation industry; mechanical engineering sector; food industry and beverage sector [1].

The high level of competition concerns the machine building sector, since domestic enterprises are not competitive at the external market, with a high degree of wear and tear of production assets and lack of active marketing strategy.

The volume of export-import operations with EU countries shows the degree of integration and stability of export deliveries of machine-building industry. Efficiency of such relations for the period from 2007 to 2017 is shown in the table 1.

Table 1

**Volume of export-import of machine-building industry with EU countries
for 2007-2017**

	Export			Import		
	thousand dollars USA	in % to the previous year	in% to the total volume	thousand dollars USA	in % to the previous year	in% to the total volume
2007	4976564	149,5	10,1	10571703	134,2	17,4
2008	4976564	149,5	10,1	10571703	134,2	17,4
2009	6341140	127,4	9,5	13379839	126,5	15,6
2010	5014319	79,1	12,6	6257044	46,8	13,8
2011	5563160	112,9	11	8076298	130,2	13,4
2012	6872431	103,6	10,1	12923826	109,6	15,5
2013	6826486	99,3	11	11850159	91,7	15,6
2014	5657205	82,9	10,5	8720756	73,6	16
2015	3940856	69,7	10,3	6273380	71,9	16,7
2016	3637946	92,3	10	7889365	125,8	20,1
2017	3540428	107,1	9	8326281	117,4	18,6

Source: made by author based on [3].

Analyzing the data, one can say that the export of raw materials, cars, vehicles and equipment is about twice less than imports of similar goods. Trade with the EU states shows that over the past three years there has been a gradual decrease in exports of goods in this sector, but imports have increased, which in turn will lead to the displacement of machine-building enterprises from external markets.

In connection with this, in order to ensure a steady increase in the export of Ukrainian products at the state level, a Roadmap for Strategic Trade Development for

the period from 2017-2020 has been developed. Let's note that in 2013 a draft "Concept of the State Target Economic Program for the Development of Domestic Engineering for the Agro-Industrial Complex by 2020" was worked out, which states that a comprehensive solution to the problems of machine building is impossible without proper state support and coordination of the activities of central and local authorities of the executive power, as well as legal regulation of ways to solve the main problems of the industry. Improvement of the technical level of domestic agricultural mechanical engineering is possible subject to the adoption and implementation of the State Target Economic Program for the development of domestic agricultural mechanical engineering until 2020. The development and implementation of the Program will enable the implementation of national projects "Grain of Ukraine" and "Revived Livestock", envisaged by the Decree of the President of Ukraine dated from March 12, 2012 No. 187 "On the National Action Plan for the Implementation of the Program of Economic Reforms for 2010-2014" A prosperous society, a competitive economy, an efficient state. The aim of the concept was to establish favorable economic, social and environmental conditions for the development of domestic agricultural machinery for effective technical maintenance of agro-industrial complex. However, the project has never been adopted, and the development of this program has been suspended. Consequently, machine building is left without proper support from the state side.

The improvement requires the existing base of internal and international acts and mechanisms used by the state to ensure their own interests and economic security of domestic economic entities in foreign economic relations, as well as to prevent possible complications. In this context, a special attention needs to be given to mechanisms for protecting the interests of machine-building enterprises in attracting foreign investment, in competition of domestic and imported goods on the domestic market, in promoting Ukrainian goods of machine-building in foreign markets, and access to strategically important raw materials, in the event of controversial situations in the domestic business entities with state authorities in the countries of their economic activity, in cases of application against domestic natural and legal persons

of actions that are contrary to generally accepted international norms, as well as those that are illegal. To prevent the emergence of threats of this nature, the relevant state authorities must strengthen their work in the direction [1, c. 64]: setting up favourable conditions and assistance to machine-building enterprises for the development of mutually beneficial international cooperative ties at enterprises; establishing cooperation with executive authorities of foreign states that perform functions similar to them, including functions of protection and ensuring national and economic security; preparation of relevant guidance documents on the development and conclusion of standard economic treaties with foreign entities for providing security, conducting explanatory and educational work for the general population regarding the appropriateness of concluding such agreements and determining the benefit from them in the short and long term; improvement of the system of state expertise of investment projects, especially those in which the state has its share of investment.

Consequently, in order to increase the volume of sales of machine-building products to European markets not only in the form of raw materials, but also in machinery, equipment and vehicles, the state needs to implement the export strategy in a comprehensive manner in relation to priority sectors of the economy and the draft on the target economic program for the development of domestic engineering.

References:

1. Ministry of Economic Development and Trade in Ukraine [Electronic resource]: [Website]. - Electronic data. – Kyiv: 20.11.2017. - Access mode: <http://www.me.gov.ua>.
2. Chekhovych H.T. Priorities and Priority Tasks of the State Policy in the Field of Economic Security of the Regions // H.T. Chekhovych // Agro world. – 2013. – № 22. – P. 61-65
3. The State Statistics Service of Ukraine [Electronic resource]: [Website]. - Electronic data. – Kyiv: 2007-2017. - Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Viktor Koval,
Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor,
Odesa Institute of Trade and Economics of
Kyiv National University of Trade and Economics,
Odesa, Ukraine

THE IMPACT OF COMPETITION ON THE ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES

In conditions of growing globalization and the impact of integration processes in the markets of Ukraine, there is an increase in threats to the economic security of the national economy. Confirmation of the dependence of competition and globalization is the Global Competitiveness Index, which is determined by the World Economic Forum and compiles a rating of the countries of the world for 2017-2018. Ukraine ranked 81 out of 137 countries, which indicates a low level of competitiveness. Although in 2016-2017 under the Global Competitiveness Index Ukraine took 85th place. One of the lowest subindexes is the intensity of local competition [1]. Therefore, the current economic situation actualizes the problem of the need to justify the institutional foundations for the development of economic security in the markets, since the low level of development of competition and the globalization of the world economy increase the threat to the national economy.

Goal of the research is to substantiate the impact of structural preconditions of the competition on economic security.

Main results. Economic security is a fundamental fundamental and one of the components of national security. In general, the economic security of entities on the market is understood as the state of the competitive environment on the market (a significant market advantage), as well as the ability of the institutional system to facilitate the implementation of mechanisms to counter possible threats (economic, information, technological) in the markets [2].

Component of national security of Ukraine supports economic security of the market and the branch complexes, which includes machine building industry. This system predicts the protection of national and economic interests of the entities of the market that is leveling trans nationalization reasons of the industry; reducing the negative impact of the competition on the basis of organizational and economic, legal factors[4]. In our opinion, most of the problems noted above in ensuring economic security are interrelated and very relevant, namely the legalization of economic activities and protection against competition law infringements in various sectors aimed at countering the monopolization and deregulation of the economy and the protection of economic competition through restructuring the violations of legislation competition of Ukraine (fig. 1) [4].

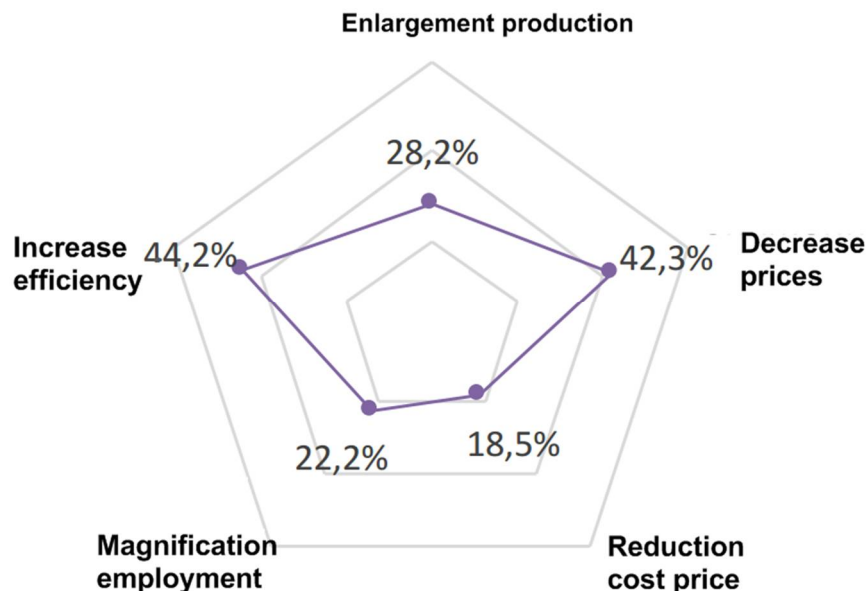

Fig. 1. Influence of intensity of competition on economic activity

Source: Antimonopoly Committee of Ukraine, [3]

Increasing the role of competition is due to the growth of economic activity in many markets and the gradual increase in the efficiency of enterprises. But it also depends on the structure of competition, how powerful oligopolists are. The peculiarity of the oligopolistic structure is the heterogeneity and decrease of the competition at the market and, consequently, breaches of warranty of economic security both market participants and the sectoral market as a whole.

Under such conditions, the division of the market between the dominant entities affects the growth of risks and threats to restrict the competitive environment development, which requires enhancing the interaction of state regulation of the economic security and the competition [4]. Within such interaction, it is important to consider interrelations of the basis of economic security, in the form of optimal sectoral structure of the national economy and developed market infrastructure, and an effective competitive environment that determines a higher level of economic security by achieving economic stability and stability of the national economy on the basis of its accelerated innovative development. However, stated above interrelation stipulates dualistic growth of the threats of the competition development due to state failures (institutional support of the competition and lack of efficiency of the competition policy) and growth of the economic security threats due to the formation of markets with non-competitive structure [4].

Conclusions. Changing competitive conditions of market participants during the regulatory transformation of the state led to the emergence of problems in ensuring the economic security as one of the highest priorities of national security [3]. One of the instruments of economic security acts as competition policy, aimed at increasing the efficiency and competitiveness of products.

Reference:

1. The Global Competitiveness Report 2017–2018. Retrived from <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>
2. Neu C. R. The Economic Dimensions of National Security. – Canada: C. Richard Neu, Charles Wolf, Jr. – RAND, 1994. – 86 p.
3. Report of the Antimonopoly Committee of Ukraine for 2016 year. Retrived from <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=133712&>
4. Koval V. Analysis impact of the structural competition preconditions for ensuring economic security of the machine building complex / M. Bublyk, V. Koval, O. Redkva // Marketing and Management of Innovations – 2017 – №4 - 229 – 240. doi: 10.21272/mmi.2017.4-20

Tatiana Zhuravlova,
Candidate of Economic Sciences, Professor,
Head of the Chair of Economics and Modeling of Market Relations,
Odesa I.I. Mechnikov National University,
Odesa, Ukraine

FINANCIAL CAPACITY OF THE JOINT TERRITORIAL GROUPS AS A FACTOR OF STABILITY DEVELOPMENT IN REGION

At the current stage, one of the key conditions for the effective functioning of local authorities is the issue of fiscal decentralization. It is from the financial component that the success of the functioning of the united territorial communities (hereinafter referred to as "UTC").

In Ukraine made the first steps towards fiscal decentralization aimed at ensuring the budgetary and financial autonomy of local authorities in the formation and implementation of local budgets, expansion of their income base.

In 2017, the own revenues of local budgets of 366 united territorial communities (UTC), which in 2017 switched to direct intergovernmental relations with the state budget, grew by 87% and amounted to 9.3 billion UAH (+4.3 bln. UAH), and taking into account intergovernmental transfers from the state budget, their revenues amounted to 28.8 bln. UAH. [1].

As of January 1, 2018, local budgets received 272.9 bln. UAH, including a basic grant of 5.8 bln. UAH; Subvention for social protection of the population - 124.7 bln. UAH; educational subvention - 51.5 bln. UAH; medical subvention - 56.2 bln. UAH; Subvention for the formation of infrastructure of UTC-1.5 bln. UAH; Subvention for social and economic development of separate territories - 6.2 bln. UAH.

In the Odessa region, during the period from 2015 to 2017, 25 united territorial communities with a total area of 8002 km², which occupy 24% of the area of the

region, were created. The largest in the Odessa region is the Baltsk UTC, with an area of 854.6 km², in which 32.3 thousand people live.

According to the results of the implementation of local budgets for 2017, Roskvitivsk UTC remains the most financially dependent on the state budget (16.3% of the population's income is the basic grant) and Marazlievsk UTC (13.5%). It should be noted that in comparison with 2016, the basic grant in the Roskvitivsk UTC increased by 0.3%, while in Marazlievsky UTC, on the contrary, it decreased by 1.5%. The least financially dependent on the state budget is Bilyayevsk UTC (-1,9%) and Krasnosilsk UTC (0,0%).

The growth of the average indicator of own income per 1 inhabitant in 159 UTC, which united in 2015, was 4.6 times; for 207 UTC, that united in 2016 - by 2.9 times (compared with 2017).

According to the Odessa region, the growth of own income per 1 resident occurs in the communities that were united in 2015: Bilyayevsk UTC- 4.6 times, which corresponds to the average indicator for Ukraine; Krasnosilsk UTC- 3.1 times; Tuzlivska UTC- 3.4 times; Novokalchivsk UTC- 4.8 times; Baltic UTC- 5,1 times; Marazlievsky UTC- 3.8 times; Zolkvitovsk UTC - 5,1 times. In the communities that were united in 2016, the growth of incomes per 1 inhabitant was: in Shyryaiv UTC- 2.3 times; Zatyshansky UTC- 1,9 times; Konopliansk- in 2,4 times [1].

According to the results of 2017, the general fund's own profit per 1 resident increased, compared to 2016, by 19.3% and amounted to 4488.5 UAH [2]. In Odessa region, the largest personal income per 1 person in 2017 is observed in Bilyaivsky UTC - 4216.3 UAH and Krasnosilsk UTC - 4046.2 UAH; the smallest - in the Rozkvitivsk UTC- 1984.6 UAH. [3].

Due to the growth of own profit, the territorial community has the opportunity to provide better and diverse services, to implement social, infrastructure projects, etc. Thus, during 2016-2017 Krasnosilsk UTC has directed significant funds for the provision of educational institutions with modern material and technical equipment: for the Krasnosilsk School, cabinets were purchased for geography, chemistry, biology and physics with full equipment.

According to the results of 2017, the largest share of expenditures for the maintenance of employees in the financial resource falls on the budget of the Rokvetovsk UTC- 34.1%, the lowest - on the budgets of Konoplyansk UTC- 16.0% and Baltsk UTC- 16.1%.

At the same time, with 325.1 million UAH subventions for the socio-economic development of separate territories, allocated in 2017 in Odessa region for 670 objects, used 236.1 mln. UAH, which is 72.6% [4].

Thus, we can conclude that the stability of the economic development of the region and the country depends on adequate provision of redistribution of significant financial resources and flexibility of the ways of their use. The main objective of the tax-budget activity of the Odessa region for 2018 is the introduction of an effective mechanism for managing the budget process as an integral part of the public finance management system, promoting financial support of the united territorial communities in order to ensure their effective functioning [5].

Reference:

1. Receipt of own profits per 1 inhabitant of UTC.- [Electronic resource]. - Access mode: <http://decentralization.gov.ua/news/8104?page=3>
2. Financial decentralization: results and prospects.- [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.minregion.gov.ua>
3. Estimation of financial capacity 366 UTC for 2017.- [Electronic resource]. - Access mode: <http://decentralization.gov.ua>
4. Monitoring the process of decentralization of power and reformation of local self-government as of February 12, 2018. - [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.minregion.gov.ua>
5. The program of socio-economic and cultural development of the Odessa region for 2018: the decision of the Odessa regional council from December 21, 2017 No. 575-VII .- [Electronic resource]. - Access mode: <http://oblrada.odessa.gov.ua>.

Петрашко П.Г.,

к.е.н., професор,

кафедра міжнародного менеджменту,

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана,

м. Київ, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД СТРАТЕГІЙ МОНЕТИЗАЦІЇ ДЛЯ СТАРТАПІВ ІНДУСТРІЇ ВІДЕОІГР

На сьогоднішньому етапі економічного розвитку для України важливим завданням є розвиток її креативних індустрій, а зокрема індустрії відеоігор. Розвиток індустрії відеоігор сприяє створенню всередині країни інноваційної економіки, економіки знань. За незначний проміжок часу індустрія відеоігор перетворилася з нішевої на багатомільйонну та має на сьогодні велике значення для економік таких розвинених європейських країн як Франція, Німеччина, Великобританія. В Україні, однак, ця індустрія знаходиться лише на початковому етапі свого розвитку, тому на сьогодні особливо важливим знаходження шляхів покращення стану вітчизняної індустрії відеоігор.

Успішність стратегії монетизації відеоігор в Україні залежить від ряду факторів. По-перше, необхідно правильно обрати цільовий ринок, для чого слід оцінити привабливість сегментів ринку та можливості конкурувати у кожному з них. Далі, необхідно обрати платформу, для якої буде створюватися відеогра. При створенні відеогри в Україні варто звертати увагу на той факт, що обсяг ринку відеоігор для консолей у Східній Європі залишається незначним. За попередньою оцінкою експертів компанії SuperData, доходи, що будуть отримані від консольних відеоігор на території країн Східної Європи у 2017, складуть менше 14% від усіх доходів, що будуть отримані від подібних ігор на території Європи загалом, тоді як у Східній Європі базується близько третини усіх європейських споживачів ринку відеоігор [1,с.36]. Таким чином, обрання консолей як основної платформи для власних відеоігор є досить ризикованим для українських компаній, особливо зважаючи на високу вартість розробки

відеоігри на даному типі платформ, тож прийняття такого рішення новоствореною компанією не рекомендується.

Не менш важливим є рішення щодо обрання жанру майбутньої відеоігри. За результатами аналізу особливостей споживчої поведінки представників різноманітних культур на глобальному ринку було визначено, що відеоігри жанру «шутер» привертають найбільшу кількість гравців порівняно з іншими жанрами. Шутер (з англ. *shooter* — «стрілок») — жанр комп'ютерних ігор. В Україні та в ряді інших країн СНД жанр був названий в середовищі гравців як «стрілялка» [2,с.7]. Тим не менш, незважаючи на те, що шутери мають дуже широку аудиторію гравців, прийняття молодіжною компанією рішення щодо розробки шутера у якості своєї першої гри є нераціональним. Перш за все через значну пропозицію відеоігор даного жанру на ринку, а по-друге через те, що у даному сегменті компанії доведеться конкурувати з гігантами індустрії відеоігор, що мають значно більші ресурси як для забезпечення якості власного продукту, так і на його маркетингову підтримку. Для невеликих компаній на ринку відеоігор доречною є обрання конкурентної стратегії диференціації. При створенні шутера притримуватися даної стратегії досить важко через те, що існує великий ризик того, що гри бракуватиме оригінальності. Таким чином, для створення комерційно успішної відеоігри необхідно уникати перенасичених жанрів та створювати продукт з унікальними рисами (якими можуть бути: цікавий сюжет, оригінальний стиль оформлення, тема, тощо).

Обрання вдалої моделі монетизації відеоігри також має велике значення для успішності проекту. Від обрання моделі монетизації гри загалом залежить вигляд ланцюга доданої вартості, частиною якого буде компанія, характер та ступінь ризиків, що несуть різні складові даного ланцюга. Характеристика основних сучасних стратегій монетизації відеоігор представлено в табл. 1. Для забезпечення успішності українських стартапів індустрії відеоігор вкрай важливим є вірне обрання цільового ринку для цих новостворених компаній. Значний позитивний вплив на розвиток індустрії відеоігор справляють підвищення рівня життя населення та стабілізація макроекономічної ситуації у країні, що є завданнями держави.

**Характеристика основних стратегій монетизації відеоігор
(європейський досвід)**

Модель монетизації	Стратегії поширення відеоігор			
	Поширення на фізичних носіях	Поширення за цифровими шляхами	Поширення з використанням абонентської плати	Безкоштовне поширення з доходом від реклами та/або мікротранзакцій
Специфічні проблеми	Додаткові витрати на зберігання продукції, недостатній обсяг копій у ритейлера	Технічні проблеми у роботі платформи цифрового поширення відеоігор	Збої у роботі сервера, втрата інтересу гравців до гри з плином часу	Низький коефіцієнт конверсії (низьке співвідношення гравців, що роблять внутрішньоігрові оплати, до загальної кількості гравців)
Сторона, відповідальна за продаж відеоігор безпосередньо споживачу	Ритейлер	Власник платформи цифрового поширення відеоігор	Постачальник «хмарного» сервісу (cloud service provider)	Постачальник «хмарного» сервісу (cloud service provider)
Сторона, що бере на себе найбільший ступінь ризику	Гравець (сплата значної суми коштів без можливості попередньо оцінити продукт)	Розробник (має сплачувати частину доходів власникам платформи цифрового поширення відеоігор, що не беруть безпосередньої участі у створенні або підтримці продукту)	Видавець/розробник (ризик неможливості довгострокового утримання інтересу гравців до гри)	Видавець/розробник (складність забезпечення високого коефіцієнту конверсії)

Джерело: складено автором на основі матеріалів [1]

Список використаних джерел:

1. Eastern Europe's Digital Games Market Report. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.superdataresearch.com/insights/>
2. Компьютерные мифы ZX Spectrum // Санкт-Петербург: Питер, 1995. Т. 2. С. 7-8.

Брюховецька Н.Ю. ,

д.е.н., професор,

завідуюча відділом проблем економіки підприємств

Іваненко Л.В. ,

молодший науковий співробітник

відділу проблем економіки підприємств,

Інститут економіки промисловості Національної академії наук України,

м. Київ, Україна

ПІДХОДИ ДО ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Структура імітаційної моделі зміни доданої вартості підприємств України під впливом зміни рівня їх інвестиційної активності представлена на рис. 1. Зв'язки між структурними елементами відображають наявність причинно-наслідкових зв'язків між окремими змінними, а також/або зв'язок через керуючі параметри моделі.

Обсяг доданої вартості підприємств в моделі розраховується за формулою:

$$Value\ added\ manufacturing_t = Value\ added\ manufacturing_{t-1} * G, \quad (1)$$

де t - поточний момент часу ($1 \leq t \leq T$), $(t-1)$ - момент часу, що передуює поточному, T - довжина часового проміжку моделі, роки;

Value added manufacturing - додана вартість у промисловості, млн. грн,

G - темп зростання доданої вартості в промисловості¹.

Для оцінки впливу зміни інвестиційної активності на зміну доданої вартості в промисловості застосовується фундаментальне рівняння економічної динаміки Р. Харрода [1, С. 4]:

$$G = \frac{s}{c}, \quad (2)$$

¹ Попередньо приймаємо, що темп зростання доданої вартості підприємств відповідає темпу зростання доданої вартості, створеної в економіці країни в цілому.

де G – темп зростання, s – величина заощаджень, певна як частка сукупного доходу (доданої вартості, створеної в економіці), C - коефіцієнт капіталу.

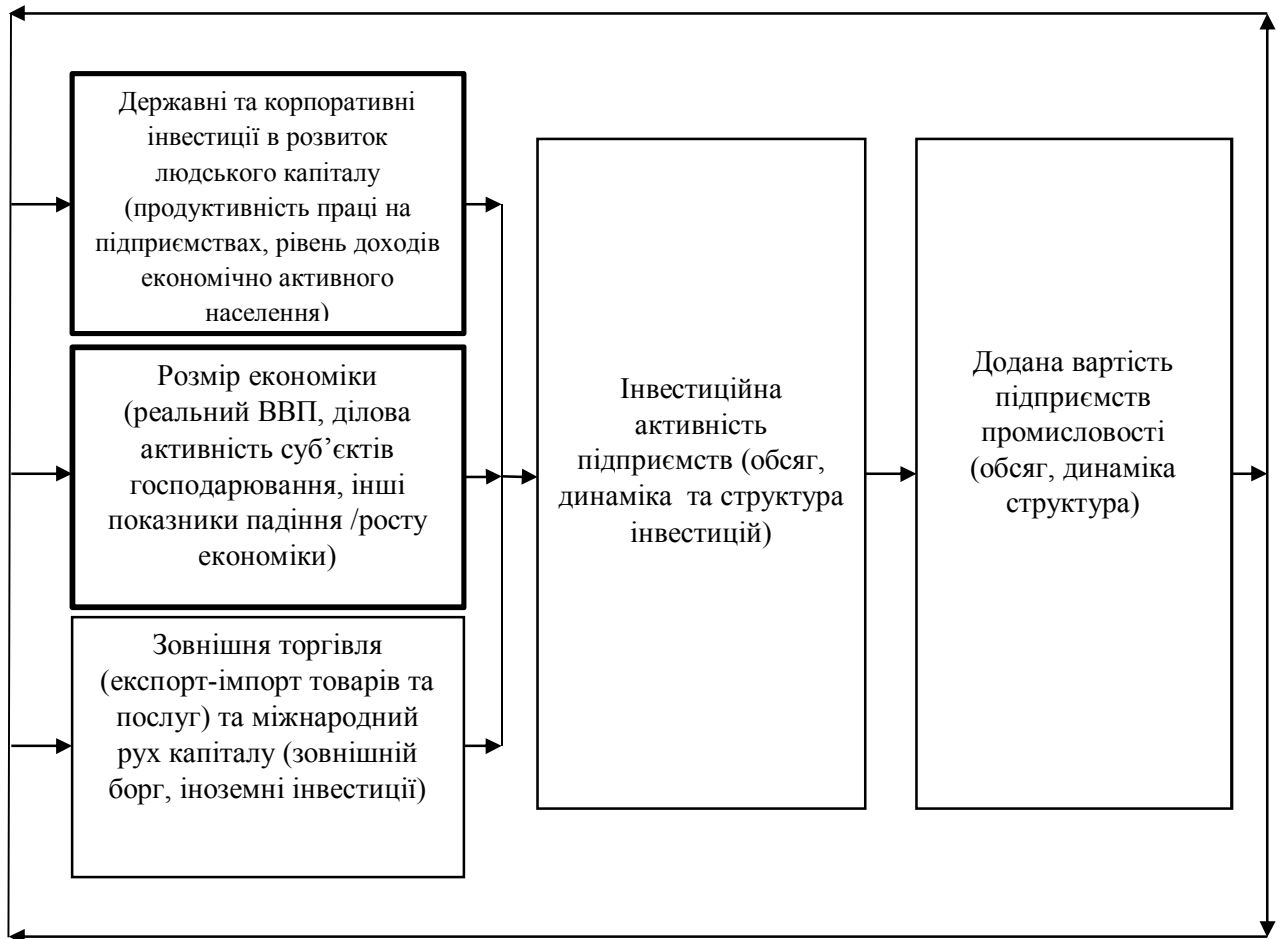

Рис. 1. Структура імітаційної моделі зміни доданої вартості підприємств

Джерело: власна розробка.

Коефіцієнт капіталу (індикатор інтенсивності капіталу) визначається за формулою:

$$C = \frac{\Delta I}{\Delta G}, \quad (3)$$

де ΔI - приріст інвестицій, ΔG - приріст доходу (доданої вартості).

Важливо зазначити, що темп зростання доданої вартості визначається чистими інвестиціями. Для визначення приросту інвестицій (ΔI) необхідно валові інвестиції зменшити на величину відшкодування зношеного або

застарілого основного капіталу. Попередні розрахунки показують, що коефіцієнт інтенсивності капіталу в Україні в періоди зростання заходиться в межах від 1,1 до 1,7. Для порівняння: в Росії в періоди зростання після розпаду СРСР – близько 3 [1, с. 6]; в Україні в 1989 р – 5,55. У моделі Р. Харрода коефіцієнт капіталу задається екзогенно і може змінюватися в залежності від технологічних змін виробництва. Пізніше було доведено, що коефіцієнт капіталу залежить від фази циклу, обсягів залучення у виробництво вже наявних і простоюють в періоди економічного спаду (падіння економіки) виробничих потужностей.

Керуючі параметри зміни доданої вартості представлені показниками блоку «Інвестиційна активність». Це показники, що характеризують внутрішню і зовнішню інвестиційну активність підприємств. Серед факторів, що впливають на інвестиційну активність підприємств слід відзначити стимулювання інвестиційної активності за допомогою здійснення прямих державних інвестицій. Відомо, що державні інвестиції в інфраструктуру і розвиток людського капіталу, при наявності необхідних умов, мають здатність стимулювати приватні інвестиції. Дані опублікованих досліджень свідчать, що збільшення державних інвестицій на 1% призводить до збільшення приватних інвестицій на 0,05-0,3% [2, с. 5].

До числа інших факторів можуть бути віднесені такі:

1. Очікувана прибутковість здійснення інвестицій в основний капітал підприємств: прогнозне значення обсягів споживання споживчих і інвестиційних товарів на внутрішньому та зовнішньому ринку; інфляція цін; податкове навантаження на підприємства (інструменти податково-бюджетної політики); зміни ділової активності підприємств в країні - це група показників, що входять до блоку «Розмір економіки».

2. Наявність і вартість інвестиційного капіталу: наявність власних джерел фінансування інвестицій (тенденції в розподілі і використанні доданої вартості, створеної підприємствами; розподіл прибутку, використання амортизації); наявність і доступність позикового капіталу для фінансування;

інструменти кредитно-грошової, монетарно-фінансової політики; рівень інфляції.

3. Фактори блоку «Зовнішня торгівля (експорт-імпорт) і міжнародний рух капіталу (державний борг і іноземні інвестиції)»: «шоки зовнішньої торгівлі» - коливання цін на ресурси (для України - продукція металургії); зовнішній борг (державний і приватний) - т.зв. «Тягар приватного боргу, шкідливі ефекти надлишкового боргу»; невизначеність світового фінансового ринку, яка вимірюється індексом VIX (Volatility Index, індекс волатильності, «індекс страху»).

До складу показників оцінки якості управління інвестиційною активністю підприємств входять такі показники:

1. Частка доданої вартості підприємств промисловості в загальному випуску продукції;
2. Додана вартість в розрахунку на душу населення;
3. Рівень зайнятості в промисловості (як відношення кількості зайнятих в промисловості) та чисельності економічно активного населення в країні);
4. Продуктивність праці (як відношення доданої вартості до кількості зайнятих в промисловості);
5. Показники оцінки ефективності інвестицій в людський капітал підприємств

Список використаних джерел:

1. Маневич В. Е., Николаев Л. К., Овсиенко В. В. Теория экономической динамики Харрода и анализ российской экономики //Вводная статья к переводу монографии: Р. Харрод. Теория экономической динамики: пер. с англ. ВЕ Маневича. Под ред. ВГ Гребенникова. Москва: ЦЭМИ РАН. – 2008. – С. 4-7.

2. М. Айхан Кёсе, Франциска Онсорге и Лэй Сэнди Е. Снижение инвестиционной активности [Электронный ресурс]. – URL: <https://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/fandd/2017/06/pdf/kose.pdf>

Лазарєва О. В.,

д.е.н., доцент,

доцент кафедри управління земельними ресурсами,

Чорноморський національний університет імені Петра Могили,

м. Миколаїв, Україна

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В КОНТЕКСТІ ПРИЄДНАННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Орієнтація України на приєднання до Європейського Союзу (ЄС) свідчить про необхідність формування сільськогосподарських землекористувань, орієнтованих на ринкову модель розвитку аграрної сфери як стратегічного напрямку трансформації земельних ресурсів.

У цьому контексті відзначимо, що досягнення поставленої мети вимагає термінової зміни моделі національного розвитку. Потрібно робити ставку на укріплення ролі держави в економіці, формувати нову фінансову систему, здатну мобілізувати внутрішні ресурси для зростання економіки, і, в першу чергу, вартості земельного капіталу. Важливо відродити систему довгострокового і середньострокового планування з відповідним фінансовим забезпеченням, позбувшись тактики, орієнтованої на короткострокові періоди. Саме такий підхід, що знаходить поширення у країнах Європейського Союзу, здатний підняти економіку і забезпечити достойне життя громадян.

В Україні вже розроблено багато законопроектів щодо імплементації вимог ЄС, здійснюється адаптація законодавства до вимог 44 директив та регламентів ЄС та ін., орієнтованих на регулювання процесу використання земель, адаптації законодавства до стандартів ЄС, що забезпечуватимуть оптимізацію державного управління та контроль за дотриманням правил у сфері раціонального використання та охорони земель. Відповідно до цього земельна політика держави має враховувати певні зусилля у економічній, екологічній та соціальній сферах. Так, в економічній сфері політика

сільськогосподарського землекористування в контексті приєднання до ЄС має брати до уваги такі орієнтири, як підвищення ефективності виробництва на основі раціонального використання земельних ресурсів та стимулювання розвитку галузей економіки. В екологічній сфері земельна політика має враховувати забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності та обґрунтування екологічно допустимих навантажень використання земель. В соціальній сфері земельна політика має бути спрямована на підтримання повноцінного життєвого середовища, доведення до логічного завершення земельної реформи та підвищення добробуту населення. Зазначені цілі повинні бути спрямовані на забезпечення високоефективного землекористування й охорони довкілля за умови підтримки їх на всіх рівнях органами виконавчої влади, а земельна політика має стимулювати раціональне землекористування та процес ефективного управління земельними ресурсами.

Варто зазначити, що сьогодні прикладом піклування держави про аграрний сектор економіки може бути Польща, яка дозволяє собі закладати у бюджет на ці цілі 67 млрд євро [2], що складає третину державного бюджету. Більше того, у Європі на 1 га землі фермери отримують 3-5 тис євро державної допомоги, що є серйозним поштовхом конкурентоспроможності сільськогосподарського землекористування. Без допомоги держави ніякі інноваційно-інвестиційні процеси у землекористуванні неможливі. Причому сталою допомогою повинні бути не безповоротна дача грошей, а дешеві кредити, допомога у реалізації виробленої продукції. Надані грошові кошти будуть повернені дуже швидко, а головне, буде запущено механізм відродження сільських територій.

У пошуках співпраці з Україною Європейський Союз на період до 2020 року планує виділити 160 млрд євро на розвиток сільських територій [3], які будуть працювати на інтереси українського товаровиробника: Європа дивиться на Україну як зону розвитку своїх аграрних можливостей на засадах партнерства і дружніх відносин. Аде про що думають аграрії, розуміючи, що лише 2% всіх прямих інвестиції надходять у сільське господарство. Найчастіше

вони думають про державну підтримку, про створення сприятливого інвестиційного клімату для іноземних та вітчизняних інвесторів, стабільну систему оподаткування та надійне законодавче забезпечення.

При цьому, треба особливо підкреслити, що державне втручання дозволить поліпшити розподіл земель сільськогосподарського призначення, особливо у тих випадках, коли ринки землі ще не відрегульовані. Звернемо увагу, що стрижнем економіки сільськогосподарського землекористування є його розмір, представлений різними суб'єктами господарювання. Але якщо у Польщі середній розмір сільськогосподарського землекористування складає 10 га, то в Україні окремі агрохолдинги складають до 500 і більше тисяч гектарів орної землі, на яких переважно висівають зерно, соняшник та деякі інші культури невідомого походження, перетворивши землю у джерело надприбутків однієї менш чисельної частини людей завдяки більш чисельній частині – селянства.

Відзначимо, що в Європі вагомою, при прийнятті рішень щодо регулювання аграрного сектора, є Спільна аграрна політика (Common Agricultural Policy) [1]. Відтак, треба мати на увазі, що Європейський Союз на сьогодні розглядає три основних пріоритети у розвитку сільських територій: поліпшення конкурентоздатності сільського господарства для сільських територій; підвищення або посилення управління землею; диверсифікація сільської економіки і якості життя в сільській місцевості. Тобто Європейський Союз орієнтується не тільки на розвиток сільськогосподарського виробництва, але і на розвиток сільської місцевості в цілому.

Відповідно орієнтація України на приєднання до Європейського Союзу (ЄС) вказує на необхідність створення агропідприємств, орієнтованих на ринкову модель розвитку аграрної сфери як стратегічного напрямку використання земельних ресурсів з метою досягнення вказаних показників країн Європи.

Необхідно забезпечити підвищення ефективності державного управління земельними ресурсами та землекористуванням шляхом формування ринкової

системи управління в галузі земельних відносин, наближеної до стандартів Європейського Союзу, удосконалення нормативно-правової бази в сфері землекористування; спрямувати діяльність органів виконавчої влади на проведення стратегічного аналізу, прогнозування, моніторингу та здійснення управлінських функцій; здійснити реформи системи управління земельними ресурсами та її децентралізацію, що забезпечить ефективність організаційної структури системи управління землями на загальнодержавному і місцевому рівнях в умовах ринкових відносин. Для подолання міжвідомчих неузгодженостей та усунення дублювання функцій міністерств та відомств у сфері регулювання земельних відносин, що створює певні ускладнення при прийнятті єдино правильних управлінських рішень, потрібно докорінно поліпшити роботу органів виконавчої влади, на які покладаються обов'язки управління використанням і охороною земель шляхом оптимального розподілу властивих їм функцій.

Список використаних джерел:

1. Еволюція Спільної Аграрної Політики ЄС: Наслідки для України: [Електронний ресурс] / Український Центр Міжнародної Інтеграції. – Режим доступу: <http://www.wto.inform.org.ua/attach/agrarna%20polityka%20EU.pdf>
2. Система державного управління Республіки Польща: досвід для України / авт.-уклад. Х. М. Дейнега ; за заг. ред. Ю. В. Ков-басюка. - К.: НАДУ, 2010. - 48 с. - (Серія видань з міжнародного досвіду державного управління).
3. Olena Lazareva Planning of Agricultural Land Utilization. [Електронний ресурс] – Issue 2(6). – 2014. – с. 108-115. – Режим доступу: <http://idu.at.ua/publpol/v6.pdf> (copyright by Adam Mickiewicz University Press Faculty of Political Science and Journalism)

Yuliya Zhuravlova,

Candidate of Sciences in Public Administration (PhD), Doctoral Student,

Odesa National Economic University,

Odesa, Ukraine

EU STRATEGY AS A FACTOR OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE DANUBE REGION

The European Union Strategy for the Danube Region (hereinafter referred to as "the Strategy") was approved by the EU Council on June 24, 2011 in order to develop the economic potential and improve the economic situation in the region [1].

Cooperation within the framework of the Strategy is carried out within the framework of 11 priority directions in the areas of development of transport infrastructure, energy, tourism, culture, drinking water quality, environmental risks, ecology, scientific cooperation, education, entrepreneurship, security and the fight against organized crime. The strategy covers 14 countries in the Danube Region (hereinafter referred to as the Region): Austria, Bulgaria, Bosnia and Herzegovina, Hungary, Germany, Moldova, Romania, Serbia, Slovakia, Slovenia, Ukraine, Croatia, Czech Republic, and Montenegro. Each direction is supervised by the coordinating countries.

One of the priorities of the Strategy is to strengthen socio-economic and human development through knowledge and innovation and maximize the use of human capital in the macro-region. It is determined that by 2020, all citizens of the Region should have better prospects for higher education, employment and welfare improvement at the place of residence. Therefore, the Strategy implies knowledge sharing and application in practice, as competitiveness depends on the ability of universities, research institutes to generate new ideas, knowledge and technologies.

In the Odessa region, in 2017, was approved a promising plan for the implementation in the Odessa Region of the EU Strategy for the Danube Region (hereinafter referred to as the Plan), which envisages, in particular, the restoration and preservation of water quality; management of environmental risks; development of

knowledge and education of society, etc [2]. Today, in many settlements of the region there is no quality centralized drinking water supply. In most settlements, local water supply sources are completely unsuitable for consumption by the population that cannot be properly cleaned up. In 2017, due to the non-filling of reservoirs with Danube water, the issue of providing drinking water to the city of Bolgrad (due to the sharp drop in the water level in Lake Yalpug, its mineralization increased to 2 grams per liter, which exceeds the norm by 2 times).

Therefore, priority 4th Plan includes, in particular, the construction of split water supply networks and plumbing treatment facilities in the settlements of the region near the Danube (Bilhorod-Dnistrovskiy city, Kilia, Vilково, Zatoka, villages Kiliysky, Izmail, Bilgorod-Dnistrovsky and Tatarbunary districts); provision of high-quality drinking water in the city of Bolgrad by means of construction of a light main water supply branch from the Sailing water intake to the city of Bolgrad [2].

In Odessa region, today there is a problem with the pollution of the Danube River by technical waters discharged from river vessels and ports, which negatively affects the ecology of both the Danube and the Black Sea. Consequently, priority 5th Plan "Environmental Risks Management" includes, inter alia, the creation of a comprehensive system of cooperation between Ukrainian and Romanian ports in order to reduce the consequences of environmental pollution from transportation and increase the possibilities for rapid response in the event of accidental pollution of the Danube along the common Romania-Ukraine sector.

One of the priority issues is the restoration of the Lake Sasik ecosystem and the improvement of the ecological situation in the region. In 1978, the lime Sasik turned into a lake for watering the land, erecting the dam and letting it into the Danube water. But already in the 80's, scientists found the negative effects of water, which remained salty, on the ground. The irrigation system was ineffective and is not actually used today. The Sasyk slowly dies. After the sea liman was transformed into an artificial lake, the ecological situation in the region has deteriorated significantly: thousands of hectares of salted lands, damage to the Sasik hydro exchange (algae blooms, sick fish), pollution of near-water ponds, deterioration of groundwater quality, which leads to an increase in diseases and deaths among locals. The plan involves studying the impact on the environment of the current state of Lake Sasik,

justification of prospects and risk assessment in case of connection with the Black Sea[2]. Increasing the competitiveness of the Odessa region depends, in large part, on the development of a society whose activities are based on knowledge and innovation. Therefore, it is important to provide students with the necessary knowledge and training of competitive employees. Consequently, priority 7th Plan provides for the creation of an integrated educational platform through the interaction of educational institutions and the holding of scientific conferences and seminars in the framework of the implementation of the EU Strategy for the Danube Region [2].

Funding for implementation of projects within the framework of the Strategy can be carried out at the expense of funds within the existing programs of technical assistance of the EU and international financial organizations, national budgets. In addition, the priorities of the Strategy are planned to be realized at the expense of the corresponding programs of border cooperation.

Thus, we can conclude that the Strategy provides for the implementation of the policy of integration, strengthening the socio-economic and human development of the Danube region. It has, in particular, ecological orientation: environmental problems are solved simultaneously with the tasks of socio-economic development. In addition, the EU Strategy defines the priority of knowledge and access to them and involves investing in such public goods as education, the environment for the sustainable development of the Danube region. Participation of the Odessa Region in the implementation of the EU Strategy for the Danube Region will enhance its competitiveness, accelerate European integration processes and improve the quality of life of the residents of the region.

Reference:

1. Official Website of the Danube Region Strategy.- [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.danube-region.eu/>
2. On approval of the Perspective Action Plan for implementation in the Odessa region EU Strategy for the Danube Region: Decision of the Odessa Regional Council dated December 21, 2017 No. 577 - VII.- [Electronic resource]. - Access mode: <http://oblrada.odessa.gov.ua/>

Ліскович Н.Ю.,
*асистент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності підприємств
факультету економіки та бізнес-адміністрування,
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна*

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Авіаційна галузь в Україні почала стрімко розвиватися після здобуття нею незалежності. На той час найбільшою проблемою було те, що Україна не мала авіакомпанії, спроможної конкурувати з іноземними перевізниками. Необхідно було створити таку, яка б відповідала міжнародним стандартам. Нею стала авіакомпанія «Міжнародні Авіалінії України» (МАУ). Вона була заснована у 1992 році. Основною діяльністю «Міжнародних Авіаліній України» є пасажирські та вантажні перевезення.

Абсолютним пріоритетом для МАУ є безпека, стандарти якої відповідають найвищим міжнародним вимогам. Авіакомпанія «Міжнародні Авіалінії України» першою в СНД одержала сертифікат IOSA (Міжнародний аудит експлуатаційної безпеки) та увійшла до міжнародного реєстру якості IATA (Міжнародної асоціації авіаційного транспорту). 2015 року МАУ вкотре успішно пройшла перевірку на відповідність сучасним вимогам експлуатаційної безпеки та отримала черговий Сертифікат оператора IOSA. Це стало ще одним підтвердження високого рівня авіаційної безпеки та операційних стандартів МАУ, що повністю відповідають світовим [1].

Після створення МАУ, починаючи з 1994 р., кількість авіакомпаній почала зростати. Були створені такі компанії, як: «Аеросвіт», «Південні авіалінії», «Дніпроавіа», Авіакомпанія Windrose («Роза вітрів»), «ДонбасАеро», Wizz Air Ukraine («Авіалінії Візз Ейр Україна») та низка інших авіакомпаній.

Розглянемо більш детально динаміку обсягів міжнародних та внутрішніх перевезень за аналізований період (рис. 1).

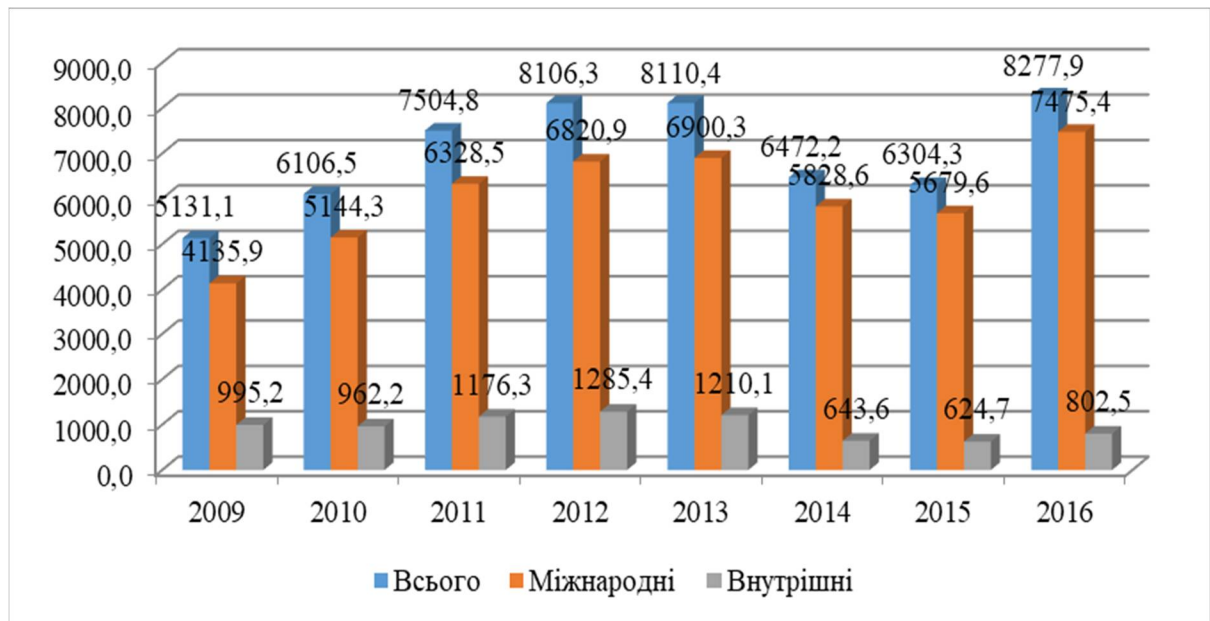

Рис. 1. Динаміка обсягів перевезень пасажирів авіаційним транспортом України, тис. чол. [3]

Як видно з рис. 1, переважну частку пасажирських перевезень у загальному обсязі займають міжнародні перевезення – за весь період вона в середньому становить 86,25%, що на 72,5% більше, ніж внутрішні перевезення.

У табл. 1 наведені показники пасажиропотоку основних аеропортів України.

Таблиця 1

Показники роботи аеропортів України, [3]

Назва аеропортів	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
«Бориспіль»	5795,1	6694,21	8047,115	8478	7932	6890,44	7277,13	8650,00
«Київ»	12,08	29,00	469,8	861,9	1838,26	1090,02	944,10	1127,50
«Одеса»	650,9	707,10	824,3	907,6	1069,1	863,9	949,10	1033,56
«Львів»	452,3	481,90	296,9	576	700,8	585,2	570,57	738,00
«Харків»	196,2	243,20	308,7	501,5	605,1	437,5	373,62	599,70
«Дніпро»		341,43	426,532	444,15	454,98	446,79	346,01	284,91
«Запоріжжя»	33,96	33,38	56,9	56,78	79,84	75,4	128,10	275,42
Інші	96,3	60,94	162,3	147,4	39,6	44,3	78,60	156,11

Як бачимо, з 2009 по 2013 рік спостерігається тенденція зростання пасажиропотоку в аеропортах, а 2014-2015 роки – період спаду перевезень у зв'язку з політичною ситуацією в країні. За весь аналізований період лідерську позицію за кількістю перевезених пасажирів займає аеропорт «Бориспіль». На кінець 2016 року його показник пасажиропотоку на 96,8% більший, ніж аеропорту «Запоріжжя».

Станом на лютий 2017 року в Україні 71 авіакомпанія мала сертифікат експлуатанта, із них 38 авіакомпаній виконують пасажирські та вантажні перевезення, 33 – це медична допомога та авіаційні роботи [3]. У травні 2016 року Україна отримала безвізовий режим із ЄС. Для українців це - змога літати дешевше до більшої кількості країн. Введення безвізу також сприятиме появі більшого числа компаній-лоукостів. Лоукости – це авіакомпанії, які продають квитки за низькою ціною і пропонують мінімум сервісу. Такі перевізники відмовляються від багатьох послуг, які надають традиційні авіакомпанії, що і дає змогу знизити вартість перевезення.

З України наразі літають два лоукости – угорський Wizz Air і турецький Pegasus. Ціна на квитки коливається в межах 1500 гривень в один бік. Wizz Air літає з Києва та Львова до 21 міста Європи.

Зараз на сайті МАУ можна купити квитки на деякі рейси за новим тарифом, які іноді вдвічі або втричі дешевші, ніж попередній бюджетний тариф «тільки ручний багаж». Зокрема, квитки в Амстердам і назад коштують близько трьох тисяч гривень. Звичайний тариф у кілька разів дорожчий. Квитки в Париж і назад зараз доступні за ціною 4,5 тис. грн., тоді як звичайний тариф становить близько 15 тис. грн. Квитки в Гельсінкі і назад на листопад доступні за ціною близько 2,5 тис. грн. Рейс на Львів і назад можна знайти за ціною близько 800 грн. [2].

У результаті проведеного дослідження можна дійти висновку, що з початку проголошення незалежності України до сьогодні лідерську позицію на ринку авіаперевезень займає авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України». На початок 2017 року частка МАУ становить 72% серед усіх авіакомпаній.

Серед аеропортів України можна виділити аеропорт «Бориспіль», за показником пасажиропотоку він займає перше місце в рейтингу. На протязі 2016 року аеропорт «Бориспіль» обслужив 8650 тис. пасажирів, що становить 67% від всього обсягу пасажирських перевезень. Також можна сказати, що введення безвізового режиму в Україні може спричинити зростання загального пасажиропотоку, що буде залежати не тільки від введення безвізу, але і загалом від економічної та політичної ситуації в Україні. Важливим фактором є зростання купівельної спроможності населення і стабільність в економіці. З урахуванням того, що український авіаринок останні два роки перебував у рецесії, скасування віз дасть змогу компенсувати і змінити мінус на плюс – насамперед за рахунок зростання європейського пасажиропотоку.

Отже, скасування віз, а також відновлення інтересу іноземних авіакомпаній (вихід на український авіаринок лоукостерів) дасть змогу суттєво підвищити обсяги авіаперевезень в Україні.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт МАУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.flyua.com>
2. Офіційний сайт Державної авіаційної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.avia.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Кондратюк О.І.,

к.е.н, доцент,

кафедра економіки та фінансів підприємства

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Київ, Україна

ІННОВАЦІЇ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний етап розвитку економіки заснований на знаннях, інформації, і інноваціях. Саме інновації сприймаються як пріоритетне джерело конкурентоспроможності, зростання і зайнятості. Вони дозволяють забезпечити максимальне отримання прибутку, підтримати та зміцнити імідж. Динамічні зміни, прогресивні процеси глобалізації, зростання вимог клієнтів, ставлять перед підприємствами мету - забезпечити конкурентоспроможність. А важливим фактором, який буде виконувати ці умови, є інновації, завдяки яким запроваджуються нові продукти, нові та модернізовані технологічні, організаційні, технічні процеси. Тому, здатність підприємств залучати і впроваджувати інновації - одне з найважливіших вимог сучасного розвитку.

Впровадження інноваційної стратегії дозволяє підприємствам стати лідером, що стає викликом для конкурентів. Гонка за успіхом, в якій беруть участь сучасні підприємства, веде до ситуації, в якій підприємці, для того щоб отримати ефективну конкурентну перевагу, намагаються обігнати інших, тому шукають різні напрямки, які будуть новаторським і важким для копіювання. Крім того, впроваджуючи інновації підприємці розраховують на отримання додаткових вигод, так, за твердженнями аналітиків, кожна п'ята компанія-лідер з впровадження інновацій очікує збільшення прибутку на 15% в наступні п'ять років [1]. Сьогодні підприємства вже не можуть ефективно здійснювати свою діяльність без нематеріальних переваг, які є основними їх активами та забезпечують конкурентні переваги. За твердженням Сергія Мосова [2], вимоги сучасного виробництва і рівня конкуренції, вивели на перший план головну і

дуже важливу якість виробничої сили - його інтелект, з одного боку, а з іншого - знання й інформацію, які у сучасних умовах, стають основними стратегічними ресурсами економічної діяльності.

Для підприємства важливо визначити, які саме інновації потрібні для його економічного зростання. Тому, привертають увагу до себе ті, які являють собою нові або вдосконалені способи масового виробництва, а це дозволяє отримати більше продукції, використовуючи ті ж самі ресурси. С. Мосов [2], пропонує, в руслі інноваційного розвитку, прийняти світовий досвід, який буде здійснюватися за трьома базовими напрямками: через включення технології в існуючий бізнес, через ліцензування технологій інших підприємств і через створення нових підприємств у вигляді стартапів.

Як бачимо, саме, посилення інноваційної складової на підприємстві буде сприяти його конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. У даний час, ми маємо таку ситуацію, коли частка нематеріальних активів у собівартості української продукції не перевищує 0,5-2%, що майже в 10-15 разів менше, в порівнянні з провідними в економічному відношенні країнами світу. Якщо подивитися на зарубіжний досвід, то за матеріалами 284 японських фірм, об'єкти інтелектуальної власності перевищили 45% від загального обсягу корпоративних знань, накопичених протягом звітного періоду, а результати британських досліджень, вказують на те, що в загальній вартості компанії в середньому 40% складають об'єкти інтелектуальної вартості [2]. Як бачимо, вітчизняні підприємства значно відстають у використанні інтелектуальної власності, від провідних інноваційних компаній. Якщо звернути увагу на інноваційна активність підприємств України, то більшою мірою, вона проявляється на великих підприємствах, так згідно з даними статистики, середні і великі підприємства становлять 60% від загального числа інноваційних підприємств. При цьому інноваційні тенденції ширше поширюються в сфері виробництва товарів, а не послуг, так питома вага підприємств, що займалися інноваціями, у 2016 році склала всього 18,9 % [3]. Інноваційна активність підприємств варіюється також

залежно від галузі, в якій діє підприємство. Так, згідно інформації державної служби статистики, протягом 2014–2016 рр. найвища частка інноваційних підприємств була на підприємствах інформації та телекомунікації (22,1%), переробної промисловості (21,9%), фінансової та страхової діяльності (21,7%) та діяльності у сфері архітектури та інжинірингу (20,1%). Найвища частка технологічно інноваційних підприємств знаходиться у Рівненській (19,1%), Харківській (18,7%) та Кіровоградській (14,7%) областях; нетехнологічно інноваційних підприємств – у м. Києві (17,8%), Івано-Франківській та Київській областях (по 15,1%) [4].

Звертаючи увагу на низьку інноваційну активність вітчизняних підприємств, необхідно сказати, що вона має свої причини, а саме фінансові. Очевидно, що створення і придбання інновацій пов'язано з великими фінансовими витратами, тому нестача коштів і гальмує інноваційний розвиток. Що ж стосується фінансування, то для українських підприємств найбільш актуальною стратегією є самофінансування. Так у 2016 р. витрати на інновації за рахунок власних коштів склали 89,5% загального обсягу фінансування, кошти іноземних інвесторів - 3,1% та інших джерел - 2,9% [4].

Як бачимо, підприємства позбавлені державної підтримки, крім того вона має цільове призначення і може бути отримана з дотриманням великої кількості формальних процедур. Так, в Україні за 2015 рік із бюджету було направлено на підтримку досліджень 16 млрд гривень, або всього 0,8% ВВП. А за загальною кількістю інвестицій у наукові дослідження наша країна посіла 76-те місце у світі. В той же час, найбільше коштів на дослідження і розробки виділяє США. Згідно з даними рейтингу Global Competitiveness Index, Штати щорічно витрачають на науку \$405 млрд (до 2,7% ВВП) [5].

Що стосується іноземних інвестицій, то вони також не стали суттєвим джерелом фінансування, так як орієнтовані тільки на певні галузі економіки, а через нестабільний інвестиційний рейтинг України, дані інвестиції пов'язані з високим ризиком неповернення. Крім того, необхідно звернути увагу на дисбаланс коопераційних зв'язків між науковими, освітніми установами та

виробничими підприємствами, що мають відношення до інноваційного процесу. Проблема полягає у тому, що практично відсутня взаємодія українських підприємств з інформаційно-консалтинговими компаніями, покликаними інформувати про науково-технологічні тенденції.

Але, незважаючи на труднощі, які мають вітчизняні підприємства, на шляху впровадження інновацій, необхідно все більше уваги приділяти інноваційному розвитку, та врахувати той факт, що на перші позиції вже вийшли галузі, безпосередньо засновані на використанні досягнень фундаментальної науки, інформації та знань. Про це свідчить, в першу чергу, колосальний розвиток і пріоритет в економіці розвинених країн таких передових галузей, як біотехнології, програмне забезпечення, генетика, біохімія та ін. Тому, для того щоб розвиватися і бути конкурентним у сучасному світі, не залишається жодного іншого шляху, ніж інноваційний. Саме інновації є домінуючим фактором конкурентоспроможності і рентабельності підприємств і, отже, ключовим елементом стратегії підприємства.

Список використаних джерел:

1. В ТОП-20 инновационных компаний Украины попали пять агрохолдингов [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: <http://propozitsiya.com/v-top-20-innovacionnyh-kompaniy-ukrainy-popali-pyat-agroholdingov>.

2. Мосов С. Инновационный путь развития экономики Украины: Барьеры и инструменты [Електронний ресурс] / Сергей Мосов – Режим доступу до ресурсу: <https://golos.ua/i/353393>.

3. Наука, технології та інновації [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

4. Наукова та інноваційна діяльність України, 2016 рік [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm

5. Врятувати майбутнє: перший рейтинг інноваційних компаній України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://people-ua.org>.

Olena Drozdova,
Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Head of the Department of Accounting and Taxation,
Odessa Institute of Trade and Economics of
Kyiv National University of Trade and Economics,
Odesa, Ukraine

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF INTERNET STORES IN THE SPHERE OF ELECTRONIC COMMERCE

E-commerce is developing rapidly nowadays, enterprises increasingly operate in the Internet entirely or partially, due to numerous benefits. In the context of changing the trade vectors of Ukraine with other countries and reorienting to the markets of the European Union, it is electronic commerce that serves as one of the mechanisms for supporting traditional channels of goods movement.

However, in addition to the known factors: cost savings, time savings, the ability to communicate promptly with customers and partners, this activity remains a trading one, and therefore an assessment of the investment attractiveness which is connected with forecasting and taking into account risks is important.

The implementation of e-commerce and electronic trade has its own peculiarities, which significantly differentiates the specifics of the sphere; therefore, the determination of performance indicators, their formalization and structuring in the overall system remains an actual task for analysis as an information component.

The essence of e-commerce is a multifaceted and ambiguous concept that involves conducting activities for the sale of goods or services through the use of electronic technologies and communications, including the Internet. However, in our reality, e-commerce is connected with the activities of online stores, as such activities are rapidly developing.

In the process of globalization, the ability to operate in different markets intensifies competition and consumer choice, investment attractiveness of an

enterprise as an opportunity for development and improvement is especially important. Investment activity primarily involves risks, and therefore, the greater risk factor in business valuation, the less possibility of such cooperation.

The investment attractiveness of an investor is based on the definition of a group of factors:

1. assessment of the country's investment attractiveness (macro level), influenced by the economic and political situation, infrastructure development, demographic situation, etc. and generally the level of trust is formed;

2. Assessment of the investment attractiveness of the region (meso-level). Analysis of each separate region and its benefits;

3. assessment of the investment attractiveness of the business entity.

Activities in the Internet environment, the specificity of the sphere are greatly emphasized by the assessment of the business entity itself, because the geographical location in this context is not a determining factor. First of all, it is determined whether the entity already carries out activities, whether such activity is planned, factors of uniqueness of the goods (services) and forecasting of demand in the market are estimated. For enterprises which plan to carry out activities, it is necessary to present a business plan and a business model with a description of the product and its clear positioning in the market.

The determination of the economic efficiency of e-commerce, as well as online stores as a component, involves an overall assessment of the effectiveness of functioning, marketing and investment efficiency (investment attractiveness), and hence the possibility of investing money by potential investors. The geographical location and affiliation of business entities which carry out economic activities are not key factors for investors, because if unique product (service) is created, the activity may be carried out in the market where the goods will be in demand.

Taking into account the above mentioned, accounting and economic analysis systems should form and provide information upon request of investors. So, first of all it is important to determine if the activities are being carried out or planned. For enterprises which plan to carry out activities, it is mandatory to present a business

plan and a business model with a description of the product (service) and its clear positioning in the market. Performance indicators of functioning and marketing effectiveness are important for businesses operating. For e-commerce and for online stores an assessment of investment efficiency involves the determination of key indicators: total investment, total revenue, investment efficiency, capital expenditures, net profit, etc. We consider that the evaluation of the Internet store needs to be generalized and presented in the form of an integral indicator of the place of the company on the market - a complex indicator, known as an integral indicator of brand effectiveness, which involves an assessment of the economic, information, identification and emotional function [1]. Thus, the formation of an integrated approach and providing the necessary information will stimulate the development of business entities which operate in the Internet environment, will affect the improvement of investment attractiveness and it is a factor in innovation development.

The prospects for the study are the development and further research of the performance of online stores, in particular as part of the integral indicator of brand efficiency and the establishment of the coefficients of significance of relevant functions for online stores.

References:

1. Faivishenko D. Development of indicators for assessing the effectiveness of branding / D. Faivishenko // Economic analysis. - 2012. - Vol. 10 (3). - pp. 399-402. – Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10\(3\)__91](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10(3)__91)

Ратушна О.П.,

к.е.н, доцент,

Уманський національний університет садівництва,

м. Умань, Україна

ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інноваційно-інвестиційна діяльність в Україні регулюється діючими Законами України "Про інвестиційну діяльність" та "Про інноваційну діяльність" та рядом інших нормативних актів. Як і будь-яка діяльність підприємства інноваційно-інвестиційна діяльність повинна знаходити своє відображення в обліку, з метою формування інформації про ефективність та результативність такої діяльності, шляхом реєстрації всіх витрат та доходів від здійснення такої діяльності. Тому важливим є чітке визначення об'єктів обліку саме інвестиційно-інноваційної діяльності, порядку облікового відображення на рахунках та відображення такої інформації у звітності.

Об'єктами бухгалтерського обліку виступають явища або процеси, які відповідають критеріям вартісного вираження, фактично відбулись та змістовна характеристика яких відповідає продукту та правовому аспектам діяльності. Основними об'єднуючими групами об'єктів обліку є засоби, джерела їх утворення та господарські процеси, при цьому вказані групи містять різноманітну кількість об'єктів обліку. В науковій літературі розглядають і інші класифікаційні групи об'єктів обліку: фундаментальні категорії (активи, капітал, зобов'язання, доходи і витрати), за напрямками (як в просторі так і часі) (необоротні активи, запаси, грошові кошти, розрахунки, зобов'язання за векселями та кредитами, доходи, видатки, власний капітал) тощо.

Враховуючи необхідність формування на підприємствах моделі інвестиційно-інноваційного розвитку Ізмайлов Я.О. [2 с. 179] виокремлює основні об'єкти бухгалтерського обліку й аналізу господарської діяльності

підприємств через які має відбуватись інвестиційно-інноваційний розвиток: інвестиції; інновації; основні засоби та процес їх відтворення, поліпшення та ефективного використання; нематеріальні активи; інтелектуальний капітал; господарська діяльність підприємств України на міжнародному рівні. Автор [1 с. 35] пропонує напрями здійснення інновацій: через капітальні інвестиції (рахунок 15) та через операційну діяльність (рахунки 23, 941, 39, 47, 93).

Колесов С.В., Дубинська О.С. [3 с. 221] також пропонують використовувати рахунок 15, проте вважають доцільним введення додаткового субрахунку 156 "Поліпшення та відновлення основних засобів". З метою відображення в обліку інноваційної діяльності, пов'язаної з вдосконаленням обладнання, на нашу думку, до цього рахунку додатково до субрахунків 151 і 152 можуть бути відкриті рахунки другого ("Інвестиції в реконструкцію, модернізацію й інші види поліпшень об'єктів основних засобів", "Інвестиції в ремонт, що підлягає капіталізації") і третього ("Інвестиції в організацію проектних робіт", "Інвестиції по утриманню будівельних організацій (забудовників)", "Інвестиції в організацію будівельно-монтажних робіт і забезпечення будівництва обладнанням", "Інвестиції в будівництво об'єктів "під ключ")") порядків.

Для обліку витрат, пов'язаних з інноваційною діяльністю, згадані автори [3 с. 224] пропонують використання синтетичного рахунка 941 "Інноваційні витрати", а для забезпечення систематизації й аналізу інформації про витрати ввести облік витрат на цьому рахунку в розрізі таких груп інноваційних витрат: 941.1 маркетингові дослідження (раціонально відображати витрати на маркетингові дослідження потреб ринку, відбір і вивчення якості отриманих ідей, пошук потенційних замовників); 941.2 інноваційне проектування (витрати, пов'язані з розробкою плану дій, розрахунком планових показників проекту, бюджетуванням); 941.3 інноваційне виробництво (витрати на виробництво інноваційного продукту, вартість усіх спожитих матеріальних і нематеріальних ресурсів); 941.4 комерціалізація продукту (витрати на рекламу,

просування та збут); 941.5 інші витрати (непрямі загально виробничі та загальногосподарські витрати).

Враховуючи, що на підприємствах інноваційна діяльність відображається в складі капітальних інвестицій чи окремих рахунках обліку операційної діяльності в звітності інформацію про інноваційну діяльність не відображають. Вона є складовою статей звіту про фінансовий стан (баланс), звіту про сукупний дохід (звіт про фінансові результати) та приміток до річної фінансової звітності. Тому фактично в формах звітності користувач не зможе знайти інформацію про інноваційну діяльність підприємства.

Отже, для успішного управління інноваційно-інвестиційними процесами доцільно вносити зміни в діючий план рахунків в частині додаткових субрахунків, інформація з яких знаходитиме відображення в примітках фінансової звітності. Крім того підприємства можуть впроваджувати детальніший аналітичний облік інноваційної діяльності в частині інвестиційної з метою формування управлінської звітності.

Список використаних джерел:

1. Ізмайлов Я.О. Облік інвестицій в інновації за національними та міжнародними стандартами / Я.О. Ізмайлов // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. – 2011. – Вип. 28(1). – С. 33 – 37.
2. Ізмайлов Я.О. Визначення складу основних об'єктів бухгалтерського обліку в моделі інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України / Я.О. Ізмайлов // Причорноморські економічні студії. – 2016. – Вип. 5. – С. 177 – 181.
3. Колесов С.В. Напрями вдосконалення обліку інвестиційно-інноваційних процесів на машинобудівних підприємствах / С.В. Колесов, О.С. Дубинська // Научный вестник Донбасской государственной машиностроительной академии. – 2013. – № 1. – С. 217 – 224.

Шевченко О.В.,

*к.е.н., старший викладач кафедри геодезії та картографії,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна*

Краснолуцький О.В.,

*директор департаменту землеустрою, використання та охорони земель,
Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру,
м. Київ, Україна*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНЦЕНТРАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Важливою умовою високоефективного конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва є оптимальні за розміром підприємства та їх підрозділи при раціональній галузевій та організаційній структурах виробництва. На сьогодні концентрація виробництва в галузях національної економіки, особливо в аграрному секторі, набуває значних масштабів й істотно впливає на ефективність діяльності суб'єктів господарювання і подальший їх розвиток на інноваційній основі. Тому, нині є особливої актуальності набуває дослідження європейського досвіду регулювання економічної концентрації сільськогосподарських земель.

З обранням Україною європейського вектору інтеграції значно актуалізувалися дослідження щодо особливостей землекористування в країнах Європейського Союзу (ЄС). Не менш важливими є дослідження питань щодо ефективності використання земель різного цільового призначення європейськими землекористувачами як основного базису їхньої господарської діяльності. Аналіз стану землекористувань та досвід країн ЄС щодо використання земель може слугувати орієнтиром для організації ефективної земельної політики [1]. Сільськогосподарське землекористування є найпоширенішою формою землекористування в ЄС, яке станом на 2015 рік

становить 43,5 % від загальної території ЄС. При цьому, у 13 держав-членів ЄС більше половини площі суші використовується для сільськогосподарських цілей (рис.1). Найбільша частка сільськогосподарських земель була зафіксована в Ірландії (71,5 %), а в таких країнах як Данія, Великобританія, Угорщина та Румунія землі сільськогосподарського призначення становить більше 60,0 % від їх загальних територій. Найменша частка сільськогосподарського землекористування сконцентрована у Фінляндії (8,1 %) та Швеції (8,2 %) [2].

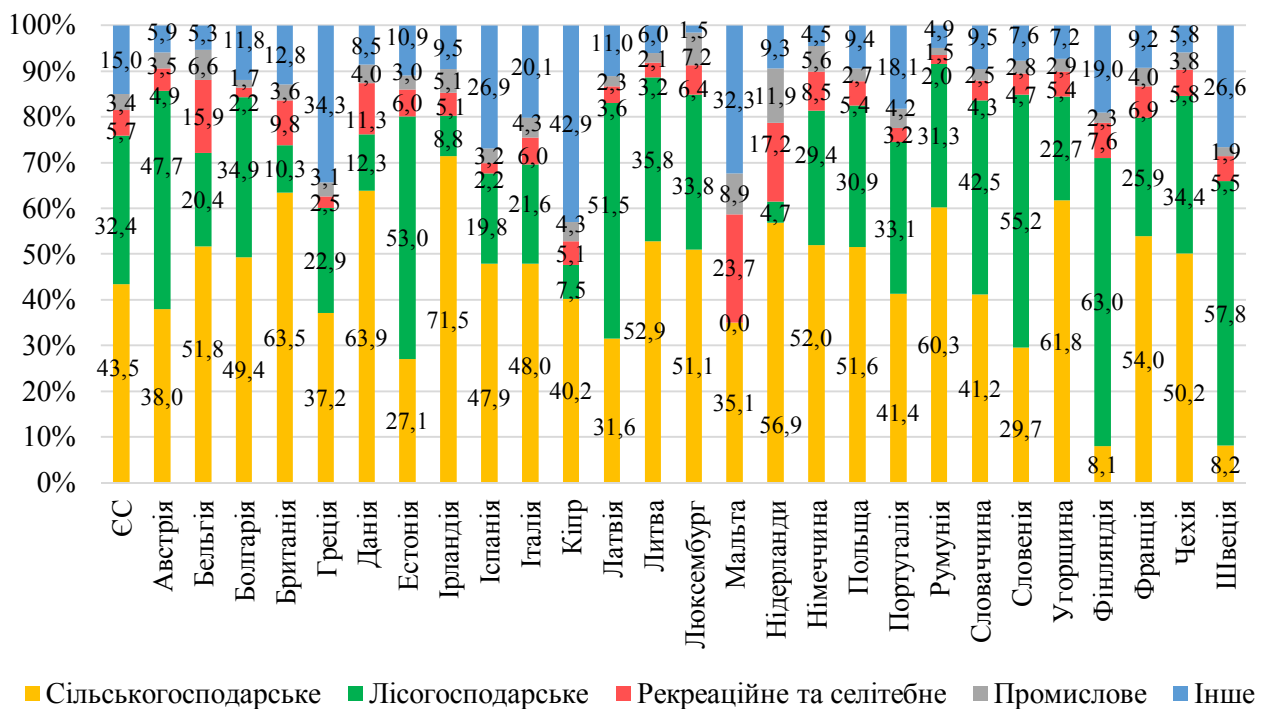

Рис. 1 Структура типів землекористувань станом на 2015 рік, %

Варто зазначити, що у 2015 році в 27 країнах-членах Європейського Союзу лише 3,1 % господарств займали 52,2 % сільськогосподарських угідь у Європі, тоді як, 76,2 % господарств, використовували лише 11,2 % сільськогосподарських угідь. Така структура йде врозріз з європейською багатофункціональною, сільськогосподарською моделлю, в якій сімейні ферми є важливою особливістю. Це свідчить про нерівність структури землекористування за користувачами. Так, в ЄС індекс Джині становить 0,82, що свідчить про нерівність розподілу доходів (витрат) населення внаслідок нерівного розподілу сільськогосподарських земель.

Варто зазначити, що у Європейському Союзі здійснюється стратегічний інтегрований підхід до сталого сільського господарства через Спільну сільськогосподарську політику (*Common Agricultural Policy, CAP*), яка є однією з найважливіших і найвитратніших сфер діяльності ЄС. При цьому, головні завдання Спільної сільськогосподарської політики – це постійне підтримання сільського господарства, забезпечивши фермерам прийнятний рівень життя, споживачам – якісними харчовими продуктами за справедливими цінами. Зокрема, в рамках Спільної сільськогосподарської політики передбачено прямі виплати (субсидії) з бюджету ЄС лише тим фермерам, які здійснюють ресурсоощадливе землеробство, збереження якісних властивостей ґрунтів, запобігання розвитку деградації ґрунтів, дотримують стандартів захисту навколишнього середовища, безпеку харчових продуктів тощо. Так згідно програми, фермер дотримуючись встановлених правил, визначених у Регламенті Ради (ЄС), отримує субсидії в середньому 300 євро на 1 гектар. При чому підтримка не залежить від кількості виробленої продукції, що дає змогу зменшити шкоду, завдану надмірним використанням земель і сільськогосподарським забрудненням [3].

Метою аграрної політики Європи є збереження європейської багатofункціональної моделі сільського господарства, що характеризується в першу чергу малими та середніми сімейними і кооперативними господарствами, що володіють та користуються землею. Крім виробництва продуктів харчування, сімейні господарства виконують дуже важливі соціальні та екологічні функції, які великопромислове сільськогосподарське виробництво не завжди може забезпечити. Тому сільське господарство малого та середнього бізнесу, де працюють сім'ями, є дуже перспективною моделлю для майбутнього, в тому числі з економічної точки зору, оскільки такі ферми часто мають значну внутрішню диверсифікацію та сприяють підвищенню рівня доданої вартості в сільській місцевості. Концентрація землі в руках невеликої кількості виробників спотворює виробничі та ринкові процеси та може мати негативний вплив на сільське господарство в окремих державах-членах ЄС або

в ЄС в цілому. Спільна сільськогосподарська політика (*SAP*) допомагає обмежити ці процеси, поступово скорочуючи підтримку. Такі прямі виплати відіграють важливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності та стабільності європейських ферм, які відповідають високим стандартам виробництва.

Існують різні фактори, що спричиняють концентрацію земель, включаючи глобалізацію, зростання населення, підвищення попиту на продукти харчування та природну сировину, а також негативні результати аграрної політики. Одним із наслідків концентрації власності на сільськогосподарські землі є передача прибутку та сплата податків великих підприємств з сільських територій у великі міста або навіть в іншу країну де юридично розміщена їх материнська компанія. В ЄС існують правила щодо обмеження прямих платежів, зокрема: платежі понад 150 тис. євро вважаться не дійсними, якщо юридичні особи володіють кількома сільськогосподарськими дочірніми компаніями, кожен з яких отримує менше 150 тис. євро у вигляді прямих платежів.

Таким чином, Європейський Союз за для підвищення еколого-економічної ефективності сільського господарства та сільської території, у рамках Спільної сільськогосподарської політики (*SAP*), широко впроваджує «обмежувальні» інструменти щодо максимальної площі сільськогосподарських угідь господарства, а також максимального ліміту суми прямої підтримки для великих сільськогосподарських підприємств. При цьому, обмежується максимальна площа сільськогосподарських угідь на рівні 90 га для спеціальної підтримки молодих сільгоспвиробників (молодше 40 років). Також, передбачено особливий режим підтримки малих форм господарювання, з виділенням на ці цілі до 10 % річного бюджету прямих платежів та максимальною сумою виплат для малого господарства – 1250 євро. Так, наприклад, у Німеччині застосовується перерозподільна державна підтримка для перших гектарів з метою посилення позицій малих і середніх підприємств. Відповідно, для перших 30 га у сільськогосподарських підприємств

передбачена надбавка до середньої погектарної підтримки в розмірі 50 євро на гектар, а для наступних 16 га – близько 30 євро/га. Молодий фермер в Німеччині, маючи 30 га сільськогосподарських угідь, може отримувати мінімум 360 євро/га підтримки, а для ведення екологічного господарства – значно більше [4, 5].

Таким чином, аналіз сучасного зарубіжного законодавства щодо регулювання економічної концентрації сільськогосподарських земель дозволяє окреслити основні можливі шляхи регулювання земельних відносин України, застосування яких, у свою чергу, вплине на розроблення системи обмежень щодо економічної концентрації земельних ресурсів у аграрних підприємств з метою забезпечення раціонального й ефективного сільськогосподарського землекористування.

Список використаних джерел:

1. Agriculture, forestry and fishery statistics. 2015 edition. Statistical books . – Luxembourg: Publications Office of European Union, 2016. – 206 p.
2. Альошкіна Л.П. Зарубіжний досвід розвитку земельних відносин: можливості застосування в Україні / Л.П. Альошкіна // Інноваційна економіка. –2012. – № 3 (29). – С. 291-294.
3. Панасенко В.М. Досвід Німеччини у сфері раціонального використання і збереження ґрунтів / В.М. Панасенко // Землевпорядний вісник. – 2012. – № 11. – С. 6-8.
4. Зарубіжний досвід: ринок земель сільськогосподарського призначення і перспективи його застосування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zsu.org.ua/index.php> (дата звернення 10.11.2017).
5. Добровольные руководящие принципы ответственного регулирования вопросов владения и пользования земельными, рыбными лесными ресурсами в контексте национальной производственной безопасности [Електронний ресурс] // Продовольственная и сельскохозяйственная Организация объединенных наций. – Рим, 2013. – 39 с. – Режим доступу: <http://www.fao.org/3/a-i2801r.pdf>.

Чернишова Л.О.,

к.е.н, доцент,

доцент кафедри міжнародної економіки

Козуб В.О.,

к.е.н, доцент,

доцент кафедри міжнародної економіки,

Харківський державний університет харчування та торгівлі,

м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

У сучасних умовах стратегічною метою вітчизняної зовнішньоекономічної політики є активне залучення України до європейських інтеграційних процесів. Відносини країн Європейського Союзу (ЄС) та України характеризуються широким спектром торговельних, інвестиційних, валютно-фінансових, регіональних, міграційних, науково-технічних зв'язків. На сьогодні найбільш динамічно розвивається інвестиційне співробітництво, в межах якого використовується міжнародний досвід корпоративного управління, впроваджуються міжнародні стандарти якості та обліку, розвивається фінансовий сектор. Це призводить до зростання продуктивності у вигляді нових інвестицій, кращих технологій, менеджменту підприємств і експортних ринків.

На сьогодні Європейський Союз є одним з найбільших іноземних інвесторів України. Так, за даними Державної служби статистики України, у 2017 р. із країн ЄС в економіку України інвестовано 26203,6 млн. дол. США, що складає 70% загального обсягу вкладень. У структурі інвестицій переважають здебільшого інвестиції компаній, зареєстрованих на Кіпрі (37%), у Нідерландах (23%), Великій Британії (8%), Німеччині (6%), Франція (5%), Австрії (5%) Угорщині (3%) та Польщі (3%). Із України в економіку країн ЄС у 2017 р. вкладено 6115,1 млн. дол. США (96% загального обсягу вкладень), з

яких 5930,5 млн. дол. США (97% загального обсягу інвестицій в країни ЄС) спрямовано до Кіпру (рис. 1) [2]. Наведені статистичні дані характеризують, що інвестиції з Кіпру є вивезеним до офшорної зони українським капіталом, який повертається в економіку України задля додаткового прибутку від здійснених інвестицій. Процес вивезення капіталу з України триває, про що свідчить сучасна структура іноземних інвестицій в країні.

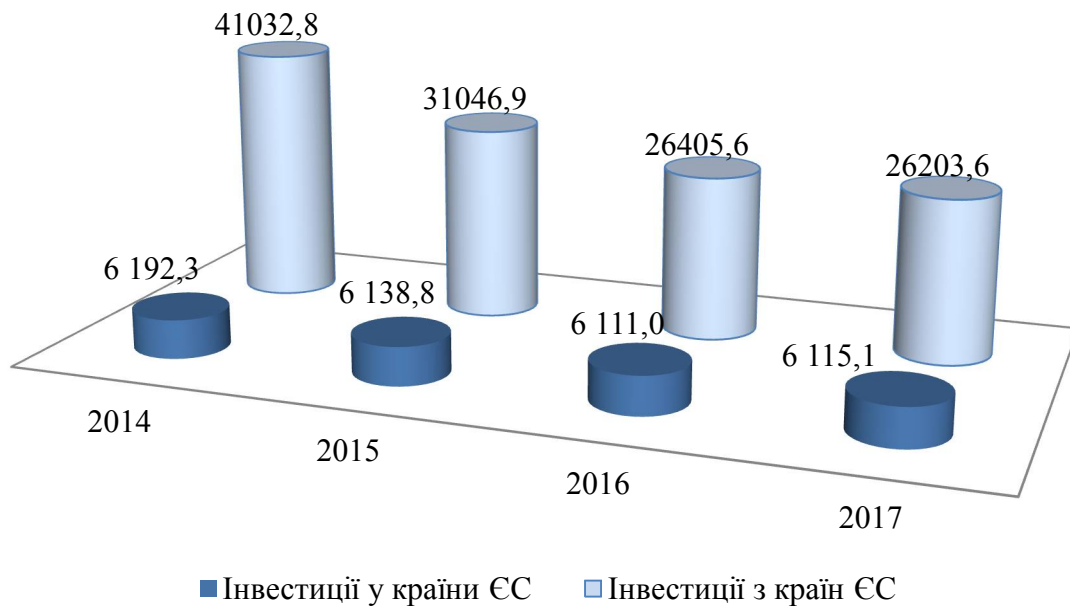

Рис.1. Обсяг інвестування між Україною та ЄС у 2014-2017 рр.

Значні обсяги інвестицій із країн ЄС зосереджено на підприємствах промисловості (28,0%). В установах фінансової та страхової діяльності акумульовано 22,6% інвестицій, у підприємствах оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів – 12,3%, в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, – 11,0% [2]. Отже, обсяги надходжень іноземних інвестицій в Україну з ЄС спрямовані переважно в ті галузі економіки, де можна швидко отримати прибуток, в той час як інвестування пріоритетних галузей економіки України, націлене на довгострокове зростання, є недостатнім.

Важливим чинником у інвестиційному співробітництві є удосконалення правового поля для інвестування. На сьогодні в Україні до іноземних інвесторів

застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності як для вітчизняних інвесторів, так для іноземних. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації. У випадку припинення інвестиційної діяльності іноземному інвестору гарантується повернення його інвестиції в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів від інвестицій. Держава також гарантує безперешкодний і негайний переказ за кордон прибутків, одержаних від іноземного інвестування [1].

Для збільшення обсягів іноземного інвестування з ЄС в Україну необхідне подолання існуючих перешкод, а саме: нестабільне законодавство, відсутність незалежної судової влади, корупція, корпоративне рейдерство, недосконалість податкової системи, недоліки в імплементації законів, низький рівень захисту прав власності тощо.

Основними напрямками, що в перспективі зможуть сприяти вирішенню зазначених перешкод та успішному залученню європейських інвестицій в економіку України є:

- 1) формування стратегії залучення іноземних інвестицій відповідно до потреб національної економіки;
- 2) диференціація бренду кожного регіону залежно від визначених сфер інвестування;
- 3) забезпечення європейських інвесторів необхідною системною підтримкою;
- 4) створення необхідних умов для подальшої імплементації положень нормативно-правової бази щодо вільного переміщення інвестицій відповідно до норм ЄС;
- 5) налагодження більш тісної співпраці з країнами-донорами європейських інвестицій;
- 6) інтенсифікація промислового виробництва на інвестиційно-інноваційній основі з дотриманням норм екологічної безпеки;

7) поглиблення інтеграційних відносин, зокрема через створення зони вільної торгівлі з країнами ЄС.

Таким чином, сучасний стан інвестиційного співробітництва між Україною та Європейським Союзом дозволяє сформувати подальші напрями співробітництва, реалізація яких дасть змогу підвищити рівень інвестиційної активності вітчизняних підприємств, поліпшити їх технічний та технологічний стан; збільшити надходження до місцевих бюджетів; створити нові робочі місця; наростити обсяг експортоорієнтованої промислової продукції та зменшити диспропорції в економічному та соціальному розвитку країни. Для цього необхідно здійснити ряд економічних реформ, запровадити стратегію спільного інвестиційного розвитку України та країн ЄС.

Список використаних джерел:

1. Відносини між Україною та Європейським Союзом на сучасному етапі: загальний огляд: Верховна Рада України Комітет з питань європейської інтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comeuroint.rada.gov.ua/komevpoint/control/uk/publish/article;jsessionid?art_id=47138&cat_id=47123.

2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Шевченко Н.О.,

к.е.н, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування,

Уманський національний університет садівництва,

м. Умань, Україна

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА ШЛЯХОМ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ЇЇ ОБЛІКУ

Галузь скотарства відіграє важливу роль у формуванні продовольчої безпеки країни та її експортного потенціалу, забезпеченні населення важливими продуктами харчування (молоком та м'ясом), а промисловості – сировиною. Проте сучасний стан розвитку скотарства характеризується скороченням поголів'я ВРХ, низькою продуктивністю тварин, недостатньою кормовою базою, скороченням обсягів виробництва молока та м'яса.

Концептуальні засади розвитку аграрного сектора економіки знайшли відображення у працях багатьох відомих вітчизняних економістів-аграрників, зокрема В.Андрійчука, О.Бородіної, П.Гайдуцького, Д.Деми, В.Зіновчука, Т.Зінчук, Ю.Лупенка, С.Кваші, А.Малиновського, М.Маліка, В.Месель-Веселяка, М. Пугачова, П.Саблука, О.Скидана, П.Стецюка, О.Ульянченка, Є.Ходаківського, Г.Черевка, В.Юрчишина та ін. Вивченню проблем відродження галузі скотарства, у т.ч. в сільськогосподарських підприємствах, присвячено праці В.Амбросова, П.Березівського, М.Бойка, М.Ільчука, П.Канінського, О.Мазуренко, В.Микитюка, М.Місюка, М.Пархомця, В.Ситника, І.Свиноуса, І.Топіхи, В.Топіхи, О.Шпичака, В.Шукаловича, О.Шуст, С.Яців та ін. Відзначаючи цінність напрацювань названих учених і сучасних наукових розробок для теорії і практики формування організаційно-економічних засад відродження галузі скотарства, слід зауважити, що окремі аспекти зазначеної проблеми залишаються недостатньо вивченими й наразі

гостро актуальними. Правильна побудова обліку та контролю витрат потребує їх належної систематизації.

Проведені дослідження свідчать, що на практиці в сільськогосподарських підприємствах допускаються відхилення від діючих інструктивних положень щодо складу статей витрат. Такий підхід доцільно вважати цілком виправданим, оскільки деякі статті вже застаріли і розширення їх номенклатури дасть змогу збільшувати інформаційну місткість системи аналітичного обліку з урахуванням особливостей кожного окремого господарства.

Одним з важливих питань групування витрат є їх поділ за елементами. В діючих нормативних документах виділяють п'ять економічних елементів (матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація основних засобів, інші витрати).

Сьогодні світові тенденції в економіці свідчать про зростання глобалізаційних процесів як результат підвищення конкурентної боротьби за ринки збуту продукції. В основі конкурентоспроможності підприємства є якість продукції – це сукупність корисних для споживача характеристик продукції, за які споживач готовий заплатити визначену ціну. Якість продукції на сьогодні стала визначальним чинником, що впливає на вибір споживачів.

Підвищена увага до екологічної якості продукції викликана стрімким погіршенням стану навколишнього середовища, руйнівним антропогенним впливом і як наслідок погіршенням стану здоров'я людей. Великого розвитку має набути виробництво органічної продукції скотарства. Тому виникає необхідність визначення екологічних витрат підприємства на виробництво екологічно чистої продукції і порівняння їх з конкурентами, проведення досліджень з метою покращення екологічної якості продукції.

Нині, коли сільськогосподарські підприємства планують виробляти екологічно чисту продукцію, потрібно всі зусилля спрямовувати на виробництво екологічно чистої продукції саме молочного скотарства. І тому враховуючи таку ситуацію, доцільно було б ввести окремо статтю «Витрати на екологію».

Ця стаття дала б змогу обліковувати окремо витрати на виробництво екологічно чистої продукції скотарства і враховувати їх при визначенні ціни реалізації. Витрати на екологічну якість продукції – це витрати, пов'язані з налагодженням на підприємстві системи управління екологічною якістю, яка забезпечить високий рівень екологічної якості на кожному етапі виробництва продукту, відповідність вимогам, встановленим стандартами якості, та очікувань споживачів, а також втрати викликані недотриманням вимог якості. Витрати на екологічну якість продукції є однією зі складових собівартості продукції, як результат, варто приділити увагу організації обліку та управлінню витратами на екологічну якість продукції.

В сучасній практиці господарювання не існує регламентованих вимог щодо необхідності класифікації витрат на екологічну якість продукції і тому, кожне підприємство самостійно розробляє методику на основі від вимог управлінського персоналу. Між екологічною якістю і витратами, спрямованими на її досягнення існує пряма залежність: зі зростанням витрат – екологічна якість продукції покращується.

Розширення кількості статей збільшить інформаційну ємність системи обліку, але при цьому зросте його трудомісткість. Необхідно правильно визначати критерії виділення витрат у самостійні статті. Затверджену номенклатуру статей витрат слід розглядати як обов'язкову для звітності, а в конкретному господарстві при плануванні обліку і калькуляції може застосовуватись і більш детальний перелік витрат. Такий підхід цілком виправданий, бо для кожного рівня управління потрібна інформація різного ступеня деталізації.

Від галузі молочного скотарства одержують декілька видів продукції. Це вимагає використання ще більшої різноманітності документів для обліку. Деякі з них, як свідчить практика, можна спростити або удосконалити. Пропонуємо з метою скорочення витрат праці на заповнення первинної документації та їх опрацювання. Акт на оприбуткування приплоду тварин складати у одному примірнику, який наступного дня передавати у бухгалтерію. Замість другого

примірника створити Відомість на оприбуткування поточних біологічних активів, у якій, крім кількості і маси народжених телят, вказувати справедливую вартість приплоду та фактичну, а також відобразити доходи (витрати) від первісного визнання приплоду.

Протягом дня на молочнотоварній фермі може народитись декілька телят, крім того не завжди Акти на оприбуткування приплоду вчасно здаються в бухгалтерію товариства, тому пропонуємо ведення Накопичувальної відомості оприбуткування приплоду тварин. Застосування цієї відомості скоротить потік документів, знизить затрати праці на їх обробку, замінить щоденне складання Акту на оприбуткування приплоду (ф. № 95), який здається в бухгалтерію разом із Звітом про рух худоби і птиці на фермі (ф. № 102) в кінці місяця. При введенні удосконалених документів необхідно внести зміни до наказу про облікову політику, щодо порядку складання первинних документів та строку їх подання згідно графіку документообігу.

Список використаних джерел:

1. Скальський В.В. Органічне землеробство: проблеми та перспективи / В.В.Скальський // Економіка АПК. – 2010. – № 4. – С. 48–53.
2. Вовк В. Сертифікація органічного сільського господарства в Україні /Органічні продукти харчування. Сучасні тенденції виробництва і маркетингу: Матеріали Міжнародного семінару. – Львів, 2004. – С. 3–7.
3. Закон України “Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини” від 03.09.2013 № 425-VII [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Лаптева В.В.

к.е.н., старший викладач,

кафедра економіки та фінансів підприємства,

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЗАСАДИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Остаточне і безповоротне спрямування курсу розвитку України європейським шляхом передбачає собою повну та всеохоплюючу адаптацію всіх напрямів та підходів національної економіки до форм та стандартів розвитку, які наразі мають місце в європейських економіках з урахуванням того, що останні також перебувають в стані динамічного розвитку та змін.

Флагманом в економічній системі будь-якої розвиненої країни є саме сегмент промислових підприємств, які повинні стати першочерговим об'єктом для впровадження інновацій, спрямованих на найбільшу адаптацію національної промисловості до загальноєвропейської та поглиблення співробітництва як на загальноекономічному рівні так і на рівні окремих галузей.

В 2010 році Європейським Союзом було схвалено Стратегію для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання «Європа - 2020», одним з пріоритетів якої встановлено зростання економіки, що ґрунтується на знаннях та інноваціях.

Даною Стратегією з метою реалізації поставлених цілей, в числі інших, запропоновано ініціативу під назвою "Інноваційний Союз" - для покращення рамкових умов та доступу до фінансування досліджень та інновацій, з тим щоб забезпечити перетворення інноваційних ідей на продукти та послуги, що сприятиме розвитку та створенню робочих місць [1].

Відповідно до Стратегії, головним завданням бізнесу, як на мікроекономічному так і на мезоекономічному рівнях, є, серед іншого, здійснення ефективних інвестувань в економіку держави та дотримання принципів чесної праці та конкуренції.

Виконання вказаного завдання, як на рівні окремо взятого підприємства так і в рамках певної галузі економіки, є неможливим без впровадження інноваційних проектів з чітким визначенням процедури і комплексу усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту та інноваційної продукції.

Але сьогодні в Україні існує ситуація, коли попит на інвестиційні ресурси перевищує пропозиції, виникають зовнішні, як результат зміни кон'юнктури фінансового ринку, і внутрішньофірмові обмеження засобів для інвестицій. Брак вільних інвестиційних ресурсів на внутрішньому фінансовому ринку часто має наслідком жорсткі зовнішні обмеження, коли ринок встановлює межу на доступний підприємству обсяг фінансових засобів. Збільшення пропозицій інвестиційних ресурсів за їх дефіциту спричинює м'які обмеження, коли підприємство може отримати ресурси надліміт, але на не вигідних для себе умовах (за більш високою відсотковою ставкою), що призводить до зростання ціни капіталу, а відтак і до ризику невиконання всіх зобов'язань. Деякі м'які обмеження встановлені законодавчо, зокрема умови проведення емісії акцій чи облігацій не дозволяють використовувати ці джерела для оперативного залучення додаткових ресурсів. Додаткові інвестиційні ресурси нині для українських промислових підприємств можуть надійти тільки ззовні (рис. 1).

Внутрішньофірмові обмеження засобів на інвестиції можуть мати різні причини, але завжди залежать від рішення керівництва. Обмеження обсягу реінвестованого прибутку може бути пов'язане з необхідністю виплати дивідендів чи повернення позикових ресурсів. Здебільшого такі обмеження, зазначає Логутова Т., мають місце при обмеженості інших, крім фінансів, факторів виробництва [2, с. 211–219].

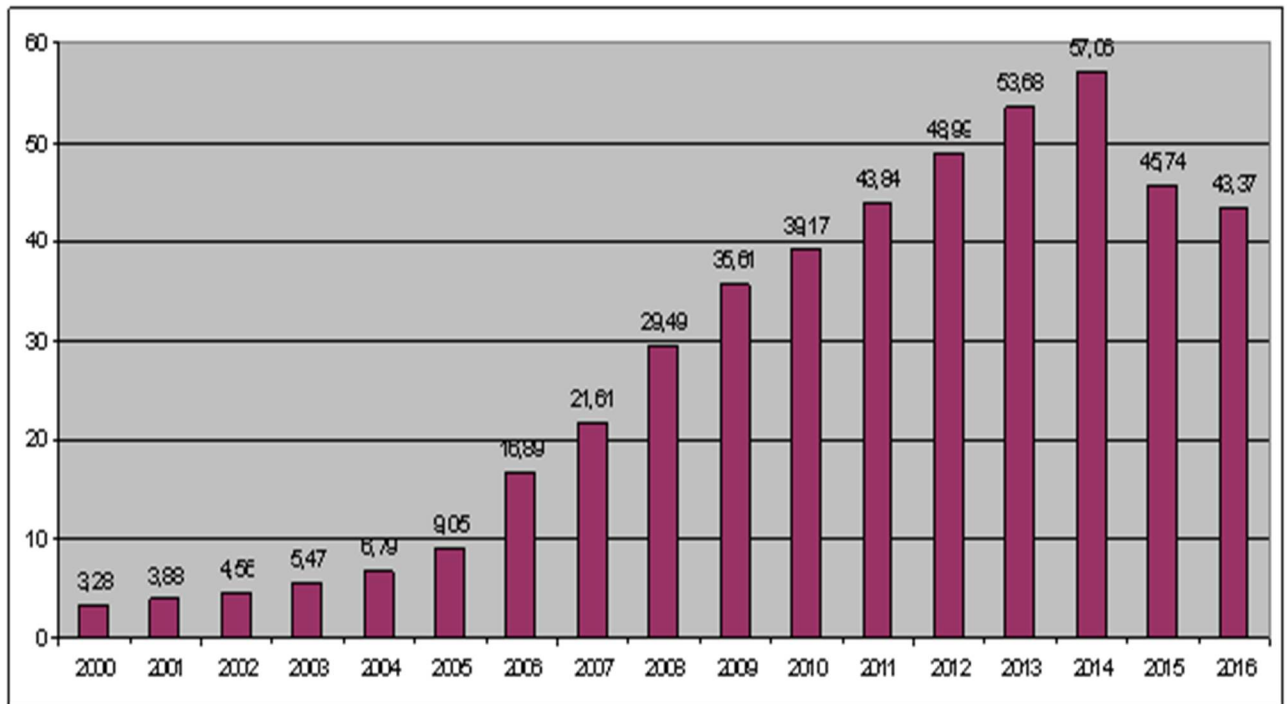

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну, млрд дол.

Джерело: www.ukstat.gov.ua

Численність зовнішніх і внутрішніх обмежень засобів для інвестицій, з якими стикаються українські промислові підприємства, потребує аналізу можливих джерел фінансування з метою їх мінімізації. Самі ж джерела фінансування визначені достатньо однозначно, а їх вибір залежить, переважно, від індивідуальних можливостей компанії і типу інвестиційного проекту.

Відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженої Постановою Кабінету міністрів України № 385 від 06 серпня 2014 року визначено цілі державної регіональної політики та основні завдання центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, спрямовані на досягнення широко спектру цілей, першочерговою та головною з яких є підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, яка полягає у створенні оптимальних умов для розкриття регіонами власного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки [3].

При цьому на рівні держави визнається необхідність координації цілей та заходів державної регіональної політики в Україні з пріоритетами галузевих політик, зокрема, в такій сфері, як інноваційна діяльність на підприємствах промисловості.

Виходячи з викладеного, можна зробити узагальнюючий висновок про необхідність першочергового посилення євроспівробітництва саме в промисловому секторі економіки, шляхом впровадження інвестицій, роблячи як українську промисловість загалом так і її окремі галузі, привабливими для європейських партнерів шляхом впровадження інноваційних проектів з чітким визначенням процедури і комплексу усіх необхідних заходів.

Список використаних джерел:

1. Стратегія для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання «Європа - 2020»// офіційний сайт Європейської комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/strategy/european-semester/framework/europe-2020-strategy_en
2. Логутова Т. Г. Комплексне управління експортною діяльністю великого промислового підприємства: [монографія] / Т. Г. Логутова, А. Г. Дем'янченко. – Маріуполь: ПДТУ, 2007. – 290 с.
3. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 385 від 06 серпня 2014 року// Офіційний вісник України. – 2014. - № 70. – стор. 23. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

Гусаковська Т.О.,

к.е.н, доцент,

доцент кафедри менеджменту

Рибалко-Рак Л.А.,

к.е.н, доцент,

доцент кафедри менеджменту,

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,

м. Полтава, Україна

ОЦІНКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Для ефективного управління інтелектуальним капіталом (ІК) підприємства важливе значення має здійснення його адекватної оцінки. Від того, наскільки методика оцінки відповідатиме цілям управління, безпосередньо залежить ефективність цього процесу. На сьогоднішній день існує низка методик для оцінки ІК, які об'єднані в чотири групи (рис. 1).

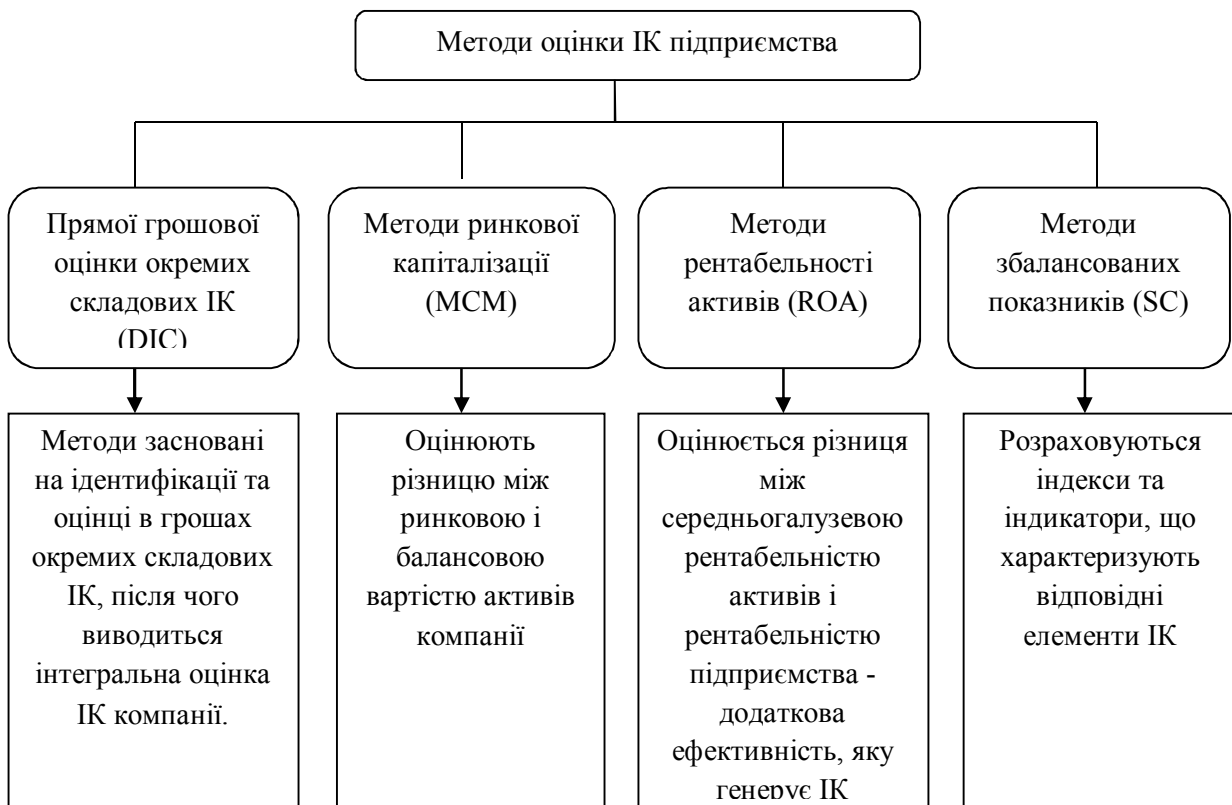

Рис. 1. Методи оцінки ІК підприємства, [3]

Слід зазначити, що вартісна оцінка ІК не дозволяє відстежити взаємозв'язок між рівнем ІК і успішною діяльністю і розвитком підприємства. Тому для стратегічного управління інтелектуальним капіталом підприємства, на наш погляд, більш ефективним буде використання методичних рекомендацій, заснованих на використанні збалансованої системи ключових показників.

Система ключових показників для оцінки ІК підприємства повинна включати ключові показники оцінки основних складових ІК: людського, організаційного та капіталу відносин.

На наш погляд, найбільш доцільним для оцінки людського капіталу підприємства є розрахунок таких показників як індекс стабільності кадрів, індекс освітнього рівня і розвитку працівників, індекс творчої активності, а також частка молоді на підприємстві.

До складу організаційного капіталу підприємства входять процедури, технології, системи управління, технічне і програмне забезпечення, патенти, торгові марки, організаційні структури підприємства, тобто все те, що має відношення до організації в цілому і забезпечує її ефективне функціонування [1].

Організаційний капітал - це організаційні можливості підприємства щодо реалізації потреб ринку. Він відповідає за використання людського капіталу в організаційних системах для реалізації можливостей створення капіталу та підвищення загальної вартості підприємства. Тому оцінка організаційного капіталу повинна включати показники, які повною мірою дадуть відображення організаційних можливостей підприємства [1, 2].

Таким чином, з огляду на вищесказане, для оцінки організаційного капіталу підприємства пропонується наступний набір показників: індекс оновлення технологічної бази; індекс інноваційної активності; індекс ефективності комунікацій; індекс продуктивності обробки та пошуку інформації; частка нематеріальних активів в активах підприємства.

Наявність постійних налагоджених зв'язків з партнерами підприємства свідчить про високий рівень капіталу відносин і здатність до його реалізації. Для оцінки можна використовувати як якісні (тривалість контактів, ступінь зацікавленості економічних контрагентів у співпраці, умови співпраці), так і кількісні показники, зокрема: частка продукції, реалізованої постійним споживачам, частка одержуваного від цього прибутку і т.п. [1, 2].

Результат оцінки інтелектуального капіталу - масштабування факторів, які є визначальними для прибутковості підприємства в довгостроковому періоді. Цей результат може використовуватися як основа для прийняття рішень щодо змін (управління людськими ресурсами, управління підприємством, маркетинг, збут і т.д.), а також як керівництво для прийняття рішень щодо оперативного управління.

Підхід до оцінки ІК підприємства на основі збалансованої системи ключових показників базується на його розгляді як необхідної умови для інноваційного розвитку підприємства, майбутніх фінансових результатів і сильної конкурентної позиції. Він спрямований на аналіз і оцінку ІК підприємства з метою забезпечення його розвитку.

Таким чином, для оцінки ІК підприємств в залежності від цілей оцінки можуть використовуватися як методи прямої грошової оцінки ІК капіталу в цілому і його складових, а також методики, що передбачають розрахунок ключових показників. Для забезпечення стратегічного управління розвитком підприємства, на наш погляд, найбільш інформативною є оцінка ІК за допомогою SC-методів, яка передбачає розрахунок показників, що характеризують основні елементи ІК і ефективність їх використання. При цьому набір ключових показників, а також проєкції, за якими буде здійснюватися оцінка, можуть варіюватися в залежності від специфіки завдань конкретного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Edvinsson L. Skandia Navigator [Электронный ресурс] / L. Edvinsson. – Режим доступа: <http://www.intellectualcapital.se>. – Название с экрана.
2. Pawlowsky P. Intellektuelles Kapital und Wettbewerbsfähigkeit: Eine Bestandsaufnahme zu Theorie und Praxis / Peter Pawlowsky, Leif Edvinsson. – Wiesbaden: Gabler Verlag, 2012. – 215 S.
3. Sveiby K. E. Methods for Measuring Intangible Assets [Электронный ресурс] / K. E. Sveiby. - Режим доступа: <http://www.sveiby.com/articles/IntangibleMethods.htm>. – Название с экрана.
4. Каплан Роберт С. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию / Роберт С. Каплан, Дэвид П. Нортон. – М.: Олимп-бизнес, 2004. – 344 с.
5. Роос Г. Новейшие методы оценки [Электронный ресурс] / Г. Роос. - Режим доступа: <http://www.osenca21.ru>. – Название с экрана.
6. Хілуха О. А. Управління інтелектуальним капіталом машинобудівних підприємств: теоретичні та прикладні положення: монографія / О.А. Хілуха, О.Є. Кузьмін, Л. Г. Ліпич. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 200 с.
7. Щербаченко В. О. Економічні засади управління інтелектуальним капіталом підприємства в умовах глобальної конкуренції: дис. канд. ек. наук: 08.00.04 / Щербаченко Вікторія Олексіївна – Суми, 2016. – 205 с.

Бриль І.В.,

к.е.н., с.н.с.

Брюховецький Я.С.,

м.н.с.,

Інститут економіки промисловості НАН України,

м. Київ, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ В УПРАВЛІННІ ТА КАПІТАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Основним носієм інтелектуального капіталу підприємства є спеціально підібраний і підготовлений, висококваліфікований персонал. Незважаючи на наявність чисельних досліджень сутності інтелектуального капіталу в рамках концепції вартості, виявлення інтелектуальної складової в управлінні та капіталізації вартості підприємств, визначення сфер впливу інтелектуального капіталу на соціальний та економічний розвиток, існування великої кількості різних методик з оцінювання величини і вартості інтелектуального капіталу, вимірників рівня розвитку інтелектуального потенціалу підприємства, величини його інтелектуального ресурсу у співвідношенні з іншими ресурсами, необхідними для виробництва конкурентоспроможної продукції та надання послуг, все ще не вистачає єдиного методу його виявлення та оцінки. Достатньо складно знайти надійні способи вимірювання колективних знань співробітників підприємства, їх досвіду та вміння використання своїх інтуїтивних властивостей, інтелектуальної власності, засвоєної ними інформації. Залишаються актуальними подальші наукові пошуки вирішення проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку інтелектуального капіталу в процесі створення та визначення ринкової вартості підприємства.

Найбільш активно термін інтелектуального капіталу почав використовуватися з початку 90-х років ХХ ст. Значний внесок у розроблення і визначення ефективності застосування цього поняття, його складу та структури внесли світові дослідники Т. Стюарт, Е. Брукінг, Дж. Гелбрейт, К. Макконелл,

С. Брю [1-4], Л. Едвінссон, М. Мелоун [5, с. 12-16], російські вчені В.Л. Іноземцев, Б.Б. Леонтьев [6-7]; в Україні – О.В. Беревно, А.А. Чухно, В.П. Антонюк [8, с. 91-96; 9, с. 48-55; 10, с. 92-97] та інші. Ними та їх однодумцями розкрито основний зміст сутності і досліджено структуру понять інтелектуальний капітал, економіка знань, пояснено вплив цих категорій на конкурентоспроможність, визначено їх роль у розвитку сучасних організаційних структур та підвищенні капіталізації підприємства.

Інтелектуальний капітал – це знання співробітників, які можуть бути перетворені в прибуток, що у подальшому може бути оцінений. Це визначення, на думку російських фахівців, охоплює будь-які технологічні, управлінські та ринкові новини, які можуть бути інновацією, приносити додатковий прибуток [11, с. 24]. На сучасному етапі розвитку інтелектуальний капітал – це насамперед чіткі, ясні знання, якими володіє підприємство. Знання, які можна передати, які мають свою вартість. Це підтверджують також дані щорічного звіту Глобального рейтингу 500 самих коштовних брендів світу за 2017 рік (першу сходинку посіла компанія Amazon (США, інтернет-сервіс) – 150,8 млрд. дол.; другу сходинку з вартістю бренду 146,3 млрд. дол. посідає Apple (США, технології); Google (США, технології) у 2017 році посідає третє місце, вартість бренду склала – 120,9 млрд. дол.), як і у попередні роки, за якими перевага належить високотехнологічним компаніям, основну вартість яких складають знання їх співробітників [12]. Інтелектуальний капітал тотожний поняттю нематеріальних активів. Вартість нематеріальних активів включають в баланс підприємства і це відповідно збільшує загальну вартість капіталу підприємства, що у свою чергу підвищує капіталізацію та забезпечує його конкурентоспроможність. Отже, інтелектуальний капітал – це економічне визначення даної категорії, нематеріальні активи – бухгалтерське.

У сучасній економіці існує багато способів оцінювання вартості інтелектуального капіталу підприємства. Достатньо відомі методи оцінки, запропоновані Е. Брукінг [2, с. 31], що зводяться до 4 груп методів:

- методи прямого вимірювання;
- методи оцінювання ринкової капіталізації;

- методи оцінювання віддачі активів;
- методи бального оцінювання.

Перша і четверта групи методів призначені для аналізу ефективності структури інтелектуального капіталу, включаючи його окремі елементи. За допомогою другої і третьої груп методів оцінюють ресурсний і потенційний елементи інтелектуального капіталу підприємства.

Інтелектуальний капітал достатньо складно виявити на підприємстві, але можна визначити індикатори, які вказують на його наявність в компанії і по-перше це ринкова капіталізація підприємства, що перевищує бухгалтерську вартість основних фондів, матеріальних і фінансових коштів. Під час оцінювання надійності підприємства з погляду його кредитоспроможності або участі в довгострокових спільних проектах оцінювачі та інвестори виходять з того, що вартість інтелектуального капіталу повинна становити не менше ніж 40 % у загальній структурі капіталу підприємства [13]. Як підтверджує досвід досліджень, у розвиток інтелектуального капіталу необхідно вкладати не менше 15 % доходу, тоді можна говорити про позитивні тенденції в економіці та підвищенні дохідності підприємства; важливою ознакою інтелектуального підприємства є обсяг інвестицій, що спрямовуються на дослідження і розробки; ще одним індикатором наявності у підприємства інтелектуального капіталу є високий рівень освіченості і кваліфікації його кадрів, а також проведення підприємством політики щодо організаційного навчання, підготовки та перепідготовки персоналу, вивчення кращого досвіду, обміну кваліфікованими знаннями та інше.

Підвищення рівня інтелектуального капіталу та вміння його використовувати з найбільшою віддачею, отримувати від нього найбільший прибуток визначають успішний розвиток підприємства на ринку конкурентоспроможних підприємств, забезпечують його позитивну капіталізацію. Це підтверджує високе значення розвитку інтелектуального капіталу в межах конкретного підприємства і всієї держави загалом.

Список використаних джерел:

1. Стюарт Т. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология / Под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – С. 372-401.
2. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал. Пер. с англ. / Под ред. Л.Н. Ковачина. – СПб.: Питер, 2001. – 288 с.
3. Гелбрейт Д. Экономические теории и цели общества / Под ред. акад. Н.Н. Иноземцева – М.: Прогресс, 1979.– 406 с.
4. Макконел К.Р., Брю С.А., Экономикс: В 2 т. / Пер. с англ. – М.: Республика, 1992. – Т. 1. – 399 с.
5. Edvinsson L. Some perspectives on intangibles and intellectual capital 2000. Journal of Intellectual Capital. Vol. 1. Number 1, 2000, С. 12-16.
6. Иноземцев В.Л. За пределами экономического общества – М.: «Academia» – «Наука», 1998. – 640с.
7. Леонтьев Б.Б. Цена интеллекта. Интеллектуальный капитал в российском бизнесе. – М.: Акционер, 2002. – 200 с.
8. Бервено О.В. Интеллектуальный капитал: от иерархии к партнерству // Соціальне партнерство та його роль в становленні ринкової економіки в Україні: Зб. наук. праць. – Харків: ХІБМ, 2000. – С. 91-96.
9. Чухно А.А. Интеллектуальный капитал: суть, формы і закономірності розвитку // Економіка України. – 2002. – №11. – С. 48-55.
10. Антонюк В.П. Развитие та ефективне використання людського капіталу як важливий чинник економічної безпеки // Національна безпека України: Зб. наук. пр. – К.: НАУ–ЦПСД, 2005. – С.92-97.
11. Багов В.П. Управление интеллектуальным капиталом. / В.П. Багов, Е.Н. Селезнев, В.С. Ступаков. – М.: ВБ “Камерон”, 2006. – 248 с.
12. Brand Finance Global (капіталізація брендів) від 01.02.2018р. The World’s Leading Independent Branded Business Valuation // Річний звіт про найбільш цінні світові бренди. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://foxtime.ru/article/10-samyh-dorogih-brendov-mira-2018>
13. Климов С.М. Интеллектуальные ресурсы общества / С.М. Климов. – СПб.: Изд-во ИВЭСЭП, “Знание”, 2002. – 199 с.

Башинська М.І.,

к.е.н, доцент,

доцент кафедри прикладної економіки

Гнатенко Д.О.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м.Одеса, Україна

МИТНІ АСПЕКТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Спільна митна політика Європейського Союзу спирається на митний союз, який полягає у ліквідації митних зборів та інших бар'єрів на шляху торговельних потоків між членами Союзу, створенні загальної тарифної та митної політики між державами-членами Союзу та третіми країнами.

Метою є визначення сутності митних відносин, необхідності перспектив співпраці митних установ України та ЄС.

Основне завдання митних органів в реалізації зовнішньо-економічних операцій – зміцнення економічних зв'язків між країнами, полегшення товарообігу та забезпечення економічної безпеки держав. В процесі товарообігу між країнами виникає необхідність підписання міжнародних договорів, вступ до митних союзів, що буде надавати країні переваги та пільги стосовно зменшення митних платежів. З можливих варіантів євроінтеграційний курс здатний забезпечити велику кількість плюсів для нашої країни, оскільки це надає доступ нам до великого ринку товарів та послуг. Інтеграція в Євросоюз - це рух країни до стандартів ринкового господарства. Саме тому це є стратегічною метою державної політики України [1]. Митна співпраця Україна – ЄС відіграватиме вагомий роль у майбутньому нашої країни, здійсненні зовнішньо-економічних відносин та наданні доступу до ринку ЄС.

Вступ України до ЄС передбачає уніфікацію та врегулювання питань здійснення митної справи. Ступінь уніфікації залежить від міжнародних домовленостей України. Під час вдосконалення митного законодавства України необхідно враховувати свої національні інтереси щодо захисту вітчизняних товаровиробників. Першим етапом євроінтеграції є адаптація митно-тарифного регулювання до умов Світової організації торгівлі, далі – приведення у відповідність митного кодексу України до умов Всесвітньої митної організації, потім вже модифікування митного кодексу до вимог ЄС [2].

У 2014 році Європейський союз та Україна підписали Угоду про Асоціацію, що являє собою новий етап у розвитку європейсько-українських договірних відносин, маючи на меті політичну асоціацію та економічну інтеграцію. З українського боку ввізні мита знижуватимуть поступово. Перехідний період, який завершиться остаточною лібералізацією, для ЄС становитиме 7 років, а для України – 10 років; лібералізація тарифів з боку ЄС також відбуватиметься прискореними темпами, тоді як Україна лібералізує значну кількість своїх тарифів пізніше. Даною угодою передбачено посилення співробітництва в митній сфері, визнання важливості митних питань та сприяння торгівлі у відносинах між Україною та ЄС. Для нашої держави провадження результативної митної політики України сприятиме: спрощенню доступу до ринку збуту українських товарів у ЄС; надходженню іноземних інвестицій; покращенню економічного іміджу України у світі; швидкому реформуванню економіки; можливості уникнення антидемпінгових мит.

Вигідний партнер для України – Республіка Польща. Відносини з цією країною мають непогане підґрунтя та перспективи для розвитку.

Між Державною фіскальною службою України та митною службою Республіки Польща підписано низку угод щодо обміну певною інформацією. Наша країна виступає за спільний прикордонно-митний контроль на українсько-польському кордоні, аргументуючи тим, що Україна і Польща вже домовилися про відповідні дії [3]. Варто зазначити, що митні органи обох держав надають один одному технічну допомогу, особливо шляхом: обміну

працівниками митниць з метою ознайомлення з технічними засобами контролю, що застосовуються і становлять взаємний інтерес; навчання і допомоги в удосконаленні професійних навичок працівників митниць; обміну експертами з митних питань; обміну професійними, науковими і технічними відомостями з митних питань [4]. Співпраця дасть змогу уникнути подвійного контролю. На думку польських митників, все це буде можливим лише за умов двосторонньої співпраці. Сьогодні Україна має досконалішу мережу міжрегіонального співробітництва саме з Республікою Польща.

Основною формою митного контролю в Європейському співтоваристві є «митний пост-аудит», запроваджений для забезпечення виконання Кіотської конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур. Зважаючи на те, що в Україні вибрано курс на Євроінтеграцію, то наявність ефективної системи митного пост-аудиту є обов'язковою. Відповідно до Кіотської конвенції, пост-аудит – це форма митного контролю, яку здійснюють митні органи для перевірки правильності та достовірності даних, зазначених у митних деклараціях, через вивчення бухгалтерських документів, рахунків, систем управління бізнесом після завершення митного оформлення. Пост-аудит займає важливе місце при застосуванні системи управління ризиками та є головним елементом подальшого підвищення ефективності діяльності митних органів [5].

Виконання угод призведе до спрощених митних процедур, скасування ризиків та мінімізації труднощів у зовнішньоекономічній діяльності. В подальшому спрощення процедур призведе до здешевлення іноземних товарів, що якісно відобразиться на купівельній спроможності населення та появі високоякісних товарів на ринку. Співпраця у митній сфері надасть право Україні вивозити велику кількість товарів без мит у межах виділених тарифних квот на європейський ринок. Угода про асоціацію між Україною та ЄС є впевненим кроком вперед.

Прискорення євроінтеграційних процесів в Україні, збільшення торгівлі з європейськими країнами зумовлює постійний пошук шляхів для більш ефективного здійснення митної справи. Митне регулювання мусить поєднати

реалізацію фіскальної функції із забезпеченням конкурентоспроможності національної економіки. Від якості митної політики залежить інтенсивність інтеграції України в світовий економічний простір.

Висновки: митна співпраця України з ЄС надає можливості модернізації економіки, підвищення конкурентної спроможності вітчизняного товаровиробника, виходу на світові ринки, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин, відкриває перспективи співробітництва з розвинутими країнами континенту. Це – найкращий спосіб реалізації національних інтересів.

Список використаних джерел:

1. Міністерство закордонних справ України. Торговельно-економічне співробітництво Україна – ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua>.

2. Мешко Н.П. Інноваційні аспекти формування засад митної справи в процесі інтеграції України до ЄС / Н.П.Мешко // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2012. – №10.

3. Політичні відносини між Україною та Республікою Польща [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukrainep1/diplomacy>

4. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про співробітництво і взаємодопомогу у митних справах від 18.12.1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/616_017

5. Шереметинська О.В. Особливості проведення митного пост-аудиту в Україні / О.В. Шереметинська // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2016. – №3.

Завідна Л.Д.,

*докторант кафедри готельно-ресторанного бізнесу
Київського національного торговельно-економічного університету,
м. Київ, Україна*

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Однією з головних передумов розвитку готельного бізнесу України є створення сприятливого інвестиційного клімату та пошук джерел фінансування для будівництва нових і реконструкції вже діючих підприємств.

Турбулентність економічних процесів, що виникають у внутрішньому і зовнішньому середовищі України, ускладнюють діяльність підприємств готельного бізнесу і знижують її результативність.

Туристичний потік, який і без того не особливо радує готельне господарство, з кожним роком зменшується. Так, у 2014 році щодо 2013 року він скоротився на 12 млн осіб (або на 48,6%), у 2015 році – на 284 тис. і склав 12428 осіб [1]. І хоча на кінець 2016 року намітилося поступове повернення ділової активності готельного ринку країни, середній показник заповнюваності готелів є досить низький – 25%, а інвестиційна привабливість сегмента і зовсім близька до нуля [1, 2].

Найбільший обсяг капітальних інвестицій в діяльність підприємств готельного бізнесу було вкладено у 2012 році – 1534,7 млн грн. Але якщо оцінювати ситуацію з погляду готовності інвесторів щодо подальшого вкладення капіталу в об'єкти готельної нерухомості, то не можна не відзначити, що після готельного «буму» Євро-2012 сьогодні в Україні спостерігається досить тривожна негативна тенденція щодо уповільнення темпів вкладення капіталу в розвиток готельного бізнесу. Підтвердженням цього є поступове зниження індексу капітальних інвестицій в розвиток підприємств тимчасового розміщення з 118,9% у 2011 році до 82,7% у 2013 році та 61,4% у 2015 році. (табл. 1).

Таблиця 1

**Капітальні інвестиції в діяльність підприємств
готельного бізнесу в 2011-2016 рр.**

Показник	Роки					
	2011	2012	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹
Обсяг інвестицій, млн грн	1010,8	1534,7	872,2	867,1	890,2	756,1
Індекс капітальних інвестицій, %	118,9	103,1	82,7	135,3	61,4	121,3

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: побудовано автором за даними [3, 4].

За підсумками 2016 р. у розвиток готелів та інших місць для тимчасового проживання суб'єктами господарювання було спрямовано 756,1 млн грн інвестицій в основний капітал, обсяг яких порівняно з 2015 р. зріс на 121,3%.

Фінансові результати до оподаткування підприємств тимчасового розміщування й організації харчування за роками вказують на отримання значних збитків (рис. 1).

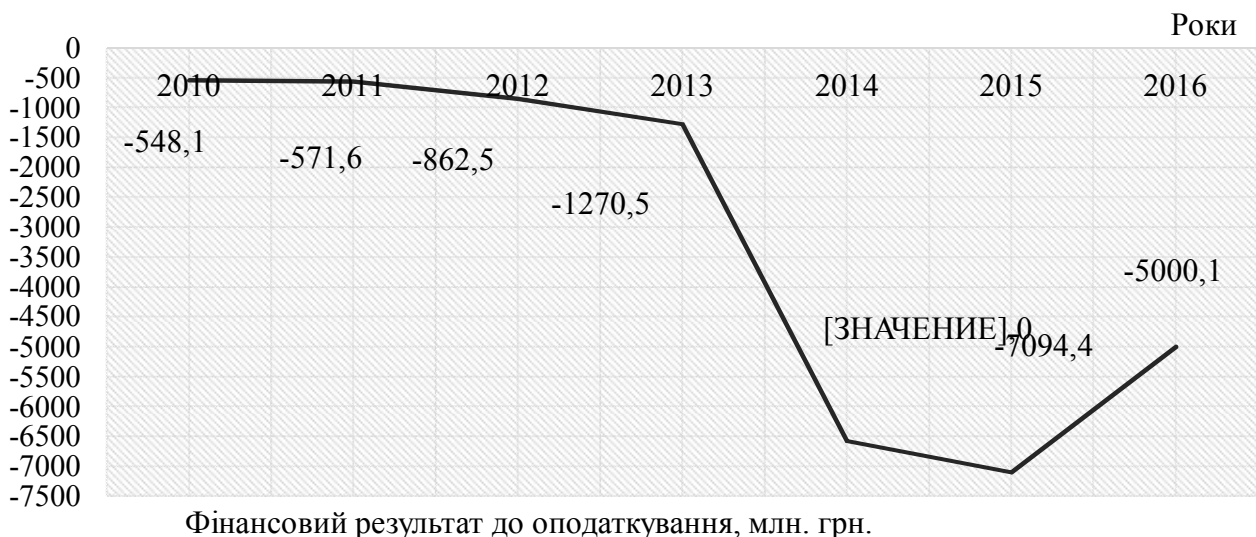

Рис. 1. Динаміка фінансових результатів до оподаткування підприємств тимчасового розміщування й організації харчування за 2010–2016 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Кінцевим результатом, що відображає ефективність діяльності підприємств готельного бізнесу, є чистий прибуток і рентабельність (табл. 2).

Таблиця 2

Економічна ефективність діяльності підприємств тимчасового розміщення й організації харчування у 2011–2016 рр.

Роки	Чистий прибуток (збиток), млн грн	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток		Рівень рентабельності (збитковості), %
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн грн	
2011	-692,4	59,3	655,5	40,7	1347,9	-0,1
2012	-984,3	57,4	692,1	42,6	1676,4	-1,1
2013	-1416,7	58,4	647,8	41,6	2064,5	-2,8
2014 ¹	-6641,9	58,5	319,6	41,5	6961,5	-25,8
2015 ¹	-6874,9	71,6	670,6	28,4	7545,5	-17,3
2016 ¹	-1983,1	71,4	1505,5	28,6	3488,6	-0,8

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Дані табл. 2 показують, що за досліджуваний період економічна діяльність підприємств була збиткова. Найбільший збиток становив у 2015 році – 6874,9 млн грн. Але є позитивна тенденція на скорочення кількості підприємств, які одержують збиток. Якщо у 2014 році їх частка складала 41,5%, то у 2015 році – 28,4%. Відповідно, рентабельність операційної діяльності підприємств тимчасового розміщення й організації харчування у 2011-2016 рр. була від’ємною. Найбільший рівень збитковості склав у 2014 році – 25,8%, у 2016 році відзначаються позитивні кроки на покращення фінансового стану підприємств. Нині складно говорити про перспективи готельного ринку і про інвестиційну привабливість, але за для усунення зазначених негативних факторів та стратегічного розвитку готельного господарства України доцільно:

– розробити та імплементувати загальнодержавну стратегію розвитку туристичної індустрії, основним напрямом якої стане розробка та просування на міжнародний ринок нових туристичних маршрутів;

- збалансувати цінову політику та якість основних і додаткових готельних послуг;
- розробка та впровадження інноваційних заходів для індивідуалізації готельного продукту кожного підприємства та формування нових вітчизняних брендів на ринку готельних послуг України;
- поглиблення спеціалізації і концептуалізації готельних підприємств;
- утворення міжнародних готельних ланцюгів та консорціумів під впливом глобалізації;
- персоніфікація обслуговування і повна концентрація на запитах та потребах клієнтів;
- диверсифікованість послуг тощо.

Отже, запропоновані заходи дозволять готельним підприємствам перегрупуватися й сконцентрувати додаткові ресурси для розвитку свого бізнесу та перетворити вітчизняну готельну індустрію України у високорентабельну та конкурентоспроможну галузь економіки.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Как киевский отельный рынок «выживал» в 2015 году. Международная компания Colliers International [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prohotelia.com.ua/2016/01/kyiv-hotel-market-2015/>
3. Державна служба статистики України: Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2011–2016 рр. (КВЕД-2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Державна служба статистики України: Індекси капітальних інвестицій за видами економічної діяльності за 2011–2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Andrii Andreichenko,
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economics and Management,
Odesa I. I. Mechnikov National University
Odesa, Ukraine

**NON-WASTE TECHNOLOGY IN THE AGRICULTURAL SECTOR AS
THE CONDITION OF AN INTRODUCTION OF A CIRCULAR
ECONOMY IN UKRAINE**

The situation in the agricultural sector of Ukraine creates a number of challenges, for solving which some qualitative transformations should be done, that are capable of ensuring the improvement of competitiveness of agricultural production in the domestic and foreign markets as well as the food security of the state. The research of the dynamics of raw material consumption and waste generation in the agro-industrial complex leads to the conclusion that further development of agro-industrial production cannot be carried out on the basis of existing traditional technological processes without taking into account environmental constraints and requires a fundamentally new approach, known as «non-waste technology».

Ukraine' national report «Sustainable Development Goals: Ukraine» (2017) [1], which provides the baseline and benchmarks for Ukraine to achieve the Sustainable Development Goals approved by the United Nations Sustainable Development Summit (2015) [2], introduces the model of the circular economy, first of all by focusing on energy-saving, regenerative and environmentally friendly production and consumption. The concept of a circular economy (full-cycle economy) can serve as a basis for rethinking the role of waste as a resource. The application of the principles and technologies of clean production will stimulate business entities to change the approaches to the organization of production. It will help to create legal and institutional preconditions for the establishment of a green

economy in Ukraine, which will significantly reduce the dependence of economic growth on the use of natural resources and energy).

The issue of development and introduction into the modern production and economic activity of non-waste industries is of great importance for a rational combination of the efficiency of various forms of homekeeping in the agro-industrial complex, environmental safety and the social orientation of agricultural production. Non-waste production involves the development of such technological processes that provide integrated processing of raw materials, which allows the efficient use of natural resources, processing waste products into goods for sale and minimizing environmental pollution.

The task of introduction of non-waste production is to create closed cycles of production with the recycling of raw materials, where each final section of one production serves as the starting point of the next one, resulting in the absence of waste in the environment as well as a reduction of negative effects on the natural environment.

In 2014 at the World Economic Forum in Davos, changes in the natural environment caused by economic activity have become the main agenda issues. More than 30 sessions of the forum were devoted to climate change, investment in environmentally safe production and the possibilities of a stable "circular" economy.

The economy of a closed cycle (circular economy) becomes the subject of a wide range of research not only in European states, but also throughout the world. Such a type of economy is seen as a potential strategy for the development of a society that can increase welfare, while weakening the dependence of states on raw materials and energy resources. The circular economy model operates according to the example of a natural ecosystem in which there is no waste.

The circular economy concept, and many similar theories practiced in different countries are evolved from decades of worldwide efforts in searching for economic development that is in harmonization with our natural environment.

Circular economy is a revolution on linear economy from the angle of material flow patterns, traditional industrial economy is a one- way linear economy consisted

of “resource – production – consumption – disposal”. In this kind of open-loop linear economy, people extensively drain all kinds of materials and energy from the planet, then release them as pollutions and wastes to air, water and soil, treating the earth as “sewer” or “garbage can”. Circular Economy, which is different, promotes an economy development pattern harmonious with the earth. The main purpose of it is to organize the economic activities to a close-loop process of “resource-production-consumption-regenerated resource”. All materials and energy can be used rationally and continuously in sustained economy cycles, hence the harmful effect to natural environment can be reduced to a possibly minimized level [3, p. 3].

The principles of circular economy are “reduce, reuse and recycle” (also called “3R” principles). Every principle is vital for the successful implementation of circular economy.

Circular economy is the economic pattern for sustainable development. When judging the rationality of economic development in 21st century, we should consider all the three dimensions of sustainable development, i.e. the integration of economic, social and environmental dimensions. According to the need of sustainable development pattern, first, we should try to make more values in economy aspects. It is the matter of effective distribution of resource, which can be regulated by price. Second, we should try to reduce bad influences in environment aspects. It concerns the maintenance of a healthy eco-system, of which the prevention of ecologic degeneration can be the major policy goal. Third, we should try to solve the problem of employment in social aspects. It is regarded as the problem of a fair distribution of social wealth, of which tax can be the major policy tools [3, p. 4].

Centre for European Policy Studies in 2016 presented a study «*Understanding the Circular Economy in Europe, from Resource Efficiency to Sharing Platforms: The CEPS Framework*» [4]. It defined the following main advantages of the transition to the circular economy:

- 1) environmental benefits;
- 2) cost savings from reduced natural resource needs;
- 3) additional economic benefits reaped from the creation of new markets.

In Germany, Japan, Sweden, South Korea, Switzerland, the United States, Denmark, the Netherlands, China, state plans for the creation and development of a closed-loop economy based on recycling of resources have been developed, adopted and implemented.

Ukraine needs urgent reform of the legal and economic system that regulates the use of waste, including agro-industrial complex as one of the key sectors of the economy of our country, taking into account international and European experience. The implementation of circular economy in Ukraine requires solving a large variety of very complex technological, design and organizational tasks based on the use of the latest scientific and technological achievements.

References:

1. Sustainable Development Goals: Ukraine. National report, 2017. http://www.un.org.ua/images/SDGs_NationalReportEN_Web.pdf.
2. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. UN Doc. A/RES/70/1. <http://www.un.org>.
3. Qian Yi Cleaner production and circular economy – new strategy for environment and development in China / Qian Yi http://mail.neaef.org/pubs/neaef16/1-4_Yi.pdf.
4. Understanding the Circular Economy in Europe, from Resource Efficiency to Sharing Platforms: The CEPS Framework. Igor Taranic, Arno Behrens and Corrado Topi. CEPS Special Report No. 143 / July 2016 https://www.ceps.eu/system/files/SR%20No143%20Circular%20Economy_0.pdf.

Колесникова К.С.,

к.е.н., доцент кафедри прикладної економіки,

Павлюк О.С.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Помазунова А.Е.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Македонська М.В.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Протягом останніх десятиліть світова економіка, насамперед розвинутих країн, увійшла в період радикальної структурної трансформації, яка зумовлена суттєвим зростанням ролі високотехнологічних та наукомістких виробництва. Їх розвиток, головним чином, визначається інтенсивним використанням знань і широким упровадженням інновацій у різні сфери економічного життя. Досягнення науки і технології визначають не тільки динаміку економічного зростання, але і рівень конкурентоспроможності держави у світовому співтоваристві. Адже термін «інновація» у світовій економічній літературі трактується як перетворення потенційного науково – технічного прогресу в реальний, який втілюється в нових продуктах і технологіях [1, с. 68].

Євроінтеграційний вибір України на шляху її переходу до конкурентного високотехнологічного середовища обумовлює необхідність формування та запровадження інноваційної моделі розвитку, що, в свою чергу, повинна забезпечити стійкі темпи економічного зростання, підвищити

конкурендоздатність національної економіки, гарантувати їй економічну безпеку та провідне місце в Європейському Союзі.

Створення нових інноваційних структур – одне з основних завдань економічної політики як економічно розвинених, так і країн, що розвиваються. На жаль, події, що відбуваються останнім часом, в українській економіці характеризується загальним спадом виробництва і конкурентоспроможності продукції, зниженням зацікавленості більшості товаровиробників в проведенні інноваційних заходів, а також практично повною відсутністю у державних структур цілісної інноваційної політики. У розвинутих країнах світу показник приросту ВВП за рахунок впровадження нових технологій становить 60–90%, тоді як в Україні він складає менше одного відсотка. Спостерігалися і позитивні тенденції протягом кількох років, але вони мали переважно тимчасовий характер і змінювалися слабкими зрушеннями в економіці, що характеризує інноваційні процеси в Україні як нестійкі та позбавлені чітких довготермінових стимулів для інноваційної діяльності [2].

Головна мета інноваційного типу розвитку полягає в отриманні максимального економічного ефекту від кожної одиниці впровадженого і перетвореного на товар винаходу та ідеї. Разом з тим інтелект і знання є одним з головних резервів країни, причому єдиним відновлюваним ресурсом. Для його застосування у країні є головне - це освічені кадри та наука, але, на жаль, вони практично не використовуються, тому що немає внутрішнього попиту на інтелект і нове знання, немає інфраструктури, яка цей попит забезпечить.

Швидкість виходу України на сучасну траєкторію інноваційного розвитку залежить, насамперед, від збереження потенціалу галузевих науково-дослідних, проектно-конструкторських установ, оскільки вони відіграють головну роль в процесі матеріалізації інновацій. Інноваційний розвиток потребує належного методологічного, технологічного та ресурсного забезпечення, інакше неможливо повною мірою використати потенціал національної економіки. Держава, бізнес, населення та представники науки виявились неспроможними

результативно протидіяти більшості викликів у цій царині. Лише поєднання зусиль та ресурсів усіх гравців можна перетворити Україну на країну, що розвивається. Продовження наукових розвідок за даною проблематикою сприятиме подальшому інноваційному розвитку національної економіки, а також поліпшенню соціальної та економічної ситуації в країні [3, с. 159].

Основним недоліком формування сучасної державної інноваційної політики залишається її спрямованість на управління певним «процесом», а не самим «кінцевим результатом». В Україні досі ще не сформувався дієвий механізм інвестування масштабних технологічних змін та не створено матеріально-технічної основи для стимулювання організаційно-технологічних умов ефективної роботи науково-технологічного і виробничого потенціалів. Частіше за все, державні наукові та технічні програми не забезпечують ефективних кінцевих результатів. Міністерства і відомства, обтяжені соціальною необхідністю підтримки традиційних виробництв, не мають достатніх коштів для інноваційної трансформації економіки, а іноземні інвестори переважно спрямовують свої кошти на підтримку виробництв, які спрямовані на експорт та мають швидку віддачу від інвестицій. Головною метою державної інноваційної політики повинна стати орієнтація розвитку виробництва на створення і широке застосування принципово нових машин, матеріалів, комплексних технологічних систем, ефективне освоєння науково-технічних розробок, забезпечення соціально-економічних, організаційно-правових умов для розширеного відтворення й ефективного використання науково-технологічного потенціалу, на основі яких необхідно започаткувати стратегічні програми розвитку, які об'єднують власні наукові розробки, власний кадровий супровід, вітчизняний виробничий сектор і бізнес. Ці програми мають ґрунтуватися на ресурсному і трудовому потенціалах України та забезпечити сталий, високотехнологічний розвиток економіки країни. [4].

Таким чином, можна стверджувати, що економіка України входить до стадії стагнації. В той час як традиційні чинники економічного зростання, які спиралися переважно на мобілізацію ресурсів, нагромаджених за тривалий

період економічного спаду, практично вичерпано, належних зрушень в структурі економічної системи, які перевели б національну економіку в режим зростання, яке ґрунтується на інноваційному творенні нових ресурсів, поки що не відбулося. Актуальною залишається проблема модернізації української економіки з метою підвищення технологічного рівня експорту та якісних характеристик вітчизняної продукції, яка постачається на внутрішній ринок, що необхідно для забезпечення конкуренції з імпортованими товарами не тільки за ціновими, але й за якісними характеристиками. Саме на виконання цього стратегічного завдання має бути спрямована інноваційна політика України.

Список використаних джерел:

1. Основи корпоративного управління: навчальний посібник / [Г.В. Толкачова, В.О. Котлубай, Л.І. Орлова, А.Д. Петрашевська, А.О. Селезньова, М.М. Адамович, В.В. Коваль]; за ред. О.С. Редькіна. – Одеса: ОНАЗ, 2007. – 140 с.
2. Шипуліна Ю.С. Шляхи розвитку інноваційної діяльності України в глобалізованому економічному просторі / Ю.С. Шипуліна, К.О. Костик [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_19/yuliya_s_shypulina_oksana_v_kostykthe_Ways_of_Development_Ukrainian_Innovation_Activity_in_Globalized_Economy.pdf.
3. Коваль В.В. Облік та фінансова звітність бюджетних установ. Практикум: навчальний посібник / В.В. Коваль; під ред. д.е.н., проф. О.С. Редькіна – Одеса: «Фенікс», 2011. – 242 с.
4. Проект «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.pir.dp.ua/uploads/StrategizInnovRazvitiyaUkr.doc.

Андрейченко А.В.,

к.е.н., доцент кафедри «Економіка та управління»,

Завертаний Д.В.,

аспірант кафедри «Економіка та управління»,

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова,

м. Одеса, Україна

АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПРИ РОЗРОБЦІ КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

Останніми роками інтерес до важливості прийняття ризику в стратегії значно виріс. Стратегічний ризик має великий вплив на розробку конкурентної стратегії підприємств хлібопекарської галузі. Важливо зауважити також роль міркувань щодо ризику при прийнятті стратегічних рішень. При цьому, якщо підприємство недооцінить рівень ризику при розробці конкурентної стратегії, це може негативно вплинути на загальний рівень його конкурентоспроможності. Підприємство в процесі свого розвитку взаємодіє з великою кількістю партнерів по ринку. Як наслідок, воно стикається із тісним взаємозв'язком ризиків самого підприємства і інститутів, що виражається як в дії ризиків підприємства на рівень ризиків організацій-партнерів, так і в зворотному впливу ризиків інститутів на ризики підприємства. Вказаний взаємозв'язок підкреслює значущу роль ризиків підприємства при формуванні конкурентної стратегії.

Стає очевидним, що багато питань про ризик необхідно розглянути в контексті формування конкурентної стратегії підприємств. Стає логічним запитання, а чи існує час у життєвому циклі підприємств хлібопекарської галузі, коли прийняття ризику є виправданим – наприклад, коли потрібні або зростання або інноваційні зміни? Все більше управлінських команд підприємств хлібопекарської галузі прагнуть підтримувати підприємницьку та

ризиковану діяльність оновлених виробничих підрозділів, а також команд в області дистрибуції, логістики, наукових досліджень та розробок з метою розширення асортименту продукції. Проте більш зрілі підприємства також усвідомлюють, що для підтримки зростання вони повинні намагатися зафіксувати підприємницький дух ризику, тому вони створюють менші науково-дослідні комплекси [1, с. 938].

Додатково потрібно брати до уваги питання, щодо виявлення змінних, які впливають на спрямованість стилів ризику різних конкурентних стратегій підприємств хлібопекарської галузі. Досліджуючи потенційно важливі змінні, можна зрозуміти, чому підприємства хлібопекарської галузі, при розробці конкурентних стратегій діють так, а не інакше. Врешті-решт підприємствам потрібно розробити політику щодо управління ризиками, яка буде впливати на розробку конкурентної стратегії [2, с. 164].

Питанням невизначеності і ризиком при формуванні конкурентних стратегій присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких Барановська Л. В., Вітлинський В. В., Наконечний С. І., Шарапов О. Д., Фішберн П., Ястремський О. І., Мінцберг Г., Найт К., Нікерсон Р., Фірер К., Ліббі Р. та ін. У цілеспрямованих діях, спрямованих на досягнення цілей підприємства, управлінська команда повинна реагувати на неоднорідні ситуації таким чином, щоб прийняті рішення відповідали стратегічним пріоритетам підприємства. В одних випадках, керівники підприємств, що приймають рішення, сумлінно визнають потенційний ризик недосягнення цільових показників та вирішують нести або не нести ризиків, пов'язаних із наявними стратегічними альтернативами. У інших випадках, керівництво підприємств відмовляється справлятися із ризиком і намагається досягти компромісу завдяки пошуку вибору однієї із стратегічних альтернатив. Рівень наявного ризику та ризикована поведінка учасників прийняття стратегічних рішень при формулюванні конкурентних стратегій часто можуть мати вирішальне значення для стратегічного успіху підприємства [3, с. 54].

Ризик, як правило, визначається як умова, при якій наслідки рішення та ймовірності, пов'язані з наслідками, є відомими сутностями для суб'єктів, що приймають рішення. Проте, приймаючи стратегічні рішення, управлінські команди підприємств рідко, або взагалі ніколи не знають всі можливі результати, які можуть виникнути, або ймовірність їх виникнення. У науковій літературі, це явище визначають як невизначеність. Умови невизначеності існують тоді, коли структурна задача, наслідки та ймовірності є не повністю відомими [4, с. 175].

Тому, у науковій літературі можна зустріти певне ототожнення термінів «ризик» та «невизначеність», що, на нашу думку, є недоречним.

Стратегічні ризики можуть бути обумовлені невірним визначенням стратегічних цілей підприємства, вибором стратегії позиціонування, визначенням моменту виходу на ринок, помилковим вибором цільового сегмента, а також помилками в розробці конкурентної стратегії, а також неадекватним ресурсним забезпеченням реалізації стратегій. Поява таких ризиків підриває успіх реалізації конкурентної стратегії підприємства на ринку, а, отже безпосередньо впливає на результати його діяльності, неотримання запланованого прибутку й виникнення значних збитків. Тому в сучасних економічних умовах на перший план висувається завдання ефективного управління стратегічними ризиками, що забезпечить підприємству наявність можливостей адекватно реагувати на виниклі загрози через розробку і реалізацію ефективних конкурентних стратегій поведінки в ризикованих ситуаціях [5, с. 192].

У стратегічних рішеннях стан ризику беззаперечно існує, оскільки ці рішення за визначенням включають невизначені результати, які в довгостроковій перспективі є важливими для виживання та успіху підприємств і про які повна інформація є недоступною. При розробці конкурентних стратегій, стратегічний ризик підприємства потрібно розглядати не концептуально, а більш широко. Такий ризик пов'язаний з виробничими стратегічними кроками, які призводять до відмінностей, що у свою чергу

призводить до незнання, і до руйнування управлінських структур підприємств, для яких результати та імовірності можуть бути лише частково відомі і де важко визначити цілі які не можуть бути досягнуті. Всі ці елементи, в певному контексті, мають відношення до стратегічного ризику [6, с. 288].

Зрештою, для розробки конкурентних стратегій хлібопекарських підприємств потрібно удосконалити визначення поняття ризику та розробити більш повну систему класифікації ризиків, яка буде суттєво пов'язана із вирішенням стратегічних проблем підприємств хлібопекарської галузі. Ризиковані ситуації є достатньо різноманітними. Дії, класифіковані як ризикові, також варіюються. Необхідно вивчити загальні елементи, використані при розробці конкурентних стратегій, щоб зрозуміти параметри ризику, з якими стикаються хлібопекарські підприємства.

Список використаних джерел:

1. Mintzberg, H. Patterns in strategy formation. *Management Science*, 1978, 24, pp. 934-948
2. Mason, I. I., & Mitroff, R. O. *Challenging strategic planning assumptions*. New York: Wiley, 1981. 324 p.
3. Nickerson, R. N., & Fehrer, C. E. *Decision making and training: A review of theoretical and empirical studies of decision making and their implications for the training of decision makers*. Cambridge, MA: Bolt, Beranek & Newman, 1975. 227 p.
4. Бондар О. В. *Ситуаційний менеджмент: Навч. посіб.* – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 326 с.
5. Шепеленко О.В. *Управління підприємницькими ризиками суб'єкта господарювання/ О.В.Шепеленко // Економічні науки: Вісник ДонНУЕТ.* – 2011. - № 4(52) - С. 189-199.
6. Vlek, C., & Stallen, P. J. Rational and personal aspects of risk. *Acta Psychologica*, 1980, 45, pp. 273-300

Мельничук Л.Ю.,

к. е. н, доцент,

кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Яременко А.М.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

МИТНІ РИЗИКИ ТА ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО УПРАВЛІННЯ НИМИ

Одну з основних груп ризиків при проведенні зовнішньоекономічної діяльності складають митні ризики. Митний кодекс України подає таке визначення: «імовірність недотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи».[4] Щодо трактування поняття «митний ризик» у науковій літературі, то слід відзначити, що хоча дослідження питань управління митними ризиками розпочалося ще на початку 2000-х рр., на сьогоднішній день не вироблено єдиного підходу чи спільної точки зору до трактування цієї категорії. Розглядаючи ризики, що виникають у процесі митної діяльності, можна виділити такі етапи їх виникнення [1, с. 167-174]:

1. Контроль доставки товарів. Розглядається ризик недоставляння товарів до митного кордону України (пункт пропуску) та від пункту пропуску до митниці призначення. Світовий досвід показує, що найбільша кількість правопорушень у сфері митної справи припадає на попередні операції, що робить цей ризик надзвичайно актуальним.

2. Етап митного контролю та митного оформлення. У цій сфері виникає безліч ризиків. Так, під час ввезення товарів найбільш важливий ризик ухилення сплати митних платежів та податків, при експорті більший контроль приділяється ризикам, що пов'язані із заходами нетарифного регулювання, фактичним вивезенням товарів та поверненням ПДВ.

3. Виникнення ризиків після факту митного оформлення пов'язано з неможливістю перевірки деяких даних під час митного контролю, наприклад ризик невиконання зобов'язання про використання товарів цільового призначення чи переробки давальницької сировини.

4. Застосування митного аудиту передбачає ризики, що виникають під час преаудиту (попереднього аудиту) і митного постаудиту.

Митний постаудит розглядає як ефективність відбору об'єктів митного постаудиту, так і ризик не виявлення порушень. Оцінка ступеня ризику в митному постаудиті охоплює всі етапи, але найістотнішу роль відіграє на етапі відбору об'єктів для перевірки. У країнах – членах Європейського Союзу такий відбір здійснюється за допомогою спеціально розробленого автоматизованого інформаційного модуля. В Україні такої системи немає, а відбір об'єктів для проведення митного постаудиту здійснюється на основі переліку критеріїв, затверджених наказами митниць.

У нових умовах діяльності митної системи стає вельми важливим запровадження в митну практику елементів синтезованого управління й аналізу ризиками. Управління ризиками в митній справі - це певний комплексний підхід до вирішення будь-якої проблеми, сукупність дій, загальна методика, що дає змогу найоптимальніше використати наявні ресурси в будь-якій діяльності, у тому числі й митній.

У країнах ЄС цілями управління ризиками в митній справі визнаються [3]:

1) забезпечення безперешкодного проходження більшості товаропотоків через митні кордони;

2) забезпечення повноти гарантій, що за товари, які ввозяться, були сплачені всі митні платежі;

3) захист інтересів учасників зовнішньоекономічної діяльності (торгово-політичні заходи, захист прав споживачів, культурної спадщини, довкілля тощо).

Одним з етапів є вибір методу й заходів управління ризиком. Існують такі основні методи управління ризиком [2, с. 158-162]:

а) скасування ризику (у митній діяльності цей метод застосовується, наприклад, при відмові в митному оформленні);

б) контролювання ризику (прикладом реалізації цього методу є здійснення контрольованої поставки наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів);

Важливим є застосування формалізації, розрахунку й автоматизації інформаційних технологій. Таким чином, розробка методики управління ризиками на базі інформаційно-економічного моделювання, застосування автоматизованої системи управління при здійсненні митних операцій, у тому числі під час визначення країни походження товарів, тепер особливо актуальна і потребує поглибленого наукового дослідження. Міжнародний обмін інформацією та співробітництво з митними управліннями різних країн, а також із Всесвітньою митною організацією має розглядатися як важливе джерело одержання інформації, яке набуває особливо великого значення в боротьбі з міжнародною організованою злочинністю в митній сфері.

Список використаних джерел:

1. Бойко А. Митні ризики та ризики в управлінні системою державної митної служби України: сутність та співвідношення / А. Бойко, Г. Кулик, А. Каульбарс, П. Пашко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2012. – Вип. 4 (15). – С. 167 – 174.

2. Борисенко О. П. Удосконалення державних механізмів управління митними ризиками при реалізації зовнішньоекономічної політики / О. П. Борисенко // Науковці праці. Державне управління. – Випуск 190, Том 202. – 2012. – С. 158 – 162.

3. Кунєв, Ю.Д. Управління в митній службі: Підручник: За заг. ред. Ю.Д. Кунєва / Ю.Д. Кунєв. — К.: Центр навчальної літератури, 2015.

4. Митний кодекс України: Закон України №4495-VI від 13.03.2012 р. [Електронний ресурс] // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Степанова І.В.,

Старший викладач

кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Подгорна А. С.,

здобувач освітнього ступеню «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ РИЗИКІВ У ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У світі події розгортаються так, що країни не в змозі розвивати свою економіку без залучення та ефективного використання інвестицій. Акумуляуючи державний, приватний або іноземний капітал, створюючи доступ до сучасних технологій та менеджменту, інвестиції не тільки сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й поновлюють ринки товарів та послуг. Крім того, залучення інвестицій, зазвичай, впливають на макроекономічну стабільність та дозволяють вирішувати проблеми у соціальній сфері. Інвестиційна діяльність відіграє ключову роль у забезпеченні стійкого економічного зростання, ефективної реалізації політики економічних реформ.

Для вітчизняних суб'єктів господарювання проблема створення ефективних систем передбачення інвестиційних ризиків ще не вирішена. При цьому важливо враховувати міжнародний досвід та розуміти те, що процес становлення практики управління інвестиційними ризиками ще не завершений, а завдання створення універсальної методики не може бути вирішене в принципі, оскільки кожна компанія чи банк по-своєму унікальні, орієнтовані на власну ринкову сферу, можливості своїх співробітників, усталені зв'язки. Але перспектива кожного суб'єкта інвестиційної діяльності значною мірою визначається досконалістю систем управління інвестиційними ризиками.

Нейтралізацію інвестиційних ризиків необхідно здійснювати на основі

відповідної стратегії компанії, яка повинна являти собою фінансово-математичну технологію обґрунтування, прийняття, виконання та контролю здійснення управлінських фінансових рішень щодо реалізації превентивних заходів фінансового, організаційного або правового характеру з метою забезпечення зіставлення результативності господарської операції суб'єкта господарювання із відповідним рівнем інвестиційного ризику. На думку Глібчук В. М. [1, с. 172-181] стратегія мінімізації інвестиційних ризиків підприємств повинна розроблятися, виходячи з обсягу потенційних ризиків та з врахуванням законодавчих вимог.

Нейтралізація ризику полягає у створенні внутрішніх заходів, які повністю виключають конкретний вид інвестиційного ризику. До таких заходів інвестору, перш за все, слід віднести відмову від здійснення фінансових операцій з надмірно високим рівнем ризику. Але, водночас, при цьому підприємство втрачатиме запланований дохід і прибуток від операції, тобто виникне ризик упущеної вигоди. Тому використання такого способу захисту повинно здійснюватися дуже виважено. Відмова від одного ризику викликає інший ризик більшого рівня. Фінансові втрати від ризику перевищують можливості їх компенсації за рахунок власних коштів. Рівень ризику неможливо зіставити з рівнем доходності операції. Для уникнення окремих видів фінансових ризиків інвестору треба використовувати специфічні заходи, спрямовані на нейтралізацію самої причини виникнення ризикової ситуації. Так, для нейтралізації ризику втрати фінансової стійкості необхідно відмовитись від надмірного позикового фінансування. Для уникнення ризику неплатоспроможності потрібно утримуватися від створення надмірних неліквідних активів. Депозитного і процентного ризиків можна уникнути шляхом відмови від зберігання грошових коштів на депозитних рахунках, та їх вкладення у короткострокові цінні папери (але при цьому виникає не тільки ризик упущеної вигоди, а й інфляційний ризик) [2, с. 3].

Стратегія мінімізації інвестиційних ризиків підприємств повинна розроблятися, виходячи з обсягу потенційних ризиків та з врахуванням

законодавчих вимог. Однак слід відмітити, що існування безризикового сценарію здійснення тієї чи іншої господарської операції в умовах невизначеності ринкового середовища виглядає досить проблематичним, у зв'язку з чим прийнято говорити про відносну безризиковість. З метою зменшення фінансових ризиків можуть застосовуватися спеціальні організаційні заходи зменшення потенційно можливих втрат від ризикованих інвестиційних проектів через створення спеціальної структури, що бере на себе потенційний ризик. Вона може виконувати функцію проектного менеджменту та брати на себе ризики для зменшення в разі потреби прямих втрат головного підприємства-інвестора [3, с. 164] .

В Україні безризикові інвестиційні проекти є доволі рідкісним явищем, оскільки на рівень ризику впливають різноманітні чинники. Зростання ступеня ризику в сучасних умовах пов'язано зі зростаючою невизначеністю і швидкою мінливістю економічної ситуації у країні загалом і на інвестиційному ринку зокрема; із пропозицією, що збільшується, для інвестування приватизованих об'єктів; із появою нових емітентів і фінансових інструментів для інвестування та низкою інших чинників[4].

Список використаних джерел:

1. Глібчук В. М. Моделювання і оптимізація інвестиційних ризиків на підприємствах в умовах невизначеності / В. М. Глібчук // Інститут менеджменту та економіки «Галицька академія». – 2010. – 2010. - № 1. – С. 263-269.
2. Бетфорд Г. Ефективний ризик–менеджмент – це інструмент виживання для банків / Г. Бетфорд //Україна Бізнес Ревю. – 2011. - № 44.– С.3.
3. Коваль В.В. Організація підприємницької діяльності: навчальний посібник / Квач Я.П. , Шлафман Н. Л., Коваль В.В., Хачатрян В. В. – Одеса: Вид-во “Бровкін”,- 2013. - 204с.
4. Фінансові ризики та основні методи їх нейтралізації: [Електронний ресурс] / О. Бабак - Режим доступу: http://www.vuzlib.net/er/_index.htm.

Шамін М.В.,

аспірант кафедри економіки підприємства та корпоративного управління,

Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова,

м. Одеса, Україна

СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Інтелектуальний потенціал є вкрай важливим для розвитку будь-якого підприємства в сучасних умовах, коли економіка та суспільство переходить до інформаційного типу відносин, де інформація та знання є локомотивом зростання ефективності діяльності економічних суб'єктів. Але, якщо розвивати матеріально-технічний чи фінансовий потенціал підприємство в змозі практично самостійно, то розвиток інтелектуального потенціалу суттєво залежить від зовнішніх чинників – ринку праці, стану розвитку системи освіти, державних програм розвинення суспільства тощо. Тому визначення стратегічних векторів розвитку інтелектуального потенціалу підприємства є не лише актуальною, а й вкрай складною задачею для будь-якого підприємства, оскільки вона повинна вирішуватися із урахуванням як мікро-, так і макроекономічних чинників, що впливають на розвиток інтелектуального потенціалу.

Аналіз наукових доробок щодо методів оцінювання та визначення векторів розвитку інтелектуального потенціалу призвів до висновку, що існує низка наукових підходів оцінювання потенціалу загалом. Ці підходи формують наукові основи та прикладні механізми цього процесу. Аналізуючи наукові надбання вітчизняних та закордонних вчених, можна помітити, що дослідження інтелектуального потенціалу здійснюється як окремо, так і в контексті вивчення усього потенціалу підприємства.

Недостатньо дослідженими залишаються питання щодо визначення стратегічних векторів розвитку інтелектуального потенціалу підприємства як з теоретичної, так і з прикладної точок зору.

Формуючи науково-методичний підхід до визначення стратегічних векторів розвитку інтелектуального потенціалу підприємства по-перше необхідно визначитися із понятійним апаратом щодо поняття «стратегічний вектор розвитку». Аналіз наукової та періодичної літератури дозволив встановити, що існує безліч публікацій, в яких зустрічається термін «стратегічний вектор розвитку». Втім, він застосовується здебільшого у прикладному сенсі для визначення пріоритетних напрямків розвитку в рамках загальної стратегії розвитку підприємств, регіонів, сфер економічної діяльності та держави. Так, у [1, с. 39-40] стратегічні вектори розглядаються через призму загальної стратегії розвитку вищих навчальних закладів України в контексті глобалізаційних викликів сучасного освітнього простору. У Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [2] окреслені основні вектори сталого розвитку та руху держави за стратегічними напрямками, актуальними на сьогодні.

Таким чином, термін «стратегічні вектори розвитку» у наукових публікаціях зустрічаються переважно у прикладному застосуванні, а наукове обґрунтування цього поняття, як і поняття «стратегічні вектори розвитку інтелектуального потенціалу підприємства», практично відсутнє. Тому вважаємо за потрібне навести власне бачення цього терміну, яке базується на синтезуванні існуючих визначень окремих складових (а саме вектор, стратегія тощо), а також осмислення прикладного значення цього поняття, що застосовується у численних публікаціях та законодавчих актах.

Вважаємо, що стратегічні вектори розвитку інтелектуального потенціалу підприємства – це кількісні та якісні виміри стану розвитку інтелектуального потенціалу підприємства, до яких необхідно рухатися, застосовуючи певні, заздалегідь визначені матеріальні та просторово-часові ресурси, задля досягнення загальних стратегічних цілей розвитку у певних соціально-економічних умовах.

Науково-методична база визначення стратегічних векторів розвитку повинна, на наш погляд, базуватися на аналізі основних параметрів, що характеризують рівень розвитку підприємства, а також обмежень, які впливають на цей розвиток. Цей процес потрібно розглядати через призму економічного розвитку підприємства. Тобто проводити аналіз та визначення стратегічних векторів з точки зору макро- та мікроекономічних чинників, що впливають на цей розвиток.

Наукові та методичні основи визначення та оцінювання рівня розвитку інтелектуального потенціалу підприємства на мікрорівні полягають в оцінці фінансових результатів його діяльності та оцінці потенційних можливостей розвитку інтелектуального потенціалу. Визначення макроекономічних чинників, що впливають на склад стратегічних векторів, доцільно здійснювати з огляду на загальну стратегію розвитку сфери економічної діяльності в країні або на міжнародному рівні. Вибір масштабу макроекономічних чинників залежить від конкретної сфери економічної діяльності, до якої належить підприємство. Пропонуємо в якості критерію вибору масштабу показник співвідношення обсягів товарів чи послуг, які реалізуються (чи надаються) в країні та поза її межами.

Окрім стратегічних векторів, необхідним є визначення існуючих обмежень розвитку підприємства за означеними векторами. Обмеження, які існують в ході розвитку будь-якого підприємства чи його складових, описані у численних наукових працях та мають вигляд економічних, політичних, соціальних, регуляторних та інших обмежень. Втім, конкретизація цих обмежень, а також встановлення їх вагомості для подальшого розвитку за визначеними стратегічними векторами, потребує аналізу не лише внутрішнього, а і зовнішнього середовища.

Визначення кількості та змістовного наповнення обмежень може бути здійснено шляхом аналізу внутрішньої та зовнішнього середовища підприємства. Для визначення внутрішніх обмежень доцільно проводити фінансово-економічний аналіз із використанням даних, наведених у

бухгалтерський та управлінській звітності. Для аналізу зовнішнього середовища можна скористатися відомим інструментарієм, а саме SWOT-аналізом, PEST-аналізом, ADL матрицею та іншими маркетинговими інструментами, які дозволяють визначити зовнішні обмеження розвитку підприємства.

Виходячи з результатів, отриманих в ході визначення стратегічних векторів та існуючих обмежень, система функціоналів набуває такого вигляду:

$$\begin{cases} F_l = \{f_l^1, f_l^2, f_l^3\} \\ F_v = \{f_v^1, f_v^2, f_v^3\} \end{cases}$$

де F_l – функціонал існуючих обмежень, F_v – функціонал визначених стратегічних векторів розвитку.

Вирішення наведеної системи можливо здійснити за допомогою методів лінійного програмування. Задача полягає в тому, щоб максимізувати параметри системи стратегічних векторів розвитку при мінімізації параметрів системи обмежень, тобто досягнути максимальної ефективності розвитку інтелектуального потенціалу в умовах існуючих обмежень.

Список використаних джерел:

1. Галько Л.Р. Стратегічні вектори розвитку вищих навчальних закладів України в контексті глобалізаційних викликів сучасного освітнього простору / Л.Р. Галько // Вісник одеського національного університету. Серія: економіка. – 2015. – Т. 20, вип. 1(1). – С. 36–41.
2. Програма «Стратегія 2020» [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www.facebook.com/petroporoshenko/posts/512173782250352>.

Туриця Є. Д.,

здобувач освітнього ступеня «магістр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Одним із пріоритетних завдань на сучасному етапі соціально-економічного розвитку держави в контексті євроінтеграції є ефективне функціонування соціальної сфери. Тому сьогодні вкрай важливим є проведення аналізу сучасного стану соціальної сфери України з виділенням основних проблем її розвитку та розробки можливих шляхів їх вирішення.

Україна як і більшість держав у світі обрала соціальну спрямованість економіки. Твердження в Конституції, про те що, Україна є демократичною, соціальною та правовою державою, підтверджує той факт, що соціальна функція проголошена пріоритетною функцією держави [6]. Окрім цього, у Державній Стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року у розроблених цілях регіональної політики важливе місце посідає розвиток соціальної сфери у регіонах України.

Соціальна сфера – це сукупність галузей, підприємств, організацій, які безпосередньо пов'язані і визначають спосіб і рівень життя людей, їх добробут, споживанням(освіта, культура, охорона здоров'я тощо) [1, с. 1360]. З проголошенням незалежності в Україні відбулася активізація соціальних процесів, а відтак в мережі об'єктів соціальної сфери сталися досить суттєві зміни. Позитивною стороною цих змін є підвищена увага до розвитку соціальної інфраструктури, можливість впровадження приватної власності у цій сфері. Водночас стан і якість надання послуг у закладах соціальної сфери не

завжди відповідає попиту населення, неспроможний задовольнити різноманітні інтереси населення та сприяти покращенню рівня життя населення.

На наш погляд, головною проблемою, що стримує розвиток соціальної сфери є недостатність бюджетних коштів для ефективного функціонування та розвитку відповідних об'єктів та відсутність дієвих стимулів залучення коштів з інших джерел (табл. 1).

Таблиця 1

Видатки державного бюджету України на розвиток соціальної сфери [2]

	2013 р., млн. грн.	%	2014 р., млн. грн.	%	2015 р., млн. грн.	%	2016 р., млн. грн.	%	2017 р., млн. грн.	%
Усього видатків	403456,0	100	430108,8	100	576911,4	100	684743,4	100	839243,7	100
Житлово-комунальне господарство	96,9	0,0	111,5	0,0	21,5	0,0	12,5	0,0	16,9	0,0
Охорона здоров'я	12879,3	3,2	10475,8	2,4	11450,4	2,0	12456,3	1,8	16729,	2,0
Духовний та фізичний розвиток	5111,9	1,3	4871,8	1,1	6619,2	1,2	4958,9	0,7	7898,1	0,9
Освіта	30943,1	7,7	29674,6	6,7	30185,7	5,2	34825,4	5,1	41140,2	4,9

Аналіз видатків державного бюджету України за останні 5 років показав, що протягом цього періоду спостерігається тенденція зростання видатків на фінансування майже всіх галузей соціальної сфери. Проте незважаючи на суттєве збільшення видатків на розвиток об'єктів соціальної сфери в Україні їх рівень розвитку значно відстає від сучасних вимог суспільства.

Матеріальна база галузей соціальної інфраструктури становить лише 48-50 % нормативного рівня [4]. Понад 7 млн жителів України стоять у черзі на одержання житла. У складному становищі перебуває медичне обслуговування населення, скоротилась середня тривалість життя, зменшилася народжуваність, поглиблюються процеси депопуляції населення країни. Рівень освіти значно відстає від освітнього потенціалу розвинених країн, значна кількість структур культури і мистецтв узагалі втратили попередні масштаби діяльності й творчості. Знижується інтелектуальний потенціал суспільства [3, с. 328].

Серед найгостріших проблем розвитку соціальної сфери, які постають перед Україною та її регіонами необхідно виділити такі: невпорядкованість відносин власності на об'єкти соціальної інфраструктури; недостатність бюджетних коштів для ефективного функціонування та розвитку відповідних об'єктів та відсутність дієвих стимулів залучення коштів з інших джерел; недосконала система територіального розміщення об'єктів соціальної інфраструктури; недостатній рівень кадрового забезпечення, низька кваліфікація працюючих та незадовільні умови праці у галузі; низька якість послуг, що надаються населенню цими об'єктами [5].

Курс України на євроінтеграцію передбачає досягнення сучасних характеристик якості життєвого рівня населення, посилення ролі держави в регулюванні економічних і соціальних процесів, перехід до надійної системи соціального партнерства суб'єктів господарювання і органів влади. У зв'язку з цим до пріоритетних напрямів розвитку соціальної сфери України необхідно віднести:

- формування системи надання соціальних послуг, яка б відповідала потребам населення, шляхом модернізації існуючих і запровадження нових видів соціальних послуг;
- впровадження механізмів, які стимулюватимуть надавачів соціальних послуг до постійного покращення їх якості;
- забезпечення відкритості прийняття рішень, які стосуються жителів громади;
- забезпечення залучення громадян до вирішення місцевих проблем;
- сприяння формуванню соціально відповідального бізнесу;
- розроблення за участю регіональних центрів соціального інвестування методики виявлення й оцінки пріоритетності соціальних проблем для їх вирішення із застосуванням механізму соціального замовлення;
- надання пільг по податках, зборах, орендній платі та інших платежах підприємствам та організаціям, які займаються спонсорською діяльністю.

Отже, на сьогоднішній день існує безліч проблем, які стримують розвиток соціальної сфери країни, тому необхідним є розробка ефективної та результативної стратегії майбутнього її розвитку. Необхідно також звернути увагу досвід європейських країн з метою ефективного розвитку соціальної сфери, а саме: створення умов макроекономічної стабілізації, розробка напрямів щодо забезпечення соціальної орієнтації економіки, гармонізація соціальної і бюджетної політики, використання показників людського розвитку як індикаторів соціального ефекту державних програм.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мов (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. Видатки державного бюджету України [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/budget/expense/>
3. Коваль В.В. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Квач Я.П., Яцкевич І.В., Коваль В.В., Богацька Н.М. – Одеса: Вид-во «Бровкін», 2012. – 420 с.
4. Коваль В.В. Функціонування та розвиток системи ресурсозбереження в умовах соціальних трансформацій [Електронний ресурс] / В.В. Коваль, Л.П. Борисова, В.Д. Мужайло // Приазовський економічний вісник – 2017. – Вип. 3. – С. 23-27. - Режим доступу: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2017/3_03_uk/7.pdf
5. Козлова Л. В. Проблеми фінансового забезпечення розвитку соціальної інфраструктури міст в умовах децентралізації / Л. В. Козлова // Теорія та практика державного управління. - 2015. - Вип. 2. - С. 166-172. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2015_2_27
6. Конституція України. Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

Nataliia Nalyvaiko,

PhD, Associated Professor of the Department of Enterprise Economics,

National Forestry and Wood Technology University of Ukraine,

Ukraine, Lviv

**THE RESEARCH OF THE POSSIBILITIES OF ECOLOGICAL
CERTIFICATION OF PRODUCTS BY WOODWORKING ENTERPRISES
OF THE CARPATHIAN REGION OF UKRAINE**

At present, there is little doubt that paramount human needs are: clean air for breathing, clean water for drinking, uncontaminated food and consumer goods. We can speak about emergence of interest to green products only when people understand the need for relocation out of industrial zones, need for establishment of water treatment systems, need to refuse the consumption of cheap products that may contain preservatives or pesticides residues. And only when people have the means to pursue their interests, there is a relevant demand for green goods and services. This can happen only subject to two conditions: either people become richer and have more money, or they partially give up other their needs in favor for the green ones. In order make the society green, both conditions should be provided.

Deterrent factor in production of environmentally friendly products in Ukraine is the absence of the formed category of environmentally conscious consumers, who through demand could affect the producers, pushing them to voluntary environmental certification. Unfortunately, today, more attention is paid to economic indicators (such as, for example, products price and availability) and environmental indicators are ignored or very slightly considered. This means that the consumer primarily cares about his economic well-being, almost without thinking about the potential environmental impacts. Consumer starts to pay attention to environmental attributes only at environmental problems aggravation and under the influence of information and media.

Targeted management of production greening can be an important driving force for innovation and investment processes in industrial enterprises. Most enterprises of woodworking and furniture industry of the Carpathian region of Ukraine (CRU) are unattractive for consumers because of inconsistency between price and quality. Its production is characterized by high energy and materials consumption, which cause unreasonable price increase. In addition, there is a negative impact resulting from equipment deterioration factors, obsolete production technologies and small usage of resource efficient, particularly – energy efficient, equipment. Taking into account energy prices increase, industry enterprises need an urgent upgrade of the machinery, equipment and production technologies, introducing an energy-efficient mode, as well as to comply with environmental regulations and to intensify the production of innovative products. Professor I.M. Synyakevych [1] states that environmental product certification is a procedure that confirms the compliance of manufactured products to the environmental standards. Products subject to environmental certification are called “green” or “environmentally friendly” because during consumption or use they do not cause harm to consumers and environment. Such products are marked with a special label. After the environmental certification, manufacturer receives a certificate confirming products compliance to the environmental requirements. Environmental certification of products can be both voluntary and compulsory. As a tool of company’s environmental policy, it allows to achieve the following positive results:

- consumers receive information on the availability of environmentally friendly products;
- increase of the share of environmentally certified products leads to reduction in environmental pollution and public health improving;
- increased market competition for production of environmentally friendly and ecologically safe products promotes the development of environmental management.

However, there are some environmental and economic features of environmental certification, that we should keep in mind, namely:

- manufacturers spend extra money for environmental certification, which leads to the product's price increase;
- according to many scientists, voluntary environmental certification procedure takes precedence over the compulsory one;
- environmental product certification is improving and developing dynamically.

It should also be noted that the production of environmentally friendly products by woodworking enterprises of CRU is associated with some risk, that is that certain consumers category are not able to buy it at the proposed price. Therefore, production and marketing costs payback period will definitely increase. In addition, there are a number of obstacles that industry manufacturers face with the production of such products, as it obliges them to bring raw materials natural qualities to the fullest extent at all stages of production. Having surveyed woodworking and furniture enterprises of the CRU on the prospects of the certified products production, we have received rather positive result. Whereas 77.8% of furniture and 56.3% woodworking enterprises answered, they are ready to produce the certified products. Up to 44% of woodworking and 66.7% of furniture enterprises received consumer inquiries about their wish to purchase such products (Fig. 1).

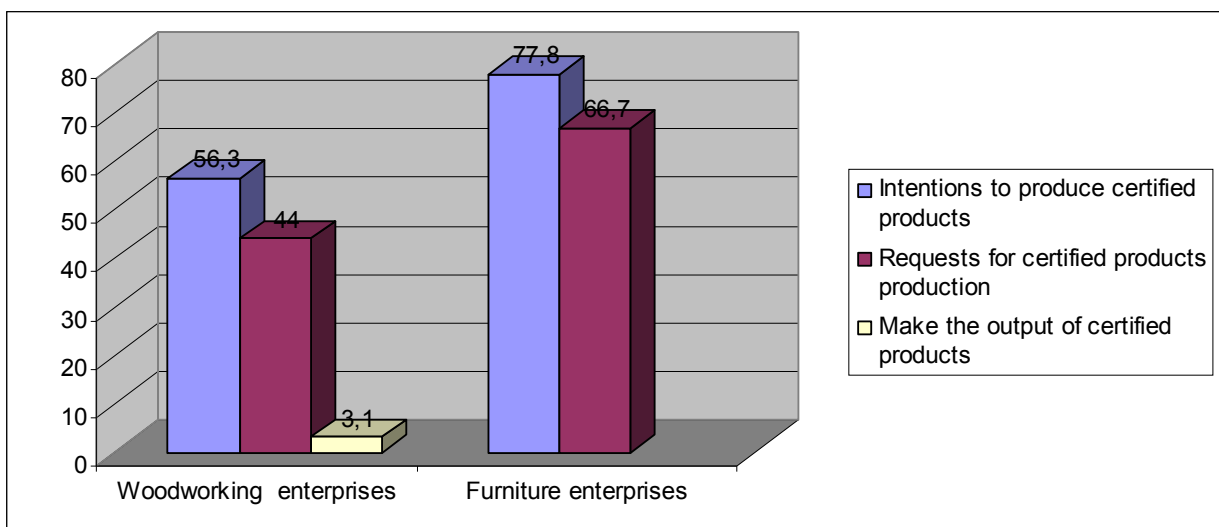

Fig. 1 Prospects for production of the certified products by woodworking and furniture enterprises of the CRU

Note: it is formed by the author on the basis of the conducted research

From the Fig. 1 it follows that a reasonable share of industrial enterprises are ready to produce certified products, despite the fact that most of them will have to improve their technical process by replacing existing equipment with the modern one.

During the implementation of environmental certification is important to find out: who is responsible for its implementation and who is to pay for the procedure. Experience of the industry enterprises, which passed the environmental certification, shows, that enterprises can get certified both for their own and for the sponsors' expense. Powerful woodworking and cabinet-making enterprises are able to pay for the certification procedure, understanding, that it will open up new market opportunities for them. At the same time, for small and medium enterprises of the CRU, whose share is about 40%, there are possible opportunities for certification procedures funding: foreign or domestic sponsors' support, including individuals and legal entities, international funds, grants, etc. Typically, woodworking enterprises that are interested in getting the certificate can pay for the procedure more quickly. According to this option, enterprises do not bear direct costs of the certification, but they fall into a certain dependence on the organization having provided the funds. This can occur, for example, as a restriction to the certificate, so that the enterprise is entitled to sell products only to the company, which has sponsored the certification, and which also may solely set prices for the certified products. In this case, manufacturers may treat certification procedure with less responsibly, because they do not spend money for its implementation.

We believe that in such a situation, state should become the guarantor of products certification at the industry enterprises. That is the state, who should take over some costs that woodworking enterprises can bear in the course of certification. Especially it is applied to small enterprises of the CRU, as such enterprises can not perform this procedure due to lack of financial resources.

Reference:

1.Синякевич І.М. Інструменти екополітики: теорія і практика / І.М. Синякевич. – Львів: ЗУКЦ, 2003. – 188 с.

Лозовський О.М.,

к.е.н., доцент,

кафедра менеджменту та адміністрування

Лебабін В.В.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Вінниця, Україна

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

На сьогодні залишається проблемним питання ефективності управління трудовим колективом на підприємстві, так як для досягнення цілей організації, керівники повинні шукати ті методи, які змусять працівників якісно виконувати всяку роботу. Відомо, що колектив є чимось більшим, ніж просто логічне впорядкування працівників, що виконують поставлені завдання.

Вчені наголошують, що організація є соціальною системою, де взаємодіють окремі особи, формальні та неформальні групи. І від соціально-психологічного клімату, від настрою кожного працівника залежить продуктивність праці, здоров'я та інше [3, с. 115-117].

Соціально-психологічний клімат — це якісний аспект міжособистісних стосунків, що виявляється у сукупності внутрішніх (психологічних) умов, які сприяють або перешкоджають продуктивній спільній діяльності і всебічному розвитку особистості у групі. Соціально-психологічний клімат в організації характеризується як позитивними, так і негативними ознаками. До позитивних ознак соціально-психологічного клімату належать:

- наявність позитивної перспективи для групи і кожного її індивіда;
- взаємодовіра і висока взаємовимогливість у групі;
- ділова критика;

- вільне висловлювання власної думки;
- відсутність тиску керівників на підлеглих;
- достатня поінформованість працівників про цілі та завдання організації;
- задоволеність працею й належністю до групи;
- прийняття на себе відповідальності за стан справ у групі тощо.

Негативними ознаками соціально-психологічного клімату є дезінтеграція групи, нечітко визначені права та обов'язки осіб організації, відсутність чітко налагодженої системи комунікацій, наявність проблем адаптації до умов організації та ін. [1, с. 249].

На нашу думку, доцільно звернути увагу на більш детальне вивчення ролі соціально-психологічних факторів в управлінні кадрами на підприємстві, бо за нездорового психологічного клімату в організації підвищується плинність кадрів, що перешкоджає досягненню стійкості і рівноваги промислово-економічних систем, впливає на якість праці та обсяг отриманого прибутку підприємства; залучення нових робітників коштує дорожче, ніж навчання своїх. Увага, яка приділяється врахуванню соціально-психологічних тенденцій, забезпечить ріст соціальної ефективності, яка поряд з економічною є найважливішою передумовою успіху підприємства і його персоналу.

Соціально-психологічні методи діють як регулятори соціальних, психологічних, ідеологічних та етичних відносин у колективі. Велика кількість психологічних факторів відображається на результатах праці. Вміння їх враховувати допомагає керівнику цілеспрямовано впливати на окремих працівників і формувати колектив з єдиними цілями [2, с. 80-82].

Більшість працівників прагнуть насамперед постійного збільшення заробітної плати, але в сучасних умовах українські компанії не здатні в повному обсязі забезпечити всі їх потреби. Ми вважаємо, що протягом тривалого періоду наука управління перебільшувала значення матеріальних стимулів. Бо в результаті проведених досліджень було встановлено, що задоволеність працівників матеріальними умовами праці далеко не в усіх

випадках призводить до підвищення продуктивності праці [4, с. 95-98]. Для вирішення цієї проблеми в даній ситуації ми пропонуємо звернути увагу саме на нематеріальну сторону стимулювання, так як інколи персоналу важливіше відчувати себе частиною важливої системи та те, що вони роблять одну спільну справу.

Задля запобігання несприятливого клімату в колективі, ми пропонуємо при підборі персоналу керівникам звертати увагу не тільки на професійні якості, а й враховувати риси характеру потенційних працівників. Для налагодження соціально-психологічного клімату ми рекомендуємо забезпечити комфортні умови праці, проводити заходи, корпоративи, виїзні пікніки, де будуть присутні всі члени колективу. Все це, на нашу думку, згуртує колектив та покращить взаємовідносини між працівниками.

Отже, соціально-психологічні фактори залишаються актуальними в управлінні кадрами. їх урахування дозволить створити дієвий, ефективний механізм управління плинністю кадрів на підприємствах, що вплине на якість трудових ресурсів і на роботу підприємства у цілому.

Список використаних джерел:

1. Білозеров І.С. Соціально-психологічні чинники розвитку сучасного колективу / І.С. Білозеров // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. - Харків, 2013. - №12. - С. 246-254
2. Шургоцька І.А. Удосконалення мотивації праці на підприємствах / І.А. Шургоцька // Особливості економічних процесів в умовах фінансової нестабільності. - Львів «ЛЕФ», 2014. - № 2. - С. 80-82
3. Кайлюк Є.М. Психологія управління: навч. посіб. / Є.М. Кайлюк, Г.Г. Фесенко. -Х.: ХНАНГ, 2012. - 202 с.
4. Матюша І. К. Особистість і колектив як цілісна гармонійна система (психолого-педагогічний аспект): навч.-метод. посіб. / І. К. Матюша. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 188 с

Митрофанова А. С.,

к.е.н, доцент кафедри загальної економічної теорії

Національного технічного університету

"Харківський політехнічний інститут",

м.Харків, Україна

УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКЕ ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ

В умовах євроінтеграційних прагнень України особливої важливості набуває активізація її двосторонніх економічних відносин у всіх формах (торгівля товарами та послугами, перелив капіталу, міграція робочої сили, трансфер технологій) з країнами-членами Європейського союзу (ЄС), які є нашими безпосередніми сусідами – Польщею, Румунією, Словаччиною, Угорщиною. Тому дослідження українсько-угорських економічних відносин виступає актуальним завданням.

Українсько-угорське економічне співробітництво має міцні соціально-економічні, історико-географічні та культурні передумови. Обидві країни відносяться до регіону Центральної та Східної Європи, частина українських земель колись входила до складу Австро-Угорської імперії, і сьогодні на Закарпатті компактно проживає до 160 тис. угорців. Угорщина є членом ЄС та НАТО, а Україна має євроінтеграційні та євроатлантичні прагнення. В умовах соціалістичного минулого національні економіки країн були тісно взаємопов'язані в рамках структури Ради економічної взаємодопомоги. Обидві країни є постсоціалістичними, мають досвід масштабної перебудови економічної системи в рамках переходу від командно-адміністративної до ринкової системи. Цей перехід супроводжувався системною економічною кризою, більш важкою і затяжною для України (втратила за 1990-ті роки більше половини ВВП, а максимальний темп інфляції склав 10256% в 1993 р. [3]), менш тяжкою – для Угорщини (спад ВВП склав близько 20% протягом 1990–

1993 рр., темп інфляції був максимальним в 1991 р. на рівні 34,2% [7]). Спільним для наших країн є і негативний вплив світової фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. Причому, хоча провал для України в 2009 р. виявився глибшим, ніж для Угорщини, економічне відновлення нашої країни до 2012 р. відбувалося більш динамічно.

Найбільш розвиненою формою міжнародних економічних відносин є міжнародна торгівля. Основні показники взаємної торгівлі між Україною та Угорщиною представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Зовнішня торгівля України з Угорщиною

Рік	Експорт		Імпорт		Сальдо млн. дол. США	Зовнішньоторговий оборот	
	млн. дол. США	Темп приросту, %	млн. дол. США	Темп приросту, %		млн. дол. США	Темп прирост у, %
2005	817	-	697,5	-	119,5	1514,5	-
2010	1083,9	32,7	1264,6	81,3	-180,7	2348,5	55,1
2015	1002	-7,6	1658,5	31,1	-656,5	2660,5	13,3
2016	1166,4	16,4	853,6	-48,5	312,8	2020	-24,1

Джерело: розраховано автором на основі [3]

Як бачимо з даних таблиці, динаміка експорту та імпорту є нестабільною. Обсяг зовнішньої торгівлі України з Угорщиною протягом останніх років, на жаль, скорочується, причому відбувається це за рахунок зменшення імпорту. Також у 2016 році питома вага Угорщини в українському експорті до країн ЄС складала лише 7,1%, в імпорті з країн ЄС – 4,4% [3]. Щодо розвитку інвестиційних процесів, в Україні діє більше тисячі підприємств за участю угорських капіталовкладень. Приватний сектор Угорщини інвестує в такі галузі, як сільське господарство (підприємства "Баболна", "Сабольч Габона") фармацевтика ("Гедеон Ріхтер"), хімічна промисловість ("Паннонпласт"), банківська сфера (ОТР Банк) [4]. Розвивається транскордонне співробітництво, реалізація інфраструктурних проектів в транспортно-логістичній сфері. Так, планується спорудити окружну дорогу навколо с. Берегова, відкрити у 2018 р. новий пункт пропуску "Велика Паладь – Надьгодош" та згодом пункт пропуску

в районі с. Дийда. Нещодавно урядом Угорщини була впроваджена посада уповноваженого у співпраці із Західною Україною, а угорська програма розвитку економіки Закарпаття та Західної України складає 100 млн. євро та розрахована на 2016–2018 роки. Угорщина відкрила кредитну лінію для України розміром 50 млн. євро, запровадила спрощені умови для працевлаштування українців [1]. В цілому, на наш погляд, актуальними сьогодні є наступні проблеми розвитку українсько-угорського економічного співробітництва.

1. Недостатній обсяг та динаміка взаємної торгівлі, яка має значно суттєвіший потенціал. Так, відповідно до товарних груп Україну могли би зацікавити машини та устаткування, інші промислові товари. А виходячи зі структури імпорту угорської сторони [6], Україна могла би запропонувати продукти харчування, продукцію паливно-енергетичного комплексу, виробництва електроенергії.

2. Єдина зовнішньоторговельна політика ЄС, яка впливає і на угорсько-українські відносини [5, с. 211]; застосування безмитних тарифних квот щодо України та наявність вимог технічних регламентів та систем стандартизації ЄС, за умов Угоди про зону вільної торгівлі України з ЄС, яка набула чинності з 1 січня 2016 року в рамках Угоди про асоціацію.

3. Участь у взаємних інвестиційних процесах переважно приватного сектору, в той час як залучення держсектору, розробка та реалізація міждержавних проектів на рівні загальнонаціональних або регіональних програм могли би поліпшити взаємне співробітництво.

4. Явний дисбаланс у реалізації співробітництва в багатьох сферах на користь угорської сторони та недостатня зацікавленість української держави. Можна відзначити деякі "побоювання" з боку України щодо всебічної економічної та гуманітарної підтримки Угорщиною етнічних угорців Закарпаття. Однак, спільні зусилля обох країн можуть тільки покращити соціально-економічне становище закарпатців.

5. Здійснення прикордонного співробітництва відбувається переважно завдяки спеціальним програмам ЄС, доля якого у фінансуванні деяких проектів сягає 70 % [2]. Втім, було би корисно активізувати спільне фінансування з боку ЄС, інших міжнародних фінансових інституцій, Угорщини та України.

З вищезазначеного можемо зробити деякі висновки. Не дивлячись на складнощі у активізації економічного співробітництва між Україною та Угорщиною за необхідності виконувати спільні митні та торговельні правила в межах ЄС, та дещо негативну зовнішньоторговельну динаміку, економічні відносини наших держав мають суттєві історико-економічні передумови та значний потенціал, який необхідно реалізувати заради розвитку обох країн.

Список використаних джерел:

1. Іштван Грежа: Сьогодні на рівні ЄС Угорщина є головним лобістом інтересів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/175307>.

2. Крижевський А. Сучасні проблеми розвитку українсько-угорських відносин [Електронний ресурс] / А. Крижевський. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/september09/8.htm>.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Ткач Д.І. Українсько-угорські відносини новітньої доби [Електронний ресурс] / Д.І. Ткач. – Режим доступу: <http://www.krok.edu.ua/download/publikatsiji/tkach-dmitro-ivanovich/dmitro-tkach-publikatsiya-012.pdf>.

5. Шляхова Я.В. Актуальні проблеми розвитку українсько-угорських торговельних відносин / Я.В. Шляхова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2014. – Випуск 122 (Частина І). – С. 208–214.

6. Central Intelligence Agency: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/hu.html>.

7. International Monetary Fund: Hungary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/en/Countries/HUN#countrydata>.

Богуцька О.А.,

к.е.н., докторант,

Інститут економіки промисловості НАН України,

м. Київ, Україна

НОВА ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: СТАН, МОЖЛИВОСТІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На сьогодні в Україні в умовах падіння промислового виробництва, зносу основних засобів, зниження частки високотехнологічних виробництв у структурі експорту та загального рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції, гостро постає питання відродження промислового виробництва на якісно нових засадах.

Для цього в країні потрібне здійснення нової індустріалізації, сутність якої полягає у переході до відкритої, диверсифікованої, високотехнологічної індустріальної структури, що здатна генерувати високооплачувані робочі місця. Україна завжди була індустріальною державою, що має міцну економічну базу і на сьогодні. Проте спостерігається втрата ринків – орієнтація України тільки на сільське господарство призводить до від'ємного сальдо (так, за I-III кв. 2017 р., негативне сальдо зовнішньої торгівлі товарами в Україні склало 4 млрд. дол., у тому числі торгівлі з країнами ЄС – 2,2 млрд. дол.)². У структурі експорту/імпорту торгівля з країнами ЄС у 2017 р. складала 40 % та 42 % відповідно від усіх країн світу. На думку академіка В.М. Гейця, «...без індустріального розвитку Україна розвиватиметься за сценарієм великого корпоративного сектора аграрної економіки і, на превеликий жаль, перебуватиме у повній технологічній залежності» [1]. Це зумовлює необхідність формування промислової політики в країні, яку спрямовано на проведення нової індустріалізації з використанням сучасних технологій, за якої

²Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

саме промисловий сектор виступатиме локомотивом економічного зростання на основі: використання нових технологій; перерозподілу ресурсів з низько- на високотехнологічний рівень; підвищення технологічної структури експорту; суттєвого зменшення енергоємності виробництва; формування інтелектуального ядра промисловості; надання пріоритетності непрямим заходам державної підтримки промислового розвитку [2, с. 6-7].

Пріоритетними при новій індустріалізації повинні бути сектор малих та середніх підприємств, венчурний бізнес, ІТ-сектор, транспортний сектор, а саме – автомобільний та залізничний транспорт, їх інфраструктура, що визначається вигідним географічним розташуванням України в умовах розвитку євроінтеграційних процесів. До того ж, Україна може стати реальним учасником проекту Нового шовкового шляху, для чого є передумови – у грудні 2018 р. між КНР та Україною підписано дорожню карту (план дій) щодо реалізації ініціативи «Економічний пояс Великого шовкового шляху» та «Морського шовкового шляху».

Важливу роль у здійсненні нової індустріалізації грає переробна промисловість, яка спроможна зв'язати усі ці різні види діяльності у процес створення доданої вартості. Це єдина галузь в Україні, що зв'язує сировину та експорт. Як вважає академік О.І. Амоша [3], тон макроекономіці задає переробна промисловість, а динаміку переробної промисловості визначають металургія і машинобудування.

Для машинобудівного комплексу України в умовах нової індустріалізації відкриваються нові вікна можливостей. Так, сектор транспортного машинобудування може бути розвинений в рамках нового проекту Hyperloop, який стартував у лютому 2018 р., – у Міністерстві інфраструктури України було підписано Меморандум про запуск проекту транспортних інновацій HyperUA, в рамках якого відбудуватиметься розвиток новітніх транспортних технологій в Україні, в першу чергу, швидкісної транспортної системи Hyperloop [4]. Серед розробників проекту такі машинобудівні підприємства як ДП «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова»

(ВО Південмаш), ПАТ «Каховський завод електрозварювального устаткування». Незважаючи на те, що на цей час реалізація Hyperloop в Україні признана експертами Українського інституту майбутнього економічно недоцільною, дослідники вважають, що проект може створити значну суспільну, економічну, технологічну та екологічну цінність за умов доопрацювання в контексті безпеки за значного здешевлення реалізації проекту [5].

Стан економіки України на сьогодні є таким, що вимагає значних інвестицій для забезпечення можливостей здійснення нової індустріалізації в Україні. Українським підприємствам необхідні механізми задіяння не тільки традиційних, але й альтернативних джерел інвестиційних ресурсів для просування інновацій в умовах нової індустріалізації. Одним з них може стати механізм краудінвестингу, який засновано на функціонуванні інтернет-платформ, за допомогою яких підприємства можуть залучати фінансові ресурси для здійснення інноваційних проектів. Краудінвестинг – це пайове соціальне фінансування, у якому користувачі вкладають кошти у стартап-проекти та в обмін на наданий капітал отримують частку у бізнесі у вигляді акцій [6, с. 96]. Це спосіб інвестиційних вкладень мікроінвесторів у стартап-компанії, заснований на інтернет-інструментах, з метою отримання вигоди від майбутніх грошових потоків цієї компанії. Перевагами цього методу є зниження трансакційних витрат на проведення інвестиційних вкладень як для інвесторів, так і для підприємців за рахунок зменшення кількості посередників та збільшення гнучкості, швидкості акумуляції коштів, прозористі інформації [7, с. 128].

В Україні такого досвіду фінансування інноваційних проектів поки ще не існує. Проте, використання зарубіжного досвіду застосування сучасних інструментів залучення інвестиційних ресурсів дозволить Україні розширити можливості інвестиційного забезпечення нової індустріалізації в Україні, необхідність у якій на сьогодні не визиває сумнівів.

Список використаних джерел:

1. Україні потрібна нова індустріалізація // Нова індустріалізація: виклики, можливості та перспективи для України: матеріали конф. (м. Київ, ТТП України, 15 груд. 2017 р.). – Режим доступу: <https://uccr.org.ua/press-center/uccr-news/ukrayini-potribna-nova-industrializatsiia>.
2. Промислова політика посткризової економіки: кол. монографія / [Дейнеко Л.В., Якубовський М.М., Шелудько Е.І. та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л.В. Дейнеко; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.М. Якубовського; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогноз. НАН України" – К., 2014. – 316 с.
3. Амоша А.И. Чтобы поменялась погода, нужен не порывистый ветер, а общая перемена климата/ А.И. Амоша // Зеркало недели. – 2017, Вып. 49-50. – Режим доступа: https://zn.ua/promyshliennost/chtoby-pomenyalas-pogoda-nuzhen-ne-poryvistyyu-veter-a-obshchaya-peremena-klimata-270620_.html.
4. Міністерство інфраструктури України за підтримки партнерів запускає проект транспортних інновацій HureUA, – Володимир Омелян. 22 лютого 2018 р. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/29567.html>.
5. Шульмейстер В. Економічна оцінка Hyperloop в Україні: доповідь / В. Шульмейстер, Я. Пилипчук // Український інститут майбутнього. – 2017. – Режим доступу: https://uifuture.org/uk/post/hyperloop-v-ukraini-ekonomichna-osinka-doslidzenna_329.
6. Rak-Młynarska E. Crowdfunding as a model of financing a company / E. Rak-Młynarska // Scientific Journal WSFiP. – 2017. – №.2. – P. 92-106.
7. Кравченко М.О. Перспективи застосування краудфандингу та краудінвестингу для фінансування стартап-проектів / М.О. Кравченко, Д.О. Кураєв // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – С. 127-131. – Режим доступу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/24-2-2017/28.pdf>.

Гринчук Ю. С.,

д. е. н., доцент,

завідувач кафедри менеджменту

Коваль Н. В.,

к. е. н., доцент кафедри менеджменту,

Білоцерківський національний аграрний університет,

м. Біла Церква, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Виняткова значущість сільськогосподарського виробництва зумовлена необхідністю забезпечення продовольчої та, у певних межах, енергетичної безпеки держави, постачання сировини переробним галузям, підвищення якості життя сільського населення, збереження довкілля. Проте ефективний розвиток галузі неможливий без активізації інвестиційних процесів, інтенсивність яких значною мірою залежить від інвестиційної привабливості аграрного сектору економіки України.

Аналіз публікацій українських вчених демонструє неоднозначність їх поглядів на інвестиційну привабливість сільськогосподарського виробництва. Так, наприклад, О. Л. Мусієнко [1, с. 90] вважає, що сільськогосподарські підприємства є непривабливими для потенційних інвесторів, тоді як О. І. Лиса стверджує, що «на сьогодні сільське господарство є однією з найпривабливіших для інвесторів галузей» [2, с. 203]. Зазначені суперечності свідчать про необхідність проведення додаткових досліджень даної проблеми.

Інвестиційна привабливість – це інтегральна характеристика, яка відображає рівень зацікавленості потенційного інвестора у вкладанні капіталу в конкретний об'єкт. Інвестиційна привабливість формується під впливом двох головних очікувань інвестора: якомога більшої прибутковості вкладеного капіталу та мінімізації інвестиційних ризиків.

Рівень ризику та прибутковості інвестицій визначається інвестиційним кліматом та особливостями конкретного об'єкта інвестування.

Інвестиційний клімат – це умови інвестиційної діяльності в певній країні, регіоні чи галузі. Ці умови формуються під впливом політико-правових, природно-ресурсних, економічних, соціально-демографічних чинників.

Саме погіршення інвестиційного клімату, пов'язане з воєнним конфліктом на сході України, політичною та економічною нестабільністю в державі, недосконалістю нормативно-правової бази, високим рівнем корупції, наявністю тіньової економіки, зменшенням платоспроможного попиту населення тощо, стало головною причиною зменшення обсягу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в економіці України. Так, за даними Державної служби статистики України, обсяг ПІІ на кінець 2015 р. зменшився порівняно з 2013 р. на 17549,5 млн. дол. США або на 32,68% з 53704 млн. дол. до 36154,5 млн. дол. США відповідно. Аналогічна тенденція спостерігалась і щодо зміни обсягу ПІІ в сільському, лісовому та рибному господарстві – він зменшився у 2015 р. порівняно з 2013 р. на 274,7 млн. дол. США або на 35,36% з 776,9 млн. дол. США до 502,2 млн. дол. США відповідно. Проте у 2016-2017 роках обсяг ПІІ в економіці України почав зростати. Слід зауважити, що загальний обсяг ПІІ зріс на кінець 2017 р. порівняно з 2015 р. на 2989,5 млн. грн. США або на 8,27%, тоді як обсяг ПІІ у сільське, лісове та рибне господарство зріс на 119,7 млн. дол. США або 23,88%. Проте частка ПІІ у сільське, лісове та рибне господарство у загальному обсязі ПІІ в економіці України протягом 2013-2017 рр. була незначною і коливалась в межах 1,39-1,59%.

Необхідно наголосити, що Україна має докласти максимум зусиль для поліпшення інвестиційного клімату та збільшення надходжень ПІІ, в тому числі в галузь сільськогосподарського виробництва, адже це сприятиме зростанню її економіки без нарощування зовнішніх боргів, а також інтеграції національної економіки у світову внаслідок поглиблення виробничої, науково-технічної співпраці з розвинутими країнами, доступу до новітніх технологій.

Аналіз динаміки капітальних інвестицій свідчить, що темпи зростання капітальних інвестицій в сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних з ними послуг у фактичних цінах значно випереджають темпи зростання загального обсягу капітальних інвестицій. Так, у 2017 р. обсяг капітальних інвестицій (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях) зріс порівняно з 2013 р. на 54,19%, тоді як обсяг капітальних інвестицій у сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних з ними послуг зріс в 3,06 рази з 18640 млн. грн. у 2013 р. до 56979 млн. грн. у 2017 р. Частка капітальних інвестицій у сільське господарство у загальному обсязі капітальних інвестицій зросла протягом досліджуваного періоду удвічі – з 7% у 2013 р. до 13,8% у 2017 р.

Аналізуючи інвестиційну привабливість сільськогосподарського виробництва, погоджуємось з М. І. Кісілем, який зауважує, що, оцінюючи інвестиційну привабливість певного виду економічної діяльності, слід, зокрема, проаналізувати перспективи його розвитку та експортні можливості [3, с. 46].

Оцінюючи інвестиційну привабливість сільськогосподарського виробництва, необхідно зазначити, що в перспективі вона буде зростати, оскільки світовий попит на продовольство та іншу сільськогосподарську продукцію, внаслідок зростання кількості населення планети, буде збільшуватись. Зростання попиту призводить до підвищення ціни, тобто виробники очікують зростання прибутковості. Аналіз товарної структури зовнішньої торгівлі України свідчить, що у 2017 р. порівняно з 2013 р. Україна, не дивлячись на складну політичну та економічну ситуацію, збільшила експорт живих тварин та продуктів тваринного походження на 2,4%, продуктів рослинного походження – на 4,15%. У загальній структурі експорту товарної продукції у 2017 р. частка зернових культур склала 15% (6501604,6 тис. дол. США), насіння і плодів олійних культур – 4,8% (2060226,0 тис. дол. США), живих тварин та продуктів тваринного походження – 2,6% (1109035,7 тис. дол. США). Слід зазначити, що Україна нарощує експорт не лише сировини, а й

продукції з більшою доданою вартістю. Так, експорт жирів та олії тваринного або рослинного походження зріс у 2017 р. порівняно з 2013 р. на 31,69%, їх частка у товарній структурі експорту у 2017 р. становила 10,6% (4605669,7 тис. дол. США).

Щодо перспектив розвитку та експортних можливостей галузі сільського господарства, то особливий наголос необхідно зробити на можливостях розвитку органічного землеробства в Україні. Попит на органічну продукцію в світі постійно зростає, проте її світове виробництво відстає від попиту. Рентабельність органічного сільськогосподарського виробництва є досить високою. За даними Швейцарського інституту органічного сільського господарства, Україна знаходиться на 20-му місці в світі за площею органічних сільськогосподарських земель, включаючи землі перехідного періоду. Загальна площа органічних земель в Україні становить 381,173 тис. га [4].

Отже, беручи до уваги перспективи розвитку та експортні можливості сільськогосподарського виробництва, вважаємо, що його інвестиційна привабливість в перспективі зростатиме.

Список використаних джерел:

1. Мусієнко О. Л. Фактори інвестиційної привабливості підприємств аграрного виробництва / О. Л. Мусієнко // Інноваційна економіка. – 2013. – №4. – С. 90-95.
2. Лиса О. І. Напрями підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектора економіки західного регіону України / О. І. Лиса // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.3. – С. 203-211.
3. Кісіль М. І. Інвестиційна привабливість сільського господарства регіону / М. І. Кісіль // Економіка АПК. – 2014. – №8. – С. 44-51.
4. Україну внесли до рейтингу країн з найбільшою кількістю органічних земель [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/news/71617>

Хомишин П. І.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Гайдаржи О.І.,

здобувач освітнього ступеню «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса. Україна

ДЕРЖАВНА СИСТЕМА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

У нашому суспільстві постійно проходять певні зміни, реформи в тій або іншій сфер. Серед яких безліч пов'язаних із економікою. Усі реформи економіки залежать від державного управління фінансам, тому що вся система управління фінансами базується на фінансовій політиці держави, а сама на його важливій частині, бюджетній політиці.

Бюджетна політика держави - сукупність форм, методів і напрямів впливу державних органів влади та місцевого самоврядування на бюджетні відносини для ефективного функціонування та подальшого розвитку бюджетної системи[1]. Бюджетна політика як складова фінансової політики держави є важливим інструментом впливу суб'єкта розподільчих відносин (органів державної влади та місцевого самоврядування) на об'єкт розподілу (валовий внутрішній продукт) для досягнення конкретних цілей стабілізації та розвитку економіки держави. У процесі взаємодії всіх елементів досягається основна мета бюджетної політики держави - найбільш повна мобілізація фінансових ресурсів та оптимальний їх розподіл між галузями економіки, територіями та соціальними верствами населення для задоволення потреб розвитку суспільства. На цій основі має забезпечуватися стійке зростання економічного потенціалу держави, підвищення її міжнародної конкурентоспроможності [2]. Стратегія і тактика бюджетної політики знаходять

свої відображення в нормативно-правових та методичних й інструктивних документах. Так, стаття 92 Конституції України гласить, що державний бюджет і бюджетна система України встановлюються виключно законами України [3].

Раніше вважалось що лише за умови чітко налагодженої централізованої координації державної бюджетної політики на всіх рівнях можна досягти збалансованості фінансових ресурсів й ефективно управляти ними, здійснюючи поточний контроль за дотриманням фінансової дисципліни. Але у сучасному світі все більше набуває чинності таке явище як децентралізація, і більшість людей підтримують децентралізацію саме як ефективний спосіб вирішення більшості економічних проблем на місцях. Децентралізація — процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління [4]. Децентралізація влади включає як політичну так і адміністративну сторони. Децентралізація може бути територіальною — переміщення влади від центрального міста на інші території, і може бути функціональною — шляхом передання повноважень на прийняття рішень з головного органу будь-якої галузі уряду до чиновників нижчих рівнів. Цей процес було названо «новим державним управлінням», який був описаний як децентралізація, предметне управління, конкуренція урядової і місцевої координації. Реформа децентралізації в Україні — комплекс змін до існуючого станом на початок 2014-го року законодавства, основною метою якого є передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Комплекс заходів з реформи децентралізації стартував у 2014-му році, невдовзі після Євромайдану, та отримав назву «Національний проект «Децентралізація» [4].

Зміни, які має принести реформа децентралізації: посилення місцевого самоврядування; зміна положення про адміністративно-територіальний устрій; гарантія наділення місцевого самоврядування достатніми повноваженнями та ресурсами; врахування історичних, економічних, екологічних та культурних особливостей при плануванні розвитку громад.

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування в першу чергу спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає проведення кардинальних змін і системних реформ, децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення «Європейської хартії місцевого самоврядування» та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері [3]. Правильне управління державними фінансами є формулою успіху будь-якої держави і саме одним із таких прикладів управління є децентралізація, яка показала успіхи в Європейських країнах. Але в українських реаліях децентралізація можлива тільки при вирішенні проблеми з інфраструктурою на місцях в першу чергу, бо інакше сама децентралізація буде малоефективною. Без якісних доріг неможливо наприклад залишити один навчальний заклад в громаді яка скрадається наприклад с декількох селищ, у учнів просто не буде можливості добратися туди, і все це можна сказати й про інші сфери життя людей. Тому слід звернути увагу саме на інфраструктуру при виконанні ідеї децентралізації в нашому суспільстві.

Список використаної літератури:

1. Юрій М.Ф. Державне казначейство України / М.Ф. Юрій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://b-ko.com/book_418.html
2. Коваль В.В. Бюджетування діяльності господарювання: Навчальний посібник / В.В. Коваль, Л.К. Сергієнко, О.І. Добровольський; під ред. В.В. Коваля – Одеса: Вид-во «Бровкін», 2012. – 396 с.
3. Конституція України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/>
4. Офіційний сайт децентралізації України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>

Грималюк А.В.,

к. е.н, доцент,

завідувач кафедру економічних теорій,

Продан Т.Я.,

к. е.н, доцент,

декан фінансово-облікового факультету,

Майорова Т.Р.,

старший викладач кафедри економічних теорій,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м.Одеса, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ПРОЦЕСУ РЕАЛЬНОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

В літературі процес євроінтеграції України розглядається переважно з формального боку, який передбачає, перш за все, перетворення інституційної форми суспільства. Але відомі українські економісти протиставляють такому формально-інституціональному підходу концепцію структурної перебудови та технологічної модернізації економіки шляхом активної фінансово-кредитної та промислової політики [1, с.4-19; 2, с.45-63]. Фактично це є концепція реальної євроінтеграції України, яка в дійсності передбачає створення адекватної технологічної бази за допомогою нової індустріалізації національної економіки. «Індустріалізація і євроінтеграція є абсолютно синонімічними поняттями», - підкреслив Віктор Галасюк, голова Комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва на конференції з характерною назвою «Нова індустріалізація: виклики, можливості та перспективи для України», що проходила в ТПП України в грудні 2017 р. [3].

Крім того, в літературі не припиняється дискусія між прихильниками і противниками державного регулювання національної економіки. [4, С. 115-128;

5, С. 327-339; 6, С.7-11]. З одного боку, прихильники державного регулювання виходять з того очевидного факту, що бізнес сам по собі не здатний забезпечити реальну модернізацію економіки. А, з іншого боку, прихильники ліберального дерегулювання доводять, що інституційно незріла пострадянська держава не в змозі виконувати роль « драйвера » зростання. І в результаті виявляється, що ні приватний бізнес, ні держава не можуть стати тією рушійною силою, яка необхідна для технологічної модернізації національної економіки відповідно до вимог, що пред'являються міжнародною конкуренцією і процесом євро інтеграції України.

Такі діаметрально протилежні ідейні позиції по суті лише відображають з різних сторін одну і ту ж вкрай несприятливу для України соціально-економічну ситуацію, яка фактично ставить під сумнів наявність всередині країни суб'єктів і рушійних сил процесу реальної модернізації країни, і ця невизначеність внутрішніх «драйверів» зростання проявляється в її сильнішому економічному відставанні від інших європейських держав. Але, якщо внутрішні сили не здатні вивести її з кризового стану, то залишається, отже, єдиний вихід – пошук зовнішнього «драйвера» структурної трансформації економіки. Не випадково тема «плану Маршалла для України» стає все більш популярною [7, с.59-63].

Тим часом іноземна допомога Україні використовується неефективно. Кредити МВФ «проїдаються», не надаючи стимулюючу дію на економічний розвиток країни. Технологічної модернізації економіки практично не відбувається. Все це свідчить про необхідність істотної зміни економічного механізму міжнародної підтримки України.

Одна з таких альтернативних моделей, що розробляється в Одеському торговельно-економічному інституті КНТЕУ, передбачає створення принципово нової інвестиційної системи. У центрі системи знаходиться інститут розвитку, фактично виконує роль центрального інвестиційного банку. Він не видає кредити, а купує акції нових підприємств, фінансуючи тим самим їх створення, а потім, коли вони почнуть працювати, продає підприємства в

приватні руки. Надалі ці підприємства можуть функціонувати на приватній основі та конкурувати з іншими підприємствами на ринку. Тим самим в такій системі центральний інвестиційний банк бере на себе «левову частку» невизначеності та звільняє з цього тягара приватних інвесторів.

Отримані від продажу підприємства гроші знову вкладаються в створення все нових і нових підприємств. Складається замкнутий цикл кругового руху капіталу. Така інвестиційна система здатна забезпечити енергійну модернізацію національної економіки на основі багаторазового використання одного і того ж вихідного капіталу. При цьому замкнутий цикл різко зменшує необхідність в додаткових фінансових вливань, що означає суттєву економію капіталу.

Але де взяти цей вихідний капітал? На даному етапі розвитку України основні надії в створенні стартового капіталу центрального інвестиційного банку можуть покладатися, перш за все, на міжнародні фінансові організації: Світовий банк, Європейський банк реконструкції і розвитку, Європейський інвестиційний банк та ін.

Такі надії не настільки наївні, як може здатися на перший погляд, тому що дана система дозволить забезпечити міжнародному співтовариству гігантську економію капіталу. А для обмеження корупції управляти банком можуть іноземні менеджери під безпосереднім наглядом тих міжнародних організацій, які є його акціонерами.

Але головне - в таку інвестиційну систему вбудований економічний механізм, об'єктивно обмежує корупцію. Він пов'язаний з тим, що нові підприємства створюються в такій системі для продажу на ринку. При цьому ціна продажу нового підприємства - це свого роду «лакмусовий папірець». У зіставленні з витратами на його створення ціна продажу являє собою чіткий ринковий критерій ефективності витрачання коштів. Адже перевіряє калькуляцію витрат не чиновник, якого можна підкупити, а покупець, тобто потенційний інвестор, який сплачує свої гроші. Тому все зловживання і помилки висвічуються тут, як на моніторі.

Таким чином, головний висновок полягає в необхідності використання економічного механізму дворівневої інвестиційної системи для успішного просування по шляху реальної євроінтеграції України.

Список використаних джерел:

1. Геец В.М., Гриценко А.А. Выход из кризиса (Размышления над актуальным в связи с прочитанным)/ В.М.Геец, А.А.Гриценко// Экономика Украины. – 2013. - №6. – С.4-19.
2. Гриценко А.А. Экономика Украины на пути к инклюзивному развитию / А.А.Гриценко // Экономика Украины. – 2016. - №2. – с.45-63.
3. Нова індустріалізація: виклики, можливості та перспективи для України – <https://uccr.org/ua/press-center>.
4. Мазаракі А.А., Мельник Т.М. Регуляторна політика у сфері зовнішньої торгівлі – К.: КНТЕУ, 2010 - 286 с.
5. Зовнішня торгівля України: ХХІ ст.: монографія // А.А.Мазаракі, Т.М.Мельник, Н.О.Інсарова та ін.; за ред. А.А.Мазаракі. – К.: КНТЕУ, 2016. – 600 с.
6. Мазаракі А.А., Лагутін В.Д. Внутрішній ринок України в умовах дисбалансів між виробництвом і споживанням /А.А.Мазаракі// Економіка України. – 2016. - №4. - с. 4-18.
7. Шаров А.Н. Выход из кризиса: уроки «плана Маршалла» и перспективы для Украины /А.Н.Шаров // Экономика Украины.- 2014.- №12.- С.57-65.

Носач Л.Л.,

к.е.н, доцент,

Величко К.Ю.,

к.е.н, доцент.,

Харківський державний університет харчування та торгівлі,

м. Харків, Україна

ВАЛЮТНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ВІРТУАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Перші приклади опису віртуального середовища в умовах бурхливого розквіту багатокористувацьких ігор, в яких учасники могли переміщуватися в середовищі, обмінюватися повідомленнями, взаємодіяти з об'єктами і лише комп'ютерними ігровими агентами, давно вичерпали себе. Сьогодні віртуальне середовище – це багатофункціональний механізм з численними різноманітними ресурсами і мільйонами користувачів, які, подорожуючи всередині цього середовища, і, набуваючи власний досвід їх використання, здобувають розуміння того, що тут можна робити, які об'єкти тут існують, які вигоди можна отримати і які тут сформульовані правила гри.

Зважаючи на це, віртуальне середовища стало цікавим і для фінансового ринку, а одним з найбільш перспективних інноваційних продуктів стала віртуальна валюта і її розповсюдження в Internet-мережі. Сучасна віртуальна валюта є мобільною, зручною, швидкою, відносно дешевою, а вигоди від здійснення віртуальних валютних операцій очевидними. З кожним днем зацікавленість у використанні віртуальних валют зростає. Це пов'язано з глобальними змінами у фінансовому секторі національних економік та крупних фінансових структур, з інноваційним розвитком фінансових технологій та платіжних систем, з підвищенням споживчих вимог до характеристик сучасної валюти та з необхідністю її поширення в умовах віртуальних співтовариств що потребують створення і поширення власної валюти.

У доповіді «Схеми віртуальних валют – подальший аналіз», з якою у лютому 2015 року на Міжнародному форумі роздрібних платежів виступив представник Європейського центрального банку, віртуальна валюта визначається як цифровий образ цінності, що не випускається центральним банком, кредитною установою або установою електронних грошей, яка, у деяких випадках, може використовуватися як альтернатива грошам [1, с. 25]. Однак уже у червні цього ж року, до доповіді були внесені ряд поправок, які, на наш погляд є досить доречними. Зокрема, вони стосуються відмінностей між фіатною (монети та паперові гроші країни, які є офіційним і законним засобом платежу, обертаються, використовуються, приймаються як засіб обміну в країні-емітенті, і чия номінальна вартість встановлюється, забезпечується і гарантується державою) та нефіатною (віртуальною: нерегульованою, неофіційною, нефіксованою, безгарантійною, слабоконтрольованою, такою, що випускається нефінансовими приватними компаніями і визнається, як правило, тільки специфічними віртуальними компаніями) валютами. Такі уточнення, на перший погляд, мали б свідчити про недосконалість та майже повну неконтрольованість щодо схем віртуальної валюти, і для недосвідченого спеціаліста викликати певну незрозумілість у сприйнятті. Але практика існування криптовалют, починаючи з 2008 року доводить, що з кожним роком прихильників саме віртуального поля для валютних розрахунків стає все більше. Загальна кількість криптовалют на сьогодні перевищує 2000, але основними вважають лише 10 з них, а саме:

1. Bitcoin (або Біткоїн) – найпопулярніша криптовалюта, що розкриває свої унікальні переваги в транскордонних мікроплатежах, в покупці віртуальних товарів і навіть міжнародній благодійності. Капіталізація – 10 млрд. доларів.

2. Ethereum (Ефір, ефіріум) – криптовалюта, що не обмежує свою роль лише платежами, а може використовуватися і в якості засобу для обміну ресурсами або реєстрації угод з активами за допомогою «розумних контрактів». Капіталізація – 1,1 мільярда доларів.

3. Ripple – криптовалюта, яка насправді являє собою систему валових розрахунків у режимі реального часу, обміну валюти, а також є мережею грошових переказів. Була інтегрована в кілька банків і платіжних мереж для зниження витрат. Капіталізація – 243 мільйонів доларів

4. Litecoin (Лайткойн) – криптовалюта, що є альтернативою біткоїну, схожою на нього і може добуватися і використовуватися в якості валюти для плати за товари і послуги. Капіталізація – 180 мільйонів доларів.

5. Monero – криптовалюта, яка фокусується на конфіденційності – використовуючи технологію кільцевого підпису який є «безпечним, конфіденційним і непомітним». Капіталізація – 138 мільйонів доларів.

6. Dash – криптовалюта, яка приділяє особливу увагу конфіденційності (з використанням технології анонімності) і швидкості (транзакції). Капіталізація - 77 мільйонів доларів.

7. MaidSafeCoin – криптовалюта для мережі SAFE (Secure Access For Everyone), яка є орієнтованою на безпеку платформою даних, що забезпечує конфіденційність і анонімність користувачів Інтернету та сприяє децентралізації серверів третіх сторін. Капіталізація – 39 мільйонів доларів.

8. Dogecoin – криптовалюта заснована на Litecoin і часто використовується для збору коштів в якості пожертвувань. Капіталізація – 25 мільйонів доларів.

9. Lisk – криптовалюта зі зворотним графіком, що маркує себе як «перша модульна криптовалюта з використанням бічних ланцюгів», яка може використовуватися будь-ким, щоб створювати свої децентралізовані додатки («dapps») на мові Javascript, а також використовувати платформи соціальних мереж, магазини електронної комерції і багато інших. Капіталізація – 25 мільйонів доларів.

10. Storjcoin X – криптовалюта, яка є децентралізованим сховищем даних з відкритим вихідним кодом і зашифрованим хмарним сховищем, яке використовує маркери Storjcoin для доступу і використання в мережі Storj. Капіталізація – 8 мільйонів доларів.

Віртуальне середовище є перспективним і популярним полем для валютного співробітництва в усьому світі. За даними CoinDesk, кількість торгових компаній, що приймають до оплати криптовалюту, перевищила сьогодні 140 тис. В Україні популярність віртуальної валюти вивела її на четверте місце у світовому рейтингу користувачів, поступившись лише Росії, США та Нігерії, населення яких більше в рази. А так званий «гастрономічний» флешмоб «takemybitcoin», який набрав популярність в 2015 році, зробив Україну однією з топ-5 країн світу за кількістю користувачів Bitcoin-гаманців. До роботи з криптовалютами в Україні перейшли не тільки онлайн-сервіси, але і компанії, що пропонують реальні послуги. Серед них – Juscutum, одна з п'яти кращих юридичних компаній щодо захисту бізнесу, яка стала першим українським підприємством галузі, які приймають в оплату біткоіни. Компанія займається медійним правом і ІТ, а також співпрацює з іноземними компаніями.

Але, не зважаючи на такі темпи зростання віртуального валютного поля і те, що світова банківська спільнота постійно наголошує, що використання віртуальних валют потребує пильного моніторингу та осмислення з боку державних регуляторів, поки що міжнародними фінансовими установами та центральними банками не розроблено жодних узгоджених підходів до питань, пов'язаних із використанням віртуальних валют. І ця проблема потребує свого беззаперечного вирішення.

Список використаних джерел:

1. «Virtual currency schemes – a further analysis». European Central Bank (February 2015), p. 25, ISBN 978-92-899-1560-1.
2. Волосович С.В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики і перспективи розвитку / С.В Волосович // Науковий журнал «Економіка України». – 2016. – 4 (653). – С. 68-78

Подмазко О.М.,

к.е.н.,

доцент кафедри економічних теорій,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ

Глобалізація приводить до усе більшої інтеграції на наднаціональному рівні, притому даний процес по суті керується транснаціональними корпораціями (ТНК) і приводить до зростанню впливу ТНК на галузі національної економіки. Цей процес відбувається як у формі поглинання ТНК підприємств у різних куточках світу, так і фактичного підпорядкування собі формально незалежних національних компаній як постачальників окремих компонентів продукту, через це велика кількість формально незалежних виробників фактично керується ТНК. Таким чином, контроль над процесами економічного розвитку на національному рівні усе більше і більше контролюється ТНК. Крім того, слід зазначити, що в даний час вже склалася світова спеціалізація країн на виробництві тих чи інших товарів.

Виникає питання: чи може стать Україна високотехнологічною країною чи вона залишиться в ролі країни постачальника сировини і продуктів первинної переробки, така роль активно нав'язується Україні розвинутими країнами. Однієї з таких можливостей, з огляду на сформований науково-технічний потенціал України та підписання асоціації з Європейським союзом може бути розвиток регіональних кластерів. Нові «проривні» технології, що поки ще існують в Україні, можуть сприяти появі нових регіональних індустріальних кластерів чи створити нові можливості для подальшого розвитку існуючих.

Регіональний кластер можна представити у виді географічно обмеженої концентрації взаємозалежних компаній, постачальників що їх обслуговують, зв'язаних з ними освітніх і інших установі, взаємодоповнюючі один одного в будь-якій специфічній області [1].

У 1980-і і 90-і безліч регіональних кластерів розвинулись до сильних гравців на глобальному ринку завдяки високотехнологічним виробам (наприклад: Кремнієва Долина в США). Часто дані кластери, що складаються в основному з малих і середніх підприємств, виявляються більш конкурентноздатними ніж ТНК.

Розвиток регіональних кластерів зв'язано зі стимулюючою роллю держави і як наслідок високої дослідницької активності за пріоритетними напрямками визначеними для даного кластеру. Досвід розвитку таких кластерів у розвинутих країнах, при сприятливих умовах зовнішнього середовища, припускає зростання малих і середніх наукоємних фірм у пріоритетних областях і відповідно зростання числа високооплачуваних робочих місць. Можна виділити наступні причини сприятливі зростанню цих регіональних кластерів:

1. Здатність до зміни, яка полягає в здатності існуючих і нових фірм, оперативно розробляти та ефективно впроваджувати як координально нові продукти та рішення, так і рішення що сприяють підтримці конкурентноздатності існуючого продукту.

2. Спеціалізація, викликана концентрацією фірм.

3. Взаємозв'язок НДДКР компаній з дослідницькими програмами університетів.

4. Локалізація фірм сприяє скороченню операційних витрат.

5. Виробництво високоякісного не стандартизованого продукту.

6. Існування кваліфікована робочої сили яка володіє специфічними знаннями і навичками, що допомагає з найменшими витратами й у найкоротший термін впровадити результати НДДКР

7. Стимулююча роль держави. Особливо на першому етапі функціонування регіонального кластера, коли фінансування з боку держави грає вирішальну роль.

8. Співробітництво між фірмами, завдяки якому можливим неформальний обмін досвідом і ідеями. Ця причина була особливо важлива в успіху Кремнієвої Долини[2].

Сукупність перерахованих вище факторів приводить до економічного успіху регіонального кластера.

Регіоналізація, таким чином, в контексті національного розвитку, виявляється альтернативою моделі глобалізації, для створення інноваційних регіональних інноваціо-індустріальних структур. Однак, потрібно відзначити, що регіоналізація і глобалізація проходять паралельно. ТНК поглинають існуючі фірми, відкривають свої дочірні компанії відповідно до своїх стратегічних і тактичних інтересів, таким чином проникаючи в інноваційні регіональні кластери. Даний вид стратегії ТНК розширює досяжність глобальних систем виробництва при одночасному забезпеченні ринку і можливостей розвитку для фірм у регіональних кластерах. Вони отримують прибуток від експлуатації унікальних національних технологій і творчого потенціалу працівників. Однак ТНК несуть як позитивний (можуть надати національним фірмам доступ до своїх технологій, забезпечити фінансування, а також узяти на себе ризики зв'язані з інноваційної діяльності; підніме престиж кластера, і може залучити додаткові інвестиції в даний регіональний кластер) так і негативний (може послабити взаємодія серед місцевих фірм, розірвати напрацьовані зв'язки; знижується контроль з боку держави за напрямками діяльності регіонального кластера, тому що ТНК керується своїми інтересами які найчастіше не співпадають з інтересами країни реципієнта, що може привести до втрати конкурентноздатності держави по пріоритетним для неї напрямкам науково-технічній і інноваційній політиці) ефекти.

Глобалізація і регіоналізація являють собою різні моделі розвитку місцевих економік, відповідно відрізняються і рекомендації з розвитку

інноваційних підприємств у цих двох випадках. Глобалізація являє собою екзогенну модель зростання економіки регіону, коли технологія, інновації привносяться в систему з зовні. Регіоналізація ж являє собою ендогенну модель зростання економіки регіону, коли технологія, інновації створюються всередині в системи. На основі цієї моделі, можливо створити систему взаємовпливу між фірмами і науково-дослідницькими установами. Саме дана система може створити унікальні ноу-хау.

Таким чином, для розвитку інноваційного підприємництва по пріоритетних напрямках державної інноваційної політики можна порекомендувати стратегію засновану на регіоналізації і розвитку регіональних кластерів.

Список використаних джерел:

1. Портер М. Конкуренція / М. Портер. – М.: Вільямс, 2010. – 592 с.
2. Saxenian A. Regional Advantage. Culture and competition in silicon valley and route 128 / A. SAXENIAN. – London: Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1994. – 226 p.

Євдокимова О.М.,

старший викладач кафедри маркетингу,

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Первелі Д.С.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Передерій В.В.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УКРАЇНІ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Транскордонне співробітництво (ТКС) можна сформулювати як добровільне об'єднання двох або більше країн, які, використовуючи переваги міжнародного поділу праці, спільно розвивають на вигідних умовах кооперацію в галузях промисловості, сільського господарства, транспорту і комунікацій, рекреації і охорони навколишнього середовища, ведуть торгівлю, виступають інвесторами та реципієнтами капіталів, а також реалізують інші форми взаємовигідного соціально-економічного партнерства.

Сучасний стан транскордонного співробітництва України обумовлений низкою об'єктивних чинників та перешкод, які впливають на розвиток прикордонних регіонів України і визначатимуть його майбутнє у короткостроковій та середньостроковій перспективах. Наближення кордону ЄС, асиметрія в ефективності ТКС прикордонних регіонів України обумовлює необхідність ідентифікації чинників активізації ТКС, вироблення стратегії використання переваг транскордонного співробітництва західних прикордонних регіонів України з прикордонними територіями сусідніх країн у нових геополітичних умовах.

У 2011 р. був зроблений важливий крок щодо розвитку транскордонного співробітництва - був прийнятий Закон України "Про транскордонне співробітництво", який юридично закріплює визначення транскордонного співробітництва, визначає його мету, принципи фінансування[3].

Завдяки розвитку транскордонного співробітництва Україна має можливість вирішити такі завдання:

- налагодити співпрацю між західними регіонами нашої держави та прикордонними регіонами країн-членів ЄС;
- стимулювати надходження фінансів до бюджетів прикордонних регіонів;
- поліпшити прикордонну інфраструктуру [4].

Сьогодні в більшості регіонів України розроблено відповідні програми, концепції, проекти, змістом яких є наближення до Європейського союзу, активізації транскордонного співробітництва. Однак при намаганні їх реалізації стикаються з виникненням багатьох непередбачуваних проблем, а в деяких проектах - не завжди досконало прораховані механізми впровадження їх у практику. Законодавча база і дозвільна система, повноваження і відповідальність, відсутність достатнього фінансування і використання коштів національних інвесторів - основи стримуючих чинників досягнення цілей, задекларованих регіонами [2].

З метою інтенсифікації транскордонного співробітництва регіонів України органам державного управління доцільно вжити низку заходів, спрямованих на стимулювання позитивного та нівелювання негативного впливу факторів розвитку ТКС.

1. Підвищити ефективність використання транзитного потенціалу західних областей України через:

- будівництво нових і реконструкцію існуючих пунктів пропуску, облаштування зон обслуговування осіб, що перетинають державний кордон;
- організацію спільного із суміжними державами контролю в пунктах пропуску;

2. Мінімізувати (усунути) негативний вплив міграційно-візової політики ЄС по відношенню до суб'єктів ТКС:

- сприяти виробленню консолідованої позиції країнами ЄС-сусідами України щодо запровадження єдиної форми місцевого прикордонного руху;
- здійснити інформаційну кампанію щодо роз'яснення прав жителям територій, на які поширюються угоди про малий прикордонний рух;
- сприяти повній імплементації Угоди про спрощення оформлення віз між Україною та ЄС;

3. Збільшити повноваження місцевих органів влади та місцевого самоврядування, надати їм більшої самостійності у вирішенні спільних з регіонами сусідніх держав завдань регіонального та місцевого розвитку (зокрема, це стосується формування місцевих бюджетів та їх використання); включити відповідні доповнення до проекту закону про внесення змін до Закону України „Про місцеві державні адміністрації” (щодо питань організації, повноважень та порядку діяльності місцевих державних адміністрацій).

4. Активізувати діяльність місцевих органів влади щодо створення транскордонних промислово-територіальних кластерів, стимулювання розвитку транскордонного співробітництва прикордонних регіонів та їх участі у єврорегіональних об'єднаннях, особливо в напрямі посилення виробничо-технічної кооперації.

5. Посилити інформаційну підтримку транскордонних програм:

- для підвищення ефективності реалізації транскордонних проектів на офіційних веб-сторінках обласних, районних, міських державних адміністрацій розмістити перелік та умови відповідних програм технічної допомоги ЄС, інформацію про заходи Twinning та TAIEХ, а також власну регіональну стратегію розвитку ТКС;

- через мережу дипломатичних і консульських установ України в країнах-сусідах поширювати інформацію про проекти в рамках Європейського інструменту сусідства і партнерства з метою пошуку партнерів. Такий захід буде особливо дієвим, оскільки, незважаючи на низьку поінформованість про

інструменти ЄПС, потенційні європейські партнери висловлюють зацікавленість у їх реалізації.

6. Підвищити рівень забезпеченості органів місцевого самоврядування спеціалістами з питань транскордонного співробітництва та залучення коштів міжнародної технічної допомоги зі знанням іноземних мов (однієї з офіційних мов ЄС), з обов'язковою їх участю у заходах Twinning та TAIEХ[1].

Список використаних джерел:

1. Гарасюк О.А. Проблемні моменти розвитку транскордонного співробітництва в Україні // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – №9. – с.14 – 18.

2. Коваль В.В. Забезпечення розвитку експорту високотехнологічних товарів в умовах зміни векторів зовнішньої торгівлі / Я.П. Квач, В.В. Коваль, І.А. Циналєвська // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”: СЕРІЯ: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку – 2015 – № 819 – С. 420-426.

3. Сушко І., Врадій О., Сушко О. Громадський моніторинг візової політики і практики країн ЄС в Україні. Аналітичний звіт. – К.: Вістка. – 92 с.

4. Сущенко О. Фінансові пріоритети зовнішньоторговельних відносин в Україні // Ринок цінних паперів в Україні. – 2013. – №5 – 6. – с.3 – 10.

Вдовиченко А. М.,

доцент кафедри економічної теорії ННІ Е та М

Голубович І. В.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеської національної академії зв'язку ім. О. С. Попова,

м.Одеса, Україна

ВЕНЧУРНИЙ БІЗНЕС ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

В умовах глобальних соціально-економічних трансформацій, інтеграції України у Європейський економічний простір, однією чи не з важливіших проблем сьогодення є підвищення її конкурентоспроможності, вирішення якої без переводу економіки на інноваційний шлях розвитку неможливий в принципі.

Не випадково, що цій проблемі приділяється все більше і більше уваги з боку наукових, державних, політичних і громадських діячів, а її вирішення розглядається як «необхідна умова економічної безпеки й обороноздатності держави, забезпечення не тільки її конкурентоспроможності, а й в загалом існування» [1, с. 32].

Занепокоєння викликано тим, що роки незалежності для України, на жаль, досі не стали роками динамічного розвитку, а за основними показниками економіка нашої держави не вийшла на рівень 1990 року. Прикро, що частка машинобудування у промисловості, яка є генератором науково-технічного прогресу й інновацій, в економіці України скоротилась у декілька разів. Критичного рівня (83,5%) сягає фізичний знос основних засобів. Зростає технологічне відставання, зменшується частка підприємств, які займаються інноваційною діяльністю, загальні витрати на інновації теж зменшилися. Як наслідок. Наукоємність ВВП скоротилася в 3 рази, а у випуску вітчизняної продукції на третій технологічний уклад припадає 58%, на четвертий – 38%, а

на п'ятий – лише 4% [1, с 39]. І це тоді, коли розвинені країни переходять на шостий технологічний уклад. Дані Швейцарської неурядової організації «Всесвітній економічний форум» (2016-2017рр.) свідчать про те, що за індексом конкурентоспроможності Україна змістилася з 79-го на 85-е місце із 138 держав. Слід погодитись із зауваженням: «Промисловість України настільки деградувала, що можна говорити про необхідність здійснення повторної індустріалізації країни й відтворення національної індустрії [2, с. 15].

Очевидно, що без переходу на шлях інноваційного розвитку, змінити таке становище, а тим більше, стати конкурентоспроможною на світовому ринку неможливо. Відомо, що активним суб'єктом проведення науково-технічної політики є держава, яка безпосередньо виступає основним інвестором, визначаючи напрямок стратегії розвитку. За рахунок держави фінансується більша частина витрат на фундаментальні та прикладні дослідження. Свідченням цього є її витрати на науково-дослідні розробки та впровадження нових технологій: у США і ФРН – до 28%, Великобританії – 30%, Бразилії – 53%, Індії – 66%.

Разом з тим, виконуючи ключову роль у розробці і впровадженні інновацій, формуючи нормативно-правову базу й інституціональне забезпечення, держава при цьому залишається каталізатором інноваційної поведінки національного бізнесу. Особлива увага приділяється малим і середнім підприємствам, серед яких провідне місце займає венчурний бізнес як один з найбільш ефективних інструментів реалізації інноваційної політики. Тому не випадково серед пріоритетних цілей державної політики є сприяння розвитку венчурного бізнесу, укріплення його ресурсно-фінансової бази у формі венчурних фондів.

У більшості розвинених держав діють програми з підтримки створення і функціонування венчурного бізнесу. У США, наприклад, діє федеральна програма створення інвестиційних компаній малого бізнесу, де держава є соінвестором формування капіталу венчурних фондів на рівні 50% її коштів. У

якості інструменту побічної підтримки венчурного бізнесу держава фінансує також створення технопарків і бізнес-інкубаторів.

Мова йде про виникнення такої форми співпраці як партнерство держави та бізнесу. Це партнерство має інституціональне забезпечення. У Великобританії прийнята програма «Приватна фінансова ініціатива», а при Економічній Раді створений спеціальний орган «Фінансові інвестиції Великобританії». У Японії затверджений стратегічний план «Інноваційна політика-25» (до 2025р.), до якої окрім держави та бізнесу залучені наукові установи та ВНЗ. Для стимулювання ефективної дії венчурного бізнесу застосовуються такі методи, як пільгове оподаткування, цільові асигнування з бюджету, податковий кредит, вирахування витрат на НДДКР з суми оподаткування доходу тощо [3, с. 87].

Практика показує, що ефективність підприємств венчурного типу перевищує ефективність великих компаній. Якщо брати в цілому по економіці США, то середній рівень прибутковості венчурних фірм у 3 рази вищий. Вони виступають своєрідним провідником науково-технічних ідей, сприяють поширенню нововведень, спрощують доступ інноваційних компаній до фінансових джерел, підвищують, разом з тим, рівень комерціалізації науково-технічної продукції. Ефективність венчурного бізнесу позитивно впливає на забезпечення інноваційного розвитку як окремих фірм, так і економіки в цілому.

Аналіз літературних джерел і практики господарювання підтверджує той факт, що не тільки сьогодні, і й на перспективу конкурентоспроможними є країни, у яких інноваційна політика визначена національним пріоритетом, а одним з найефективніших інструментів її реалізації виступає венчурний бізнес.

Що ж до України, то венчурний бізнес знаходиться на стадії становлення. І не дивлячись на те, що існує ряд законів, постанов і навіть програм про пріоритетність переходу до інноваційної моделі розвитку, за відсутності організаційно-економічного механізму, без зміни філософії господарювання досягти значних результатів поки не вдається.

На нашу думку, вдосконалення нормативно-законодавчої бази науково-дослідної діяльності та збільшення її фінансування є однією з нагальних проблем. Слід погодитися з точкою зору, що наука в Україні перестала розглядатися державою і бізнесом як «головна умова розвитку економіки та добробуту» [4, с. 66].

Особливо актуальною є необхідність розвитку спеціальної інфраструктури інноваційного підприємництва і безумовно не слід забувати про людський фактор. За зауваженням Дж. Стігліца бути конкурентоспроможним у 21 столітті означає мати високо освічених робітників, оскільки «інвестиції у людей є ключем до довгострокового розвитку» [5, с. 199].

Необхідність формування в Україні системи підготовки фахівців у сфері інноваційного менеджменту та збільшення державного замовлення на підготовку кадрів для інноваційного підприємництва давно стоїть на порядку денному.

Список використаних джерел:

1. Пилипенко О. В. Державне управління інноваційною діяльністю в Україні: проблеми та перспективи // Економіка України – 2016. – № 9. – с. 31.
2. Федулова Л. І. Інноваційний вектор розвитку промисловості України // Економіка України – 2013. – № 4. – с. 15-23.
3. Сизоненко В. О. Фінансування інноваційно орієнтованої економіки в умовах інституціональної невизначеності // Фінанси України – 2013. – № 5 – с. 80-90.
4. Кіндзерський Ю. В. Деіндустріалізація та її детермінанти у світі та в Україні // Економіка України – 2017. – № 11. – с. 48-72.
5. Стиглиц Джозеф. Великое разделение. Неравенство в обществе или что делать оставшимся 99% населения. / Джозеф Стиглиц: [пер. с англ. Ф. А. Исрафилова]. – Москва: Эксмо, 2016 – 480 с.

Степанова І.В.,

старший викладач

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Маліновська І.А.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Карайван А.В.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Важливою передумовою успішного ведення господарської діяльності є фінансова стабільність, яка формує імідж суб'єкта господарювання, є його візитною карткою. Тому однією з найважливіших проблем є підтримання ефективної організації управління фінансовими ресурсами, що, в першу чергу, пов'язано з достатнім розвитком та впровадженням фінансового планування.

Фінансове планування є необхідним для фінансового забезпечення розширення кругообороту виробничих фондів, досягнення високої результативності виробничо-господарської діяльності, створення умов, які забезпечили б платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

Однією з актуальних проблем в сучасних умовах є фінансове планування на підприємствах. Досконале фінансове планування бажає використовувати кожне підприємство, проте в сучасних умовах присутні стримуючі фактори, що обмежують його використання на підприємствах, а саме:

- високий ступінь невизначеності на українському ринку, пов'язаний з триваючими глобальними змінами у всіх сферах громадського життя;

- відсутність ефективної діючої нормативно-правової бази в сфері внутрішньо-фірмового фінансового планування;
- обмеженість фінансових можливостей для здійснення фінансових розробок в галузі планування на підприємствах;
- недовіра керівників підприємств до методів та прийомів фінансового планування [3].

Для здійснення ефективного фінансового планування великі можливості мають великі підприємства. Вони володіють достатніми фінансовими засобами для залучення висококваліфікованих фахівців, що забезпечують проведення широкомасштабної планової роботи в галузі фінансів. На невеликих підприємствах, як правило, для цього немає коштів, хоча потреба у фінансовому плануванні більше, ніж у великих [2]. Фінансове планування як управлінська функція є однією з найважливіших функцій фінансового менеджменту підприємства. У практиці більшості українських підприємств процеси фінансового планування і бюджетування є неефективними з декількох причин, у число яких входять концептуальні помилки, неузгодженість із процесом стратегічного планування, технологічні обмеження інструменту, обраного для реалізації фінансового планування. Зростаючий ступінь невизначеності інформації та нестабільності зовнішнього середовища призводять до того, що реалізація фінансових планів відбувається за непередбачуваних умов [4].

Наведені проблеми свідчать про необхідність розробки і застосування принципово нових підходів до фінансового планування в умовах невизначеності, властивих сучасній економіці. Для забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами актуальним стає створення адаптивної системи фінансового планування, що має бути гнучкою стосовно умов реалізації фінансових планів, і методів її практичного використання на базі впровадження новітніх інформаційних технологій.

На сучасних українських підприємствах існує низка проблем, пов'язаних з організацією фінансового планування на підприємствах, які можна згрупувати за ступенем важливості:

- нереальність фінансових планів – викликано необґрунтованими даними щодо збуту, великої питомої ваги коштів у розрахунках, заниженими термінами погашення дебіторської заборгованості, надмірними потребами у фінансуванні;

- оперативність складання планів – економічні служби й досить готують значну кількість не придатних для фінансового аналізу документів, а відсутність чіткої системи підготовки й передачі планової інформації з відділу до відділу, недостовірність інформації призводить до того, що навіть добре опрацьований план стає непотрібним, оскільки спізнюється до планового терміну;

- прозорість планів для керівництва – відсутність чітких внутрішніх стандартів формування фінансових планів;

- відрив довгострокових планів від короткострокових – до нього призводить порушення послідовності операцій планування;

- реалізація планів – ступінь їх виконання з точки зору забезпечення необхідними фінансовими і матеріальними ресурсами, відсутність дефіциту;

- комплексність – крім фінансових розділів плану за доходами і витратами, необхідні також реальні плани за прибутками та збитками, рухом заборгованості, плановим балансом [1,с.54].

Система бюджетування є одним з провідних елементів збереження фінансової стійкості підприємства у короткостроковому періоді. Воно дає можливість розробки і контролю реалізації плану, оперативного оцінювання відхилення реальних даних від запланованих. Цей процес оперативного прийняття управлінських рішень і коригування поточних дій виражає основну вимогу до ефективності системи управління фінансами у динамічному економічному середовищі.

Застосування бюджетної системи дасть можливість підприємствам досягти поліпшення оперативного управління, зростання продажу та оптимізації витрат за рахунок маневрування ресурсами підприємства, поліпшення управління борговими зобов'язаннями та інвестиціями, оптимізації структури дебіторської та кредиторської заборгованості, створення надійної бази для оцінки ефективності роботи кожного з підрозділів підприємства, а також його фінансового стану в цілому, швидкого реагування на зміни у зовнішньому середовищі.

Таким чином, в умовах інноваційного розвитку економіки на українських підприємствах виникає необхідність більш активного використання методів фінансового планування, яка обумовлена високим рівнем невизначеності зовнішнього середовища, що впливає на збільшення ризиків і втрат при прийнятті фінансових рішень, обертається кризовим фінансовим станом більшості підприємств і потребує оптимізації використання фінансових ресурсів, підвищення точності прогнозування й планування фінансово-господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Кірсанова, Т.О. Проблеми та перспективи фінансового планування на підприємстві [Текст] / Т.О. Кірсанова, Н.А. Дьяченко // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. — 2011. — №4. — С. 48-57.
2. Литвин Ю. О. Актуальні проблеми фінансового планування на підприємствах в сучасних умовах: [Електронний ресурс] / Ю. О. Литвин, В. . Матвійчук. – Режим доступу:<http://www.masters.donntu.edu.ua>.
3. Плис О. В. Сучасний стан фінансового планування на підприємствах України [Електронний ресурс] / О. В. Плис // Економічні науки / Економіка підприємства. – 2013 – Режим доступу:<http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=68191>
4. Фінанси: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Журавльова Т.О., Коваль В.В, Шлафман Н.Л. та ін. – Одеса: «Фенікс», 2014. – 226 с.

Андрєєва Н.М.,

д.е.н, с.н.с.,

гол.н.с. відділу економіко-екологічних проблем приморських регіонів

Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

Булишева Д.В.,

к.е.н.,

асистент кафедри геодезії та природокористування

Одеського державного аграрного університету,

м. Одеса, Україна

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО СЕКТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ У НАПРЯМКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Сучасні тенденції світової економіки сьогодні передбачають нові пріоритетні напрямки розвитку, а саме: її глобалізацію, інформатизацію та екологізацію. Виходячи з цього вважаємо, що повинні змінюватись і підходи до розвитку природокористування в контексті Євроінтеграційних процесів. Європейську політику сусідства започатковано у 2004 р. з метою забезпечення стабільності та сталого економічного розвитку в країнах-сусідах, які не увійшли до політики розширення ЄС, шляхом відкриття для них перспективи поступової інтеграції до внутрішнього ринку ЄС. Переговори між Україною та Європейським Союзом щодо укладення нової посиленої угоди на заміну Угоди про партнерство та співробітництво розпочалися у березні 2007 р. відповідно до Плану дій Україна-ЄС. Тільки 1 вересня 2017 року після тривалого процесу ратифікації Угода про асоціацію між Україною та ЄС набула чинності у повному обсязі.

Європейською Комісією в березні 2014 року оприлюднено інформацію щодо пакету заходів ЄС підтримки України на період до 2020 року, обсягом до 11 млрд.євро.

Підтримка включає макрофінансову допомогу (кредитні ресурси) у розмірах 610 млн. євро і 1 млрд. євро; грантову допомогу ЄС - 1,4 млрд. євро, кредитних ресурсів Європейський банк реконструкції та розвитку та Європейський інвестиційний банк.

В цьому аспекті важливим етапом стало прийняття в серпні 2016 року Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки [1]. Одним із пріоритетних напрямків транскордонної співпраці з Румунією, Польщею, Словаччиною та Угорщиною відповідний документ передбачає забезпечення розвитку туристично-рекреаційного потенціалу прикордонних регіонів.

Очікуваним результатом відповідний документ визначає забезпечення розвитку рекреаційної інфраструктури прикордонних регіонів України та транскордонних туристичних маршрутів.

Вищевказане відзначає надзвичайну актуальність розвитку інституційних засад рекреаційного природокористування в напрямку Євро регіонального співробітництва.

В той же час інституційний розвиток унеможлиблюється за умови відсутності фінансування відповідної галузі.

Розглядаючи питання фінансування з Державного бюджету України у туристичну та санаторно-курортну сферу (таблиця 1) в розрізі країни, можна сказати, що у 2017 в порівнянні з 2007 відсоток від загального фінансування скоротився в 5 разів, а в грошовому еквіваленті – на 7652 тис грн. році відбулось зростання частки місцевих податків у доходах місцевих бюджетів з 8,0 % до 22,4 %, що зумовлено як зменшенням загальної кількості видатків за останні 10 років, так і розпорошеністю в структурі управління туристично-оздоровчою галуззю, відсутності зацікавленості у відповідному секторі тощо.

Таблиця 1

**Динаміка видатків у туристичну та санаторно-курортну сферу з
Державного бюджету України*, тис. грн**

Найменування	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Фінансова підтримка санаторно-курортних закладів та закладів оздоровлення	101 244,50	87523,2	62 273,00	71 797,50	131 469,00	125232,1	100 674,5	56579,1	48 620,2	25 280,7	83 403,9
Фінансова підтримка розвитку туризму	20297,2	25097,2	2 509,70	12 509,70	2 258,70	6765,9	6 370,9	3544,8	960,2*	-	30 486,0
Всього:	121 541,70	112 620,40	64 782,70	84 307,20	133 727,70	131 998,00	107 045,40	60 123,90	49 580,40	25 280,70	113 889,90
Загальний обсяг видатків	174 631 522,20	253 207 875,10	274 156 440,70	253 207 875,10	342 690 347,50	413605316,0	419843834,9	441 587 118,6	581 760 845,2	681 460 758,2	841 102 834,3
% підтримки туризму та санаторно-курортних закладів в загальній структурі видатків	0,070	0,044	0,024	0,033	0,039	0,032	0,025	0,014	0,009	0,004	0,014

*Складено авторами на підставі Державних бюджетів України на 2007-2017 роки

Комплексна система інституційного регулювання та екологізації природокористування покликані створювати та підтримувати повноцінне життєве середовище. Особливої уваги на шляху до досягнення еколого-економічної рівноваги розвитку територій потребує екологічне управління рекреаційними територіями, які є одночасно основою для відпочинку,

джерелом фінансових надходжень і економічного росту територій та цінними територіями, що потребують екологічного захисту [2].

Головними напрямками державного екологічного управління та інституційного забезпечення сталого розвитку рекреаційних територій повинно стати:

- забезпечення виконання вимог нормативно-правових актів щодо забезпечення сталого розвитку туристичної галузі;
- залучення міжнародної допомоги у відповідну сферу;
- приведення національного інституційного підґрунтя до Європейського рівня шляхом імплементації кращих міжнародних практик в сферу розвитку національного туризму;
- формування національної та входження в міжнародну екологічну мережу рекреаційних територій;
- екологізація загальних функцій управління рекреаційним землекористуванням міських агломерацій;
- розвиток національного та міжнародного екологічного партнерства у сфері рекреації та туризму.

Отже за умов впровадження вищевказаних заходів можливе впровадження Європейських ініціатив в рекреаційну галузь України.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 554/ Урядовий кур'єр.-2016.-№ 182

2. Нудельман, М. С. Социально-экономические проблемы рекреационного природопользования / М. С. Нудельман. – Киев: Наукова думка, 1987. – 132 с.

Добрянська Н.А.,

д.е.н.,

професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку

Одеського національного політехнічного університету

Попович В.В.,

д.е.н., професор кафедри менеджменту

Одеського державного аграрного університету

Шевченко А.А.,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії та економіки підприємства

Одеського державного аграрного університету,

м. Одеса, Україна

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ

Кожна система управління формується під дією певних економічних законів («економічний закон – внутрішні, необхідні, суттєві та сталі зв'язки між основними протилежними сторонами, якостями, властивостями розвитку економічних явищ і процесів, між окремими стадіями та ступенями еволюції економічної системи, через які суперечність зароджується, еволюціонує і переходить у розвинутіші форми» [1]).

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, якщо властивості і функції системи, яка знаходиться на кінцевій фазі свого становлення, відповідають вимогам організації, то вони можуть розглядатися як сутнісні ознаки системи. Кожна система, за період свого функціонування, може бути елементом не лише однієї надсистеми (система, вищого рівня ієрархії), тому, відповідно, формується під дією багатьох функціональних факторів.

Отже, система може мати одну функціональну властивість для однієї надсистеми, другу – характерну для другої надсистеми. Враховуючи це, система управління інноваційною діяльністю характеризується низкою

сутнісних, у тому числі, функціональних властивостей. Зважаючи на вищевикладене доходимо висновку, що основними елементами концепції формування і оцінювання системи управління інноваційною діяльністю підприємства є ті, які представлено на рис 1.

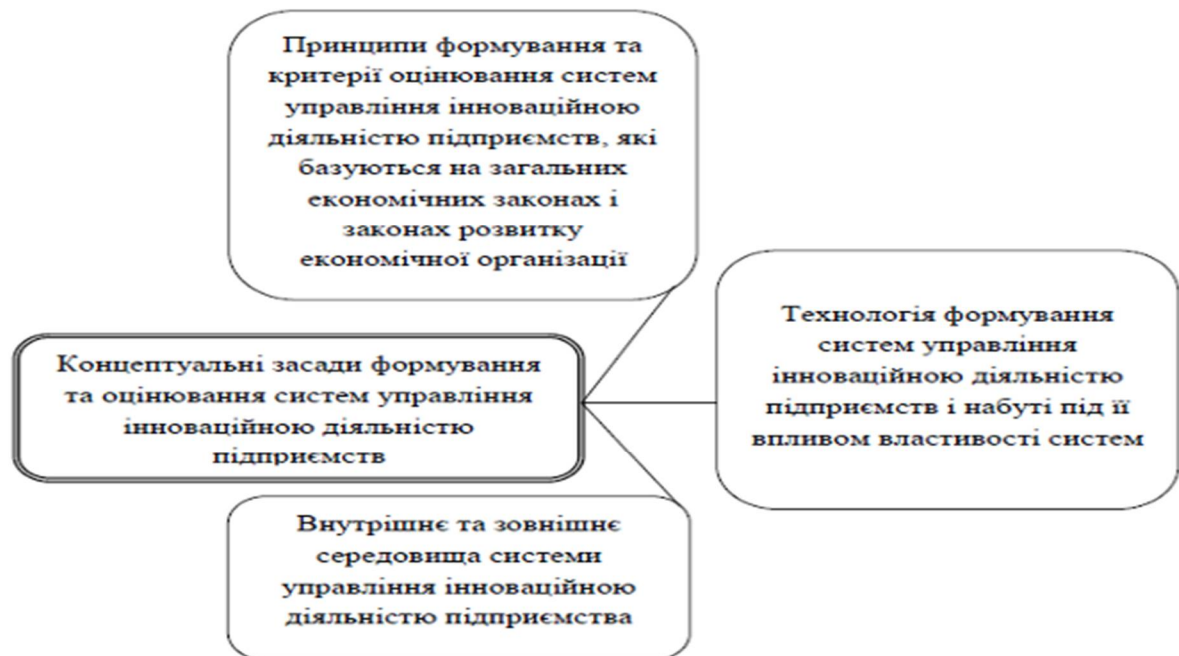

Рис. 1. Концептуальні засади формування та оцінювання системи управління інноваційним розвитком підприємства

Метою формування системи управління інноваційним розвитком підприємства є побудова системи управління, яка забезпечує економічну ефективність вкладення коштів у інновації та забезпечує раціональність інженерно-технічних процесів виробництва, а також процесів управління на високому організаційному рівні. Оцінювання ефективності системи управління інноваційною діяльністю є важливою складовою процесу прийняття регулюючих рішень у сфері інноваційної діяльності. Результати оцінювання визначають вибір перспективних напрямків розвитку системи управління інноваційною діяльністю, здатних забезпечити підвищення конкурентоспроможності підприємства загалом пропонує для оцінювання інноваційної діяльності розраховувати техніко-економічну ефективність інноваційних проектів, яка включає визначення технічного, соціального та економічного ефектів.

Таким чином, є підстави стверджувати, що для забезпечення ефективності системи управління інноваційним розвитком доцільно перманентно оцінювати її ефективність. Ефективність інноваційної діяльності підприємства є кількісним вираженням її результативності за допомогою системи показників, які характеризують відношення результатів інноваційної діяльності до витрат на її здійснення [2]. Результати аналізу управлінських рішень дозволяють виявити рівень і направленість впливу управлінської діяльності на об'єкт управління і дати оцінку якості управлінської діяльності враховуючи перспективність, оперативність і реалістичність рішень. У свою чергу, аналіз методів механізму управління будується на вивченні активності і швидкості зворотних зв'язків, тобто за даними про зміни становища і результатів діяльності об'єкта, на який направлені розроблювані методи. Для забезпечення безперервного розвитку системи та вдосконалення управлінського впливу, необхідно приймати і реалізовувати певні рішення [3].

Для обґрунтування прийняття цих рішень необхідно здійснювати їх аналіз, аналіз потрібно проводити в наступних розрізах: за елементами, коли аналізується стан окремих елементів системи управління і їх використання; структурно-просторовий, коли аналізується структура і форми взаємовпливу окремих підрозділів виробництва і управління; процесний, коли аналізується управлінський цикл підготовки, прийняття і реалізації управлінських рішень, які реалізуються однією або декількома ланками апарату управління, включаючи аналіз методів прямого і непрямого впливу на об'єкт управління і форм реагування об'єкта на управлінський вплив (зворотний зв'язок).

Узагальнення огляду літературних джерел показало, що основним рушійним елементом системи управління є керівники, які очолюють роботу виконавців в системі управління інноваційною діяльністю, формують конкретні задачі на певний період, забезпечують необхідні умови для їх виконання [4].

Проведені дослідження та огляд літературних джерел, щодо оцінювання систем управління, дають можливість виокремити показники, за допомогою яких можна проводити оцінювання системи управління інноваційною

діяльністю підприємства: економічна ефективність функціонування системи; коефіцієнт надійності управління в системі; коефіцієнт оперативності діяльності апарату управління; коефіцієнт ефективності використання інформації; ефективність праці управлінського персоналу; економічність праці управлінського персоналу; зайнятість персоналу в апараті управління; показник реалізації цілей; показник виконання поточних завдань; показник достовірності управлінської інформації; показник освітнього рівня; показник оновлення знань. У зв'язку з цим, оцінка системи управління інноваційною діяльністю може здійснюватись шляхом визначення ступеня досягнення основних цілей і ступеня реалізації функцій, які забезпечують досягнення цих цілей.

Список використаних джерел:

1. Куценко Т. Теоретичні основи формування стратегії інноваційного розвитку в контексті інтенсифікації інноваційних процесів / Т. Куценко // Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. – № 4. – С. 308–317. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>.
2. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посіб. / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448с.
3. Добрянская Н. А. Анализ и оценка финансового состояния предприятия / Н.А. Добрянська, С.С. Стоянова – Коваль, М.А. Варгатюк // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серия: «Экономика и управление», - №4 (15).- 2013. – С. 33- 36.
4. Добрянська Н.А. Теоретичні основи управління конкурентоспроможністю підприємства / Н.А. Добрянська, М.О. Варгатюк // Інвестиції: практика та досвід – Київ, 2015. -№20.- С. 84 – 87

Андрєєва Н.М.,

д.е.н., с.н.с.,

головний науковий співробітник

відділу економіко-екологічних досліджень НАН України,

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН,

м. Одеса, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТИХ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ВИРОБНИЦТВ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Сучасне геополітичне оточення України та наявні зміщення у визначенні пріоритетних векторів розвитку, в значній мірі трансформують спектр актуальної адміністративної уваги до розвитку агропродовольчої сфери у напрямку до запровадження екологічно-чистих технологій. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року відзначає технологічні проблеми, що супроводжують сферу АПК, зокрема низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва; переважне використання застарілих технологій, а також акцентує увагу на необхідності створення умов для запровадження найбільш продуктивних, ресурсомістких та енергоефективних засобів виробництва і технологій [1]. За даних обставин, особливої актуальності набуває пошук потенційних інструментів, що сприятимуть трансформаційним змінам в сфері технологічного оснащення агропродовольчої сфери, як підґрунтя до запровадження екологічно-чистого виробництва.

Агропродовольча сфера України (сільське господарство та переробна промисловість) забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність країни, формує 17–18 % її валового внутрішнього продукту та близько 60 % фонду споживання населення. У ній зайнято 23 % працездатного населення та

використовується понад однієї п'ятої частини основних фондів національної економіки. Крім того, аграрний сектор є одним із бюджето формуючих та інвестиційних складових економіки держави, сектор національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить 9–10 %, а також займає перше місце серед секторів економіки у товарній структурі експорту. Агропродовольча сфера – сегмент національної економіки, що може стати головною рушійною силою економічного розвитку держави. Від ефективності функціонування агропродовольчої сфери залежить загальний успіх економічних реформ у сьогоденні в Україні, гарантування продовольчої безпеки держави. Але технологічна відсталість, велика енергоємність і матеріалоємність агропродовольчого сектора економіки, низький рівень переробки сировини, фізична зношеність виробничих потужностей багатьох агропромислових підприємств України формують умови, коли: відбувається надмірне забруднення навколишнього природного середовища, що негативно впливає на стан здоров'я людини та природно-ресурсний потенціал країни; підприємства не можуть забезпечити конкурентоспроможний рівень продукції через її надмірну високу собівартість і невідповідність екологічним критеріям.

Застосування впродовж багатьох років інтенсивних методів господарювання у агропродовольчій сфері задля досягнення високих економічних показників, негативним чином вплинуло на стан навколишнього середовища в Україні. Економічна ефективність використання сільськогосподарських угідь в Україні характеризується позитивною динамікою. Проте орієнтація лише на техніко-економічне зростання сільського господарства, без раціонального ставлення до довкілля, призвела до виснаження, вичерпання та деградації природних ресурсів, погіршення навколишнього середовища та негативних соціальних наслідків.

У відповідності до статистичної інформації територія України становить 60 354, 9 тис.га . Земельні ресурси України станом на 01.01.2017 р. розподілом по основних видах земельних угідь і економічної діяльності складають сільськогосподарські землі площею 42 726 тис.га, ліси та інші лісовкриті площі

10633,1 тис.га, забудовані землі 2552,9 тис.га, відкриті заболочені землі 982,3 тис.га, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом 1020,6 тис.га та води 2426,4 тис.га [2, с.17].

Відмічено, що розораність земель становила 53,9% від загальної площі, що є найвищим показником в Європі. Так, для порівняння у Франції і Німеччині цей показник приблизно 33,1 %, в Іспанії – 25,5%, Нідерландах – 24,1%. Якщо порівнювати з нашою країною, то тільки у трьох областях (Закарпатській – 15,7%, Івано-Франківській – 28,4% і Рівненській – 32,8%) не перевищено європейський рівень розораності [2, с.18].

Обумовлено це тим, що в процесі реформування земельних відносин виникла низка еколого-економічних проблем сільськогосподарського землекористування, зокрема: збільшення парцеляції та розпорошеності сільськогосподарських угідь внаслідок паювання; порушення екологічно допустимого співвідношення площ ріллі; деградація та забруднення ґрунтів.

Аналіз проблем сільськогосподарського природокористування в ринкових умовах господарювання свідчить про необхідність зміни застарілої економічної концепції на прогресивнішу концепцію більш чистого виробництва у агропродовольчій сфері, що передбачає отримання максимальних результатів за мінімальних втрат і збитків для довкілля.

Стратегічні пріоритети розвитку України у сьогоденні полягають у забезпеченні впровадження системної політики екологізації агропродовольчого сектора економіки в Україні, яка базувалися б на раціональному використанні, охороні та відновленні природно-ресурсного потенціалу і збереженні довкілля. А це обумовлює необхідність узгодження національної політики в сфері реструктуризації, модернізації й екологізації агропродовольчого сектора економіки, а також надання послуг з питань охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів, формування та запровадження політики екологізації в агропромисловій сфері на ринкових засадах економіки.

Політику екологізації агропродовольчого сектора економіки, на наш погляд, слід розглядати у двох напрямках, а саме: політику екологізації

сільського господарства та екологізації переробної харчової промисловості. Загальним еколого-економічним напрямом трансформації системи агропродовольчої сфери є пріоритетність ресурсозбереження та екологічна орієнтованість технологій. Сучасний інноваційний ринок агропродовольчої сфери України не може відзначитись помітною динамікою впровадження екологічно-чистих технологій, накопичуючи від'ємні за значенням тенденції та фокусуючись на ринках країн, що розвиваються. Такий підхід є економічно обґрунтованим у короткотривалій перспективі, але загалом він є екстенсивним та створює реальну загрозу майбутніх структурних криз. В умовах залишкового фінансування, агропродовольча сфера самостійно повинна створювати базу інвестиційної привабливості та залучати інтегративні технологічні потоки.

Резюмуючи вищезазначене наголосимо, що з точки зору шляху активізації трансферного ринку, Україна знаходиться в стані становлення, тобто не має жодної концентрованої національної інституційної структури, яка б підтримувала трансфер екологічно-чистих технологій. Подібне становище з значній мірі обмежує потенціал національного аграрного сегмента навіть з точки зору формування транснаціонального запиту чи пропозиції на трансферному ринку. У зв'язку з цим, вважаємо доцільним звернення до зарубіжного досвіду в досліджуваній сфері та стимулювання трансферу екологічно чистих виробництв в агропродовольчій сфері на державному рівні.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. // Офіційний вісник України. – 2013. - № 83. – Ст. 23

2. Крисак Алла Іванівна. Регулювання земельних відносин на засадах сталого розвитку / автореферат дис ... докт. екон. наук: 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. – ІПРЕЕД НАН України, Одеса, 2018. – 40 с.

Грабчак В. І.,

аспірант кафедри менеджменту

Київського національного торговельно-економічного університету

м. Київ, Україна

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ РЕПУТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ

У попередніх дослідженнях було виокремлено ряд факторів, що впливають на репутацію підприємства торгівлі на різних етапах, таких як формування, підвищення та управління репутацією цих підприємств. Пропонуємо розглянути математичну модель, яку використовували такі автори як Солдатенко Т.Н., Салухов В.І. та Солдатенко В.С. [1, 2] та дослідити можливість використання цієї моделі на підприємствах роздрібно́ї торгівлі.

Розглянемо вплив факторів на репутацію підприємств роздрібно́ї торгівлі у двох випадках. В першому випадку, всі фактори мають однакове значення, в другому – важливість факторів буде різною, для цього необхідно провести облік різної значущості факторів репутації підприємств роздрібно́ї торгівлі, тому скористаємося методом Фішберна.

Було обрано 14 експертів для визначення рейтингового порядкового номера фактора, якими визначено 8 факторів впливу на підприємства торгівлі, яким необхідно формувати репутацію: споживачі, постачальники, якість продукції, конкуренція, персонал, поведінка керівників підприємства, корпоративний мікроклімат та професійність Менеджменту. Також визначено основні фактори впливу на репутацію підприємств торгівлі, яким необхідно підвищувати репутацію: конкурентні переваги, якість продукції та послуг, знання та кваліфікація співробітників.

Для того, щоб сформувати еталонне та абсолютне значення факторів впливу на формування репутації підприємства, проаналізовано відповіді респондентів та обрано складові кожного з факторів:

- споживачі: відносини зі споживачами;
- постачальники: відносини з постачальниками;
- якість продукції: якість продуктів/послуг, співвідношення «ціна-якість»;
- конкуренція: конкурентоспроможність;
- персонал: управління персоналом, умови праці, професіоналізм персоналу, кадрова політика;
- поведінка керівників підприємства: репутація керівника, якість управління;
- корпоративний мікроклімат: умови праці, кадрова політика;
- професійність менеджменту: відповідальність менеджменту, управління персоналом, професіоналізм персоналу, якість управління.

Результати для підприємств торгівлі, що підвищують свою репутацію:

- конкурентні переваги: якість продуктів/послуг, управління ризиками, конкурентоспроможність;
- якість продукції та послуг: якість продуктів/послуг;
- знання та кваліфікація співробітників: професіоналізм персоналу.

Дослідження показало, що виділені фактори впливу максимально наближені до еталонних значень (> 80%), тому можемо стверджувати, що вони створюють ризик для всіх підприємств торгівлі.

На наступному етапі необхідно визначити інтегральні показники репутації підприємств торгівлі, розглядаючи при цьому два випадки: важливість усіх факторів репутації однакова; важливість факторів розраховується за методом Фішберна.

Аналіз результатів дослідження показав, що інтегральний показник ризику для підприємств торгівлі України, що формують свою репутацію, у випадку з однаковою важливістю факторів, дорівнює 91, а у випадку з різною важливістю факторів – 165. Інтегральний показник ризику для підприємств торгівлі, що підвищують свою репутацію, у випадку з однаковою важливістю факторів, дорівнює 89,5, а у випадку з різною важливістю факторів – 53.

Отже, проведені розрахунки дозволяють зробити висновки, що для підприємств торгівлі, що формують свою репутацію, більш прийнятним є варіант з однаковим рівнем важливості факторів, так як інтегральний показник ризику нижче ніж за методом Фішберна. Проте для підприємств торгівлі, які підвищують свою репутацію, навпаки більш прийнятним є варіант з різною важливістю факторів впливу, так як в цьому випадку інтегральний показник ризику є нижчим.

Список використаних джерел:

1. Солдатенко Т.Н. Модель деловой репутации подрядчика при строительстве здания [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://unistroy.spbstu.ru/index_2014_27/1_soldatenko_27.pdf
2. Салухов В.И. Оценивание деловой репутации подрядчика телекоммуникационной системы // В.И. Салухов, В.С. Солдатенко / Региональная информатика и информационная безопасность. Сборник трудов. Выпуск 2 / СПОИСУ. – СПб., 2016. – 491 с. – С. 464-468.

Ніколюк О.В.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства,

Одеський державний аграрний університету,

м. Одеса, Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Для виживання в ринковому середовищі кожне підприємство зобов'язане забезпечувати ефективне використання і прискорення оборотності оборотних коштів, підтримувати на достатньому рівні свою платоспроможність і ліквідність балансу. Ринок надає підприємствам усіх форм власності широку самостійність у маневруванні оборотними коштами, визначенні планової потреби в оборотних активах і управлінні ними протягом року. Як внутрішні резерви у розпорядженні підприємства також залишається економія, отримана від прискорення оборотності оборотних активів. Чистий прибуток, що залишається в розпорядженні підприємств, може бути використаний для формування резервних фондів, призначених для покриття збитків і непередбачених втрат.

За цих умов підприємству необхідно розробляти політику комплексного оперативного управління оборотними активами, що полягає:

- у виборі оптимального рівня і раціональної структури оборотних активів з урахуванням специфіки діяльності підприємства;
- визначенні величини і структури джерел фінансування оборотних активів.

Погоджуємось з думкою таких економістів, як І.О. Бланк, В.В. Ковальов та Є.С. Стоянова, можна виділити чотири моделі управління оборотним капіталом: ідеальна, агресивна, консервативна та помірна [1, 2, 3].

Побудова ідеальної моделі ґрунтується на самій сутності категорій «поточні активи» та «поточні зобов'язання» і їх взаємній відповідності. Модель означає, що поточні активи за величиною співпадають з поточними зобов'язаннями, тобто чистий оборотний капітал дорівнює нулю.

Для конкретного підприємства найбільш реальна одна із наступних трьох моделей управління оборотним капіталом, в основу яких положено посилення, що для забезпечення ліквідності як мінімум основні засоби і постійні оборотні активи повинні покриватися довгостроковими пасивами. Таким чином, різниця між моделями визначається тим, які джерела фінансування вибираються для покриття перемінних оборотних активів.

Для агресивної моделі управління характерно, що частина оборотного капіталу більша за долю основного, а також довгостроковий період оборотності поточних активів. Підприємство має великі запаси сировини, матеріалів, готової продукції, істотну дебіторську заборгованість. В цьому випадку власний капітал і довгострокові пасиви слугують джерелом покриття основних засобів і деякої частини (не більше половини) постійного оборотного капіталу, тобто того мінімуму, який необхідний для здійснення господарської діяльності.

За рахунок короткострокового кредиту фінансується не тільки перемінна частина оборотних активів (тимчасова потреба в оборотних коштах), але і частина постійних оборотних активів. Очевидно, чим більша доля короткострокового кредиту в фінансуванні постійного оборотного капіталу, тим агресивніша фінансова політика.

Агресивна модель управління оборотним капіталом створює проблеми в забезпеченні поточної платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Разом з тим вона дозволяє здійснювати операційну діяльність з мінімальною потребою у власному капіталі, а, отже, забезпечувати при інших рівних умовах найбільш високий рівень його рентабельності. З позиції ліквідності ця стратегія також дуже ризикована, оскільки в реальному житті обмежитися лише мінімумом поточних активів неможливо.

Консервативна модель управління характеризується низькою питомою вагою поточних активів у складі активів підприємства, коротким періодом їх оборотності, а також повною відсутністю короткострокової кредиторської заборгованості у складі пасивів. Вся потреба в оборотному капіталі покривається за рахунок довгострокових пасивів. Таку політику слід вибирати при умові поглибленої розробки об'ємів продажу, чіткої організації взаєморозрахунків, налагоджених зв'язків з постачальниками сировини та матеріалів. Консервативна політика сприяє росту рентабельності активів. Разом з тим вона має елементи ризику в випадку виникнення непередбачуваних ситуацій в розрахунках або при реалізації продукції.

Помірна (компромісна) модель управління поточними активами представляє собою компроміс між агресивною та консервативною моделлю. В цьому випадку всі параметри (рентабельність, оборотність, ліквідність) являються усередненими.

Для цієї моделі характерно те, що поточні активи складають половину всіх активів підприємства. Основні засоби, постійні оборотні активи і приблизно половина перемінних оборотних активів покриваються довгостроковими пасивами. Чистий оборотний капітал дорівнює за величиною сумі постійної частини оборотного капіталу та половині його змінної частини. Дана модель найбільш реальна. При такому підході забезпечується середнє для реальних господарських умов співвідношення між рівнем ризику і рівнем ефективності використання фінансових ресурсів.

Той чи інший тип моделі управління оборотним капіталом відображає коефіцієнт чистих оборотних активів (власного оборотного капіталу). Мінімальне його значення характеризує здійснення підприємством політики агресивного типу, в той час як достатньо високе його значення (прямує до одиниці) – політики консервативного типу. Таким чином, обрані моделі управління оборотним капіталом, відображаючи різні співвідношення рівня ефективності їх використання та ризику, в підсумку, визначають суму поточних активів і їх рівень по відношенню до об'єму діяльності.

Співвідношення джерел фінансування оборотних активів має вагомий вплив на зміну розміру чистого оборотного капіталу. Якщо при незмінному об'ємі короткострокових фінансових зобов'язань буде рости частка оборотних активів, що фінансується за рахунок власних джерел та довгострокових кредитів, то розмір чистого оборотного капіталу буде збільшуватися. В цьому випадку буде збільшуватися фінансова стійкість підприємства, але зменшуватися ефект фінансового важеля і збільшуватися середньозважена вартість капіталу в цілому (тому що, процентна ставка по довгостроковим кредитам із-за їх значного ризику вища, чим по короткостроковим кредитам). Відповідно, якщо при незмінній участі власного капіталу та довгострокових кредитів в формуванні оборотних активів буде рости сума короткострокових кредитів, то розмір чистого оборотного капіталу буде зменшуватися. В цьому випадку можливо знизити загальну середньозважену вартість капіталу, досягнуто більш ефективне використання власного капіталу (за рахунок росту ефекту фінансового важеля), але при цьому буде знижуватися фінансова стійкість та платоспроможність підприємства (зниження платоспроможності буде відбуватися за рахунок росту об'єму поточних зобов'язань і збільшення частоти виплати боргу).

Таким чином, вибір відповідних джерел фінансування оборотних активів в кінцевому результаті визначається співвідношенням між рівнем ефективності використання капіталу та рівнем ризику фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. З урахуванням цих факторів і повинна будуватися політика управління фінансування оборотних активів.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Управление активами / И. А. Бланк - К., 2009 – 712 с.
2. Ковальов В.В. Финансы организаций (предприятий): учеб. / В.В. Ковальов – М.: ТК Вєя- би, Изд-во Проспект, 2006.— 352 с.
3. Стоянова Е.С. Финансовый менеджмент: теория и практика. / Е. С. Стоянова – 6-е изд. - М.: Изд-во "Перспектива", 2010. - 656 с.

Борисова Л.П.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри прикладної економіки

Гінкул А. О.,

здобувач освітнього ступеню «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ

Інвестиційна привабливість країни — це сукупність політичних, соціальних, інституціональних, екологічних, макроекономічних і мікроекономічних умов функціонування національної економіки, що забезпечують стабільність інвестиційної діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів.

Україна є однією з найбільш привабливих країн для потенційних інвестицій серед менеджерів фондів, що інвестують в країни Європи, Близького Сходу та Африки. 32% опитаних інвесторів розглядають Україну як першу країну для поїздки з метою вивчення потенційних угод, 26% мають намір спершу відвідати Румунію, 25% - Нігерію і 24% - Кенію [1].

Як і після Майдану, Україна зараз – в центрі уваги іноземних інвесторів, про що неодноразово говорили українські політики та посадовці.

У 2017 році індекс інвестиційної привабливості України досяг максимуму за останні шість років – 3,15 бала за 5-бальною шкалою. При цьому індекс у червні 2016 року становив 2,88 бала. Останній раз позначка індексу перетнула кордон у 3 бали лише наприкінці 2011 року.

Це зростання підтверджується ситуацією на ринках біржових товарів, де Україна є активним гравцем. Це зернові, сільгоспвиробництво, метали і руда.

З іншого боку, все це відбувається всупереч діям влади або навіть незважаючи на дії влади, оскільки Україна дуже тривалий час перебуває в кризі і все це зростання відбувається на тлі дуже низької бази порівняння.

Сьогодні існують наступні причини, які продовжують гальмувати інвестиційну привабливість України:

- неспроможність розрахування з боргами;
- ринок робочої сили як вузьке місце в бізнесі.

Для поліпшення інвестиційного клімату у державі треба зробити низку реформ. Однією з перших має стати приватизація. Величезні грошові потоки зникають з економіки через непрозорі корупційні схеми, які панують на державних підприємствах. Також має місце судова реформа, пенсійна реформа, реформа медицини, а також індустріально-секторальна реформа [2].

Найбільшу цікавість до України виявляють інвестори з Росії та країн СНД.

Індекс інвестиційної привабливості України, за версією Європейської Бізнес Асоціації, що представляє інтереси понад 800 українських та іноземних підприємств, які працюють в Україні, у другому півріччі 2017 року знизився порівняно з першим півріччям (3,15 бала) і склав 3,03 бала з 5 можливих.

Згідно з результатами дослідження, 58% бізнесменів не задоволені інвестиційним кліматом в Україні, тоді як в першій половині 2017 року їх було 54%; привабливим бізнес-клімат вважають лише 11% респондентів.

Проблемами, які потребують особливої уваги з боку влади, з точки зору бізнесу, є відсутність боротьби з корупцією, зростання її рівня, нестабільність валюти, інфляція, відсутність ринку праці, судової та земельної реформ.

Індекс інвестиційної привабливості України за версією Європейської Бізнес Асоціації складається з 2008 року. Найменші значення індексу були зафіксовані у 2014-му і на початку 2015 року (у січні-лютому 2015 року він склав 2,51 бала), що багато в чому було пов'язано з політичною нестабільністю, економічним падінням і початком активних бойових дій на сході України.

За Індексом конкурентоспроможності Світового економічного форуму, Україна піднялась до 81 з 85 позиції в 2017-му. Зниження ризиків, пов'язаних з країною для інвесторів зафіксувало агентство Moody's в серпні 2017р., наголосивши на успішних структурних реформах. Інвестори найкраще за шість років оцінили інвестиційну привабливість України згідно з Індексом, складеним Європейською Бізнес Асоціацією на основі опитування топ-менеджерів компаній-членів асоціації. Водночас, вже у другій половині 2017р. цей показник дещо погіршився [3].

Отож, іноземні інвестори зацікавились Україною. І, як і десять років тому, оптимізм міжнародних інвесторів спричинений не стільки наявністю успішних реформ, скільки очікуваннями швидкого реформування. Потужна міжнародна підтримка України є гарантією зниження політичних ризиків в майбутньому, переконані вони.

Тепер додалися ризики поширення воєнної нестабільності. До того ж, кількість мегапроектів, які можна було б запропонувати інвесторам, є меншою. Перспективи великої приватизації вже не викликають значного оптимізму. Після невдалих спроб в 2017р., наступна спроба продати державний пакет Одеського припортового заводу, запланована на весну 2018 року, може знову зірватись, якщо не буде врегульоване питання заборгованості заводу перед особами, які перебувають під санкціями. Ще одним з проектів, який потенційно може привабити масштабні інвестиції, як від приватних компаній так і від міжнародних фінансових установ, – це великі інфраструктурні проекти з відбудови Донбасу. Однак, це стане можливим лише у віддаленій перспективі при інтеграції регіону.

Подолання корупції і забезпечення захисту права власності є ключовими для створення сприятливого бізнес-середовища, стверджують бізнесмени в численних опитуваннях. До цих проблем, які історично притаманні Україні, додалися нові виклики, які виникли після "гасіння пожеж" під час нестабільності 2014 року. Зокрема, нові побоювання інвесторів спричинили обмеження на репатріацію дивідендів, які було накладено в вересні 2014 року.

Навіть після повного врегулювання цього питання, сам той факт, що Україна накладала такі обмеження додає ще один вид ризику для ведення бізнесу.

Оптимізм інвесторів та макроекономічна стабілізація – важливі досягнення країни в 2017-му. Це – гарний час для інвесторів, які все ще можуть отримати високі прибутки на ризиковому українському ринку. В той же час, вони бачать перспективи розвитку країни, захисту своїх інвестицій і мають шанс стати першими на ринку країни, яка твердо стала на шлях зростання та прозорості. Однак, без постійного руху на шляху реформ, очікування інвесторів знову можуть залишитись нереалізованими.

Список використаних джерел:

1. Інформаційне агентство Укрінформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/>
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/>

Дроздова О.Г

к.е.н., доцент,

завідувач кафедри обліку і оподаткування

Бааджи Ю.С.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Корчмар О.В,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м.Одеса, Україна

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Світовий і український досвід свідчать про те, що туризм є одним із дохідніших видів економічної діяльності. Про це говорить його динамічний розвиток у більшості країн світу. Всесвітня туристична організація (UNWTO) прогнозує, що щорічне зростання туристичних потоків становитиме у середньому 3,3% на рік (43 млн. міжнародних туристів щорічно) та досягне 1,6 млрд. у 2020 р. Значення туристичного бізнесу у світі збільшується, зокрема через суттєвий вплив на економічний розвиток кожної окремої країни [1].

Туристична діяльність як одна із найважливіших складових розвитку економіки України, сприяє покращенню економічного стану, соціальному життєзабезпеченню, оптимальному використанню туристично-рекреаційних ресурсів, розвитку інфраструктури та міжнародному співробітництву.

Розвиток туризму, зокрема активізація діяльності туристичних підприємств, передбачає наявність розвинутої мережі підприємств ресторанно-готельного бізнесу з високим рівнем обслуговування, транспортної інфраструктури, які відповідає міжнародним стандартам. Суттєве значення має стан історико-культурних цінностей та пам'ятників архітектури, наявність

висококваліфікованих кадрів на туристичних підприємствах, розвиток інформаційно-комунікаційної складової у туризмі. В Україні, що має значний потенціал щодо розвитку в'їзного туризму, туристичний бізнес розвивається в іншому напрямку, тобто туристичні підприємства займаються переважно організацією турів за кордон .

Україна має передумови для розвитку внутрішнього та іноземного туризму: особливості географічного положення, сприятливий клімат, багатство природного, історико-культурного та туристично-рекреаційних потенціалів.

Але, не зважаючи на туристичний потенціал, головна проблема у галузі туризму вирішується неналежно. Щоб вирішити низку проблем потрібно починати зміни з економічних та законодавчих нюансів , також це є:

- неякісне надання туристичних послуг;
- необхідність реконструкції архітектурних та історичних пам'яток;
- неефективне та нераціональне використання природних ресурсів;
- недосконалий розвиток внутрішнього туризму;
- відсутність розвиненої інфраструктури з новими видами послуг;

Брак інформації про Україну - одна з головних причин низьких темпів розвитку туризму. Змінити ситуацію може участь фахівців і представників турагенств у відомих світових туристичних виставках. Торік уряд вперше профінансував презентацію України на ярмарці туристичних послуг ІТВ в Берліні. До 2020 року в Україні діятиме програма розвитку туризму. Вона передбачає збільшення частини області в структурі ВВП з 1,5 до 14-ти відсотків і інвестиції в більш ніж 11 мільярдів гривень. Держава виділить тільки сорок мільйонів. Інші гроші внесуть приватні компанії. Програма спрямована на розширення і поліпшення якості туристичної інфраструктури України, спрощення процедури перетину кордону, зниження податкового навантаження туристичних компаній[2].

Отже, підсумовуючи все вищенаведене, приходимо до висновку. З упевненістю можна стверджувати, що в галузі туризму проблемним сьогодні є неефективне та нераціональне використання відповідних ресурсів,

сьогоднішній рівень розвитку туристичної індустрії не відказали наявному потенціалу.

Туристична галузь в Україні - це великий скарб, який не можуть підняти, адже країна має всі пріоритети - географічне розташування в центрі Європи, але для цього необхідно налагодити інфраструктури. Місцевим органам необхідно направляти свою діяльність на пошук інвесторів та реставрувати готельні, санаторні, курортні підприємства.

Список використаної літератури:

1.Безносюк В. Куди зник туриста-2 / В. Безносюк // Голос України. - 2005. - 109. – С.9.

2..Прейгер Д. Розвиток іноземного туризму в Україні в контексті розбудови міжнародних транспортних кордонів / Д. Прейгер, І. Малярчук // Економіка України - 2010 - № 6 - С. 20-28.

Лук'янихіна О.А.

к.е.н., доцент,

завідувач кафедри соціально-економічних дисциплін,

Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ,

м. Суми, Україна

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ ЯК АСОЦІАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЯВИЩА НА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ЦІЛЕЙ УКРАЇНИ

Боротьба з корупцією (складним багатовекторним явищем, що пронизує майже усі сфери суспільного життя) є одним із пріоритетів розвитку нашої держави. В Україні система законодавчого забезпечення протидії корупції почала розвиватися з 1995 року. За останні роки під впливом Європейських і міжнародних інституцій, інтеграційних процесів, імплементації міжнародних стандартів в українське законодавство в Україні зроблені певні кроки щодо удосконалення організаційно-правового механізму запобігання корупції і формування антикорупційної інфраструктури. Між тим, їх функціонування не дозволило значно знизити рівень корупції, що перешкоджає інтеграції України як у європейській, так і у міжнародний простір. Реалізація норм законодавства щодо «антикорупцізації» відносин в українському суспільстві потребує додаткових кроків у напрямку досягнення мети. Загалом корупція є сучасною проблемою і сприймається саме як деструктивний процес, котрий розбещує людей, руйнує і змінює відносини між ними, замінює законні способи і механізми розв'язання питань нелегальними «схемами», що в результаті шкодить усій економічній системі і суспільному розвитку.

Дослідження проблеми корупції лежить у площині економічних, юридичних, соціальних, психологічних і моральних аспектів цього явища. Науковці різних предметних галузей (Акімов О.О., Білінська Л.В., Дралюк І.М., Мазур І., Невмержицький Є.В., Румянцев Ю.В. та інші) досліджують причини, наслідки і способи запобігання і ліквідації проявів корупції у суспільному

житті. Міждисциплінарний характер цього явища спонукає на пошук причин, а значить, і негативних наслідків на різних рівнях суспільних відносин між суб'єктами різних галузей. Юридичне визначення корупції дано у Законі України «Про запобігання корупції» [1].

Зважаючи на багатоаспектність цього явища як з причин виникнення, так і наслідків, першопричиною корупції все-таки є його економічна сутність, що реалізується в отриманні неправомірної вигоди за певні дії (або бездіяльність), рішення, тощо. Фактично відбувається обмін між зацікавленими особами, але при цьому вигоду отримує не держава, а приватна особа або група осіб (олігархи, тіньові структури). Важливо, що при цьому нехтуються інтереси окремих громадян, суспільства в цілому, держави як гаранта прав і свобод. Небезпека таких дій спричиняє ризики втрат як для однієї особи, так і для соціуму – сім'ї, підприємства (організації), регіону, країни. Поєднуючись, ці негативні впливи можуть загрожувати існуванню соціально-економічної системи (зниженням конкурентності, збільшенням відсотку тіньової економіки, тощо), суспільним відносинам, демократії, тому що поступово пронизують усі сфери життя і заміщують законні способи досягнення цілей у системі на організовано злочинні, зрощуються з державною структурою управління, сприяють її уразливості. Логічним продовженням таких процесів є руйнація економіки через збільшення витрат на обслуговування корупційної складової (якщо іноземці все-таки вважають можливим брати участь у таких взаємовідносинах з державними органами влади заради можливості ведення бізнесу), збільшення ризиків втрат (рейдерство, зміни у законодавстві, політичні причини, тощо), непривабливість країни для інвестування і реалізації національних та бізнес-проектів.

Економічні наслідки корупції у будь-якій країні полягають у щорічних втратах, що могли бути спрямовані на розвиток, зокрема освіти, медицини та загалом соціального забезпечення населення. Створюючи «паралельну реальність» (тіньову економіку), корупція руйнує легальні ринки та перешкоджає якісним соціально-економічним змінам. Отже, в

макроекономічному плані корупція призводить до економічного дисбалансу в економіках різних країн, і як результат, є перешкодою їх інтеграції і паритетної взаємодії. У зв'язку з цим кожна країна намагається забезпечити свою систему від негативного впливу і розповсюдження корупції правовими, організаційними, етичними й економічними методами. Створення механізму запобігання корупції в Україні пов'язано не тільки з усвідомленням наявності цієї проблеми, а й необхідністю підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародній арені – як політичній, так й економічній, збільшення спроможності інтеграції у Європейський економічний простір. Міжнародні організації регулярно досліджують, порівнюють наявність і масштаби прояву корупції у країнах світу, реальні кроки, що здійснюються урядами цих країн для її зменшення. Так, у світовому Індексі сприйняття корупції за 2016 рік Україна отримала 29 балів зі 100 можливих, як і Казахстан, Росія, Непал та Іран [3], що свідчить про доволі високий рівень корупції в країні у порівнянні з іншими (0 – найвищий рівень корупції, 100 – взагалі немає). У всесвітньому рейтингу СРІ за 2016 рік Україна посідала 131 місце зі 176 країн., у 2017 році це 30 балів і 130-те місце [4]. Для порівняння: у 2013 році це було 25 балів і 144 місце [4]. Чим же шкодить корупція країнам? Як вважають науковці [2-6], перерозподілом багатства до окремих груп людей, зниженням продуктивності використання ресурсів, перешкоджанням економічному зростанню шляхом відлучення ресурсів від рентабельних напрямків, витісненням правових, етичних норм, заміною їх корумпованими.

Прояви корупції (одержання неправомірної вигоди за виграш у тендері, за виділення ділянки у санітарній зоні водойми, за отримання позитивної оцінки при державній атестації випускників і т. ін.) мають негативні суспільні наслідки, що призводять, зокрема до таких наслідків: погіршення якості життя через низькоякісні продукти, котрі постачаються до освітніх чи медичних закладів за завищеними цінами; зниження конкуренції між виробниками, що гальмує процеси оновлення як на мікро-, так і на макрорівні, антимотивує підприємства щодо удосконалення продукції, технології, виробництва, що в

цілому негативно впливає на розвиток ринкових відносин, принципів добросесної бізнес-конкуренції; зниження якості знань випускників освітніх закладів, а в результаті – їх професійної компетентності та конкурентоспроможності на ринку праці; нехтування права на безпечне навколишнє природне середовище і права доступу до користування природними ресурсами тощо.

Зважаючи на викладене вище, можна констатувати, що корупція це комплексне і небезпечне явище, що має негативні прояви в усіх сферах суспільного життя, і боротися з ним потрібно системно, починаючи з виховання системи цінностей особистості і формуванням усвідомлення недопустимості отримання вигоди у такий спосіб. З іншого боку, – у країні повинен ефективно працювати організаційно-правовий механізм недопущення таких проявів, бути створено економічне підґрунтя для відсутності зацікавленості отримувати неправомірну вигоду державними службовцями та посадовими особами.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про запобігання корупції» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056.
2. Френсіс Фукуяма. Що таке корупція і як з нею боротися// Економічна правда. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2016/06/9/595365/>.
- 3.Індекс корупції CPI-2016. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-koruptsiyi-cpi-2016/>
4. Індекс корупції CPI-2017. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-koruptsiyi-cpi-2017/>
5. Індекс корупції CPI-2013. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-koruptsiyi-cpi-2013/>
6. Вплив корупції на економічне зростання: аналітична довідка /Віктор Мазярчук та Іванна Федько за сприяння– [Електронний ресурс]. – режим доступу:<https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2016/11/2016-10-07-Anticorruption>

Замлинська О.В.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри маркетингу,
Одеський національний політехнічний університет*

Шевченко Т. С.,

*здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,
Одеський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Одеса, Україна*

РОЛЬ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В НАПОВНЕННІ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день важливим фактором розвитку прикордонних територій України, підтримка їх конкурентоспроможності та створення на них центрів зростання через переваги територіального поділу і кооперації, є єврорегіональне співробітництво. Це наголошується у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [1]. Процес входження України у європейський інтеграційний простір і визнання її європейськими партнерами потребує координації зусиль з розвитку співпраці з країнами - членами ЄС і в першу чергу – сусідами України [4]. У кожній країні ступінь виконання її першочергових завдань та функцій залежить від наявності надійного джерела фінансового забезпечення, ефективного формування фонду публічних доходів. В Україні доходи бюджету формуються здебільшого за рахунок надходження обов'язкових платежів, вагоме місце серед яких займає мито.

Мито - це загальнодержавний податок, встановлений Податковим та Митним Кодексом України, який нараховується та сплачується відповідно до Митного Кодексу, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. В Україні застосовуються такі види мита: 1) ввізне мито; 2) вивізне мито; 3) сезонне мито; 4) особливі види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, додатковий імпорتنний збір [5].

Організація стягнення митних платежів в Україні полягає у:

- ідентифікації товарної позиції та країни походження товару, що переміщується через митний кордон України;
- проведення контролю за правильністю та своєчасністю сплати мита, ПДВ, акцизного податку і митних зборів при митному оформленні товарів;
- здійсненні процедури повернення власникові товарів суми надмірно стягнених податків та зборів.

Розглянемо частку митних платежів у структурі доходів Державного бюджету України (табл. 1) [6]:

Таблиця 1

Частка митних платежів у доходах Державного бюджету України, млн. грн.

	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
Доходи ДБУ	339180,3	357084,2	534694,8	616274,8	793265,0
Митні платежі	117 260	135 388	202 300	210 991,8	284 973,2
Частка у Державному бюджеті	34,57%	37,91%	37,83%	34,24%	35,92%

Отже, згідно таблиці, видно, що з 2013 року по 2017 рік у кількісному вираженні надходження митних платежів з кожним роком зростають.

Їх частка у доходах державного бюджету дуже вагома, вона коливається приблизно від 34% до 38%.

Станом на 01.02.2018 за даними Державної казначейської служби України органами ДФС забезпечено фактичних надходжень податків і зборів (обов'язкових платежів) [2]:

- ГУ ДФС – 65 786,3 млн. грн. до Зведеного бюджету України складають, з них 50 743,4 млн. грн., або 77,1% – до Державного бюджету;
- ГУ митницями ДФС - 27 108,1 млн. грн. [3].

Таким чином, надходження митних платежів є дуже суттєвим у формуванні доходів державного бюджету України, вони вирішують такі завдання: відвернення економіки країни від негативного впливу іноземної

конкуренції; - створення умов для успішної інтеграції країни до світового економічного простору; підтримання раціонального співвідношення вивезення і ввезення товарів, валютних надходжень і витрат на території країни; забезпечення умов для прогресивних змін у структурі виробництва і споживання товарів. Але, на жаль, оцінити результативність митної діяльності в Україні досить складно оскільки не існує єдиної методики. Це призводить до зростання потреби розробки і затвердження нової методики розрахунку ефективності адміністрування митних платежів на державному рівні, що сприятиме прозорості та спрощенню діяльності митних органів.

Список використаних джерел:

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс] // Закони України/ Постанова Кабінету Міністрів України, 6 серпня 2014 р. № 385. – - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п#n11>;
2. Державна фіскальна служба України. Офіційний портал - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/podatki-ta-zbori/mitni-plateji/>;
3. Коваль В.В. Забезпечення розвитку експорту високотехнологічних товарів в умовах зміни векторів зовнішньої торгівлі / Я.П. Квач, В.В. Коваль, І.А. Циналеївська // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”: СЕРІЯ: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку – 2015 – № 819 – С. 420-426.
4. Митний Кодекс України - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>;
5. Розвиток єврорегіонального співробітництва України та ЄС: сучасний стан та перспективи - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://ird.gov.ua/sep/sep20156\(116\)/sep20156\(116\)_027_PrytulaKM,KalatYY.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20156(116)/sep20156(116)_027_PrytulaKM,KalatYY.pdf);
6. Ціна держави: бюджет України - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://cost.ua/budget/revenue/>.

Дроздова В.А.,

к.е.н, доцент,

доцент кафедри менеджменту та логістики

Бондаренко С.А.,

к.е.н, доцент,

доцент кафедри менеджменту та логістики,

Одеська національна академія харчових технологій,

м. Одеса, Україна

УКРАЇНА – ПОЛЬЩА: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РАМКАХ ЄВРОРЕГІОНІВ

Однією з найбільших за площею країн у Європі є Україна, яка займає 2-ге місце (603700 км.2). Прагнення вступити до ЄС створює передумови для збільшення контактів між регіонами України та іншими країнами. Однією із форм, в рамках яких відбувається взаємодія є транскордонне співробітництво[1]. Питання спільної діяльності прикордонних регіонів країн розглядали багато вчених [4-7, тощо], проте залишаються невирішені теоретичні та практичні питання навіть у вже створених євро регіонах.

Актуальність теми обумовлено тим що українські товари втратили значну частину традиційного ринку збуту - Росію. Натомість, розвиваються у багатьох галузях партнерські відносини з країнами ЄС та іншими країнами.

ЄС став за обсягами торгівлі основним партнером України. В рамках цього найбільші операції з купівлі-продажу товарів за оцінками експертів здійснюються з Польщею. Проте, динаміка експорту-імпорту товарів до Польщі наведена згідно даних Державної служби статистики України на рис. 1 демонструє від'ємні показники майже по всіх показниках у порівнянні до 2013 року.

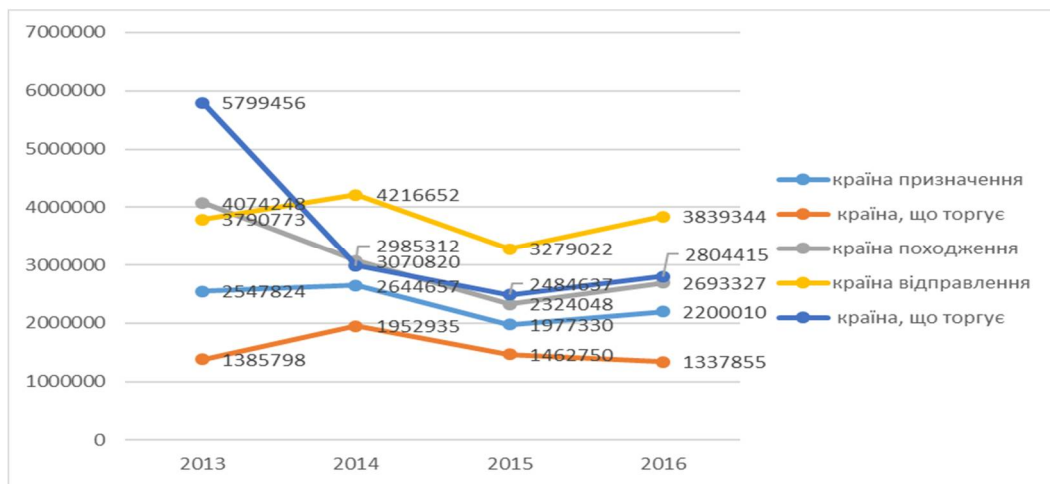

Рис. 1 Динаміка експорту-імпорту товарів до Польщі (2013-2016 рр.), млн. грн
Джерело: опрацьовано автором (за даними Державної служби статистики України)

Аналіз даних табл. 1 також показав, що в 2016 році обсяги торгівлі почали збільшуватися та за висновками експертів продовжили це робити у 2017 році.

Таблиця 1

Аналіз змін показників експорту та імпорту за 2013-2016 роки.

	Назва показника	Різниця					
		2015/ 2013 рр, млн.грн	2015/ 2013 рр, %	2016/ 2013 рр, млн.грн	2016/ 2013 рр, %	2016/ 2014 рр, млн.грн	2016/ 2014 рр, %
Експорт	Країна призначення	-570494	-22,4	-347814	-13,7	222680	11,3
	Країна, що торгує	76952	5,6	-47943	-3,5	-124895	-8,5
Імпорт	Країна походження	-1750200	-43,0	-1380921	-33,9	369278	15,9
	Країна відправлення	-511751	-13,5	48571	1,3	560322	17,1
	Країна, що торгує	-3314819	-57,2	-2995041	-51,6	319778	12,9

Джерело: опрацьовано автором (за даними Державної служби статистики України)

Польща є стратегічним партнером України як у політичному так і географічному та торговому напрямках. Незважаючи на те, що багато питань ще неврегульовані на законодавчому рівні вже тривалий час існують єврорегіони серед яких є два до складу яких входить Польща:

- «Карпатський єврорегіон» до якого входять Польща (Підкарпатське воєводство), Словаччина (Кошицький та Пряшівський край), Угорщина (медье Боршод-Абауй-Земплен, Гайду-Бігар, Гевеш, Яс-Надькун-Сольнок та Саболч-Сатмар-Берег), Румунія (повіти Біхор, Селаж, Сату-Маре, Марамуреш, Харгіта, Сучава та Ботошань) та Україна (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська та Чернівецька області) [2];

- єврорегіон «Буг» до якого входять Україна (Волинська область), Польща (Люблінське воєводство) та Республіка Білорусь (Берестейська область) [3].

Традиційно західні українські регіони, що мають гарну сировинну базу – деревину, виготовляють меблі. Аналіз обсягів реалізації українських меблів наведено у табл. 2. Згідно отриманих даних за чотири роки експорт меблів зменшено на 26,8 %. Статистика за країнами показує, що при цьому Польща збільшила закупівлі українських меблів на 92,9 % та займає 32,7 % від загального обсягу експорту меблів проти 12,4 % у 2013 році.

Таблиця 2

Експорт українських меблів, млн. дол. США

Країна	2013		2014		2015		2016		Різниця 2016/2013 рр	
	тис. дол. США	%	тис. дол. США	%	тис. дол. США	%	тис. дол. США	%	тис. дол. США	%
Польща	57088	12,4	69816	15,8	70703	21,3	110112	32,7	53024	92,9
Німеччина	12251	2,7	16077	3,6	10302	3,1	33453	9,9	21202	173,1
Росія	188018	40,9	181841	41	103627	31,2	30888	9,2	-157130	-83,6
Інші	202176	44	175451	39,6	147620	44,4	162048	48,2	-40128	-19,8
Всього	459533	100	443185	100	332252	100	336501	100	-123032	-26,8

Джерело: опрацьовано автором (за даними Державної служби статистики України)

Аналіз показників імпорту меблів з Польщі до України встановив, що у 2016 році було ввезено на 71,9 % менше ніж у 2013 році (на 11245 млн. дол. США проти 40086 млн. дол. США), при тому, що Польща також є виробником якісних меблів [4].

Вважаємо за потрібне активізацію діяльності в рамках економічних відносин створених євро регіонів. Спільні зусилля з виробництва та просування меблів повинні збільшити привабливість та як наслідок обсяги реалізації меблів в усіх країнах, що входять до зазначених євро регіонів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24.06.2004 р. № 1861-IV
2. Сайт Євро регіон Карпати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tradecarp.com/index.html>.
3. Сайт Євро регіон Буг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euroregionbug.pl/index.php/component/search/?searchword=&searchphrase=all&Itemid=101>.
4. Сучасний стан галузей національної економіки України: колективна монографія / Одеська національна академія харчових технологій; за ред. І. І. Савенка, І. О. Седікової. Одеса: видавець Букаєв В. В., 2018. – 325 с.
5. Романюк О. Український експорт: найпопулярніші і найнесподіваніші товари. 27.12.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr.segodaya.ua/economics/enews/ukrainskiy-eksport-samyepopulyarnye-i-samyeneozhidannye-tovary-1101609.html>.
6. Стратегічний план експорту для меблевих підприємств України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sup.org.ua/uploads/2017/11/14a89006a1c8b5832c652f34643d1ead.pdf>.
7. Павліха Н., Лугова М. Особливості транскордонного інвестиційного співробітництва України та Польщі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/UPmcp_2013_2_19%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/UPmcp_2013_2_19%20(1).pdf) - Загол. з екрану.
8. Сайт Укрстата – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Салашенко Т. І.,

к.е.н., ст. наук. спів.

Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України

ПОТОЧНИЙ ДИЗАЙН РИНКІВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ЄС: ВИКЛИК УКРАЇНІ

Лібералізація європейських ринків електроенергії (РЕЕ) не завершена, а їх дизайн все ще еволюціонує. Суперечливість європейських здобутків в напрямку досягнення ефективної конкуренції на РЕЕ потребують детального дослідження цього процесу замість «сліпого» його перенесення в національну практику, з метою захисту національного споживача, забезпечення конкурентоспроможності української електроенергетики та досягнення енергетичної незалежності та надійності електроенергетичного циклу України.

Проблема лібералізації РЕЕ є новою та складною для України, тому для дослідження слід опиратися на праці зарубіжних вчених, серед яких особливу увагу слід приділити працям [1 – 6], а також досвід інших країн світу, які мають певні здобутки в цьому напрямів, зокрема країн-членів ЄС.

Метою публікації є систематизація компонентів поточного дизайну ринків електроенергії ЄС та визначення основних викликів його реконструювання в Україні.

Головна мета лібералізації РЕЕ в ЄС полягає у забезпеченні ефективної конкуренції як на оптовому, так і на роздрібному рівнях та створення Єдиного європейського РЕЕ. Наріжними каміннями енергетичної політики ЄС, які поставили основні завдання перед РЕЕ, виступили забезпечення безпеки електропостачання, розвиток конкуренції між електрогенеруючими компаніями (ЕГК) та спрямування на екологічних шлях розвитку [1, 2]. Однак, європейська модель РЕЕ з вільною конкуренцією, яка є на сьогодні, є дуже молодою і все ще знаходиться в стадії розвитку: ні за жодним з критеріїв не досягнуто бажаного рівня лібералізації, а відсутність достатньої інтеграції національних РЕЕ країн-членів ЄС обумовлює фрагментарність енергетичної політики.

Зауважимо, що до 2015 р. жодними директивою чи регламентом ЄС не було передбачено зобов'язань щодо впровадження конкретного дизайну РЕЕ. Відтак, еволюціонувала проєвропейська модель РЕЕ на добровільній основі шляхом поширення успішних компонентів дизайну РЕЕ Великобританії та країн Скандинавії на території країн-членів ЄС.

Наразі РЕЕ в Європі є лише ринком енергії (*energy-only-markets*), де ЕЕ розглядається виключно як товар, а виробники отримують винагороду за генеровану ЕЕ (у кВт *г). У той же час все більші оберти набирає концепція розвитку ринку електрогенеруючої потужності (*capacity market*), де ЕГК отримують винагородження за встановлену потужність (за кВт), які вони мають на ринку, навіть якщо вона не задіяна у задоволенні поточного попиту. В законодавстві ЄС на сьогоднішній день не закріплено зобов'язання щодо створення ринку потужності. Це питання є спірним, оскільки, на думку окремих експертів, може посилити фрагментарність РЕЕ країн-членів [3 – 5]. Агреговану схему дизайну європейського РЕЕ наведено на рис. 1.

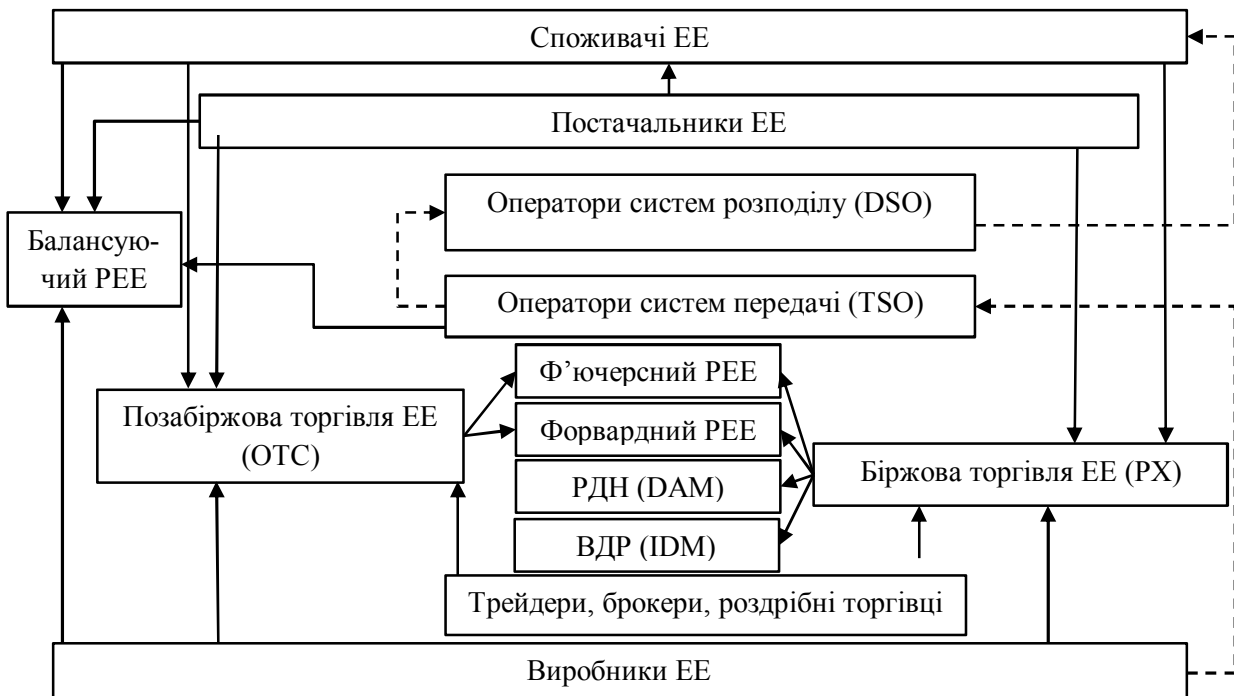

Рис. 1. Агрегована схема функціонування європейського РЕЕ, [1, 5, 6]

На відміну від регульованою монополії, лібералізований РЕЕ ЄС має більш широке коло акторів, усі з яких прагнуть бути прибутковими (табл. 1).

В ЄС ЕЕ може торгуватися на різних типах оптових РЕЕ [1, 6]:

1) на енергетичній біржі, де учасники ринку можуть залишити свої заявки на пропозиції (генерацію) і попит. Зазвичай торгівля ведеться на основі аукціонного підходу, який скоріше представляє двосторонній енергетичний пул, ніж традиційну товарну біржу, коли встановлюється єдина рівноважна ринкова ціна на перетині кумулятивних кривих заявок попиту і пропозиції;

2) в рамках двосторонньої позабіржової торгівлі, де виробники і споживачі ЕЕ укладають торговий договір і безпосередньо взаємодіють один з одним, власноруч визначаючи обсяг генерації та ціну ЕЕ;

3) на основі організованої позабіржової торгівлі, де учасники подають заявки пропозиції і попиту на ринкову платформу: один гравець ринку може на двосторонній основі прийняти заявку іншого гравця ринку, що призведе до різними цінами для кожної угоди.

Таблиця 1

Основні учасники європейського РЕЕ [3]

Учасник	Функція на лібералізованому РЕЕ
Виробники ЕЕ	Різні типи електростанцій, які виробляють ЕЕ та пропонують допоміжні послуги у разі можливості функціонування у гнучкому режимі навантаження.
Споживачі ЕЕ	Використовує ЕЕ для різних цілей. Споживач має право самостійно обирати собі постачальника ЕЕ.
Просьюмер	Отримує ЕЕ з мережі, коли власне виробництво не задовольняє власні потреби, і віддає ЕЕ в мережу, коли власне виробництво перевищує власне споживання.
Оператор системної передачі (TSO)	Передача ЕЕ, яка виробляється на великих підприємствах на великі відстані. Високовольтні лінії використовуються для обмеження втрат ЕЕ при транспортуванні. TSO відповідальний за миттєвий баланс попиту та пропозиції на балансуєчому ринку
Оператор систем розподілу (DSO)	Розподіл електроенергії кінцевому споживачеві при рівнях напруги від 400 В до 70 КВт.
Постачальник ЕЕ	Закупівля ЕЕ на оптовому ринку та продаж її кінцевому споживачу на різних договірних умовах. Послуги білінгу
Сторони відповідальні за баланс (BRP)	Виходячи з даних про споживання та / або виробництва та прогнозування, BRP робить збалансовані номінації оператору мережі. Кожна сторона, що закачує або вилучає ЕЕ з мережі, має приймати участь у BRP.
Регулятор	Перевіряє зловживання ринковою владою TSO і DSO. Моніторинг виробників та споживачів ЕЕ задля недопущення ринкової дискримінації
Енергетична біржа	Використовується для анонімної та прозорої торгівлі ЕЕ, де учасники ринку подають заявки попиту або пропозиції. Продукти, що пропонуються на енергетичних біржах, є стандартизованими, для яких попит є достатньо високим для ліквідності ринку та ціни.
Агрегатор	Об'єднує кілька децентралізованих одиниць виробництва та споживання ЕЕ в одному портфелі. Він керує пулом блоків узгоджено і пропонує балансування послуг TSO або DSO/

Основний обсяг торгівлі ЕЕ в ЄС припадає на двосторонню позабіржову торгівлю, яка складає більше 50%. У той же час на організовану позабіржову торгівлю припадає близько 20% і на енергетичні біржі залишилися 30%. Порівняння динаміки оптової торгівлі електроенергією в ЄС за 2014 - 2017 рр. свідчить про відносну стабільність цих пропорцій (рис. 2).

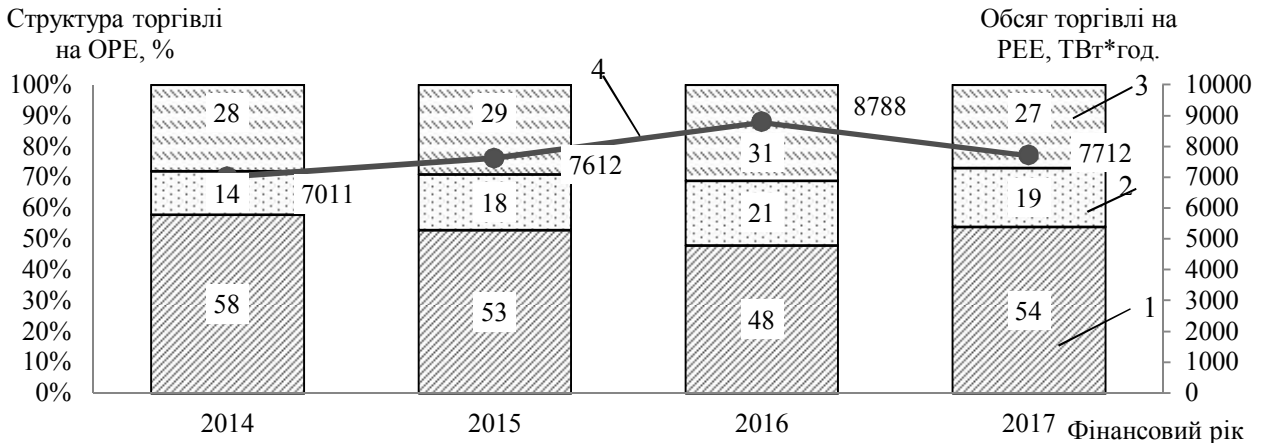

Рис. 2. Динаміка торгівлі ЕЕ за різними типами РЕЕ в ЄС у 2014 – 2017 рр. [7]

1 – позабіржова торгівля; 2 – організована позабіржова торгівля; 3 – біржова торгівля; 4 – обсяг торгівлі

Наразі загальноприйнятою в ЄС є п'ятисегментарна модель РЕЕ з сегментами розділеними у часі, яка складається з ф'ючерсного та форварного РЕЕ, ринку на добу наперед (РДН), внутрішньодобового (ВДР), а також балансуючого ринків (БР) [1–6].

Отже, реформування РЕЕ в ЄС побудовано на кількох основних напрямках: (1) відокремлення окремих видів діяльності: виробництва та постачання від передачі та розподілу ЕЕ; (2) запровадження конкуренції на оптовому РЕЕ, поступове розширення конкуренції на роздрібному РЕЕ; (3) запровадження різних форм ринкової торгівлі; (4) виокремлення різних сегментів РЕЕ розподілення у часі та обов'язковість створення РДН та ВДР в межах ринкової зони; (5) запровадження стимулюючого/конкурентного регулювання послуг електромереж.

Відтак, дійсний дизайн європейських РЕЕ відкриває перед Україною певні завдання, успіх розв'язання яких обумовить ефективність конкуренції та конкурентоспроможність української електрогенерації. Серед таких завдань

нагальними є: забезпечення транспарентності ринкових відносин шляхом вибору завдань нагальними є: забезпечення транспарентності ринкових відносин шляхом вибору ефективних форм оптової торгівлі ЕЕ, зниження концентрації електрогенерації на ринку через запровадження горизонтального анбандлінгу, а також підвищення енергоефективності електрогенерації та диверсифікації джерел її енергозабезпечення. У випадку оминання цих питань спричинять: в умовах ізольованого РЕЕ від країн ЄС підвищення оптових цін ЕЕ, або в умовах відкритого РЕЕ витіснення європейськими гравцями національних виробників.

Список використаних джерел:

1. Vision for European Electricity Markets in 2030 / Viljainen Satu, Makkonen Mari, Annala Salla, Kuleshov Dmitry. Lappeenranta University of Technology, 2011. URL: <https://www.lut.fi/>.
2. Market design for a high-renewables European electricity system. Cambridge Working Paper in Economics. 2017. URL: <http://www.eprg.group.cam.ac.uk/wp-content/uploads/2017/06/1711-Text.pdf>.
3. Next Kraftwerke's knowledge database URL: <https://www.next-kraftwerke.be/en/knowledge-hub/from-a-regulated-to-a-competitive-market/>.
4. EU Commission puts forth clean energy package and new efficiency goal for 2030. Climate Policy Observer URL: <http://climateobserver.org/european-commission-presents-clean-energy-proposals/>.
5. Бочаров І. Впровадження нової моделі ринку ЗУ «Про ринок електричної енергії» (№2019). URL: <https://www.slideshare.net>.
6. Glachant Jean-Michel, Ruester Sophia. The EU Internal Electricity Market: Done Forever? Cadmus. 2014 URL: <http://cadmus.eui.eu>.
7. Market dynamics report. Trayport. 2017. URL: <https://www.trayport.com/uk/markets2/market-dynamics-report>.

Квач Я. П.,

д. е. н., професор,

*директор Одеського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

Шевченко Н. С.,

здобувач освітнього ступеня «магістр»

Гайдаржи В. І.,

здобувач освітнього ступеня «магістр»,

*Одеський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету,
м. Одеса, Україна*

ВРАХУВАННЯ РИНКОВИХ РИЗИКІВ В УПРАВЛІННІ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

На сучасному етапі розвитку національної економіки України, в умовах політичної нестабільності, ліквідність підприємства залишається одним з найважливіших показників господарської діяльності. Здатність підприємства вчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед контрагентами, при цьому не відступаючи від звичайного темпу роботи, вважається однією з найголовніших вимог конкурентоспроможності та фінансової стабільності підприємства. Особливо, це питання є важливим в умовах єврорегіонального співробітництва. Отже, при обмеженості сировинних, ресурсних або фінансових можливостей, що може привести до кризових явищ та зниження рівня життя населення, поряд з пошуком внутрішніх джерел інвестування соціально-економічного розвитку постає завдання залучення інвестицій та формування інвестиційного клімату в Україні. У цьому контексті є важливим подальший розвиток законодавчих ініціатив уряду щодо транскордонного співробітництва з Європейським співтовариством [3].

Від прибутковості і рентабельності підприємства залежить його доступ до зовнішніх джерел залучення капіталу та довіри з боку ділових партнерів. Все це викликає потребу збільшення уваги до такої важливої складової фінансового стану господарюючого суб'єкта, як ліквідність, з метою поліпшення методів управління ризиком її втрати [1].

Ліквідність підприємства – це наявність у нього оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань, навіть з порушенням строків погашення, які передбачені контрактом [2].

За ступенем ліквідності статті активу балансу підприємства можна розподілити на чотири групи: найбільш ліквідні активи (A_1); активи, що швидко реалізуються (A_2); активи, що повільно реалізуються (A_3); активи, що важко реалізуються (A_4);

Статті пасиву балансу, залежно від ступеня зростання строків погашення зобов'язань, групуються наступним чином [4]:

1. Найбільш термінові зобов'язання (Π_1) – короткострокова кредиторська заборгованість та поточні зобов'язання за розрахунками;

2. Короткострокові пасиви (Π_2) – короткострокові позики, кредити банків та поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;

3. Довгострокові пасиви (Π_3) – довгострокові кредити банків та зобов'язання;

4. Постійні пасиви (Π_4)- статті розділу I пасиву балансу «Власний капітал».

Для об'єктивної оцінки ступеня ліквідності передусім проведемо аналіз ліквідності балансу приватного підприємства «ПЛАЗА кераміка» (табл. 1), який передбачає групування статей за вищезгаданою методикою [5].

Таблиця 1

Аналіз ліквідності балансу ПП «ПЛАЗА кераміка» за 2016-2017 рр.

тис. грн.

Актив	2016 рік	2017 рік	Пасив	2016 рік	2017 рік	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
						На поч. року	На кін. року
1. Найбільш ліквідні активи – (А ₁)	10,7	1,3	1. Найбільш термінові зобов'язання – (П ₁)	66,3+1,1+ +1,1=68,5	0	-57,8	1,3
2. Активи, що швидко реалізуються – (А ₂)	1327,3 + 2,5=1329,8	1029,1	2. Коротко-строкові пасиви – (П ₂)	20,1	5,5	1309,7	1023,6
3. Повільно-реалізуємі активи – (А ₃)	2042,4	2241,8	3. Довго-строкові пасиви – (П ₃)	3,6	9,2	2038,8	2232,6
4. Важко-реалізуємі активи – (А ₄)	5,0	4,8	4. Постійні пасиви – (П ₄)	3295,7	3262,3	-3290,7	-3257,5
Баланс	3387,9	3277,0	Баланс	3387,9	3277,0	0	0

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються такі умови: $A_1 \geq P_1$; $A_2 \geq P_2$; $A_3 \geq P_3$; $A_4 \leq P_4$ [4].

У результаті аналізу видно, що на початку року, перша нерівність не виконувалась. Це свідчить про порушення ліквідності балансу. При цьому, нестача коштів по одній групі активів компенсується їх надлишком по іншій групі але лише теоретично, оскільки має місце компенсація за вартісною величиною. Однак у реальній платіжній ситуації менш ліквідні активи не можуть замінити більш ліквідні активи тому ліквідність балансу відрізняється від абсолютної. В результаті уповільнення надходжень коштів від покупців за реалізовану продукцію збільшується величина поточних боргів, які потребують негайного погашення. Разом з тим, відбувається зростання величини виробничих запасів, сформованих за рахунок залучених коштів, а також

дебіторської заборгованості. У 2017 році показник A_1 став більше за Π_1 завдяки погашенню кредиторської заборгованості. Тому баланс ПП «ПЛАЗА кераміка» на 2017 рік можна назвати абсолютно ліквідним. В рамках реформи системи захисту інтелектуальної власності 20 грудня 2017 року Уряд України ухвалив законопроект «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського і (або) суміжних прав», але, на даний час не всі положення виконуються у повному обсязі, що ускладнює умови для конкурентоспроможності та створює ризики ліквідності підприємства.

Таким чином, сучасні умови вимагають від підприємства ефективного врахування ринкових ризиків в управлінні ліквідністю. Господарюючий суб'єкт повинен виконувати свої фінансові зобов'язання перед усіма контрагентами. Це неможливо зробити без наявності ліквідних матеріальних та нематеріальних активів. Тому постає необхідність врахування ризиків в управлінні ліквідністю підприємства і пошуку шляхів вдосконалення цієї діяльності.

Список використаних джерел:

1. Коваль В.В. Фінанси: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Волохова М.П., Гарбар Ж.В., Журавльова Т.О., Коваль В.В., Лисюк В.М., Шлафман Н.Л. – Одеса: «Фенікс», 2014. – 226 с.
2. Методика аналізу ліквідності підприємства [Ел. ресурс]. Режим доступу: <http://pidruchniki.com/>.
3. Міжнародна співпраця регіонів в контексті зближення України та ЄС: Аналітична записка: <http://www.niss.gov.ua/articles/1554/>
4. Фінанси підприємств [Текст]: навч. посіб. / Я. П. Квач, І. В. Степанова, О. М. Терещенко [та ін]; за ред. О. С. Редькіна; М-во фінансів України, Укр. держ. ун-т фін. та міжнар. торгівлі. - Одеса: СМІЛ, 2008. - 254 с.
5. Фінансова звітність ПП «ПЛАЗА кераміка»: форма № 1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати» за 2016 – 2017 роки.

Котлубай В. О.,

*к. е. н, доцент, доцент кафедри національної економіки,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Джур Є. Ю.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Руденко Т. С.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ З КРАЇНАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Склалося так, що економіка України історично дуже залежить від зовнішньої торгівлі, оскільки експорт складає близько 50% національного ВВП. За даними Мінекономрозвитку, кожні 100 млн. дол. зростання експорту додають 0,1% зростання ВВП.

Головними особливостями економічного розвитку України в сучасних умовах є вихід національної економіки з кризи та зміцнення позицій вітчизняних експортерів. Будучи однією з найбільших країн Європи в Україні залишається одним з найменших торговельних партнерів ЄС.

Для української економіки 2016 рік пройшов не лише під знаком нового етапу реформ, але й початком роботи зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Таким чином, вітчизняним експортерам вдалося збільшити поставки до країн ЄС на 5%. Завдяки вільному ринку частка, що припадає на Європейський Союз в торгівлі нашої держави, зросла в минулому році з 35% до 40%. Україні також вдалося значно збільшити фізичні обсяги постачання товарів закордон [4].

Якщо подивитися на структуру українського експорту в ЄС, то очевидно, що велика частина українських товарів купує Польща - близько 16% експорту України в ЄС. Друге місце займає Італія з індексом 14%, а третє - Німеччина з індексом 11%. Український експорт до Польщі в 2016 році в порівнянні з 2015 роком збільшився на 11%. Але тут також є один тривожний факт: імпорт товарів з Польщі в Україну збільшився в 2016 році на 18% в порівнянні з минулим роком. Близько 16% імпорту ЄС в Україну надходить з Польщі. Україна стає все більш інтегрованою з економікою Польщі, але торгівля залишається дефіцитом на користь Польщі.

Україна продає Польщі багато залізної руди, деревини, напівфабрикатів з металу, але також купує багато готової продукції з металу і полімерів, а також продуктів харчування і хімічних продуктів [3, с. 421]. Але більш серйозною проблемою є зовнішня торгівля України з Німеччиною, яка є основним постачальником імпортних товарів в нашу країну в 2016 році. Багато в чому це пов'язано з тим, що Україна купує багато імпортних автомобілів, тракторів та іншої техніки в Німеччині. У той же час Україна постачає Німеччині залізну руду, проводи й підшипники. Таким чином, дефіцит зовнішньої торгівлі України з Німеччиною на 2016 рік склав близько \$ 2 млрд [2].

Експорт України до ЄС склав 13,1 млрд. Євро в 2016 році. Основним експортом України є сировина (чавун, сталь, видобувна продукція, сільськогосподарська продукція), хімічна продукція та машини. Експорт ЄС до України склав понад 16,5 млрд. Євро в 2016 році. Основний експорт ЄС до України - машини та транспортне обладнання, хімікати та промислові товари.

Загальна торгівля між ЄС та Україною зросла на 27,1% з січня по серпень 2017 року порівняно з січнем по серпень 2016 року. За цей час експорт з ЄС до України збільшився на 26,6%, тоді як імпорт з ЄС до України збільшився на 27,7%. ЄС є великим інвестором в Україні. Інвестори ЄС провели інвестиції у вартісному обсязі 16,1 млрд. Євро в Україні у 2015 році[1].

Отже, вітчизняна економіка значною мірою залежить від зростання експорту. Але на сьогодні майже вся продукція, яка експортується, це

сировина, з якої вже в іншій країні виробляють готову продукцію. Це є суттєвою проблемою для українських товаровиробників та економіки в цілому. Найяскравішим прикладом є соняшникове насіння та залізні руди. Україна експортуючи в країни ЄС ці товари в «сирому» стані втрачає велику частину свого прибутку. Адже, якщо з них би виробили готову продукцію в Україні і продали закордон за цінами готової продукції, то прибуток збільшився би в рази. Але виникає проблема невідповідності українських стандартів якості європейським. Через це багато вітчизняних товарів не можуть експортуватися в країни ЄС.

Наближення українських стандартів якості до європейських та підтримка вітчизняних експортерів стає стратегічним завданням, адже забезпечує значний рівень економічного зростання.

Список використаних джерел:

1. European Union, Trade in goods with Ukraine // Directorate-General for Trade. – 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113459.pdf
2. Okhrimenko O. Main Ukraine's export problems after launch of free trade zone with the EU / O. Okhrimenko // 112.international. – 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://112.international/opinion/main-ukraines-export-problems-after-launch-of-free-trade-zone-with-the-eu-12986.html>
3. Коваль В. В. Забезпечення розвитку експорту високотехнологічних товарів в умовах зміни векторів зовнішньої торгівлі / Я.П. Квач, В.В. Коваль, І.А. Циналєвська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: СЕРІЯ: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку – 2015 – № 819 – С. 420-426.
4. Сидорчук В. Зовнішня торгівля України – перспективи розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://blogs.korrespondent.net/blog/events/3829065/>

Olena Mindova,

Candidate of Economic Sciences,

Senior Lecturer of the Department of Finance, Banking and Insurance

Mariia Podmazko,

Bachelor's Degree,

Odesa Institute of Trade and Economics of

Kyiv National University of Trade and Economics,

Odesa, Ukraine

INFLUENCE OF CUSTOMS PAYMENTS ON THE ECONOMIC SECURITY OF THE COUNTRY, PROBLEMS AND WAYS OF OVERCOMING

The customs policy of each state plays an important role in the development of financial and economic relations. Accurately and correctly constructed tax and customs systems in the field of foreign economic activity makes a significant impact on the functioning of the economy as a whole, and on all macroeconomic indicators of the development of public education. It is customs payments that fulfill one of the most important articles of filling the state budget [1].

To date, the processes of globalization and internationalization affect the economy of each country, causing its dependence on exogenous factors and causing economic growth or the emergence of crisis phenomena in certain sectors of the economy and Ukraine isn't the exception. Therefore, the urgency of ensuring the economic security of the state from internal and external threats, which can be caused by various phenomena [4]. This decrease in budget revenues, protection of domestic producers, trade wars, etc.

The system of customs payments in Ukraine is based mainly on indirect taxes, which are included in the list of national taxes and fees. Separate element of it is customs duties as a fee for customs services. At the same time, they perform a fiscal

function, as are the revenues of the state budget, and the amount of their income depends on the correct calculation of accrual bases.

However, there are some problems in collecting customs payments to the state budget, which in turn violate the stable level of economic security of the state. In general, a stable level of economic security is an indicator of the successful development of the state, its economy. An effective system for ensuring economic security is a matter of life for any state that strives to occupy a worthy place in the world geopolitical and economic space.

To problems that violate a stable level of economic security can be attributed:

1. Imperfect development of individual industries and industries, which must effectively work and receive further development in Ukraine.
2. Excessive customs rates can also lead to the creation of a shortage of goods in domestic markets and an increase in domestic prices.

The importance of customs payments for ensuring economic security in this respect is as follows:

- customs payments create a value barrier, which increases the price of imported goods when it moves to the domestic market of the country or when exporting raw materials to the world market;
- by selectively raising or lowering the rates of customs payments, the state can stimulate the development of certain sectors of the economy;
- customs payments (in the context of import duties) protect certain sectors of the economy from the competition of foreign goods and create conditions for national producers that allow them to compete with foreign producers;
- customs payments can be widely used as a lever of pressure on the exporting countries to force them to go to certain concessions;
- customs payments are an effective tool for integrating the country into the world economy, ensuring its competitiveness in international markets.

Improving the system of collection of customs payments is an important factor in influencing the positive dynamics regarding the completeness of the revenues of customs taxes and fees to the state budget, which in turn will ensure the stability of

the state's economic security. The most effective way to increase budget revenues from the collection of customs payments is to correctly determine the size of the tax base - the customs value of goods. It is the customs value that affects the amount of customs payments, as well as the level of import prices in the domestic market. It is also worth mentioning that the subjects of foreign economic activity violated the tax and customs legislation, the imperfect structure of foreign trade flows, the negative balance of the trade balance, certain shortcomings in the legal regulation of the tax regulation of foreign trade activities, imperfections in the system of granting benefits. There are also problems in organizing control over observance of customs legislation by subjects of foreign trade activities and citizens [3].

In recent years, many interesting and effective methods of customs and tariff regulation have been applied in the world, which could be useful for use in Ukraine. At the present stage, the most appropriate is the use of the experience of the countries of Central and Eastern Europe, which have recently joined the EU. It consists in observing low tariff rates for the majority of commodity items, especially with a low degree of impregnation and special protection of certain branches of agriculture and engineering.

As the experience of the member countries of the European Union shows, with the help of only customs payments it is impossible to protect the national commodity producer, it is effectively combined with anti-dumping investigations, non-tariff regulatory methods and subsidies to national commodity producers. Considering the great importance of customs payments in the formation of the state budget and ensuring the economic security of Ukraine, we believe that the mechanism for collecting customs payments in Ukraine requires the introduction of new techniques and ideas.

Increasing the efficiency of the organization of collection of customs payments and ensuring the stability of economic security can be achieved by:

- intensification of cooperation with producers and importers of goods in terms of obtaining reference information on prices and factors affecting their level;
- analysis of classification decisions of traditional imports;

- maintaining the necessary level of tariff protection for certain industries that have low competitiveness;
- improvement of organizational and legal support for the activities of regulatory bodies;
- development and establishment of an optimal level of customs payments with a view to enhancing the investment attractiveness of certain sectors of Ukrainian industry and agriculture;
- strengthening the control of customs authorities for the correct classification and determination of the country of origin of goods in respect of which differentiated import duty rates and special and anti-dumping measures are established.

In conclusion, we can say that the solution of these issues will improve the quality of customs regulation and improve the process of charging customs payments in Ukraine, which in turn will increase the revenues to the state budget of the country, and maintain a stable level of economic security, and as I noted above - an effective and qualitative system for ensuring economic security is a matter of life for any state that strives to occupy a worthy place in the world geopolitical and economic space.

References:

1. Stal T. (2015). Customs payments of Ukraine and influence on their membership in the world trade organization.
2. Theoretical and practical aspects of economy and intellectual property,1(2): Shvets G. - 126-130.
3. Pashko P., & Berezhnyuk I. (2013). Customs policy and customs security of Ukraine: monograph – Khmel'nitsky, 338 p.
4. Koval V. Analysis impact of the structural competition preconditions for ensuring economic security of the machine building complex / M. Bublyk, V. Koval,O. Redkva // Marketing and Management of Innovations – 2017 – №4 - 229 – 240. doi: 10.21272/mmi.2017.4-20

Мартинюк І. В.,

*к.е.н, старший викладач кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНО СПРЯМОВАНИХ ПІЛЬГ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Складна екологічна ситуація, яка складається в країні, потребує впровадження ресурсозберігаючих, маловідходних та екологічно спрямованих технологій при здійсненні діяльності суб'єктами господарювання.

Існуючі умови господарювання, високе податкове навантаження (рис. 1) не сприяють впровадженню суб'єктами господарювання новітніх ресурсозберігаючих та екологічно спрямованих технологій виробництва.

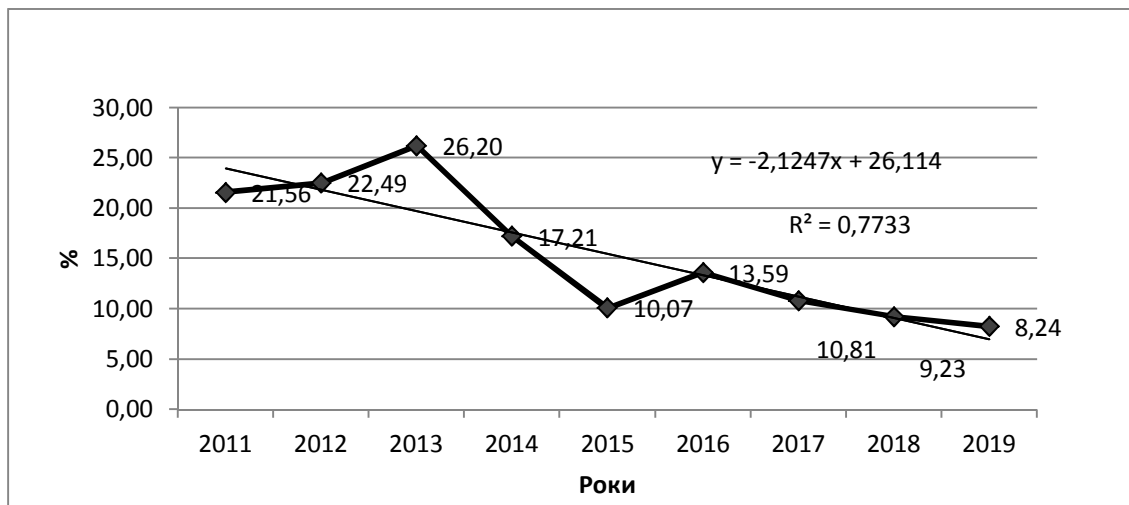

Рис. 1 Динаміка ефективної ставки з податку на прибуток підприємств в Україні, 2011-2016 рр., з прогнозом на 2017-2019 рр., %

**Побудовано автором на основі даних: [1, 2]*

На рис. 1 зображено динаміку ефективної ставки податку на прибуток, яка відображає середнє податкове навантаження в Україні, 2011-2016 рр. з прогнозом на 2017-2019 рр. Варто відмітити, що протягом досліджуваного періоду спостерігається зменшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання за податком на прибуток підприємств з 26,20 % - у 2013 р., до

10,81 % - у 2017 р. Зменшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання пов'язано не лише зі зменшенням ставки податку на прибуток, але й з наявністю податкових пільг. Оскільки ефективна ставка значно менша за номінальну.

Однією з важливих податкових пільг, що сприятиме не лише зменшенню податкового навантаження, але й стимулюванню впровадження екологічних та ресурсозберігаючих технологій, є введення понижувального коефіцієнту до податку на прибуток у розмірі 0,8. Введення даної пільги передбачає:

- акумулювання 20 % від розрахованого податку на прибуток на спеціальному рахунку підприємства;

- цільове використання коштів з даного рахунку лише на екологічні та ресурсозберігаючі заходи.

Введення даної пільги створює умови до залучення коштів на екологічно спрямовані цілі у розмірі 0,63 % від ВВП (рис. 2). В той час як загальний обсяг витрат на охорону навколишнього природного середовища за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів за останні 6 років складає в середньому лише 0,30 % від ВВП (рис. 2).

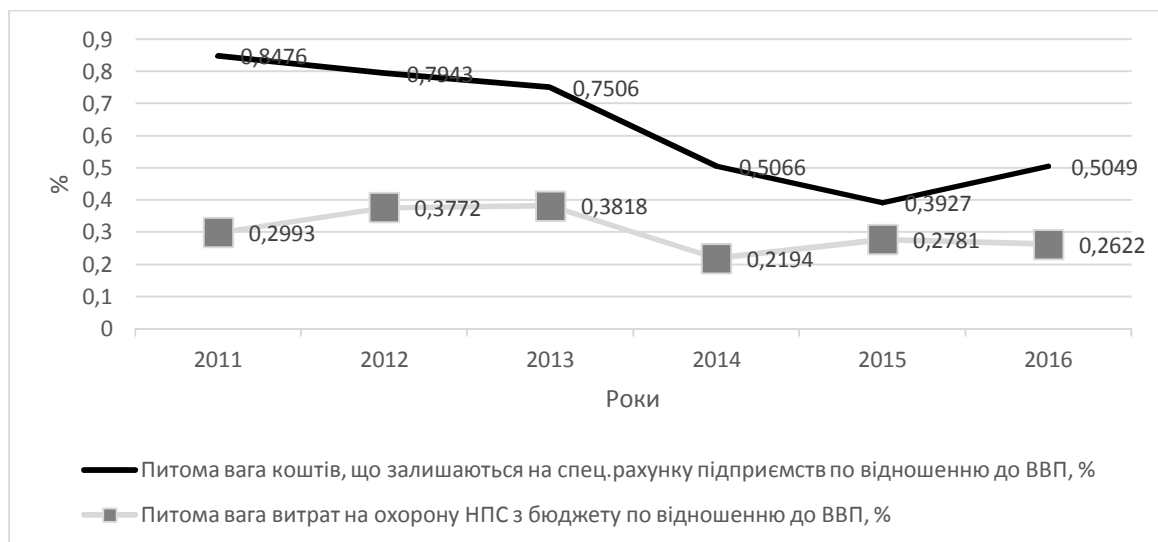

Рис. 2 Динаміка питомої ваги коштів, що залишаються на спеціальному рахунку підприємств, та обсягу витрат з бюджету на охорону навколишнього природного середовища по відношенню до ВВП України, 2011-2016 рр.

*побудовано автором на основі даних: [1, 2]

Вилучення 20 % від податку на прибуток підприємств з бюджету, на наш погляд, не повинно створити «бюджетного розриву» між доходами та витратами. Оскільки запропоновані заходи повинні відбуватися в межах екоподаткової реформи, що передбачає перенесення податкового тягаря з податків на працю та капітал, на екологічні податки [3, с.323].

Запровадження екологічно спрямованої податкової пільги з податку на прибуток в межах екоподаткової реформи призведе до:

- незміни податкових надходжень до зведеного бюджету, через компенсацію втрат надходжень від податку на прибуток підприємств – надходженнями від екологічних податків;
- зацікавленості суб'єктів господарювання у впровадженні екологічно спрямованих технологій виробництва;
- збільшення обсягів фінансування заходів з охорони навколишнього природного середовища та раціонального природокористування.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Трансформаційні процеси у податковій системі України: монографія. /[Волохова І.С., Луніна І.О., Хомутенко А.В., Мартинюк І. В.]; за ред. д-ра екон.наук І.С. Волохової. – Одеса: Атлант, 2018. – 383 с.

Зіньковська Д. В.,
викладач кафедри маркетингу,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ БЕНЧМАРКІНГУ В ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

На теперішньому етапі розвитку економіки України необхідною є підтримка стратегічно важливих галузей та сприяння їх розвитку, адже удосконалення та впровадження сучасних методів управління в одній сфері сприятимуть аналогічному ефекту в інших. Саме тому необхідно сконцентрувати свою увагу на найбільш перспективних галузях, які активно розвиваються та продукція яких користується попитом як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Однією із найперспективніших є агропродовольча сфера. Так, у 2017 році продукція АПК зайняла трохи більше 41% у загальному експорті з України, зберігши лідерство у його товарній структурі. Ключовими продуктами вітчизняного аграрного експорту традиційно стали зернові та олійні культури, соняшникова олія і продукція харчової промисловості, на які припадає близько 90% його вартості [1]. Таким чином, доцільним є розвиток та залучення інвестицій саме у підприємства даної сфери. Проте для посилення інвестиційної діяльності у цьому напрямку необхідно удосконалити їх маркетингову політику, підвищити рівень конкурентоспроможності та забезпечити можливість їх своєчасного реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища. Тому важливо обрати найбільш ефективний аналітичний інструментарій дослідження та адаптації маркетингової діяльності підприємств агропродовольчої сфери. При прийнятті рішення щодо його вибору слід опиратися на те, що за його допомогою має бути визначено місце досліджуваного підприємства на ринку, виділено шляхи його подальшого

розвитку та зібрано достатню інформацію, що дозволить корегувати або розробити нову маркетингову стратегію.

Існує декілька інструментів, які можуть задовольнити поставлені вимоги. Проте слід зазначити, що бенчмаркінг є одним із найефективніших інструментів, але рідко застосовується в практиці вітчизняними підприємствами. Це пояснюється відсутністю цілісної та єдиної методології щодо його проведення, а також тим, що його ефективність на пряму залежить від правильності вибору еталонного підприємства.

Перш за все слід визначити, що необхідно розуміти під процесом проведення бенчмаркінгу, а також які переваги даний процес матиме для підприємств олійно-жировій галузі України.

В результаті аналізу підходів до визначення поняття бенчмаркінгу різних авторів було виділено три основні групи:

- визначення бенчмаркінгу як процесу порівняння ефективності компанії із конкурентами та розробка шляхів покращення власної діяльності;
- визначення бенчмаркінгу як інструменту підвищення конкурентоспроможності підприємства на основі визначення ключових факторів успіху, їх порівняння з конкурентами та удосконалення;
- визначення бенчмаркінгу як *дослідження та перейняття методів управління у компаній-конкурентів з метою покращення організаційної роботи підприємства.*

Основним недоліком кожного із підходів є відсутність цілісного бачення даного поняття та результатів процесу його проведення. З урахування цього, слід трактувати даний термін наступним чином: «бенчмаркінг – це комплексний, безперервний та систематичний процес дослідження компанії, її основних та потенційних конкурентів за ключовими факторами успіху (до яких можна віднести якість товару, організаційної роботи, цінової політики, маркетингових комунікацій та ін.), а також розробка програми заходів із покращення тих складових діяльності підприємства, що реалізуються гірше ніж

на підприємстві, обраному за еталон з метою досягнення та перевершення результатів його ефективності та прибутковості» [2, с. 99].

Окрім того, що бенчмаркінг здатен допомогти компаніям стати більш ефективною та прибутковою, він також має інші переваги, такі як:

- дозволяє визначити слабкі та сильні сторони компанії у відповідності до ринкових умов та вимог споживачів;
- дозволяє найбільш якісно задовольнити потреби споживачів за рахунок удосконалення якості, доступної ціни, наданням додаткових послуг шляхом встановлення та удосконалення нових стандартів та цілей на підприємстві;
- покращення розуміння працівниками структур витрат та внутрішніх процесів;
- заохочення командної роботи та співпраці з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- підвищення рівня знань про основні показники ефективності та можливості для вдосконалення компанії в цілому
- стимулює підприємство до розвитку та впровадження інновацій;
- інформація, яка здобувається в процесі бенчмаркінгу є основою для корегування або формування маркетингової стратегії підприємства, яка дозволить досягти більшої ефективності [2, с. 100].

Також важливо враховувати велику кількість факторів при проведенні бенчмаркінгу на українських агропродовольчих підприємствах, які обумовлені особливістю продукції, а саме:

- рівень відповідності вітчизняним та міжнародним стандартам;
- урахування не тільки загальних економічних показників, а й специфічних галузевих показників, а саме урожайності, дохідності посівних площ, рівня переробки сировини тощо;
- необхідність враховувати періодичність виробництва;
- слід брати до уваги вплив природних умов та можливі наслідки від них.

Резюмуючи вищесказане можна зробити висновок, що для комплексного розвитку економіки України в цілому необхідно впровадити удосконалення перш за все у стратегічно важливі галузі, які сприятимуть розвитку і суміжних сферах. Однією із потенційно перспективних сфер є агропродовольча, яка здебільшого експортно-орієнтована і є привабливою для вітчизняних та міжнародних інвесторів. Для підвищення інвестиційної привабливості необхідно заохочувати впровадження у діяльність підприємства даного сектору економіки сучасних аналітичних маркетингових інструментів, які дозволять підвищити ефективність їх функціонування, а як наслідок і конкурентоспроможність. Таким маркетинговим інструментарієм є бенчмаркінг, який недостатньо широко використовується у вітчизняній практиці через відсутність цілісного розуміння даного процесу та єдиного підходу щодо його проведення серед керівників українських підприємств. Використання бенчмаркінгу дозволить підприємствам вивчати та використовувати найбільш успішний досвід вітчизняних та зарубіжних країн, оперативно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та покращити конкурентні позиції вітчизняних компаній на міжнародних ринках.

Список використаних джерел:

1. Рекорди вітчизняного АПК у 2017 році [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://agroreview.com/news/rekordy-vitchyznyanoho-ark-u-2017-roci>.
2. Андрєєва Н. М. Теоретико-методичні аспекти застосування бенчмаркінгу як маркетингового аналітичного інструментарію підвищення конкурентоспроможності підприємства / Н. М. Андрєєва, Д.В. Зіньковська // Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: монографія / за загальною редакцією професора О.Г. Янкового. – Одеса, Атлант, 2017. – 514 с.

Дроздова О.Г.,

к.е.н., доцент,,

завідувач кафедри обліку і оподаткування

Арнаутова Г.І.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічного інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ

На сьогоднішній день все більшої популярності набувають «хмарні технології». Це пов'язано з бурхливим розвитком Інтернету, технологій та інновацій. На підприємствах виникає необхідність організації робочого процесу у віддаленому режимі, передаючи всю необхідну інформацію через інтернет. Хмарні технології надають споживачам рішення, повністю готові до роботи. Достатньо володіти будь-яким пристроєм, здатним з'єднатися з інтернетом, і можна отримати доступ до віддаленої бази, яка розташовується на віддаленому сервері.

До основні типів хмарних послуг можна віднести:

– IaaS (Infrastructure as a Service) – інфраструктура як послуга. Прикладом може служити AmazonWebServices, які містять базу даних, сховище, віртуальний приватний сервер і послуги підтримки.

– PaaS (Platform as a Service) – платформа як послуга. PaaS – модель надання хмарних обчислень, при якій споживач отримує доступ до використання інформаційно-технологічних платформ. Провайдер хмарної платформи може стягувати плату зі споживачів залежно від рівня споживання, тарифікація можлива за часом роботи додатків споживача, за обсягом оброблювальних даних і кількості транзакцій над ними, по мережному трафіку.

– SaaS (Software as a Service) – програмне забезпечення як послуга. Користувач не купує SaaS-додаток, а орендує його – платить за його використання деяку суму в місяць. Таким чином досягається економічний ефект, який вважається одним з головних переваг SaaS. SaaS провайдер піклується про працездатність додатків, здійснює технічну підтримку користувачів, самостійно встановлює оновлення. Таким чином, користувач менше думає про технічну сторону питання, а зосереджується на своїх бізнес-цілях. Це найпоширеніший варіант хмарного сервісу, який використовують невеликі офіси.

Приклади послуг SaaS - Microsoft Office 365, GoogleApps і Salesforce [4]. Провайдери хмарних платформ досягають економічного ефекту за рахунок використання віртуалізації та економії на масштабах, коли з безлічі споживачів в один і той же час лише частина з них активно використовує обчислювальні ресурси, споживачі – за рахунок відмови від капітальних вкладень в інфраструктуру і платформи, розрахованих під пікову потужність і непрофільних витрат на безпосереднє обслуговування всього комплексу.

Актуальність хмарових технологій на сьогоднішній день зумовлена і у роздрібній торгівлі, адже ритейл акумулює великий обсяг даних. Це – інформація з касових чеків, дані карт лояльності, лічильники відвідувачів в магазинах, дані про наявність товару на складах і логістику. Для того, щоб цю інформацію обробляти, потрібен великий обсяг ресурсів. Одні компанії створюють власну інфраструктуру. Інші орендують обчислювальні потужності і обладнання. Природно, що оренда є економічно вигіднішим варіантом.

Хмарні технології дозволяють надавати користувачам як Інтернет-сервіс бухгалтерські та управлінські системи, корпоративну електронну пошту, документообіг. Найбільш розповсюдженими хмарними сервісами для ведення бухгалтерського обліку чи виконання ряду облікових завдань є: Спеціалізовані програмні продукти «1С». Мова йде про «1С: Бухгалтерія 8.3», а також віддалене підключення через веб-інтерфейс територіально розподілених підрозділів до системи «1С:Консолідація 8», а також функції колективної

роботи над документами та віддаленого доступу через Інтернет до них за допомогою спеціалізованої системи «1С:Документообіг8»[3].

Смарт Бухгалтерія -сервіс із ведення бухгалтерського обліку та подання електронної звітності для підприємців на спрощеній системі оподаткування. Даний програмний продукт допомагає підприємцям самостійно, без допомоги бухгалтера вести облік, створювати документи, здавати звітність у податкові органи через Інтернет.

Діловод - програма бухгалтерського обліку та електронної звітності для фізичних осіб – підприємців України. Діловод побудований на принципі подвійного запису – кожен документ формує проводки, може бути проведено або просто збережений. Підтримується спрощена система оподаткування. Ведеться податкова і управлінська підсистеми господарського обліку [2]. Бухгалтерія Онлайн - повноцінна бухгалтерська програма, за допомогою якої можливо вести бухгалтерський, податковий та управлінський облік, формувати та здавати звіти в держоргани через Інтернет [1].

iFin дозволяє формувати і подавати в державні органи замість користувача різні форми звітності (підсистема «Звітність»), дозволяє вести складський облік (із автоматичним розрахунком амортизації основних засобів), автоматизований облік у картках співробітників, а також пакетне створення різного роду бухгалтерських документів із автоматичним заповненням постійними реквізитами підприємства (підсистема «Бухгалтерія»).

Звичайно, що наведений перелік не є вичерпним, на ринку представлені також й інші хмарні сервіси. Проте навіть аналіз основних із них свідчить про результативність програмних продуктів обліку, які на локальному рівні практично досягнули вершини свого розвитку. Відтак, наступним етапом є саме застосування у сфері обліку хмарних технологій. Основні переваги:

- не потрібні великі обчислювальні потужності ПК ;
- певний рівень безпеки та висока швидкість обробки даних;
- економія на покупці софта - всі необхідні програми вже є в сервісі, де будуть працювати додатки.

Серед недоліків слід виділити:

- хмарна послуга надається завжди якоюсь компанією, відповідно, збереження даних користувача залежить від цієї компанії;
- поява хмарних монополістів ;
- необхідність завжди бути в мережі для роботи;
- небезпека хакерських атак на сервер (при зберіганні даних на комп'ютері ви в будь-який час можете відключитися від мережі і очистити систему за допомогою антивірусу).

Хмарні обчислення залишаються важливою сферою технологій. Визначення переліку елементів IT-інфраструктури підприємства, які слід переносити в хмару– залежить від особливостей його діяльності та рішень керівника. Навіть якщо деякі з організацій ще не зовсім готові до інновацій зараз, то вони зможуть знайти якісний хмарний сервіс пізніше, оскільки хмарні технології розвиваються постійно.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерія Онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/business/universalnyjereshenija/buhgalteria-online>.
2. Деловод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://delovod.ua/uk>.
3. 1С: Підприємство: «коробка» — вчорашній день? / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://byhgalter.com/1s-pidpriyemstvo-korobka-vchorashnij-den/>
4. Три основні типи хмари: інфраструктура, платформа і програмне забезпечення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gurt.org.ua/articles/38359/>

Слободянюк О.В.,

д.е.н., доцент,

завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Іщенко Ю.П.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічного інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

РОЗВИТОК МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Пошвавлення зовнішньоекономічної діяльності та розширення міжнародних зв'язків України посилюють значення і роль митної політики та потребують пошуку нових механізмів, напрямів і засобів збільшення державної вигоди від її реалізації. В умовах євроінтеграції постає проблема ефективного митного регулювання та підвищення якості митних послуг шляхом узгодження регуляторної бази України з відповідним законодавством ЄС [1].

У національному законодавстві державну митну політику визначено як систему принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки [2].

Так, митна політика здійснюється шляхом реалізації відповідних стратегій та концепцій у різних сферах державної діяльності відповідно до чинного законодавства та міжнародно-правових актів і звичаїв [4].

Щодо засобів реалізації митної політики, то це є саме ті, які задіяні при переміщенні фізичними та юридичними особами товарів через митний кордон України в процесі зовнішньоекономічної діяльності та міграції. Вони застосовуються при: переміщенні через митний кордон України товарів і транспортних засобів; здійсненні митного оформлення; реалізації митних

режимів як сукупності вимог і умов, що визначають правовий статус оформлюваних товарів і покладають обов'язки, необхідні до виконання при здійсненні митного оформлення; при тарифному і нетарифному регулюванні; застосуванні спеціальних захисних, антидемпінгових і компенсаційних заходів при імпорті товарів; стягненні митних платежів; наданні митних пільг; здійсненні митного контролю; правової регламентації митних взаємовідносин між їх учасниками щодо захисту прав і законних інтересів зовнішньоекономічної діяльності [1].

Виходячи з цього, основними принципами державної митної політики, згідно Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність” [3] є такі:

1) принцип суверенітету народу України у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, що полягає у виключному праві народу самостійно та незалежно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність та обов'язку держави неухильно виконувати всі договори і зобов'язання в галузі міжнародних економічних відносин;

2) принцип свободи зовнішньоекономічного підприємництва, що полягає у праві суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності добровільно вступати у зовнішньоекономічні зв'язки та здійснювати їх у будь-яких формах, які прямо не заборонені чинними законами та обов'язку при цьому додержуватися порядку, встановленого законами держави, одержуючи результати зовнішньоекономічної діяльності;

3) принцип юридичної рівності і недискримінації, що полягає у рівності перед законом всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, незалежно від форм власності, в тому числі держави, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності та забороні будь-яких, крім передбачених законодавством дій держави, результатом яких є обмеження прав і дискримінація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також іноземних суб'єктів господарської діяльності за формами власності, місцем розташування та іншими ознаками та дотримуючись неприпустимості обмежувальної діяльності з боку будь-яких її суб'єктів, крім випадків, передбачених законами держави;

4) принцип верховенства закону, що полягає у регулюванні зовнішньоекономічної діяльності тільки законами України та забороні застосування підзаконних актів та актів управління місцевих органів, що у будь-який спосіб створюють для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності умови менш сприятливі, ніж встановлені законодавством;

5) принцип захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, який полягає у тому, що Україна, як держава, забезпечує рівний захист інтересів всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних суб'єктів господарської діяльності на її території згідно з законодавством;

6) принцип еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товарів, який полягає в оцінці товарів при здійсненні товарообмінних операцій зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням рівнозначності та пропорційності обміну із застосуванням світових (індикативних) цін, забороні ввезення на митну територію країни імпорту товару за ціною, нижчою від порівнянної ціни на подібний товар у країні експорту, яке заподіює шкоду національному товаровиробнику подібного товару [3].

Ці принципи застосовує держава для досягнення напрямів діяльності держави у сфері митної політики, а саме: з метою забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку; для стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, в тому числі зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; для створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур розвинених зарубіжних країн.

Митну політику України визначає Верховна Рада України, яка встановлює роль митних органів держави в міжнародному співробітництві щодо вирішення деяких глобальних завдань, які постають перед світовим співтовариством.

Серед таких завдань треба відзначити підтримання міжнародної безпеки, підтримання міжнародних економічних санкцій, підтримання екологічної

безпеки та боротьбу з міжнародною злочинністю, виражаючи при цьому інтереси держави й суспільства в цілому (національні інтереси) та інтереси окремих фізичних і юридичних осіб.

Тому митні правила повинні включати порядок декларування товарів, сплати мита та інших податків, які справляють при переміщенні товарів через митний кордон України, надання митних пільг та інші умови проходження митного контролю, встановлюються законодавством про митне регулювання, а територія України становить єдиний митний простір, на якому діють митні правила України, з додержанням зобов'язань, котрі впливають з міжнародних договорів України [2].

Таким чином, саме ефективна правова легалізована митна політика держави може забезпечити національну безпеку держави та призвести до економічного зростання шляхом пошуку такого поєднання обмежень і свобод, які можуть принести найбільшу поточну та перспективу користь суспільству.

Список використаних джерел:

1. Ківалов С.В. Митна політика України: підручник / С.В. Ківалов, Б.А. Кормич. – Одеса: Юридична література, 2001. – 256 с.
2. Митний кодекс України від на 13.03.2012 № 4495-VI. Дата оновлення: 03.12.17. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Верховна Рада УРСР; Закон від 16.04.1991 № 959-XII. Дата оновлення: 03.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
4. Коваль В.В. Організаційно-методичні засади програмно-цільового методу управління бюджетним процесом на сучасному етапі розбудови України / В.В. Коваль // Вісник ЖДТУ: економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – № 3 (53) – Ч. 1 – С. 326-328.

Кривов'яз Є. В.,

к.е.н., доцент кафедри геодезії та картографії,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ, Україна

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ АДАПТАЦІЇ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Відповідно до чинного законодавства право власності на землю набувається та реалізується на підставі Конституції України, Земельного кодексу України, а також інших законів, що видаються відповідно до них. Усі землі України за основним цільовим призначенням поділяються на категорії, що мають особливий правовий режим. Власники земельних ділянок зобов'язані забезпечувати використання їх за цільовим призначенням [3].

Діагностування нецільового використання земель дасть змогу створити економічний механізм захисту законних інтересів держави, територіальних громад та власників землі (землекористувачів), права яких було порушено внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу. Реалізація даного методу дозволить ефективно протидіяти правопорушенням у сфері використання земель, компенсувати державі, територіальним громадам та власникам землі (землекористувачам) доходи, що були б отримані ними за звичайних умов, якби їх права на земельні ділянки не були порушені [1].

Впродовж останніх десятиліть система управління земельними ресурсами в Україні зазнавала різноманітних змін. Ці зміни не оминули й державні органи управління та контролю за використанням та охороною природних ресурсів, включаючи найважливіші з них – землю та водні ресурси.

Наразі державне регулювання використання земельних ресурсів здійснює Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, а державний контроль – Державна екологічна інспекція України. Одночасно функції здійснення контролю за використанням та охороною земель також покладено на Міністерство екології та природних ресурсів України, тобто відбувається дублювання функцій, що призводить до неефективного здійснення держконтролю. У сфері управління та державного контролю за водними ресурсами також існує неузгодженість між уповноваженими державними органами [2].

Досвід реалізації функцій держави щодо контролю та управління за використанням і охороною земель можна дослідити на основі відповідної практики деяких іноземних країн.

Прикладом того, як один центральний державний орган успішно виконує функції екологічного контролю за використанням і охороною всіх природних ресурсів (включаючи води і землі), є США, де існує Управління з охорони навколишнього середовища США (*U.S. Environment Protection Agency*) як федеральний орган виконавчої влади, що здійснює весь спектр контрольних функцій з дотримання вимог федерального екологічного законодавства в різних сферах використання природних ресурсів (земля, вода, повітря і т. ін.).

Управління встановлює національні стандарти для різних програм з метою захисту навколишнього середовища. Якщо стандарти не дотримуються, Управління може застосувати санкції (припинення діяльності порушника, штрафи, судовий позов тощо). До складу Управління входить Адміністрація з виконання і дотримання законодавства, що безпосередньо здійснює контроль за дотриманням федерального екологічного законодавства державними органами, органами штатів, корпораціями і приватними особами. На місцях функції контролю здійснюють 10 підрозділів Управління, кожен з яких охоплює кілька штатів. Органи з охорони навколишнього середовища у штатах здійснюють контроль за дотриманням природоохоронного законодавства штатів. Водночас контроль здійснюється у суворій відповідності до екологічних вимог,

наприклад, при складанні планів з використання земель. Найбільша ефективність роботи органів екологічного і земельного контролю досягається взаємодією між собою й у спільних процесах з підготовки нормативних документів, а також у спільному здійсненні своїх повноважень у сфері контролю.[4]

Законодавство Європейського Союзу містить різні акти (закони) у сфері охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів, управління відходами, запобігання забрудненню ґрунтів і водних ресурсів і таке інше. Однак воно не закріплює для країн-учасниць жодного інституційного статусу органів, що здійснюють контроль за використанням і охороною земельних і водних ресурсів. Країни-учасниці, як правило, мають власні закони, що регулюють відносини у даній сфері.

Наприклад, в Іспанії органи автономних співтовариств і муніципалітети здійснюють управління земельними ресурсами (кадастр, облік, розподіл) і контроль за їх охороною і використанням. Ці самі органи уповноважені притягати порушника земельного законодавства до відповідальності. У разі екологічного правопорушення контрольним органом виступатиме екологічний департамент, що діє в рамках муніципалітету.

Наразі ведеться активна робота із впровадження законодавства Євросоюзу в правових системах країн-учасниць.

Сформовані під впливом різних факторів, іноземні системи контролю тією чи іншою мірою відповідають інтересам окремої держави, суб'єктів господарювання та екологічним вимогам.

Важливим кроком на шляху до удосконалення системи держконтролю в Україні має стати внесення змін до нормативних актів, які регулюють діяльність уповноважених державних органів у сфері такого контролю, спираючись на багатолітній досвід країн ЄС [5].

Список використаних джерел:

1. Диптан С.А. Наукові засади механізму контролю за використанням та охороною земель / С.А. Диптан // Землеустрій і кадастр. – 2009. – № 2. – С. 80–83.
2. Диптан С.А. Становлення державного контролю за використанням та охороною земель в Україні та його сучасні завдання / С.А. Диптан // Науковий вісник Національного аграрного університету. – 2008. – № 128. – С. 54–59.
3. Жиравецький Т. Використання земель за цільовим призначенням як принцип земельного права [Електронний ресурс] / Т. Жиравецький. – Режим доступу: <http://www.lawyer.org.ua/?w=r&i=&d=595>.
4. National Environmental Policy Act (NEPA)/U.S. Environmental Protection Agency:[Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.epa.gov/compliance/nepa/>
5. Новаковський Л.Я. Шляхи удосконалення законодавчого забезпечення регулювання земельних відносин / Л.Я. Новаковський // Землевпорядний вісник. – 2009. – № 4. – С. 20–24.

Богатирьова Є. М.,

*к.е.н, старший викладач кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

ІНСТРУМЕНТИ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Сприяння розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності є одним з пріоритетних завдань бюджетно-податкової реформи згідно стратегії економічної політики держави. Так, відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» метою бюджетно-податкової політики України є забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя. Україна має стати державою з сильною економікою та передовими інноваціями. Для цього, необхідно відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему [1].

Тому важливим є визначити інструменти бюджетно-податкової політики, через які держава здійснює вплив на розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності в країні.

Так, інструменти бюджетно-податкової політики можна систематизувати у дві групи – інструменти бюджетної та інструменти податкової політики (рис. 1). Враховуючи стан економіки, уряд розробляє стратегію та тактику економічної політики держави. Бюджетно-податкова політика реалізується через певні інструменти, що сприяють досягненню стратегічної мети економічної політики держави, в тому числі розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності. В свою чергу, це сприятиме розвитку економіки в цілому. Однак, варто зазначити, що при застосуванні необґрунтованих

інструментів бюджетно-податкової політики можна досягнути протилежного результату та погіршити соціально-економічний стан в країні.

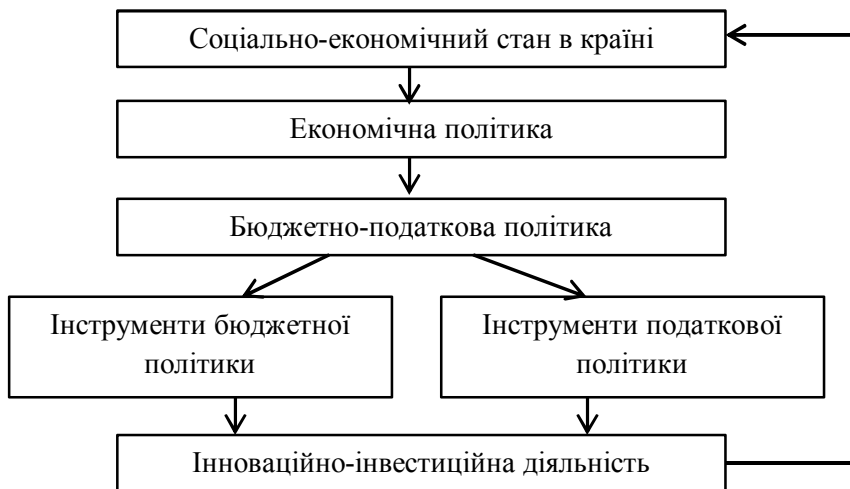

Рис. 1. Бюджетно-податкова політика як інструмент регулювання інвестиційно-інвестиційної діяльності

Важливо, щоб при проведенні бюджетно-податкової реформи, інструменти бюджетної та податкової політики були узгоджені між собою.

При реалізації бюджетної політики держава використовує такі інструменти регулювання економіки як: видатки та їх структура; капітальні видатки бюджету; обсяг бюджетного фінансування економічної діяльності в цілому та інвестиційної та інноваційної діяльності зокрема; міжбюджетні трансферти. Важливим також є розмір дефіциту бюджету та державного боргу, їх граничні значення.

Збільшуючи видатки бюджету на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності, частку капітальних видатків в структурі видатків бюджету держава стимулює розвиток економіки на інвестиційно-інноваційних засадах.

Особливої уваги заслуговують інструменти податкової політики, оскільки вони мають значний регулюючий потенціал щодо стимулювання розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності через збільшення інвестиційного ресурсу підприємств з одного боку, та стимулювання їх до активізації

інвестиційної та інноваційної діяльності з іншого. Так, через такі інструменти реалізації податкової політики як зміна об'єкта оподаткування, податкових пільг, ставок, запровадження спеціальних режимів оподаткування та інших інструментів змінюється ефективна ставка на капітал, що впливає на обсяг чистого прибутку підприємств (рис. 2).

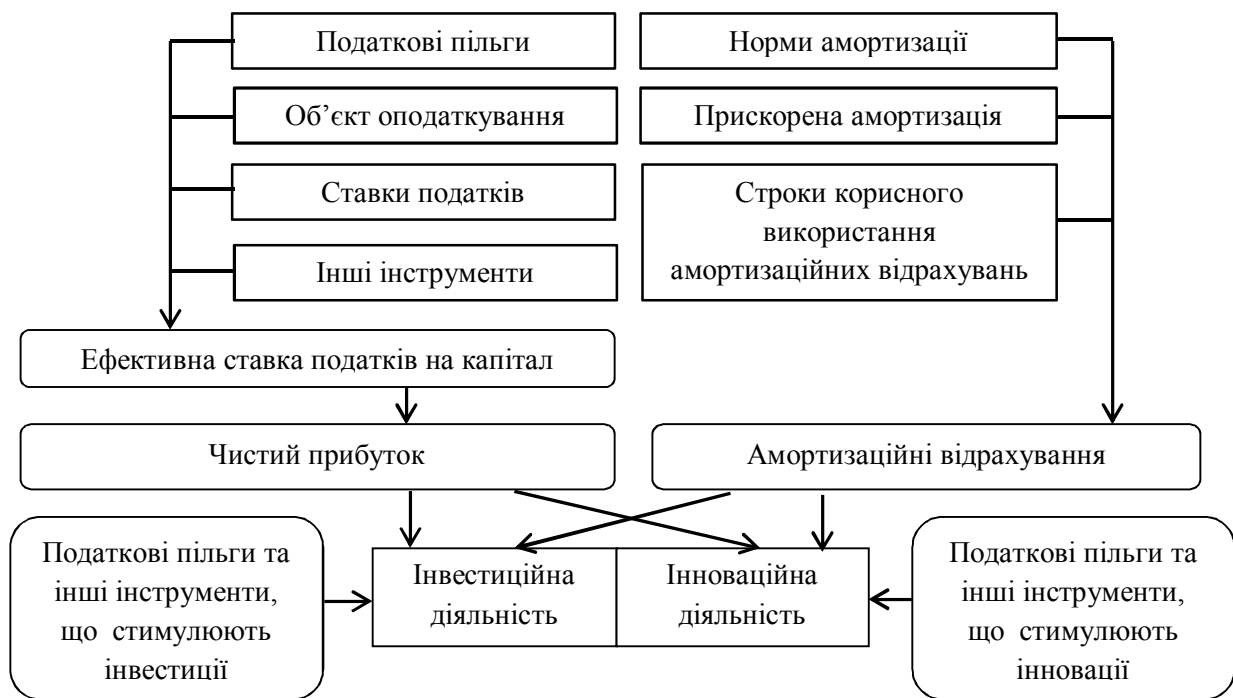

Рис. 2. Вплив інструментів податкової політики на інвестиційно-інноваційну діяльність

Змінюючи інструменти амортизаційної політики, а саме норми амортизації, строки корисного використання основних засобів, прискореної амортизації та інших інструментів податкова політика впливає на обсяги амортизаційних відрахувань.

Таким чином, на обсяги інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств податкова політика здійснює вплив через:

- створення умов для збільшення обсягів чистого прибутку та амортизаційних відрахувань як джерела інвестиційного ресурсу підприємств;
- вплив податкової політики на інвестиційну та інноваційну діяльність підприємств через впровадження податкових пільг, спеціальних режимів

оподаткування, які створюють умови для збільшення такої діяльності та стимулюють підприємства до використання свого інвестиційного ресурсу.

Таким чином, стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні має відбуватися за активною участю інструментів бюджетно-податкової політики.

Однак, в 2016 році за рахунок бюджетних коштів було профінансовано лише 10 % інвестиційної та 0,8 % інноваційної діяльності в країні. Видатки на економічну діяльність складали лише 7,9 % в структурі видатків Зведеного бюджету. Якщо ж розглянути видатки бюджету за економічною класифікацією, то капітальні видатки Зведеного бюджету складали в 2016 році 8,7 % в структурі видатків бюджету [2]. Це свідчить про недостатнє використання інструментів бюджетної політики в напрямі активізації інвестиційно-інноваційної діяльності.

Щодо інструментів податкової політики, то варто зазначити, що в 2016 році обсяг наданих податкових пільг склад лише 62,2 % від рівня 2012 року [3]. Особливо це стосувалося пільг з податку на прибуток підприємств. Так, за останні роки було відмінено майже всі пільги інвестиційно-інноваційного характеру по цьому податку. Варто зазначити, що у більшості країн Європейського Союзу активно використовуються такі види пільг як інвестиційний податковий кредит та податкова знижка.

Список використаних джерел:

1. Указ Президент України «Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020"» від 12.01.2015 № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

2. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. Обсяги наданих податкових пільг та втрат бюджету в наслідок пільгового оподаткування України за період 2012-2016 роки // Статистичні дані за індивідуальним запитом / Державна фіскальна служба України.

Колонтай С.М.,

*к.е.н., доцент кафедри менеджменту природоохоронної діяльності,
Одеського державного екологічного університету*

Петрашевська А.Д.,

*к.е.н., доцент кафедри ЕП та КУ
Одеської національної академії зв'язку ім. О.С. Попова
м. Одеса, Україна*

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ

В сучасних ринкових умовах успішна діяльність підприємств неможлива без інновацій та інвестицій. Конкурентна боротьба постійно висуває вимоги кількісних та якісних перетворень. Тому, розробка та ефективне використання інновацій потребує збільшення обсягів інвестування підприємств, запровадження інвестиційної політики, яка б визначала пріоритетність фінансування інноваційної діяльності, зокрема в туризмі [1].

В Україні стимулювання туризму є одним з актуальних напрямів розвитку курортних регіонів, зокрема Одеської області. Так, в стратегії соціально-економічного розвитку Одеського регіону на період до 2022 року туризм стоїть на третьому місці серед пріоритетних галузей, що мають ключове значення для міста і області, поряд з енергопостачанням, альтернативними джерелами енергії, вдосконаленням і розвитком транспортної інфраструктури, сферами охорони здоров'я, освіти, екології.

Одеський регіон має багаті невикористані рекреаційні та туристичні ресурси, тому є одним з перспективних для розвитку туризму в Україні. Туристичний потенціал формують морське узбережжя, багата культурна та історична спадщина.

За статистичними даними, на 2015 рік в Одеській області функціонувало 397 санаторно-курортних і оздоровчих установ, в тому числі 33 санаторії, 7

будинків відпочинку, 357 пансіонатів, баз та інших закладів відпочинку. Число готелів та аналогічних місць розміщення туристів і відпочиваючих склало в Одеській області в 2015 році - 350, з кількістю номерів в них 6499 [2].

Одеський регіон володіє усіма необхідними ресурсами (природні, культурно-історичні та соціально-економічні) для залучення туристів із різних регіонів світу. Соціально - економічні ресурси перш за все представляють інфраструктуру регіону, яка необхідна для розвитку туризму. Саме її стан залишається незадовільним, як у самому регіоні так і в Україні загалом. До проблем, пов'язаних з туристичною інфраструктурою Одеського регіону, можна віднести:

- низький рівень розвитку єдиної транспортної мережі, пришляхового сервісу та інформаційного облаштування, незадовільний стан дорожнього покриття та безпеки дорожнього руху;
- слабка робота туристично-інформаційних центрів в регіоні;
- недостатній контроль за сертифікацією засобів розміщення;
- необґрунтована ціна на послуги засобів розміщення;
- достатньо низька якість послуг з оздоровлення та туристичного відпочинку.

В сучасних умовах туризм в Одеському регіоні України поки не може бути привабливим для іноземців.

Якщо в 2000 році в регіоні побувало 77,3 тис. іноземних туристів, то в 2010 році - 34,9 тис., а в 2015 - всього 1,1 тис. осіб. Причому, якщо в 2000-2015 рр. серед іноземців, які відвідували Одеську область, переважали громадяни з США, Німеччини, Швейцарії, Великобританії, то в останні роки в регіон прибували в основному туристи з країн СНД.

Кількість екскурсантів в Одеському регіоні до 2010 року мало тенденцію до зростання. Однак починаючи з 2013 р їх число значно скоротилося. Так, в 2013 році їх було 21,5 тис. чол., в 2014 році - 6,9 тис. чол., а в 2015 році - 7,7 тис. чол.

Таким чином, можна зробити висновок, що туристичні послуги, що надаються туроператорами і турагентами Одеського регіону, не відповідають необхідним світовим стандартам і не користуються значним попитом на міжнародному та внутрішньому туристичному ринку. В останні роки це пов'язано в основному з політичною та соціально-економічною нестабільністю в Україні.

В Одеському регіоні є значний рекреаційний потенціал, унікальність якого використовується далеко не повною мірою. На сьогоднішній день популярністю в регіоні користуються такі райони як Кароліно-Бугаз, Шабо, Сергіївка, Чорноморка, які простяглися вздовж Чорного моря прибережною смугою 1-3 км.

Таким чином, можна зробити висновок, що туристичні послуги, що надаються туроператорами і турагентами Одеського регіону, не відповідають необхідним світовим стандартам і не користуються значним попитом на міжнародному та внутрішньому туристичному ринку. В останні роки це пов'язано в основному з політичної та соціально-економічною нестабільністю в Україні.

Перспективним напрямком розвитку регіональної економіки і рекреаційного комплексу є розширення круїзного бізнесу і трансчорноморських пасажирських перевезень, зокрема, розвиток круїзного пізнавального туризму, а також ділового та екологічного туризму. Ці види туризму не вимагають значних інвестицій, але в той же час сприяють припливу коштів у регіон і є переважно екологічно чистими.

На сьогодні, розмір внутрішніх інвестицій в Україні, зокрема в Одеському регіоні, є недостатнім. Тому важливим напрямком інвестування є залучення прямих іноземних інвестицій у туристичну галузь. Основними проблемами інвестиційної політики в галузі туризму є:

- недосконала законодавча база в області забезпечення гарантій на іноземні інвестиції в туристичний бізнес;
- відсутність сприятливого інвестиційного клімату;

- відсутність розробки нових конкурентоспроможних туристичних продуктів, які повинні враховувати етнокультурні, геополітичні, екологічні чинники туристичних регіонів та потреб сучасного споживача [1].

Для вирішення цих проблем необхідно розв'язати такі основні завдання:

- забезпечити високий темп економічного та соціального розвитку туристичної сфери, шляхом здійснення ефективної інвестиційної діяльності та розширення її обсягів;

- забезпечити мінімізацію інвестиційних ризиків;

- забезпечити фінансову стабільність і платоспроможність суб'єктів господарювання у процесі реалізації інвестиційних програм та проектів;

- визначити можливі варіанти прискорення реалізації інвестиційних програм [1].

В процесі ефективного функціонування туристичних підприємств важливим елементом повинні виступати інновації, які в туризмі розглядають як сукупність інформативно-технічних, виробничих, організаційно-управлінських, комерційних нововведень, що спричиняють появу на ринку нового або оновленого туристичного продукту чи послуги. Всі підприємства туристичної галузі повинні прагнути інноваційних змін, щоб бути конкурентоспроможними на ринку туристичних послуг.

Список використаних джерел:

1. Кравченко А.В., Костючик С.В. Аналіз інноваційного розвитку вітчизняних туристичних підприємств на ринку України./ «Молодий вчений»,. – 2017. - № 10 (50). – с. 922-925.

2. Статистичний щорічник Одеської області за 2015 рік // Головне управління статистики в Одеській області. – Одеса, 2014. – 464 с.

Бурлаченко Д. Н.,

Старший викладач кафедри економічних теорій

Савалюк І.О.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Стоянова Т.М.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ СТАНДАРТИВ В УКРАЇНІ: ACTA NON VERBA

Євроінтеграційні прагнення українського народу, насамперед як його бажання налагодити тісне та повноцінне співробітництво з іншими європейськими народами, є природними і цілком зрозумілими в силу багатьох причин. Адже, з одного боку, український народ є невід'ємною складовою частиною європейської цивілізаційної спільноти, одним із фундаторів державно організованого життя та тисячолітнім проповідником християнських моральних цінностей на європейському континенті, надійним охоронцем його східних кордонів [3,с.785-786].

З урахуванням європейського вибору та європейської перспективи України стратегія Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки, одним із своїх пріоритетів визначила закріплення на законодавчому рівні базових принципів і правил проведення адміністративної процедури. В теперішній час, коли відбуваються реформування важливих інститутів державної влади, питання побудови ефективних способів захисту особи від свавілля держави, є головною метою, що обумовлює необхідність проведення цих реформ. Складається враження, що запит суспільства на адміністративні процедури, які регулюють діяльність чиновників, уже сформувався, але

питання прояву політичної волі у вирішенні цього питання виглядає неоднозначно [2, с. 113]. Відповідно до закріпленого в статті 19 Конституції України 1996 р. (далі – КУ) принципу законності всі органи державної влади створюються на підставі закону і мають здійснювати лише ті повноваження, якими вони наділені за законом. Втім, чинні закони дуже часто містять в собі дискрецію повноважень органів влади, які обумовлюють наявність свободи розсуду. З метою захисту законних інтересів прав особи, положення статті 19 КУ почали застосовувати у поєднанні з частиною першою статті 8 КУ, згідно з якою органи влади при здійсненні своїх повноважень повинні діяти в межах закону, втілюючи принцип верховенства права, що означає -«підстави для дій і рішень влади були правовими». Відповідно до практики ЄСПЛ, саме національне законодавство повинно визначати межі та спосіб здійснення дискреційних повноважень органів влади для того, щоб забезпечувати той мінімальний рівень захисту, на який вони мають право згідно з принципом верховенства права в демократичному суспільстві [4,с.83].Наявність в національній правовій системі великої кількості адміністративних актів індивідуального характеру, вимагає своїх правових меж, «належних правових процедур» підготовки і прийняття управлінських рішень. Зрозуміло, що відсутність подібних належних правових процедур для державних службовців зручніше, оскільки завжди існує можливість не приймати ніякого рішення, ніж приймати, за яке потрібно нести юридичну відповідальність. Йдеться насамперед про основні принципи і стандарти належних правових процедур, що існують у Раді Європи, які вважають найважливішими для захисту приватних осіб у їхніх відносинах з адміністративними органами. Обговорюване питання є зараз надзвичайно актуальним у зв'язку з підписанням важливої Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, одним із пріоритетних завдань якої є гармонізація українського законодавства з Європейським Союзом«*acquis communautaire*» [5,с.54-55].

В умовах політичної та економічної нестабільності в країні, фінансової нестійкості, соціальних суперечностей, за яких відбувається інвестування,

особливого значення набуває реалізація контрольної функції фінансів. Тож контроль над інвестиціями є частиною публічної діяльності держави у сфері інвестування. Фінансові правовідносини у сфері інвестиційної діяльності є системоутворювальними, оскільки держава виступає не тільки як суб'єкт права, що регулює відповідні норми інвестиційного, фінансового, господарського права стосовно мобілізації, розподілу, перерозподілу й використання не лише фондів коштів господарських суб'єктів, але й суб'єктом права, що виконує свої функції. У цьому проявляється публічна діяльність держави в інвестиційних процесах. Це відповідає змісту фінансової діяльності держави щодо особливостей розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту, національного доходу, що є важливим чинником розвитку продуктивних сил країни, створення сучасної ринкової структури економіки, забезпечення високої якості соціального й економічного життя населення в умовах євроінтеграції [1,с.42].

Список використаних джерел:

1. Коваль В.В. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Квач Я.П., Яцкевич І.В., Коваль В.В., Богацька Н.М. – Одеса: Вид-во «Бровкін», 2012. – 420 с.
2. Софінська І.Д. Міжнародно-правові стандарти місцевого самоврядування: навч. посібник. – Львів: «Каменярь», 2016. – С. 113.
3. Луць Л. Формування правового механізму взаємодії України з Радою Європи та Євросоюзом / Л. Луць // Віче. – 2006. – №№ 7/8. – С.785-786.
4. Луць Л. Основні заходи та способи європейської правової інтеграції / Л. Луць // Право України. – 2002. – № 5. – С. 83.
5. Черешнюк В. Україна - ЄС: проблеми співробітництва та шляхи їх вирішення // Право Удержави. – 2004. – № 2. – С. 54-55.

Мужайло В.Д.,

к. е. н, доцент, доцент кафедри економічних теорій

Заборська М.Д.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Кулаксіз Н.Д.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»

Боднар Н.В.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В БУХГАЛТЕРСЬКІЙ НАУЦІ

В Україні на стиках економічних наук вирішенню проблем фінансової безпеки не приділяється належної уваги. Багато провідних українських економістів недооцінюють потенціал взаємозв'язку бухгалтерської науки і практики не вважають за потрібне застосувати її методи та інструментарій, коли розробляють стратегії, програми чи вирішують непередбачувані кризові проблеми, включаючи проблему фінансової безпеки.

Більшість вчених під фінансовою безпекою підприємства визначають певний стан фінансових ресурсів, за яким забезпечується ефективна (прибуткова) діяльність підприємства, захист його фінансових інтересів та здатність зберігати свою ліквідність, окупність, платоспроможність від впливу різного роду небезпек і загроз [1, с. 37]. Розглядаючи економіко–правову сутність фінансової безпеки ширше О.В.Гривківська обґрунтовує, що фінансова безпека є складовою фінансового механізму функціонування галузі, і являє собою сукупність фінансових методів та важелів досягнення цілей фінансової стратегії суб'єкта (забезпечення сталого розвитку аграрного сектору

економіки у контексті участі України у світоінтеграційних процесах), систему управління його фінансовою діяльністю, і визначається завданнями і можливостями директивного фінансового механізму [2, с. 7].

До складових фінансової безпеки зазвичай входять: розмір статутного капіталу підприємства, величину його активів, об'єми реалізації, розмір інвестицій, оборотність активів, рівень інновацій та відповідні показники (коефіцієнти) їх наявності та використання. На макрорівні вони визначаються системами оподаткування, бюджетної підтримки, вартість національної валюти, регулювання цін та ринків, кредитування та ін.

На сьогоднішній день залишаються недостатньо розкритими теоретичні основи атрибутів формування фінансової безпеки у сільському господарстві, нечіткою залишається проблема понятійно–категорійного апарату, відсутні моделі–конструкції адаптивних механізмів фінансової безпеки до реальних, характерних умов функціонування підприємств за їх призначенням; майже відсутні новітні моделі та методи прогнозування фінансової безпеки, створення її основ з організації обліку, оцінки активів, зобов'язань і власного капіталу, підготовки публічної фінансової звітності.

Метою статті є теоретичне підтвердження нових підходів до проблем, пов'язаних з еволюцією вітчизняної економіки на стиках економічних наук та вирішенням наукового забезпечення подолання кризових явищ. І в тому числі розв'язання проблеми фінансової безпеки аграрних підприємств на стиках бухгалтерської та фінансової науки.

В Україні серед науковців до сьогодні вважають предметом бухгалтерського обліку тільки відображення фактів і явищ господарювання. Безсумнівно останнє є базисом його предмету, але «мова бізнесу» призначена створювати порозуміння, довіру і керованість соціально–економічного простору. Предмет науки формує бухгалтера інформаційним менеджером, який повинен вирішувати мікро– та макроекономічні проблеми, включаючи і фінансову безпеку. За оцінками Світового банку кількість головних бухгалтерів на підприємствах України (500 тис. осіб) в рази переважає кількість фахівців

інших економічних спеціальностей (76,5 тис. осіб). На переважній більшості сільськогосподарських підприємств бухгалтери єдині працівники економічного спрямування [3, с. 7].

Ця спеціалізація вирішує велику кількість прикладних функціональних потреб підприємства з економіки і фінансів, а не навпаки. Проблема показує відсутність «бухгалтерської складової» у науковому забезпеченні вирішення питань фінансової безпеки. Слід зауважити, що завдяки Міжнародним стандартам фінансової звітності, облікової політики бухгалтери впливають на фінансову безпеку на рівні підприємства, галузі та держави в цілому, але на сьогодні це не використовують в повному обсязі.

Найбільш реальною загрозою фінансової безпеки підприємств АПК є втрата режиму спеціального оподаткування. Єдиним джерелом вирішення проблем безпеки сільськогосподарських підприємств, при умовах відсутності бюджетної підтримки, є подорожання вартості кредитних ресурсів та відтоку інвестицій щорічні пільги у розмірі 17–19 млрд. грн. Професійним рухом та наукою відпрацьовано певне методологічне і методичне забезпечення інвестиційної привабливості та фінансової безпеки підприємства й аграрної галузі, в цілому, яке включає: методики аналізу стану фінансової безпеки підприємства та його інвестиційної привабливості; методику виявлення нерозкритого потенціалу і загроз; положення з дооцінки, оцінки та постановки на баланс земель та прав на їх оренду, біологічних активів, нематеріальних активів, оборотних та основних засобів; методичні рекомендації з підготовки публічної бухгалтерської звітності та більш широких інформаційних перспектив підприємств.[4,с.15] Особливо виокремлюються дослідження, формування та прийняття до обов'язкового виконання галузевої облікової політики. Саме рамковий характер та окреслення ідеологій облікових політик усіх підприємств АПК притаманний галузевій обліковій політиці. Безсумнівна потреба у подальших дослідженнях, які визначені через наукове забезпечення, а саме: гармонізації галузевої облікової політики та публічної бухгалтерської звітності, трансформації інституціональних основ діяльності та капіталізації підприємств.

Отже, на сьогодні проблеми фінансової безпеки неможливо вирішити без бухгалтерської науки. Результативне вирішення проблем наукового забезпечення практики потребує вивчення наук, що спирається на ідеології нового Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556–VII. Фінансовою безпекою суб'єкта господарювання є стан та якість представлення фінансових ресурсів у бухгалтерській звітності підприємства, що забезпечує його ефективну діяльність і розвиток, захист інтересів працівників, держави, кредиторів, власників та інвестиційну привабливість. Управління фінансовою безпекою ґрунтується на стратегії і тактиці у звітності, обліковій політиці, оцінці активів, новітній організації обліку, власного капіталу і зобов'язань.

Стан соціально-економічних складових макроекономічного рівня фінансової безпеки в сукупності забезпечує державі сталий розвиток. Облікова політика держави та зрілість інституту професійних бухгалтерів–фінансистів і є базовою серед цих складових.

Список використаних джерел:

1. Розвиток фінансів в умовах відкритої економіки: колективна монографія [М.М. Александрова, Н.Г. Виговська та ін.]; за ред. проф. О.М. Петрука. – Житомир: ПП «Рута», 2017. – 416 с.

2. Гривківська С.В. Фінансова безпека сільського господарства автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. економіч. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / С.В. Гривківська. – К., 2015. – 35 с.

3. Жук В.М. Інституціональна теорія бухгалтерського обліку в науковому забезпеченні соціально–економічного розвитку: наукова доповідь. – К.: Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2016. – 50 с.

4. Фінанси: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Журавльова Т.О., Коваль В.В, Шлафман Н.Л. та ін. – Одеса: «Фенікс», 2014. – 226 с.

Дешко Л.М.,
д.ю.н, доцент,
завідувач кафедри міжнародного публічного права
Київського національного торговельно-економічного університету,
м. Київ, Україна

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ДЕРЖАВ В ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

Держави не можуть розвивати економіку без залучення та ефективного використання інвестицій. Шляхом накопичення приватного, державного та іноземного капіталів та через забезпечення доступу до сучасних технологій, інвестиції не лише сприяють формуванню національних інвестиційних ринків, але й позитивно впливають на динаміку ринків товарів та послуг. Крім того, інвестиції сприяють заходам макроекономічної стабілізації та вирішенню соціальних проблем трансформаційного періоду [4, с. 114].

Загальновідомо: в сучасній світовій економічній системі саме інновації є ключовим фактором підвищення продуктивності, довгострокового економічного зростання і благополуччя країн. Інновації зумовлюють технологічні зміни, а останні у свою чергу є центральним визначником економічного зростання. Крім того, в умовах посилення глобальної конкуренції інновації відіграють ключову роль у підвищенні конкурентноздатності та досягненні країною економічного успіху. Тривала економічна рецесія ЄС підкреслює важливість інновацій, які повинні стати новим джерелом зростання [4, с. 116].

Такий процес вимагає посиленої співпраці держав, їх взаємної довіри й відповідальності. Загальновідомо: успіх міжнародного співробітництва залежить від існування ефективного організаційно-правового механізму. Наявність спеціалізованих міжнародних установ не лише створює умови для розв'язання вказаних проблем та досягнення конкретних цілей, а й забезпечує

однорідність, стабільність та узгодженість кооперації держав та інших міжнародних акторів у відповідній сфері [1, с. 3].

Саме тому як теоретично, так і практично назрілим сьогодні для науки міжнародного є визначення особливостей міжнародно-правового співробітництва держав в інноваційно-інвестиційній сфері [2; 3]. Зокрема, на часі дослідження таких питань:

- виявлення основних чинників, які є перешкодою розвитку співробітництва держав в інноваційно-інвестиційній сфері;

- виявлення основних напрямів співпраці держав в інноваційно-інвестиційній сфері;

- дослідження еволюції організаційно-правового механізму співробітництва держав в інноваційно-інвестиційній сфері;

- виявлення особливостей структури організаційно-правового механізму міжнародного співробітництва держав в інноваційно-інвестиційній сфері та встановлення елементів цього механізму.

- дослідження передумов та чинники участі України в міжнародно-правовому співробітництві в інноваційно-інвестиційній сфері, визначення форм та напрямів такого співробітництва.

Європейський Союз проводить збалансовану і послідовну інвестиційну політику. Інвестиційна діяльність ЄС являє собою багаторівневу і структуровану систему, в якій комплексно поєднуються наддержавна, державна і регіональна інвестиційна політика. Головну роль в організації інвестиційної діяльності ЄС відіграють спеціалізовані міждержавні фінансово-інвестиційні установи, фонди та програми розвитку.

Крім того, значна увага в країнах ЄС приділяється розвитку інвестиційних інституцій, які являють собою поєднання дослідницьких і консультативно-інформаційних центрів та фондів фінансування [4, с. 120]. Для вітчизняної юридичної науки актуальним є питання:

- дослідження передумов та чинників участі України в міжнародно-правовому співробітництві в інноваційно-інвестиційній сфері, визначення форм та напрямків такого співробітництва;

- виявлення основних напрямків адаптації законодавства України до *acquis* Європейського Союзу в інноваційно-інвестиційній сфері.

Список використаних джерел:

1. Бенедик Я. С. Організаційно-правовий механізм міжнародного співробітництва у сфері використання відновлюваних джерел енергії: Автореф...дис.канд.юрид.наук: 12.00.11 – міжнародне право. – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України. – Харків, 2016. – 20 с.

2. Дешко Л. Правове регулювання господарювання в сфері охорони здоров'я: проблеми вдосконалення спеціального законодавства / Л. Дешко // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 5. – С. 57-61.

3. Дешко Л. М. Державне регулювання господарської діяльності у сфері охорони здоров'я: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Л. М. Дешко; Донецький нац. ун-т. – Донецьк, 2010. – 20 с.

4. Мальський М.З. Інвестиційна політика в Європейському Союзі та перспективи для України // Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід. – 2016. – Випуск 23. – С. 114-121.

Небога Т.В.,

викладач кафедри економічної теорії,

Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова,

м.Одеса, Україна

ДЕРЖАВНЕ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІТ-ГАЛУЗІ УКРАЇНИ: ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

Однією із галузей України, яка відрізняється динамічним, та водночас інноваційним розвитком, є індустрія інформаційних технологій (ІТ). За результатами 2017 року вона показала зростання біля 20% [1], а в щорічний рейтинг найкращих постачальників ІТ-послуг «The 2018 Global Outsourcing 100» увійшли одразу 18 українських компаній, що на 6 компанії більше, ніж за попередній рік [2]. Галузева асоціація Global Sourcing Association (GSA UK) назвала Україну кращою країною для надання послуг аутсорсингу.

Разом з тим, дана сфера діяльності відрізняється високим рівнем глобальної конкуренції за технології, креативні кадри, ресурси та нові ідеї, тому одним з першочергових завдань для країни являється створення інституціонального середовища для інноваційного розвитку ІТ-індустрії, яке буде сприяти розвитку інноваційного потенціалу країни та формуванню позитивного іміджу галузі – як на внутрішньому, так і на світовому ринку.

Проблеми, які стримують інноваційний розвиток українського ІТ-сектору, лежать у полі триади детермінант економічного розвитку країни – «держава-бізнес-освіта»: нормативно-правове регулювання галузі; залучення інвестицій; захист прав інтелектуальної власності; відсутність мотивації у національного бізнесу для інвестування в ІТ-галузь; нестача кваліфікованих спеціалістів; відсутність ефективних освітніх програм з залученням до викладання менеджерів найвищого рівня ІТ-компаній. Вирішення вказаних проблем повинно базуватися на основі єдиної стратегії державної підтримки та стимулювання ІТ-галузі, яка б включала наступні цілі та завдання [3]:

1) Створення сприятливого інституційного середовища для ведення бізнесу: підтримка інновацій в галузі; ефективна податкова політика та правова система; відкритість для інвестицій; залучення представників ІТ-індустрії до участі у прийнятті законодавчих актів.

2) Розробка стратегії розвитку ІТ-освіти: покращення підготовки висококваліфікованих кадрів шляхом модернізації середньої, вищої та додаткової освіти; співфінансування отримання ІТ-, та управлінської освіти за кордоном; популяризація ІТ-професії в країні; врегулювання в трудовому законодавстві питань, пов'язаних з віддаленими формами організації праці.

3) Регуляторна та фінансова підтримка українських ІТ-компаній: застосування пільгового оподаткування для ІТ-компаній; надання пільгових кредитів та страхування ризиків по кредитах, які надаються малим ІТ-компаніям; компенсація витрат або співфінансування патентування українськими ІТ-компаніями своїх продуктів за межами країни; надання субсидій для участі у міжнародних виставках та конференціях; підтримка венчурного фінансування шляхом участі державних фондів на етапі посівного раунду (високоризикові інвестиції в новий бізнес або в компанію на початковому етапі її розвитку).

Крім того, держава повинна стимулювати використання інформаційних технологій. Однією з моделей такого стимулювання може стати спрощений доступ до високовартісного програмного забезпечення (ПЗ), яке необхідно для підприємств при вирішенні складних інженерних завдань. Реалізація цієї моделі можлива шляхом закупки ПЗ за рахунок державних коштів, та розміщення його в центрах обробки даних (ЦОД) з подальшим наданням віддаленого доступу підприємствам малого та середнього бізнесу.

Зростання проникнення інформаційних технологій буде сприяти підвищенню продуктивності праці, зробить економіку більш ефективною, та призведе до мультиплікації інвестицій в науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи.

Розвиток ІТ-галузі у широкому сенсі, включаючи взаємопов'язані сфери – науку та освіту, – повинен стати одним з головних завдань держави. В свою чергу він неможливий без взаємодії ІТ-бізнесу та держави на рівні партнерства при реалізації цілей та методів їх досягнення. Вирішення вище названих проблем буде сприяти прискоренню темпів розвитку ІТ-галузі та дозволить сформувати репутацію України як надійного та стабільного бізнес-партнера.

Список використаних джерел:

1. Державний комітет статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Офіційний сайт міжнародного співтовариства експертів в області сорсингу та аутсорсингу ІАОР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iaop.org/Content/19/165/4701>.
3. Коваль В.В. Стратегічні орієнтири розвитку сфери інфокомунікацій як складової національної інноваційної інфраструктури / В. В.Коваль, Г.В. Толкачова, Т. В. Небога // Проблеми економіки. – 2017. – №1. – С. 89–93.

**SECTION 2. MODERNIZATION OF HIGHER EDUCATION IN ENSURING
THE PROCESS OF INTEGRATION INTO THE EUROPEAN
EDUCATIONAL SPACE**

Гамова І. В.,

*к.е.н., доцент кафедри маркетингу та реклами,
Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна*

ЗАСТОСУВАННЯ 4П-АНАЛІЗУ В ОСВІТНІХ ПОСЛУГАХ

Народне господарство поділяється на дві сфери: матеріальне виробництво та невиробнича сфера. З плином часу та браком природних ресурсів індустріальне суспільство трансформувалося в інформаційне. Таким чином освіта почала займати окреме місце в розвитку суспільства та країн світу зокрема. Освітній процес - передача даних відправником одержувачу під час комунікації, результатом якого є знання. Невиробнича сфера до якої відносяться освітні послуги являється продуктом, який в процесі реалізації трансформується в робочу силу, якість якої залежить не тільки від сукупності отриманих послуг, а й від якості та кількості власної праці, витраченої в процесі споживання.

Освітні послуги прирівнюються до економічних благ, які створюються педагогічними працівниками. На їх виробництво витрачається жива праця працівників освіти і матеріальні ресурси, що поставляються з промисловості й інших галузей. Освітні послуги мають вартість, тому вони стають товаром і можуть виступати об'єктом ринкових відносин. Вищесказане спонукає до детального аналізу як учбових закладів, освіти та освітніх послуг, тому пропонується застосовувати 4П-аналіз, який дозволить об'єктивно скласти рейтингову систему учбових закладів, формувати цінову політику освітніх послуг та оцінити перспективи розвитку освіти в країні.

Комплекс маркетингу складається з "4 P": продукт (Product), місце (Place), ціна (Price) та просування (Promotion), які запропонував Джером Маккарті у 1960 р. [6]. Іноді до комплексу маркетингу включають й інші елементи, що починаються на літеру "P", але під впливом соціальних інститутів, новітніх інтернет-технологій відбувається видозміна типового комплексу маркетингу. Розширення поняття "комплекс маркетингу" вразливе для критики, так як деякі складові часто доповнюють одна одну. Новітній маркетинг освітніх послуг орієнтований на споживача, тому використання системи "4C" набуло популярності (табл. 1).

Таблиця 1

Моделі "4P" і "4C", [3]

"4P"	"4C"
Продукт (Product)	Споживач (Consumer)
Місце (Place)	Зручність (Convenience)
Ціна (Price)	Вартість (Cost)
Просування (Promotion)	Комунікації (Communication)

Концепція "4C" дає змогу розглянути ті ж функції і рішення, які приймаються в рамках "4P", але з точки зору інтересів і переваг споживачів. Ця концепція ґрунтується на тому, що споживачам необхідні низька загальна вартість, зручність і комунікації, а не просування [2]. Деякі вчені підтримують позицію щодо розширення "4P" до "12P" у освітніх послугах [1, с. 381; 4; 5], розмежовуючи комплекс маркетингу відповідно до складових макро- та мікросередовищ. Очевидно, що кожен складову (персонал, процес, фізичне середовище, учасники, інформаційний супровід, формування суспільної думки, презентація, політичний вплив) система освіти повинна враховувати при наданні освітніх послуг. Ми не підтримуємо позицію додавання внутрішніх та зовнішніх чинників до "4P" в освіті, так як ці елементи є похідними елементами з основного маркетинг-міксу - "4П". Якщо на макрорівні оцінювати освіту за допомогою 4П-аналізу, то в центрі аналізу є освітня послуга (продукт), згодом учбові заклади, інфраструктура (місце), ціни на навчання (ціна) та онлайн, офлайн просування. На основі особливостей, якостей освітніх послуг відбувається ціноутворення.

Місце, інфраструктура, новітні технології є важливим фактором вибору місця навчання, але не ключовим. Просування представляє різні аспекти маркетингових комунікацій, тобто передання інформації про освітні послуги з ціллю зацікавлення споживачів. Елементи маркетингу учбових закладів повинні розроблятися комплексно та системно. При розгляді елементів 4П, кожна складова повинна оцінюватися (кількісні показники), враховуючи коефіцієнт вагомості. На мікрорівні оцінюються учбові заклади окремо, за продукт враховуються дисципліни та викладачі, отримані дані зводяться та визначається середній бал. Місце вже розглядається не як учбовий заклад в загальному розумінні, а кожна кафедра, лабораторії, кабінети з точки зору зручності, комфорту, придатності для навчального процесу. Цінова політика розглядає ціни на спеціалізацію, кількість предметів в семестрі, лекційних та практичних занять. Просування учбового закладу займає окремий щабель та розглядається як покращення та просування системи надання послуг. Отже, враховуючи усі трансформаційні процеси в політичній, економічній сферах, освіта буде стрімко розвиватися, але для цього потрібно постійно проводити аудит освітніх послуг за допомогою 4П-аналізу.

Список використаних джерел:

1. Балабанова Л. В. Маркетинг підприємства / Л. В. Балабанова, В. В. Холод, І. В. Балабанова. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. – 599 с.
2. Бурчаков Р. Г. Комплекс маркетинга: яку концепцію вибрати? / Р. Г. Бурчаков // Маркетинг и маркетинговые исследования. – 2006. – № 6. – С. 572–577.
3. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент. Экспресс-курс. / Ф. Котлер; пер. с англ. под ред. С. Г. Божук. – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2006. – 464 с.
4. Левіна М.О. Теоретичні основи комплексу маркетингу / М.О. Левіна // Вісник Київського національного університету. – 2010.– № 5. – С. 70-75.
5. Gilmore Audvej Usludi. Marketing i zarzadzanie. / Usludi Audvej Gilmore. – Warszawa: PWE, 2006. – 217 p.
6. Homewood I. L. The 4P Classification of the Marketing Mix Revisited / I. L. Homewood, D. Irwin Richard (1960) and Walter van Water schoot and Van den Bulte Christophe // Journal of Marketing. – 1992. – P. 83–86.

Огурцова О.П.,

аспірант КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР,

викладач Харківського торговельно-економічного коледжу

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Харків, Україна

ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРАКТИЧНОГО НАПРАВЛЕННЯ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНСЬКОЇ МОЛОДІ

Становлення інформаційного суспільства, формування в Україні нових соціально-економічних відносин висуває високі вимоги до підготовки студентів, як висококваліфікованих спеціалістів. У зв'язку з цим визначають перспективний напрямок змін в системі вищої освіти; реалізації ідей неформальної освіти; індивідуалізація освіти на підґрунті індивідуальних здібностей; затвердження самоосвіти, самонавчання в якості провідної форми освіти. Одним із засобів, що дозволяють вирішити сукупність завдань, поставлених суспільством і перед освітою, є позааудиторна діяльність студентів як невід'ємний компонент системи професійної освіти. При відповідній організації професійно орієнтована позааудиторна діяльність студентів може забезпечити глибоке і творче засвоєння теоретичних знань, практичних навичок і способів діяльності, сприяти розвитку креативності, відповідальності, ініціативності студентів, сприяти формуванню основ індивідуального стилю майбутньої професійної діяльності [1, с.111].

Проблема проектування і формування цілісної системи позааудиторної діяльності як засіб професійної підготовки є недостатньо дослідженою. Головна тема для теоретичного дослідження присвячена питанням організації самостійної та позааудиторної діяльності студентів, в яких обґрунтовано систематизована роль вищих закладів освіти в структурі неперервної освіти, необхідність орієнтації викладача на безперервний, загальний та професійний розвиток, розробка додаткових освітніх програм, які виконуються не тільки в

навчальний, а й в позааудиторний час. Серед основних завдань сучасної освіти - розвиток особистості студента, яка передбачає формування його здатності до самоосвіти, самонавчання, самовиховання, самореалізації, самооцінки. У зв'язку з цим навчання в закладах вищої школи необхідно організувати таким чином, щоб відбувався розвиток творчої самостійності фахівця, здійснювалася його підготовка до подальшого безперервного самовдосконалення та самоосвіти.

В термін «самостійна робота» вкладається різний зміст: це і самостійний пошук необхідної інформації, придбання знань, використання цих знань для вирішення навчальних, наукових та професійних завдань; і діяльність, що складається з творчого сприйняття і осмислення навчального матеріалу в ході лекції, підготовки до занять, іспитів, заліків, виконання курсових і дипломних робіт; і різноманітні види індивідуальної і групової пізнавальної діяльності студентів на заняттях або в позааудиторний час без безпосереднього керівництва, але під наглядом викладача; і самоосвіта; і самонавчання [3, с.46].

Разом з тим, у всіх визначеннях і трактуваннях основне завдання викладача – відбір змісту робіт, цільова їх установка, контроль виконання, визначення часу для роботи, надання при необхідності допомоги, визначення виду самостійної роботи і організаційно-методичних форм її проведення; задача якого навчають - проявити в тій чи іншій мірі самостійність при вирішенні поставлених завдань. Очевидно, що в процесі навчання студента необхідно сформувані у нього систему знань, умінь, навичок, а також індивідуально-особистісних якостей, які допоможуть йому стати висококваліфікованим спеціалістом. Система позааудиторних заходів дозволяє студенту перевірити свою теоретичну підготовку, краще пізнати себе, сприяє саморозвитку особистості і набуття впевненості, що дозволяє компетентно зайнятися обраною діяльністю [4, с.18].

У зв'язку з підвищенням вимог до професійного рівня фахівця сьогодні актуальним є розвиток творчого потенціалу студентів та підготовка їх до майбутньої професійної діяльності. При систематизації та визначенні позааудиторної роботи вирішуються завдання, які можуть об'єднати всю

систему позааудиторних заходів [5, с.35]: здійснення послідовної системної роботи, спрямованої на розвиток мотивації діяльності і самоорганізацію студентів; прагнення спонукати кожного студента до досягнення певного рівня майстерності в своїй майбутній професійній діяльності, стати компетентним фахівцем; спонукати студента через організацію різноманітної діяльності на найвищому рівні відточувати свої професійні знання і вміння, поліпшувати їх, удосконалювати, домагатися професійного зростання.

Процес формування професійних знань і умінь майбутніх спеціалістів через позааудиторні заходи здійснюється в кілька етапів і являє собою систему, побудовану на принципах поступового ускладнення, зростання обсягу і підвищення вимогливості до знань, умінь, до прояву творчої індивідуальності, самостійності, активності. Аналіз досліджень показує, що студенти, які беруть участь у позааудиторній роботі, мають кращу академічну успішність, що підтверджує гіпотезу про те, що позааудиторна робота виступає одним із важливіших засобів підвищення практичної підготовки студентської молоді.

Список використаних джерел:

1. Антонюк М.С. Психологічні особливості формування у студентів умінь і навичок самостійної роботи. – К., 1995. – 267 с.
2. Залюбовская Е.Г., Стрижов А.Н. Внеаудиторная воспитательная работа в вузе как средство формирования профессиональной и личностной компетентности специалиста-менеджера. СПб., Череповец, 2009.
3. Кондрашова Л.В. Системный подход к организации научной работы студентов в условиях высшей школы // Подготовка научных кадров высшей квалификации с целью обеспечения инновационного развития экономики. Материалы конференции. Минск, 2006.
4. Онучак Л.В. Педагогічні умови організації самостійної позааудиторної роботи студентів економічних спеціальностей: Автореф. дис. канд. пед. наук. – К., 2002. – 18 с.
5. Попова В.И. Внеаудиторная деятельность студентов пед вуза: теория, опыт и перспективы. Оренбург, 2003.

Natalia Benkovska,

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate professor of the Foreign Languages Department,
Odesa Institute of Trade and Economics of
Kyiv National University of Trade and Economics,
Odesa, Ukraine*

BEING AND DEVELOPING AS A PROFESSIONAL

The nature of professional development demands that specialists of any sphere engage in continuing career-long professional development, but particular needs and the ways in which they may be met will vary according to the circumstances, personal and professional histories and current dispositions. Growth involves learning which is sometimes natural and evolutionary, sometimes opportunistic and sometimes the result of planning. Continuing professional development is inclusive of these different kinds of learning. Over the course of career it would be reasonable to expect that specialist of various spheres will have opportunities to participate in a range of informal and formal activities which will assist them in processes of review, renewal, enhancement of thinking and practice, and, importantly, commitment of the mind and heart; and that these will focus upon personal and professional purposes, individual and collective, inquiry-based and technical needs.

Professional development is a serious business, central to maintaining and enhancing the quality of specialists and the leadership roles of principals. The concept of professional development represents what others have termed an “expanded view of professional learning”. It therefore includes the largely private, unaided learning from experience though which most specialists learn to survive, become competent and develop in business sphere.

Most definitions of professional development emphasize its principal purposes as being the acquisition of subject or content knowledge.

We are of the opinion that professional development consists of all natural learning experience and those conscious and planned activities which are intended to be of direct or indirect benefit to the individual, group or enterprise and which contribute, through these, to the quality of work. It is the process by which, alone and with others, the specialists review, renew and extend their commitment as change agents to the moral purposes; and by which they acquire and develop critically the knowledge, skills and emotional intelligence essential to good professional thinking, planning and practice with colleagues through each phase of their working lives.

The definition reflects the complexity of the process. More importantly, though, it takes account of research into development which reveals the crucial importance to effective performance of work.

Traditionally, “professionals” are distinguished from other groups of workers because they have:

- a specialized knowledge base – technical culture;
- commitment to meeting client needs – service ethic;
- strong collective identity – professional commitment;
- collegial as against bureaucratic control over practice and professional standards – professional autonomy.

By restricted professionalism, we mean a professionalism which is intuitive and based on experience rather than theory. The good restricted professional is sensitive to the development. He is unencumbered with theory, is not given to comparing his work with that of others. The extended professional, on the other hand, is concerned with locating his activity in a broader context, comparing his work with that of others, evaluating his own work systematically, and collaborating with other colleagues. Unlike the restricted professional, he is interested in theory and current professional developments. Hence he reads educational books and journals, becomes involved in various professional activities and is concerned to further his own professional development through in-service work.

Professional practice is predicted on the notion of qualified persons having the freedom to exercise their knowledge and skills in the interests of their clients in situations where routine solutions are inapplicable.

Professional development is approached from three interconnected premises:

- professionals are understood to have life-long professional needs and these will be met only if treated in terms of continuity and progression;
- for continuity and progression to be realized, developmental needs must be assessed on a regular basis;
- professional needs arising from personal sources (e.g. appraisal) have to be reconciled with enterprise needs from institutional sources (e.g. a development plan).

In this model, all specialists are held to have rights to professional development, and opportunities must be distributed equitably.

Achieving the goals often requires learning, which is normally accomplished by a combination of thinking, trying things out and talking to other people. Sometimes, however, people recognize a need for some additional knowledge or skills that seems essential for improving the quality of their work, expanding its range or taking on new duties. This sometimes involves undertaking some formal training, but almost always requires learning from experience and other people at work.

References:

1. Evans, Linda (2008). Professionalism, professionalism and the development of education professionals. *British Journal of Educational Studies*, 56 (1). pp. 20 – 38.
2. Professionalism. Developing this vital characteristic. Retrieved from: <https://www.mindtools.com/pages/article/professionalism.htm>

Кирпиченко О.Е.,

к. філол. н., доцент,

директор Інституту іноземної філології

Класичного приватного університету

Чорна С.С.,

к. п. н., доцент,

завідувач кафедри романо-германських мов

Класичного приватного університету,

м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Процеси Європейської інтеграції вищої освіти України, обумовили важливість вивчення іноземної мови фахівцями різних галузей та зробили іншомовну підготовку студентів немовних спеціальностей, одним із найважливіших компонентів вищої освіти. Адже комунікація іноземними мовами розглядається членами Європейської комісії, Ради Європи та Європейського парламенту як одна з восьми ключових компетенцій, що формуються у процесі навчання. Усе це викликає необхідність якісних змін у навчанні іноземних мов студентами немовних спеціальностей, з метою покращення рівня знань іноземної мови, а також можливості її практичного застосування в майбутній професійній діяльності.

Аналіз нормативної бази засвідчив, що згідно з вимогами чинних програм з іноземних мов(ІМ) для немовних ВНЗ, студенти повинні володіти іноземною мовою на такому рівні, щоб уміти отримувати та передавати інформацію зі свого фаху [3]. У Європі, згідно з інформацією німецького Інституту економічних досліджень, кожен п'ятий працівник використовує знання іноземної мови в професійній діяльності. За словами організатора міжнародної конференції з іноземних мов і ділового спілкування у міжнародній економіці,

Workshops and Exhibitions (ICWE), яка проходила під гаслом «Мови та професія», «міжкультурні знання в економіці вже давно не є конкурентною перевагою, а перетворились на соціальну необхідність».

Основні положення підготовки студентів-нефілологів до міжкультурної взаємодії впливають з гуманістичної філософії освіти, в якій обґрунтовується гуманістичний та соціально орієнтований підходи до процесу формування і становлення майбутнього спеціаліста з метою як задоволення нагальних потреб держави в підготовці високоякісних фахівців у різних галузях, так і самореалізації кожної особистості. Викладання іноземної мови студентам нефілологічних спеціальностей має свою специфіку, оскільки, відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти, навчання іноземної мови, спираючись на загальнодидактичні принципи, вирізняється тим, що головною метою тут виступає «оволодіння студентами діяльністю іншомовного спілкування» [1, с. 48].

Виділяються такі особливості навчання іноземних мов у немовних ВНЗ:

- практична спрямованість навчання: студенти опановують іноземну мову як засіб для отримання додаткової інформації зі свого фаху;
- послідовний характер навчання у нефілологічному ВНЗ: цей курс спирається на знання, уміння й навички, отримані студентом у школі;
- високий рівень узагальненості: якісна особливість навчання в нефілологічному ВНЗ полягає у тому, що отримані знання з мови на основі узагальнень формуються у спрямовану функціональну систему;
- підвищення значення самостійної роботи; опанувати мову – це означає навчитись автоматично використовувати мовні засоби в мовленні, а навички можуть бути сформовані за умови активної навчальної діяльності студента;
- особливості співвідношення видів мовленнєвої діяльності: враховуючи взаємно позитивний вплив розвитку навичок усного мовлення та читання, характер цілей навчання та особливості побудови навчального процесу вказують на доречність для курсу навчання іноземної мови в нефілологічному

ВНЗ несумісного паралельного розвитку навичок та умінь усного мовлення та читання [2, с. 52-53].

Освітня мета навчання дисципліни «Іноземна мова» у вищому навчальному закладі полягає у формуванні не тільки загальних компетенцій, але й у сприянні розвитку здібностей студентів до самостійного навчання. Викладачам вищої школи належить визначити найраціональніші шляхи організації як аудиторної, так і самостійної позааудиторної роботи студентів у процесі формування іншомовної професійної комунікативної компетенції, створюючи теоретичне підґрунтя та надаючи практичні рекомендації.

Вивчення другої іноземної мови буде швидшим і легшим якщо: спиратися на схожість з першою іноземною, а також знаходити опори в рідній мові; користуватися мовною здогадкою, спираючись на контекст, на знайомі частини слова; помічати відмінності в мовних явищах і способи вираження думки; переносити на нову мову вміння працювати; вважати оволодіння новою мовою засобом для залучення до іншої культури. У навчально-методичному комплексі має бути гідно представлена і культура країни, мова якої вивчається, але разом з тим відображені особливості вітчизняної культури.

Одним із необхідних елементів у методиці викладання є прийом інтенсифікації вправ: вправи, які підвищують інтелектуальну активність студентів; відпрацювання двох мовних елементів в одній вправі; вправи, націлені на активізацію мовних одиниць у мовленні; розподіл видів роботи між аудиторними і самостійними заняттями; раціональне використання технічних засобів навчання і можливостей телекомунікаційних технологій.

Проте викладання іноземної мови студентам немовних спеціальностей вирізняється цілим рядом складнощів: 1) рівень володіння іноземною мовою в абітурієнтів неоднаковий, що створює цілий ряд проблем при подальшому навчанні студентів; 2) оскільки на багатьох немовних спеціальностях іноземна мова не є профільним предметом, мотивація до її вивчення студентами помітно знижується; 3) труднощі становить розробка єдиних навчально-методичних комплексів для процесу навчання іноземної мови на немовних факультетах

ВНЗ, адже часто з об'єктивних причин, об'єднуються в одній групі не тільки студенти з різним рівнем знань, а й різних спеціальностей.

Разом з тим, в Україні відбуваються певні позитивні процеси в розвитку ідей Болонської ініціативи. Переконливим доказом нового слова в плануванні навчального процесу з англійської мови є опублікована в програма з англійської мови для професійного спілкування, підготовлена колективом українських науковців за участю Британської Ради в Україні та рекомендована Міністерством освіти і науки України як Національна програма для університетів (Лист Міністерства освіти і науки України №14/18.2 – 481 від 02.03.2005р.). Складниками реалізації поставлених завдань є якісні показники: готовності вступників університету для досягнення європейських рівнів мовної компетенції; планування та організації навчального процесу; викладацької роботи; матеріального й науково-методичного забезпечення навчального процесу.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. С.Ю. Ніколаєва // К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Загородня І.В. Особливості навчання іноземних мов як немовної спеціальності студентів вищих технічних навчальних закладів України / І.В. Загородня // Педагогічні науки. – 2009. – Випуск 14. – С.81-87.
3. Костенко Н.І. Специфіка іншомовної підготовки студентів ВНЗ економічного профілю // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Znpkhist/2012_6/12knizep.pdf
4. Петровський М. Іноземні мови на немовних факультетах / М. Петровський // Газета Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – К., 2009. – №2 (2139). – С. 2-3.

Данілова Л.Л.,

к.е.н. доцент

Марйоха Я.,

здобувач освітнього ступеню «бакалавр»,

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ, Україна

РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Освіта – це послуга, яка, з одного боку, залежить від політичної, демографічної, економічної ситуації в країні, НТП тощо, а, з іншого, значною мірою впливає на багато процесів в державі. Як відомо, існують так звані «демографічні ями», коли з певних причин народжуваність різко зменшується, і це одразу позначається на кількості необхідних навчальних закладів. Це дуже помітно було в Україні в 90-ті роки минулого століття, коли народжуваність різко впала і в будинках дитячих садків, за їх непотрібністю, відкривали офіси, магазини, комунальні підприємства тощо. Потім ситуація вирівнюється, і збільшення кількості народжених вимагає відкривати нові дошкільні установи, збільшувати кількість класів або відкривати нові школи. Це і відбувалося на початку 2000-х років в Україні. Потреба, або, навпаки, її відсутність в певних спеціалістах змушує відкривати (закривати) спеціальності у закладах вищої освіти, проводити постійний моніторинг ринку праці, переорієнтовувати виші на підготовку фахівців, що є затребуваними роботодавцями на даний час.

За інформацією МОН України, під час вступної кампанії 2017/2018 навчального року найбільш популярними серед вступників до вишів були спеціальності «Філологія», «Право» та «Менеджмент». Саме на ці спеціальності було подано найбільшу кількість заяв абітурієнтів [4]. З метою інтеграції в європейський простір, наближення якості освіти до європейських стандартів, визнання дипломів наших випускників в світі, Україна в 2005р. приєдналася до Болонського процесу [1]. Навчальні заклади почали переходити на цю систему навчання.

Одним із перших в Україні перейшов на навчання за європейськими стандартами Київський національний торговельно – економічний університет. Важливим показником рівня освіти в навчальному закладі вважається кількість іноземних студентів, що навчаються в ньому. Як відомо, найбільш популярними серед іноземців є медичні, технічні українські заклади освіти. Але закордонні студенти обирають і інші вищі: економічні, педагогічні тощо. Так, в Київському національному торговельно-економічному університеті на даний час навчається 260 іноземних студентів з 25 країн світу [7]. З отриманням незалежності в Україні виникає мережа приватних навчальних закладів, що сприяє формуванню та розвитку ринку освітніх послуг. Сучасна система освіти в Україні представлена дошкільною, загальною середньою, професійно-технічною, вищою та післядипломною освітою (аспірантура та докторантура) [6]. Нами проаналізовано тенденції зміни кількості навчальних закладів в Україні за 2006-2018 рр. [4,5,8]. За результатами дослідження встановлено, що кількість освітніх закладів за даний період мала тенденцію до постійного скорочення (рис. 1).

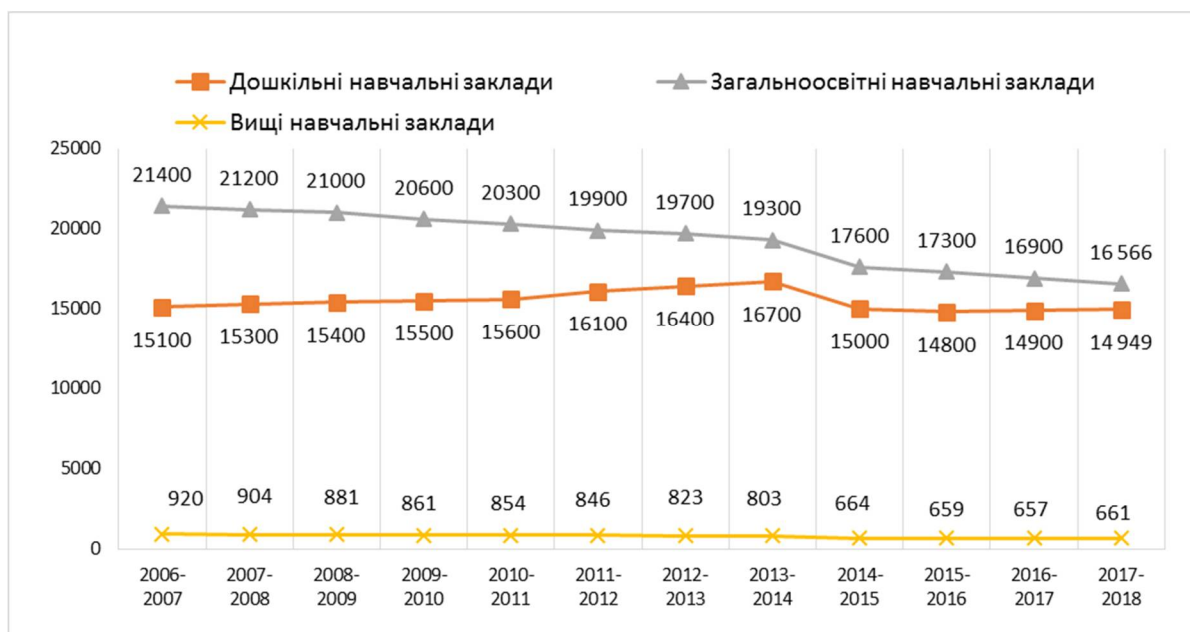

Рис.1 Динаміка мережі освітніх закладів України у 2006-2018 рр., (тис. од.)

Джерело: побудовано авторами на основі даних [4,5,8]

Так, кількість дошкільних закладів освіти за цей час скоротилась на 151 одиницю, або на 12,9 %; загальноосвітніх середніх навчальних закладів – на 4834 (на 22,5 %).

Динаміка мережі вищих навчальних закладів (надалі ВНЗ) також характеризувалася невпинним скороченням. За 12 років, що аналізуються, їх кількість зменшилась на 259 закладів (на 28,1 %). Тенденції розвитку вищих навчальних закладів всіх рівнів акредитації нині відображають динаміку до скорочення як мережі закладів, так і кількості студентів. Дані обставини можна пов'язати з зависокими темпами зростання кількості закладів у попередні періоди, а також загостренням конкуренції на ринку освітніх послуг, в результаті чого непривабливі для споживачів та не конкурентоздатні заклади припиняють свою діяльність. Слід відзначити, що скорочення кількості ВНЗ відбувається також шляхом укрупнення та створення дослідних центрів [2].

Підсумовуючи результати проведеного дослідження з аналізу ринку освітніх послуг в Україні, зазначимо, що економічна криза та соціально-політична ситуація суттєво вплинули на освітню галузь у бік зменшення закладів, але покращення якості освіти до європейських стандартів.

Список використаних джерел:

1. Болонський процес і освіта в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com>.
2. Дробноход М. Сьогодення і проблеми вищої школи України / М. Дробноход [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.anvsu.org.ua>.
3. Катеринчук О. В. Модернізація системи освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/>.
4. Мережа вищих навчальних закладів на початок 2017/18 навчального року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://vnz.org.ua/>.
5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
6. Освіта України в XXI столітті: проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com>.
7. Сайт Київського національного-торговельно-економічного університету [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.knteu.kiev.ua/>
8. Стан українських шкіл в 2017 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua>.

Моторна Л.В.,

к.п.н., методист ,

Вінницький технічний коледж,

м. Вінниця, Україна

РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОЛЕДЖАХ УКРАЇНИ

Багатоступенева система вищої освіти України, запроваджена законами України та відповідними нормативними документами Кабінету Міністрів і Міністерства освіти і науки України, загалом відповідає моделі, запропонованій країнами-учасницями Болонського процесу[1, с. 57].

Проте, з кожним роком все більше українських студентів вибирають для навчання європейські виші. У 2015/16 навчальному році за кордоном навчалось щонайменше 68 000 українських громадян. Аналітики центру CEDOS зазначають, що число українців на студіях в іноземних університетах станом на 2015/2016 навчальний рік становило 66 668 осіб. Серед найбільш бажаних для навчання країн, як і раніше, залишаються Польща, Німеччина, Росія, Канада, Італія, Чехія, США, Іспанія, Австрія, Франція та Угорщина. Динаміка зростання з 2009 по 2016 роки склала 176%. Якщо порівнювати два останні роки, то приріст складає майже 20% або ж 10 934 осіб.

У законі України "Про освіту"(2017) зазначено, що фахова перед вища освіта спрямована на формування та розвиток освітньої кваліфікації, що підтверджує здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань у певній галузі професійної діяльності, пов'язаних з виконанням виробничих завдань підвищеної складності і здійсненням обмежених управлінських функцій, що характеризуються певною невизначеністю умов та потребують застосування положень і методів відповідної науки, і завершуються здобуттям відповідної освітньої чи професійної кваліфікації.

Тобто, здобувачі цих професійних кваліфікацій, що відповідають п'ятому рівню Національної рамки кваліфікацій, призначаються на первинні посади у певному виді економічної діяльності і здійснюють керівництво певною ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, установах, організаціях незалежно від форми власності [2, с. 4].

В 2019 році відбудеться останній набір за освітньою програмою «молодший спеціаліст» як програмою вищої освіти. Скасування цього освітнього рівня пов'язано зі змінами до Закону «Про вищу освіту», а саме щодо впровадження нових ступенів вищої освіти: молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії та доктор наук. Отже, нашого «молодшого спеціаліста» має замінити примарний «короткий цикл вищої освіти» за ступенем «молодший бакалавр». Ступінь молодшого бакалавра виникає як закономірна спроба реорганізації успадкованої ще з радянських часів досить розгалуженої системи закладів спеціальної освіти та як реакція на досить невизначене становище ОКР «молодшого спеціаліста». Слід зазначити: попри поширене твердження, що «молодший бакалавр» - унікальне явище в європейській освіті, цю програму (правда, під різними найменуваннями) передбачено освітньою політикою і ЄС, і окремих країн-учасниць [3, с. 64].

У державах Європейського Союзу прийнято єдину систему класифікації кваліфікаційних рівнів «European Qualification Framework», що включає освітні рівні (їх усього 8) починаючи з базової обов'язкової освіти й закінчуючи програмами підготовки докторів наук. Ця система покликана уніфікувати та зрівняти освітньо-кваліфікаційні стандарти країн ЄС. Вона містить три параметри, за якими відбувається присвоєння того чи іншого рівня: знання, навички та компетенції. Рівень 1- базові знання та здатність виконувати прості завдання. Цей рівень еквівалентний базовій (початковій) середній освіті. Рівні 2 й 3 передбачають уміння здобувати та відтворювати знання з певних галузей, мати певну автономію в процесі виконання завдань та адаптуватися до змін в умовах діяльності.

До цих сходинок системи кваліфікацій можна віднести середні школи (зокрема в деяких країнах Європи існує кілька рівнів середньої школи, що, власне, відповідають рівням кваліфікації 2 й 3). На рівні 4 EQF основними характеристиками є теоретичні та практичні знання з галузі, вміння самостійно вирішувати певні стратегічні проблеми, здатність до самостійної організації власної роботи та управління нескладною роботою інших осіб. Рівню 5 відповідає повна середня або ж професійно-технічна освіта. Рівень 5 європейської рамки кваліфікацій, що передбачає широкий спектр знань (і теоретичних, і практичних), а також здатність до впровадження інновацій, здатність брати на себе відповідальність і здійснювати оцінку та просте управління роботою інших, відповідає дескрипторові короткого циклу вищої освіти. Рівень 6 – рівень глибокого знання професійної галузі, здатності самостійно вирішувати в непередбачуваних ситуаціях, керувати роботою інших та брати на себе відповідальність – тотожний дескрипторові первинної вищої або ж бакалаврської підготовки. Рівні 7-8, що передбачають і знання предметної галузі, й інтердисциплінарні знання, співвідносяться з другим ступенем вищої освіти (магістеріум) та третім – освітньо-науковим (PhD та докторантура). Європейська рамка кваліфікацій має локальні аналоги в більшості держав [5].

В Україні також 2011 року було затверджено НРК – національну рамку кваліфікацій. На відміну від загальноєвропейської, ця рамка має 10 кваліфікаційних рівнів (від 0 – дошкільної освіти й до 9 – доктора наук). Опис певного рівня відбувається за такими параметрами: знання, вміння, комунікація, автономність та відповідальність. Незважаючи на те, що НРК було затверджено в 2011 році, обговорення плану щодо її імплементації відбувається досі. Прогнозне зіставлення освітніх програм, що наявні зараз, не набагато відрізняється від європейського. З 1-го по 4-й рівень розташовано основні етапи шкільної освіти, на 2-ому-5-ому – професійно-технічна (зауважимо, що наразі в Україні існує 3 ступені професійно-технічної освіти), 6-й, 7-й – бакалаврат та

магістратура. 8-й - 9-й рівні НРК відповідають рівню освіти кандидатів та докторів наук. Молодший спеціаліст посідає сходинку номер 5[4].

Слід зазначити, що, ймовірно, на цій самій сходинці опиниться «молодший бакалавр». Проте не можна не завважити той факт, що інститут короткого циклу вищої освіти навіть у країнах болонського процесу не зведено до єдиного вигляду[3, с. 66]. Згідно з Законом «Про вищу освіту» від 2014 року, впроваджується ступінь молодшого бакалавра; за проектом Закону «Про професійно-технічну освіту» «молодші спеціалісти» повністю переходять до сфери професійно-технічної освіти.

Список використаних джерел:

1. Домінський О. С. Професіоналізація освіти. Сучасні педагогічні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців у коледжах і технікумах.: досвід, проблеми, перспективи: матеріали наук.-метод. конф. (Вінниця, 31 бер. 2017 р.) Випуск № 4. Вінниця: ФОП Рогальська І. О., 2017. С. 209–214.
2. Каленський А.А. Фахова передвища освіта: концептуальні засади стандартизації підготовки молодших спеціалістів. Науковий вісник НУБІП України. Серія: педагогіка, психологія, філософія. -. №277. 2017. С. 101-105.
3. Козаченко О.М. У світлі закону України «Про вищу освіту»: перспективи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. Педагогіка вищої школи: особливості підготовки молодших спеціалістів в Україні та за кордоном. інтернет-методрада. Полтава. 2014. 55-59 С.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23.11.2011 р. №1341. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п)
5. Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/mdc/berlin_communique1.pdf.

**SECTION 3. DEVELOPMENT OF THE LEGAL SYSTEM IN THE
CONTEXT OF HARMONIZATION OF NATIONAL LEGISLATION WITH
THE EUROPEAN LAW**

Хомутенко А. В.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна*

**ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВОВИХ ОСНОВ МОДЕРНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ УКРАЇНИ**

Необхідність забезпечення політичної, економічної, екологічної безпеки України та зменшення соціальної напруги у суспільстві спонукають до пошуку оптимальної моделі державного управління взагалі та управління державними фінансами зокрема. Формування такої моделі потребує аналізу сучасного стану системи державного управління, дослідження історичних аспектів та правового регулювання даного питання з метою визначення перспектив і загальної спрямованості модернізаційних процесів. Інституційним підґрунтям цих процесів являються затверджені нормативно-правові акти, які демонструють політичну волю влади модернізувати (якісно оновити) систему управління державними фінансами. Варто зазначити, що ініціатива модернізувати систему управління державними фінансами лунала ще наприкінці 2006 – на початку 2007 років, коли «Міністерство фінансів України спільно з Міжнародним банком реконструкції та розвитку розпочало підготовку Проекту «Модернізація державних фінансів», що знайшло відображення у Стратегії модернізації системи управління державними фінансами, схваленій 17.10.2007р. [1]. Проте, положення такої стратегії є досить загальними, вони не містять конкретних чітко виписаних напрямів, строків та етапів реалізації передбачених завдань, що свідчить про формальність таких норм.

Наступним кроком у напрямку здійснення якісних перетворень в системі управління державними фінансами стало затвердження Урядом України 1.08.2013 р. Стратегії розвитку системи управління державними фінансами [2], у якій обґрунтовується необхідність системних змін й інституціональних трансформацій та передбачаються окремі напрямки їх проведення. Разом з тим, вважаємо, що норми Стратегії не повною мірою охоплюють усі належні до сфери управління державними фінансами суспільні інститути (наприклад, інститут державної служби) та не визначають інструментарій державного управління, що унеможлиблює досягнення комплексного «розвитку системи управління державними фінансами». Крім того, передбачені Стратегією етапи реалізації поставлених завдань своєчасно не виконувались (наприклад, «перехід до системи оподаткування об'єктів нерухомого майна на основі вартості», який планувалось здійснити у 2013-2014 рр. [3], станом на початок 2018 р. не виконано). Це може свідчити про відсутність у відповідних уповноважених органів державної влади політичної волі «розвивати систему управління державними фінансами».

Відмітимо, що Єврореволюція 2014 року («революція гідності») спричинила хвилю змін в усіх сферах суспільного життя, в тому числі й у сфері державного управління. Інституційною передумовою реформування державного управління взагалі та управління державними фінансами зокрема у цей період стало підписання (27.06.2014 р.) та ратифікація Верховною радою України (16.09.2014 р.) «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським співтовариством з атомної енергії їхніми державами-членами, з іншої сторони» [4].

Вважаємо, що саме Угода про асоціацію стала поштовхом для вітчизняних можновладців почати реформування системи управління державними фінансами з вдосконалення формальних інституцій – прийняття відповідних нормативно-правових актів. З метою виконання Угоди про асоціацію 12.01.2015 р. було затверджено Указ Президента України «Про стратегію сталого розвитку «Україна-2020».

У Стратегії передбачаються результати, які повинні бути досягнуті у сфері державного управління, а саме: «пріоритетом в управлінні публічними фінансами має стати підвищення прозорості та ефективності їх розподілу та витрачання. Процес здійснення державних закупівель повинен стати максимально прозорим та урахувати загальні принципи конкуренції. Корупційна складова під час здійснення державних закупівель має бути ліквідована» [5]. Водночас, у нормативно-правовому акті відсутній план заходів, які необхідно для цього здійснити та строки їх виконання. Це, на нашу думку, стало причиною того, що лише через два роки (8.02.2017 р.) КМУ було затверджено Розпорядження «Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки», метою якого стала: «побудова сучасної та ефективної системи управління державними фінансами, яка здатна надавати якісні державні послуги, ефективно акумулюючи ресурси та розподіляючи їх відповідно до пріоритетів розвитку держави у середньо- та довгостроковій перспективі» [6].

Відмітимо, що у самій Стратегії передбачаються загальні напрями досягнення поставленої мети, конкретизація яких знайшла відображення у «Плані заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки», затвердженому 24.05.2017 р., що регламентує заходи, які будуть здійсненні, терміни та індикатори їх виконання [7]. Цей план дозволяє відстежити, у тому числі і громадськості, стан реалізації урядом поставлених перед ним завдань. Так, проведене нами дослідження показало, що, зокрема, у II кварталі 2017 р. не було прийнято нормативний акт, який би затвердив «методику оцінювання фіскальних ризиків, пов'язаних з діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки», що було передбачено зазначеним планом. Залишається лише сподіватися, що впровадження передбачених норм відтермінується. Хоча практика, на жаль, показує, що більшість стратегій, які приймалися у цій сфері так і не були реалізовані повною мірою.

Проведений аналіз показав, що значна частина положень підзаконних нормативно-правових актів у сфері управління державними фінансами носить декларативний характер – завдання, що ставляться не реалізуються, а отже не досягаються передбачені цілі модернізації цієї сфери. Це обумовлює необхідність подальшого вдосконалення правових основ управління державними фінансами.

Список використаних джерел:

1. Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії модернізації системи управління державними фінансами» № 888-р від 17.10.2007 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/888-2007-%D1%80>
2. Розпорядження КМУ «Про стратегію розвитку системи управління державними фінансами» № 774-р від 1.08.2013 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/774-2013-%D1%80>
3. Управління державними фінансами в Україні відповідатиме найвищим світовим стандартам. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/printable_article?art_id=66605
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011
5. Указ Президента України «Про стратегію сталого розвитку «Україна-2020» № 5/2015 від 12.01.2015 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
6. Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки» № 142-р від 8.02.2017 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>. Розпорядження КМУ «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки» № 415-р від 24.05.2017 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/415-2017-%D1%80>

Нікішина О.В.,

д.е.н., ст. наук. співробітник відділу ринкових механізмів та структур,

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень

Національної Академії наук України,

м. Одеса, Україна

Бібікова Н. О.,

асистент кафедри менеджменту туристичного та готельно-

ресторанного бізнесу,

Ужгородський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м. Ужгород, Україна

ГАРМОНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ІЗ ЄВРОПЕЙСЬКИМИ НОРМАМИ В АГРОСФЕРІ

Розвиток аграрної кооперації, що виконує вагомі соціальну й економічну функції в системі, передбачає, зокрема, адаптацію національних інститутів до норм і правил Євросоюзу. В Україні основним правовим інститутом розвитку сільськогосподарських кооперативів (далі – СГК) є Конституція. Із її норм випливає, що кооперативні організації та їх члени мають рівні з іншими суб'єктами права. Однак Конституція України не містить норм, які б безпосередньо стосувалися кооперативних відносин. Водночас Конституції країн ЄС містять окремі положення, що визначають кооперацію пріоритетним напрямком розвитку суспільних економічних відносин. Так, у Конституції Іспанії від 27.12.1978 р. вказано, що кооперативи є найважливішою організаційно-правовою формою підприємницької діяльності землеробів, а стаття 129.2 проголошує, що «публічна влада активно розвиває різні форми участі в підприємницькій діяльності і сприяє розвитку кооперативних об'єднань шляхом видання відповідних законів» [1, с. 79].

Закон України «Про кооперацію» № 1087-ІУ від 10 липня 2003 р. [2] є рамковим формальним інститутом для всіх видів кооперативів. Даний закон відповідно до завдань та характеру діяльності виділяє три типи кооперативів (ст. 2): виробничий, обслуговуючий та споживчий. Метою виробничого кооперативу є отримання прибутку, обслуговуючого – надання послуг переважно членам кооперативу, споживчого – задоволення споживчих потреб членів об'єднання. Саме цільова орієнтація виробничого кооперативу на отримання прибутку стала підставою для віднесення його до складу підприємницьких товариств. В ході дослідження доведено [3], що і виробничі, і обслуговуючі СГК мають єдину змістовну сутність, спільну мету, яка полягає в задоволенні потреб членів за найменших витрат ресурсів, що підтверджує Декларація про кооперативну ідентичність. Досягається дана мета шляхом здійснення підприємницької діяльності, при цьому прибуток виконує роль засобу реалізації кооперативної мети. Організаційною формою аграрної кооперації є кооперативні організації – товариства колективної форми приватної власності, які поєднують риси підприємницьких і непідприємницьких товариств. Кооперативні організації функціонують за кооперативними принципами, сформованими на основі системи цінностей.

На початку 2017 р. в економіці України функціонувало 26,46 тис. кооперативних об'єднань, з них 68,7 % займали обслуговуючі, 8,7 % – виробничі та 12,2 % – інші кооперативи (таблиця 1). Частка СГК є порівняно невисокою й складає в 2017 р. 3,8 % для виробничих і 3,8 % для обслуговуючих кооперативних формувань. За період 2012-2017 рр. питома вага аграрних виробничих кооперативів зменшилася на 0,6 %, частка обслуговуючих, навпаки, зросла на 0,7 %.

Проведений аналіз засвідчив, що, користуючись найменшою за розмірами площею угідь (1,63 тис. га), виробничий кооператив забезпечує робочими місцями в середньому 59 осіб, що значно вище приватних підприємств (31 особа) й усієї групи аграрних підприємств (49 осіб) та є свідченням досить високої працевітності кооперативу. У розрахунку на 100 га угідь у кооперативі

працює близько 4 осіб, тоді як у господарських товариствах і приватних підприємствах – всього 2 особи [3]. Однією із причин такої тенденції є обов'язкова трудова участь фізичних осіб у виробничих кооперативах. Аналіз доводить, що головною метою виробничих кооперативів є не отримання прибутку, як передбачено правовими інститутами, а задоволення потреб його членів, зокрема у праці. Відтак, і виробничі, й обслуговуючі СГК в ринковій системі виконують, перш за все, соціальну функцію.

Таблиця 1

Видова структура кооперативів в Україні, %*

Кооперативи	Роки						Динаміка змін (+,-)
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
1. Виробничі	7,6	7,5	8,2	9,4	9,0	8,7	+1,1
2. Обслуговуючі	68,9	68,0	67,5	67,0	67,7	68,7	-0,2
3. Споживчі	2,5	2,7	2,8	2,9	2,8	2,8	+0,3
4. Сільськогосподарські виробничі	4,4	4,1	4,0	4,1	3,9	3,8	-0,6
5. Сільськогосподарські обслуговуючі	3,1	3,2	3,5	3,6	3,7	3,8	+0,7
6. Інші кооперативи	13,5	14,5	14,0	13,0	12,9	12,2	-1,3

*Розраховано авторами за даними Державної служби статистики України [4, с. 243]

Сьогодні головними соціальними проблемами в сільському господарстві України, є такі [3]: зменшення кількості працюючих, значне відставання рівня заробітної плати від державного показника, зменшення продуктивності праці в реальному вимірі тощо. Створення та розвиток СГК, як соціально орієнтованих форм господарювання, спрямоване, в першу чергу, на вирішення соціальних проблем розвитку агросфери шляхом створення нових робочих місць, зниження безробіття, вирівнювання заробітної плати в сільському господарстві та інших секторах економіки за рахунок підвищення ефективності діяльності, зростання реальної продуктивності праці на основі впровадження нових технологій, розбудови сільської інфраструктури тощо. На практиці соціальна функція кооперативів реалізується через вирішення соціальних проблем.

«Вузьким» місцем у національному кооперативному законодавстві є механізм розподілу доходів між членами СГК, який встановлюється трьома актами різними способами [5]: (1) пропорційно участі в господарській діяльності кооперативу; (2) з урахуванням трудової та іншої участі в діяльності кооперативу; (3) відповідно до трудової участі. Відсутність єдиного механізму нарахування кооперативних виплат членам СГК поєднується з нерозробленістю критеріїв, за якими можна встановити рівень їх трудової участі. У законодавстві Німеччини впроваджено принцип диспозитивності щодо порядку розподілу прибутку кооперативу, який передбачає можливість врегулювати у статуті питання, пов'язані з тим, чи буде розподілятися прибуток кооперативу між його членами, чи спрямовуватиметься на реалізацію головної мети об'єднання [5].

Практика свідчить, що СГК можуть розвиватися за умов формування сприятливого інституційного середовища, яке не деформує їх природи. В реаліях України на шляху до створення такого середовища необхідно вирішити питання, пов'язані з адаптацією правового статусу кооперативів до законодавства ЄС, підвищенням рівня диспозитивності правових інститутів.

Список використаних джерел:

1. Чернов К. В. Организация и деятельность сельскохозяйственных кооперативов Испании: правовые проблемы: дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 /К. В. Чернов. – М., 2006. – 288 с.
2. Про кооперацію: Закон України № 1087-ІУ від 10 липня 2003 р. Редакція від 06.11.2014 р. – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua> .
3. Нікішина О. В. Інституційні основи формування сільськогосподарських кооперативів та їх роль у розвитку аграрної економіки / О.В. Нікішина, Н. О. Бібікова // Економічні інновації: зб. наук. праць. – Одеса, 2018. – Вип.66. – С. 61-73.
4. Статистичний щорічник України за 2016 рік / За ред. І. Є. Вернера. – К.: Державна служба статистики України, 2017. – 610 с.
5. Коверзнев В. О. Щодо розподілу доходу між членами виробничого кооперативу. – Режим доступу: <http://legalactivity.com.ua/>

Босак К.С.,

к.ю.н, доцент кафедри кримінального права,

Інститут права імені Володимира Сташиуса

Класичного приватного університету,

м. Запоріжжя, Україна

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ЧИ ЕФЕКТИВНІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ?

Євроінтеграційний напрям України сприяє удосконаленню вітчизняного законодавства, узгодженню його з правовими нормами Європейського Союзу. Одним із кроків в цьому напрямі є прийняття Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» № 2229-VIII від 07.12.2017 року, з метою реалізації Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція). Новим законом усунено деякі неузгодженості стосовно визначення гендерно зумовленого насильства, передбачено цивільно-правовий захист потерпілих, впроваджено комплексний підхід до боротьби з цим явищем, зокрема розмежовуються поняття запобігання та протидія домашньому насильству, введено нові терміни, що сприяє поліпшенню захисту потерпілих від насильства (фізичного, психологічного, сексуального, економічного).

У зв'язку з прийняттям ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству» відповідні зміни відбудуться й у кримінальному законодавстві України. Зокрема, з наступного року набере чинності норма, що передбачає кримінальну відповідальність за домашнє насильство. Так, до кривдника можуть бути застосовані громадські роботи на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арешт на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до п'яти років, або позбавлення волі на строк до двох років. У кримінальному законодавстві наголошено про систематичний характер вчинення домашнього насильства, лише у такому разі особу зможуть притягти

до кримінальної відповідальності, а до того відносно нього мають бути застосовані такі спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству, як: терміновий заборонний припис; обмежувальний припис; взяття на профілактичний облік та проведення профілактичної роботи; виконання програм для кривдників. Кривдник також може бути притягнутий до адміністративної відповідальності. Домашнє насильство, як одна з найпоширеніших форм порушення прав людини, призводить до розладів здоров'я, сприяє психоемоційному напруженню у родині та несе загрозу тілесних ушкоджень й інших більш тяжких наслідків. Тому на протидію цьому негативному явищу залучаються правоохоронні органи, зокрема уповноважені підрозділи органів Національної поліції України.

У суспільстві склалася негативна думка, що правоохоронці не діють у випадках домашнього насильства. Варто зазначити, що це обумовлено низкою факторів: 1) традиційно сформувалося, що справи сімейні є питанням особистого характеру. Самі правоохоронці зауважують, що сьогодні жертва написала заяву, а завтра її забрала, бо пожаліла кривдника; 2) так звана «бездіяльність» поліції обумовлена нормами закону.

Відповідно до ст. 10 ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству» до повноважень уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать: 1) виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них; 2) прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, у тому числі розгляд повідомлень, що надійшли до кол-центру; 3) інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися; 4) винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників; 5) взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи в порядку, визначеному законодавством; тощо. Відповідно до ч. 4 ст. 25 зазначеного закону терміновий заборонний припис виноситься за заявою постраждалої особи, а також за

власною ініціативою працівником уповноваженого підрозділу органів Національної поліції України за результатами оцінки ризиків.

Працівники уповноваженого підрозділу органів Національної поліції України можуть у встановленому законом порядку застосовувати поліцейські заходи примусу для виселення з житлового приміщення кривдника, якщо терміновий заборонний припис передбачає зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи, а кривдник відмовляється добровільно його залишити. Отже, такі заходи є правом працівників поліції. Проте як свідчить практика, правоохоронці не поспішають втручатися в сімейні справи. В той же час, відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення максимально, що може вдіяти поліція, приїхавши на виклик про вчинення домашнього насильства, це затримати особу до трьох годин згідно ст. 263 закону. Неодноразово постраждалі самі відмовляються звертатися за допомогою, причинами чого є: сором (традиція «не виносити сміття з хати»); страх, що звернення за допомогою ще більш роздратує кривдника і той почне знущатися ще більше; невпевненість у собі.

Таким чином, проблема домашнього насильства є глибинною і, хоча це питання підіймається у суспільстві, по факту протидіяти їй виявляється вкрай складно, адже самі жертви потурають злочинній діяльності кривдника. З метою поліпшення ситуації: 1) основну увагу бажано спрямовувати на роботу з жертвами, доносити через засоби масової комунікації ідею цінності життя, права на здоров'я та гідне ставлення до себе інших осіб; 2) необхідно викорінювати традиції на кшталт «б'є - значить любить», адже поблажки їм сприяють деморалізації поведінки інших членів сім'ї, особливо дітей; 3) пропонується мінімальну санкцію законодавства про адміністративну відповідальність щодо домашнього насильства посилити до громадських робіт.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 року № 2229-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/print1509549939642996>

Tomasz Lubas,

Adwokat Instytutu Integracji Europejskiej,

m. Warszawa, Polska

PRAWO UNIJNE A UPORZĄDKOWANIE PRAWA WEWNĘTRZNEGO

Jeżeli popatrzymy w podstawowe informacje dotyczące systemu prawa UE – czy to będą podręczniki dla studentów, strony internetowe, czy nawet bardziej oficjalne źródła [1], system prawny tej organizacji wydaje się bardzo prosty. Oprócz prawa pierwotnego (traktatów) istnieje ściśle traktatowo określone prawo wtórne (rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, zalecenia i opinie). System prawny generalnie ma opinię przemyślanego i tworzono go przez fachowców. Opinia ta jest jednak tylko wynikiem wizerunku UE jako organizacji opartej na prawie i fachowości, a z rzeczywistością ma niestety niewiele wspólnego. Bardziej szczegółowa analiza wskazuje, że: rozporządzenia są grupą niejednorodną, składającą się z rozporządzeń o charakterze ustawodawczym, rozporządzeń delegowanych oraz z aktów wykonawczych, dyrektywy mogą mieć jeszcze bardziej złożony charakter [2, str. 85], niekiedy dochodzi do wydawania aktów normatywnych zawierających faktycznie treści typowe dla aktów indywidualnych [2, str. 77], decyzje są grupą niezwykle różnorodną, której nie da się jednoznacznie zakwalifikować jako źródeł prawa [2, str. 83-84], a zalecenia i opinie generalnie w ogóle nie mają cech aktów prawnych [2, str. 85]. Są one raczej przykładami typowego dla regulacji unijnych *soft law*, z trudnych do odgadnięcia przyczyn wskazanych w Traktacie o funkcjonowaniu UE jako źródło prawa. Do tego dochodzą jeszcze oczywiście problemy z prawotwórczą działalnością Trybunału Sprawiedliwości oraz kwestia respektowania przez UE umów międzynarodowych zawartych przez samą Unię i jej członków.

Jednym z przykładów chaosu prawnego w UE jest prawo celne. Nie można przy tym zapomnieć, że akurat ta gałąź prawa jest jednym z filarów prawa UE – dowyłącznych kompetencji tej organizacji jest przecież unia celna oraz swobodny przepływ towarów na rynku wewnętrznym. Co więcej, historyczne to właśnie w ramach tej gałęzi prawa doszło do faktycznego wyodrębnienia prawa europejskiego

jako osobnego systemu prawnego. Przyjmowana obecnie niemal bezkrytycznie zasada prymatu prawa europejskiego nad systemami krajowymi, po raz pierwszy oficjalnie wyrażona została w orzeczeniu Trybunału Sprawiedliwości w sprawie *Van Gend and Loose* [3]. Orzeczenie to, ze względu na sformułowaną tam zasadę pierwszeństwa prawa wspólnotowego powoływane jest chyba w każdym opracowaniu dotyczącym prawa europejskiego. Mało kto jednak wie, że dotyczyło ono zmiany klasyfikacji celnej formaldehydu – inną klasyfikację stosowały organy celne niemieckie a inną holenderskie. Teoretycznie powinno to oznaczać, że materia ta jest świetnie dopracowana i regulowana wyłącznie na poziomie Unii. W praktyce tak nie jest. Od 1992 roku zasadnicza część prawa celnego jest skodyfikowana. Powstał wtedy Wspólnotowy Kodeks Celny - bardzo obszerny akt przyjęty przez Radę, w praktyce stanowił tylko tło dla tzw. Rozporządzenia wykonawczego wydanego przez Komisję. Rozporządzenie wykonawcze było zdecydowanie bardziej szczegółowe, w znacznej części jego postanowienia oderwane były od samego Kodeksu, stanowiły nie tyle uzupełnienie, co raczej samodzielną regulację – uprawnienie Komisji do wydania tak obszernego aktu nigdy nie było całkowicie pewne, niemniej jednak wydanie tego aktu było typowe dla funkcjonowania organów Unii. Uporządkowanie tego zagadnienia było jednym z priorytetów podczas prac najpierw nad Konstytucją UE a po fiasku tych prac – przy konstruowaniu Traktatu Lizbońskiego.

Problem ten był o tyle trudny, że formalnie obie regulacje były rozporządzeniami (choć wydanymi przez inne organy) i obydwie podlegały bezpośredniemu wykonaniu w państwach członkowskich. Ich wzajemna relacja nigdy nie została w sposób precyzyjny określona, choć była analizowana zarówno w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości jak i w literaturze [4, str. 51-52]. Zamiast tego zdecydowano się na stworzenie Zmodernizowanego Kodeksu Celnego, który miał połączyć w jednym akcie przepisy obu rozporządzeń, eliminując nieścisłości. Po wielu latach prac, ostatecznie rozporządzeniem 450/2008 przyjęto ten akt, który nawet formalnie wszedł w życie w 2008 roku, ale jego praktyczne zastosowanie zostało odłożone najpierw do czerwca 2013 roku a potem (niecałe dwa tygodnie przed wyznaczoną datą) do listopada tegoż roku. Ostatecznie, przepisy tego aktu nie

zostały nigdy zastosowane, ponieważ przed listopadem 2013 wprowadzono Unijny Kodeks Celny, który już nie realizował założeń o pełnej regulacji materii. Wręcz przeciwnie, wprowadził dwa typy rozporządzeń delegowanych – przepisy UKC może obecnie w formie rozporządzenia wykonawczego uzupełniać Komisja a w formie rozporządzenia delegowanego zarówno Komisja (również w kwestiach merytorycznych) jak i Komitet Prawa Celnego (kwestie proceduralne). Ostatecznie więc bałagan nie tylko nie zniknął, lecz nawet się powiększył. O braku dopracowania zarówno samego Kodeksu, jak i rozporządzenia wykonawczego delegowanych najlepiej świadczy zaś fakt, że były one już zmieniane – i to nie w formie normalnego wprowadzania zmian do aktu prawnego, a w formie tzw. „sprostowań”.

Problemy z poprawną, zarówno merytorycznie jak i formalnie, regulacją nie kończą się oczywiście na poziomie podstawowych rozporządzeń. Należy bowiem pamiętać, że część zagadnień ściśle związanych z prawem celnym, jak choćby preferencje taryfowe, regulowane są oddzielnie. Taryfa celna oparta jest o Nomenklaturę Scaloną wypracowaną w Światowej Organizacji Handlu – co jest podstawą do sporów dotyczących klasyfikacji poszczególnych towarów, w przypadkach gdy w UE przyjmuje się inną klasyfikację niż zalecana przez tą organizację. Nie można również zapomnieć, że faktycznie działalność UE wykonywana jest przez krajowe administracje celne, na podstawie krajowych przepisów proceduralnych, a częściowo także merytorycznych i kontrolowane są przez krajowe sądy administracyjne. A to samo w sobie tworzy znaczne trudności. Podsumowując, harmonizacja prawa krajowego z prawem UE z pewnością nie doprowadzi do uporządkowania krajowego systemu prawnego.

Reference:

1. Ogłoszenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie stosowania prawa Unii Europejskiej z dnia 11 maja 2004 r. (Monitor Polski Nr 20, poz. 359),
2. Jaśkowski M. Sądowa kontrola legalności aktów administracyjnych Unii Europejskiej
3. Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-26/62, www.curia.eu
4. Lasiński—Sulecki K. Źródła prawa celnego, Przegląd Podatkowy 8/2005

Залознова Ю.С.,

*д.е.н., с.н.с., чл.-кор. НАН України,
заступник директора з наукової роботи*

Трушкіна Н.В.,

*к.е.н., науковий співробітник,
Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна*

ЩОДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ

На даний час в Україні актуалізуються проблеми вдосконалення організаційно-правових засад діяльності в сфері електронної комерції. Ця галузь стає ключовим драйвером національної економіки, що обумовлено активізацією розвитку цифрової економіки в умовах європейської інтеграції та глобалізації. Передовий зарубіжний досвід свідчить, що ефект від цифровізації всіх видів економічної діяльності може становити 20% ВВП.

Це відповідає прийнятій Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр., у якій передбачено перехід до високотехнологічних виробництв та ефективних процесів за допомогою ІТ-технологій і комунікацій. За розрахунками фахівців Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, завдяки розвитку цифрової економіки можна досягти зростання ВВП у 2019 р. на 2,5% та у 2020 р. – на 3% [1].

Разом з тим аналіз діючих законодавчих і нормативно-правових актів, які регулюють діяльність у сфері електронної комерції в Україні, показав, що більшість документів не кореспондуються один з одним, відсутня їх відповідність сучасним умовам господарювання. Так, незважаючи на те, що дія Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» [2] поширюється на відносини, які виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення

електронних документів, у ньому не прописано процедури застосування електронних договорів і комерційних електронних повідомлень як виду електронних документів.

Господарський кодекс України регулює господарські відносини, які виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання. Під господарською діяльністю розуміється «діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність» [3]. При цьому в главі 20 «Господарські договори» кодексу нічого не сказано про укладення господарських договорів в електронній формі.

Однак, як показує аналіз, у законодавстві України є спроби забезпечення реалізації механізмів розвитку електронної комерції. Наприклад, ст. 205 «Форма правочину. Способи волевиявлення» у главі 16 «Правочини» Цивільного кодексу України визначає, що «правочин може вчинитися усно або в письмовій (електронній) формі».

Як зазначено у ст. 207 «Вимоги до письмової форми правочину» цього кодексу, «...правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах (у тому числі електронних), у листах, телеграмах, якими обмінялися сторони». «Правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо воля сторін виражена за допомогою телетайпного, електронного або іншого технічного засобу зв'язку...» [4].

Прийнятий у 2015 р. Закон України «Про електронну комерцію» на законодавчому рівні врегулює сферу інтернет-торгівлі та використання електронних грошей [5]. Це дозволило систематизувати та вдосконалити чинне національне законодавство у сфері електронної комерції, сформувати та впровадити єдиний підхід до державного регулювання суспільних відносин, що виникають при дистанційному укладанні правочинів з купівлі-продажу товарів

та/або їх постачання, виконання робіт і надання послуг із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних систем і цифрових технологій.

Отже, у результаті дослідження встановлено, що незважаючи на деякі позитивні кроки у законодавстві України з регулювання діяльності у сфері електронної комерції, все ж таки існують проблеми недостатньо ефективного нормативно-правового забезпечення у цій галузі.

Тому з метою активізації розвитку інтернет-торгівлі необхідно внести зміни і доповнення в ряд законодавчих і нормативно-правових документів:

- у Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» включити термін «електронний договір» як вид електронного документа, порядок укладення електронних договорів, що відповідатиме ст. 11 «Порядок укладення електронного договору», ст. 15 «Зберігання електронних документів» і ст. 16 «Час відправлення та отримання електронного документа (повідомлення)» Закону України «Про електронну комерцію»;

- у Господарській кодекс України – процедуру організації та здійснення збуту продукції із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних систем та електронних платформ як інструменту цифрової економіки;

- у Цивільний кодекс України – порядок укладення електронних договорів (глава 16 «Правочин») і фінансові інструменти електронних платежів (глава 74 «Розрахунки»);

- зміст Закону України «Про електронну комерцію» розширити інституційними механізмами організації процесу збуту продукції дистанційним способом і діяльності інтернет-магазинів.

При цьому слід зазначити, що ключовим принципом національного законодавства у сфері електронної комерції має бути його гармонізація з правом Європейського Союзу та вимогами міжнародних стандартів.

Впровадження пропозицій щодо вдосконалення діючого законодавства України з питань регулювання розвитку електронної комерції сприятиме спрощенню організації та здійснення процедур інтернет-торгівлі, активізації

діяльності інтернет-магазинів і підвищенню їх конкурентоспроможності, використанню ефективних фінансових технологій й інструментів реалізації продукції, розширенню і глобалізації ринків збуту, поліпшенню інвестиційного клімату в Україні та залученню іноземних інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Уряд схвалив Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-shvaliv-koncepciyu-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-2018-2020>.

2. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV (із змін., редакція від 30.09.2015 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (із змін., редакція від 07.03.2018 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (із змін., редакція від 07.03.2018 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

5. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII (із змін., редакція від 26.04.2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/675-19>.

Anna Gurzhiy,
Candidate of Law,
Associate Professor of Department of Administrative,
Financial and Information law

Julia Borovyk,
Deputy assistant,
Kyiv National University of Trade and Economics,
Kyiv, Ukraine

LEGISLATIVE BASIS OF QUALIFICATION ADMINISTRATIVE OFFENCES IN THE FIELD OF ALTERNATIVE MEDICINE

The necessity to improve the mechanisms of administrative responsibility for violations the rules of providing alternative medicine, including the provision of medical care without special education, requires a clear definition of its grounds. The grounds of responsibility play a significant role in administrative and tort relations and play a leading role in their objectification[1, p. 15]. Their presence activates the administrative-delict norm, enters into operation the mechanism of its implementation and, finally, determines the practical aspect of administrative responsibility[1, p. 30].But, as it commonly known, despite their significance, they are not reflected in the current legislation.

The main legislative basis of responsibility for violations in the field of alternative medicine is the Code of Ukraine on Administrative Offences (hereinafter referred to as the CUoAO). Its provisions are determined by principles of administrative responsibility (the limits of administrative responsibility, the list of administrative penalties, circumstances excluding administrative responsibility etc.), as well as the procedure for imposing administrative penalties on persons found guilty of committing administrative offences.

At the same time, the signs of specific offenses in the field of alternative medicine are enshrined in Art. 46-2 CUoAO, according to which: “Violation of the

requirements established by the legislation for the study of folk medicine (healing) - entails the imposition of a fine of fifty to one hundred and fifty non-taxable minimum incomes of citizens” [2]. Art.46 of the CUoAO is blanket and implies responsibility for violating the rules established by the legislation on the practice of alternative medicine without revealing their content. The relevant rules are currently contained in the Law of Ukraine “Fundamentals of Ukrainian Health Law” [3], as well as in the Decree of the Ministry of Health of Ukraine dated March 16, 2016 No. 189 “On the organization of work of natural persons - entrepreneurs engaged in alternative medicine (healing)” (hereinafter referred to as the Decree) [4].

The Law of Ukraine "Fundamentals of Ukrainian Legislation on Health Care" regulates relations in the field of alternative medicine fragmentarily, defining only qualification requirements for individuals engaged in alternative medicine (healing), and conditions for the occupation of alternative medicine (healing). However, only a violation of this prohibition may be qualified under Art. 46-2 CUoAO. In turn, the conditions of alternative medicine (purpose), approved by the Decree, are the next:

- the room in which the healer conducts the reception of patients should consist of a reception room, a healer's room, and a dressing room. It should be provided windows for daylight access in the healer's room. It is necessary to carry out the current and general cleaning of the premises of the objects (once a week) with the use of disinfectants authorized for use in Ukraine, etc.);

- responsibilities of healers (apply only the method of alternative medicine (healing), based on the experience of many generations, which is stated in a special permission for alternative medicine; conduct an analysis of the effectiveness of the use of medical techniques in traditional medicine used by the healer; to know the requirements of medical ethics and deontology and strictly adhere to them, keep and provide information about the patient in accordance with the procedure established by law, etc.);

- prohibition on certain actions and medical procedures (the healer does not have the right to use invasive methods of intervention, to treat patients with cancer, with acquired immunodeficiency syndrome, infectious, venereal diseases, to conduct

sessions designed for a mass audience (2 or more persons), using hypnosis, and other methods of mental or bioenergy influence, as well as the healing using the media is prohibited) [3]. Thus, the main array of rules, violation of which is covered by Art. 46-2 CUoAO, is contained in the Decree of the Ministry of Health of Ukraine dated March 16, 2016, No. 189 “On the organization of work of individuals - entrepreneurs engaged in traditional medicine (healing)”. In general, the analysis of normative grounds for administrative responsibility for violating the rules of occupation of alternative medicine unveils the next problem. Given the purely blanket nature of Art. 46-2CUoAO, empowered officials are forced to apply immediately to several normative-legal acts (including acts of the Ministry of Health of Ukraine) during the qualification. Of course, this does not contribute to the efficiency and accuracy of the qualifications of this type of administrative offenses.

From our point of view, the best way to solve this problem should be specification in Art. 46-2 CUoAO signs of the most common violations in the field of alternative medicine. On the one hand, it will simplify the process of qualification, and on the other hand, will contribute to the speed and efficiency of the consideration of relevant cases.

References:

1. Гуржій Т. О. Місце юридичної кваліфікації у процесі правозастосування // Право України. – 2006. – № 4. – С. 29-31.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Дод. до № 51. – Ст. 1122.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 № 2801-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
4. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 16.03.2016 № 189 “Про організацію роботи фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством)” // Офіційний вісник України. – 2016. – № 33. – Ст. 1310.

Viktoriia Ternavska,

*Associated Professor of the Department of Labor Protection and Environment,
Kyiv National University of Construction and Architecture,
Kyiv, Ukraine*

LAW-CREATING POLICY OF UKRAINE IN THE ASPECT OF EUROPEAN INTEGRATION

The priority course of development of the Ukrainian state at the modern stage of the state creation is a realization of the number of democratic transformations in different spheres of activities of society, where the rights and freedoms of all participants of public relations must be properly secured. In the author's opinion, the success of reforms is stipulated, first of all, by the proper legal support, which should be grounded on the concept of the legal policy of the state. Legal policy as a variety of state policy is, in the author's opinion, a complex of ideas of the strategic character developed by the public authorities and local government bodies with participation of the public, which are embodied in the specific development programs of the legal life of society and state. Legal acts of different legal force are the form of expression of the legal policy that have to correspond to the standards of the European legislation as the Association Agreement requires [1].

This question acquires today *the special actuality* in terms of the globalization processes. Legal policy is formed in the process of law-creating activity. The process of passage of the normative and legal acts must have persistent and successive character, be internally agreed, have exceptionally the national interests and needs of the Ukrainian society as a priority. The important instruments of law-creating process are planning, prognostication, norm drafting, legal examination and monitoring of normative and legal acts, which do impossible a chance and duplication of legal acts.

However in practice we observe a presence of different defects in the current legislation, including, collisions both between separate normative and legal acts and into an act. In particular, collisions between civil and economic legislation create serious problems for the subjects of economic activity; the norms of civil and land

legislation are competitive in the field of adjusting the landed relations and others like that. There are a lot of obsolete norms in the system of Ukrainian legislation, as, for example, norms of Labour Code 1972, norms of the Housing Code 1983, which are considered the non-corresponded to the requirements of modern economic relations by many parameters. Such system errors of law-creating activity result in the improper providing the legal adjustment of economic relations. At the same time, in opinion of researchers, quite a number of lacks of legislation can be in good time eliminated, if at forming the legal policy its generalizing function would be taken into account by the plenipotentiary public servants in the process of law creation [2, p. 96]. On the whole a law-creating policy must promote effective law creation. In opinion of the Russian scientists, a law-creating policy is the scientifically substantiated, successive and system activity of state bodies and institutes of civil society directed on determination of strategy and tactic of law creation, on founding the necessary terms for effective law-creating work [3, p. 230].

Law-creating policy of the state has exactly for an object elimination of both objective and subjective system errors, because it has system character itself, combines many instruments of law-creating process in a mutual relating mechanism.

Elimination of subjective system errors, in opinion of specialists, requires a separation of political level of adopting the state (legal) decisions from the organizational and technical level of preparing the projects of normative and legal acts and raising the quality of legal technique [4, p. 11]. The important instrument of law-creating policy is a legal examination. One should agree with the opinion that legal examination must not be the separate stage of law creation but must be made on every stage, beginning from a planning of bill and completing by final adoption of it [5, p. 53]. Scientific substantiation of legal acts as an instrument of law-creation is mostly ignored by the subjects of law-creating process. The forming of bases of those or other directions of law-creating policy must begin exactly at doctrine level, where the scientists offer in the monographs, articles, commentaries the ways of improvement of law-creation, methods of increasing the effectiveness of separate elements of law-creating activity.

System errors of law-creating processes result in appearance of “stillborn” laws, which are unable to regulate effectively certain public relations, whether in large array of laws, by which the changes and amendments are introduced to the current laws, but a lot of necessary acts are remained in form of bills by years. Specialists consider that passing such laws as “On normative and legal acts”, “On laws and law-creating activity”, “On differentiation of legislative and norm-creating functions” and others like that will promote the settlement of process of legislative works, the determination of order of carrying out legal examination, the order of adopting the normative and legal acts, their interpretation and action, the separation of legal plenary powers of different public authorities in relation to norm creation, and also the restriction of the narrow sectoral lobbying in certain spheres [6, p. 131-132].

Thus, carrying out of the effective legal policy at the modern stage of development of Ukrainian nationhood is one of the determinative factors of subsequent democratic reformation of institutes of the legal state, securing the realization of rights and freedoms of a man and a citizen, strengthening a competitive market economy in Ukraine.

References:

1. The Association Agreement between Ukraine and the European Union (2014, June 27) №1678-VII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 40, 2021 [in Ukrainian].
2. Polenina, S.V. (2011). Legal policy – generalizing factor of law creation. Gosudarstvo i pravo, 1 [in Russian].
3. Mal'ko, A.V., Zatonkiy, V.A. (2015). Legal policy. Moscow: Prospekt.
4. Selivanov, V. (2001). Legal policy of Ukraine. Pravo Ukrainy, 12 [in Ukrainian].
5. Isakov, N.V., Mazurenko, A.P. (2016). Principles and priorities of modern Russian law-creating policy. In A.V. Mal'ko, (Ed). Moscow: Prospekt [in Russian].
6. Bohachova, O.V. (2012). Law creation: theoretical and applied aspects. Kamianets-Podilskyi: TOV «Drukarnia Ruta» [in Ukrainian].

Гуржій Т.О.,

д.ю.н., професор,

завідувач кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права

Київського національного торговельно-економічного університету

Петрицький А.Л.,

к.ю.н.,

Начальник управління конституційного та адміністративного законодавства

Міністерства юстиції України,

м. Київ, Україна

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРИПИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Головна функція державного припинення в сфері захисту персональних даних полягає в якнайшвидшому (оперативному) зупиненні правопорушень, які посягають на конфіденційність приватного життя та інформаційну безпеку людини. Реалізація цієї функції покладена на систему контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних, до якої належать суди та Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Аналіз процесуальних повноважень судів загальної юрисдикції свідчить про те, що, залежно від спеціалізації, в сфері захисту персональних даних ними можуть застосовуватись такі заходи припинення:

- в порядку адміністративного судочинства – зупинення дії індивідуального акта або нормативно-правового акта; заборона відповідачу вчиняти певні дії; встановлення обов'язку відповідача вчинити певні дії; заборона іншим особам вчиняти дії, що стосуються предмета спору (ст. 151 КАС України) [1];

- в рамках адміністративно-деліктного провадження – вилучення речей і документів (ст. 265 КУпАП України) [2];

- в рамках цивільного провадження – накладення арешту на майно, що належить відповідачеві і знаходиться у нього або в інших осіб; заборона

вчиняти певні дії; встановлення обов'язку вчинити певні дії; інші заходи забезпечення (ст. 150 ЦПК України) [3];

- в рамках кримінального провадження – арешт або тимчасове вилучення майна, (зокрема, пристроїв, які використовуються для обробки та зберігання електронних баз даних), тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом та ін. (див. ст. 131 КК України) [4].

Попри очевидні змістові відмінності, перераховані заходи володіють цілою низкою спільних ознак. По-перше, вони реалізуються в ході деліктних проваджень та підпорядковані їх загальній меті. По-друге, вони переслідують подвійну ціль – недопущення продовження протиправної поведінки та забезпечення об'єктивного розгляду справи про відповідальність за правопорушення в сфері захисту персональних даних. По-третє, вони виступають заходами процесуального забезпечення, тобто не мають самостійного характеру. По-четверте, на відміну від багатьох інших припиняючих заходів, вони не спрямовані на виявлення правопорушень (відбувається за фактом виявлених протиправних діянь). По-п'яте, вони можуть застосовуватись за ініціативою не лише суду, а й інших суб'єктів юридичного процесу (потерпілого, позивача тощо). Заходи судового припинення в сфері захисту персональних даних є дуже різноманітними. При цьому основну частку в їхньому масиві становлять організаційні заходи, пов'язані із заборонаю вчинення певних дій або ж із зобов'язанням вчинити певні дії. Саме вони найчастіше застосовуються судами на практиці і саме вони слугують головним інструментом припинення правопорушень у сфері прайвесі.

На відміну від судів, уповноважених застосовувати широкий спектр заходів припинення, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини має в своєму розпорядженні тільки один подібний захід: видання припису про усунення порушень законодавства про захист персональних даних [5]. Такий припис видається Уповноваженим на підставі Акту перевірки додержання вимог законодавства про захист персональних даних у разі, якщо під час перевірки було виявлено порушення вимог щодо обробки персональних даних в автоматизованих системах або картотеках.

Подібно до багатьох інших заходів державного примусу, припинення порушень законодавства про захист персональних даних реалізується за чітко визначеною процедурою, покликаною забезпечити послідовність і впорядкованість юрисдикційної діяльності, об'єктивність і своєчасність розгляду справи, одноманітність правозастосування, всебічне забезпечення прав учасників правовідносин. Деталі цієї процедури, а також юридичні наслідки її порушення конкретизовані в наказі Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 8 січня 2014 року № 1/02-14 “Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних” [6]. Згідно з п.п. 5.12-5.17 цього наказу, у разі виявлення порушень інформаційного законодавства під час перевірки суб'єкта обробки персональних даних, уповноважена посадова особа складає припис про їх усунення в двох примірниках. Перший примірник не пізніше 5 робочих днів з дня складання Акта перевірки надсилається суб'єкту перевірки чи уповноваженій ним особі рекомендованим листом з повідомленням про вручення. Другий – зберігається в Секретаріаті Уповноваженого.

У свою чергу, адресат припису (читай – суб'єкт перевірки) повинен протягом зазначеного в приписі строку (не менше ніж 30 календарних днів) вжити заходів щодо усунення порушень, зазначених у приписі, та письмово поінформувати про них Уповноваженого разом із наданням копій документів, що це підтверджують. У разі невиконання припису адресатом щодо нього складається протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 188-40 КУпАП “Невиконання законних вимог Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” [2]. Аналіз наведених положень змушує констатувати надмірну і, на наш погляд, не виправдану “розтягнутість” процедури реалізації заходів, спрямованих на припинення порушень законодавства про захист персональних даних. Як відомо, необхідною умовою ефективності припиняючих заходів є невідкладність їх здійснення. Чим швидше припиняється порушення, тим більше шансів на цілковите відновлення дестабілізованих ним правовідносини, тим вища ймовірність відвернення (мінімізації) його шкідливих наслідків, тим дієвіша система захисту прав та

інтересів людини. Саме тому заходи припинення передбачають спрощений (порівняно із заходами юридичної відповідальності) порядок реалізації. І саме тому в основу їх застосування покладено принцип оперативності.

Разом з тим, варто звернути увагу на надмірну тривалість процедури застосування припиняючих заходів у позасудовому порядку. Існуючі нормативні обмеження фактично унеможливають миттєве реагування на делікт. Наразі мінімальна тривалість процедури усунення порушень, які виявляються в ході перевірок суб'єктів обробки персональних даних, становить 30 календарних днів з дня винесення припису про усунення таких порушень. Враховуючи, що це лише мінімальний строк, а також те, що на складання й надіслання відповідного припису відводиться 5 робочих днів, процес застосування припиняючих заходів, як правило, триває значно довше. В умовах необхідності якнайшвидшого припинення інформаційних правопорушень подібний стан справ неможливо визнати прийнятним.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Дод. до № 51. – Ст. 1122.
3. Цивільний процесуальний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2004. – № 16. – Ст. 1087 .
4. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.
5. Про захист персональних даних: Закон України від 06.07.2010 № 2438-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.
6. Наказ Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 8 січня 2014 року № 1/02-14 “Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних” // Бізнес-Бухгалтерія-Право. Податки. Консультації. – 2014. – № 9. – С. 14.

Кисель А. С.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова,

м. Одеса, Україна

НОВІ СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Інститут доказів і доказування є важливою складовою усіх процесуальних галузей права, адже він регламентує правовідносини, пов'язані зі встановленням наявності або відсутності обставин, що мають значення для вирішення справи. Це один із центральних інститутів адміністративного судочинства, який має значний вплив на його подальший розвиток.

Актуальність дослідження доказів та доказування в адміністративному судочинстві обумовлена тим, що 15 грудня 2017 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 року, яким були введені в дію нові редакції Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), а також внесені зміни до інших нормативно-правових актів [1]. Чимало новел, впроваджених вищезазначеним законом, стосується стандартів доказування та доказової бази.

Одним з найважливіших нововведень КАС України стало розширення засобів доказування завдяки впровадженню електронних доказів. Відповідно до ст. 99 КАС України електронним доказом є інформація в електронній формі, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи [2]. Це визначення знайшло відображення і в ст. 100 ЦПК України [3].

Можна стверджувати, що така новела є позитивною, адже вона буде сприяти повному та всебічному з'ясуванню обставин справи. Наприклад, досить зручно посилатись на електронний доказ на підтвердження дійсного розміщення реклами у разі, якщо відповідний суб'єкт владних повноважень наполягає на «фіктивності» витрат на неї [4].

Проте можуть виникати труднощі при практичному застосуванні норм, присвячених електронним доказам. Це пов'язано з тим, що, по-перше, в КАС України не закріплений порядок збирання та забезпечення таких доказів, способи їх дослідження тощо. По-друге, в діючому законодавстві чітко не врегульовано дослідження електронних документів як доказів [5]. На нашу думку, таке нововведення є досить закономірним та таким, що відповідає сучасним умовам використання різноманітних джерел інформації.

Не менш важливою зміною стало те, що згідно з ч. 2 ст. 77 КАС України суб'єкт владних повноважень не може посилатися на докази, що не були покладені в основу оскаржуваного рішення, за винятком випадків, коли він доведе, що вжив всі можливі заходи для їх отримання до прийняття оскаржуваного рішення, проте вони не були отримані з причин, які від нього не залежать [2]. Як зазначає Т. Бережна, досить часто на практиці виникала ситуація, коли при розгляді податкових спорів суди не звертали увагу, що контролюючий орган виносив податкове повідомлення-рішення на основі необгрунтованого безпідставного акта перевірки, а під час судового розгляду посилався на нові докази з метою посилення власної позиції. Наприклад, нерідко контролюючі органи під час судового розгляду подавали матеріали кримінальних проваджень, зустрічних звірок, проте не посилались на такі відомості в акті перевірки.

При цьому суди в одних випадках враховували цю інформацію, а в інших вказували, що такі відомості не будуть братись до уваги. Можна стверджувати, що зміни будуть дисциплінувати суб'єкта владних повноважень та матимуть позитивний вплив на формування доказової бази [6].

Важливим нововведенням стало те, що, згідно з вимогами ч. 9 ст. 79 КАС України [2] та ч. 9 ст. 83 ЦПК України [3] копії доказів, що подаються до суду, мають бути заздалегідь надіслані позивачем іншим учасникам справи. При цьому суд не повинен брати до уваги такі докази за відсутності підтвердження надсилання їх копій. Однак, як стверджує дослідник В. Гречана, така вимога не у всіх випадках є доцільною.

Наприклад, якщо оскаржується податкове повідомлення-рішення, прийняте за наслідками перевірки, відповідний контролюючий орган може ознайомитись з матеріалами під час проведення самої перевірки. В такому випадку у надсиланні копій немає необхідності [7].

В ч. 4 ст. 161 нинішньої редакції КАС України з'являється обов'язок позивача додати наявні в нього докази, що підтверджують обставини, на яких ґрунтуються позовні вимоги [2]. Суди вже почали активно застосовувати цю норму при розгляді справ. Наприклад, в Ухвалі Окружного адміністративного суду міста Києва від 29.01.2018 року зазначається, що позовну заяву було залишено без руху в зв'язку з тим, що позивач посилався у позові на ряд фактів В. Грабовського вищевказане положення спрямоване на недопущення долучення доказів під час розгляду справи разом з додатковими поясненнями, та на уникнення затягування розгляду справи [8].

Отже, ми можемо стверджувати, що нові стандарти доказування, закріплені в КАС України є в багатьох аспектах доцільними та такими, що відповідають іншим кодифікованим нормативним актам. Нові норми спрямовані на розширення доказової бази, добросовісність користування процесуальними правами, узгодження судової практики, вирішення багатьох проблемних моментів адміністративного судочинства тощо. Водночас нова редакція КАС України містить і питання, що викликають нерозуміння серед фахівців. Прогресивність та доречність таких змін визначатиметься не лише змістом відповідних норм, а й судовою практикою.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів [Електронний ресурс]: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс]: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/page>.
3. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/page>.
4. Білюшов В. М. Зміни у порядку розгляду справ у адміністративних судах [Електронний ресурс] / В. М. Білюшов. – 2017. – Режим доступу: http://auditor.zp.ua/index/zmini_do_kasu/0-79.
5. Соколов М. «Цифрові аргументи» [Електронний ресурс] / М. Соколов // Закон і Бізнес. – 2017. – № 44 (1342). – Режим доступу: <http://zib.com.ua>.
6. Бережная Т. Налоговые споры в свете новаций административного процесса. Чего ожидать [Електронний ресурс] / Т. Бережная // Юрист і Закон. – 2017. – № 48. – Режим доступу: vkr.ua/content.
7. Гречана В. Новели проекту Кодексу адміністративного судочинства України [Електронний ресурс] / В. Гречана // Юридична газета. – 2017. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/noveli-proektu-kodeksu-administrativnogo-sudochinstva-ukrayini.html>.
8. Бережна Т. Лайфхаки подачі позовної заяви за новим КАСУ [Електронний ресурс] / Бережна Т., Грабовський В. // Юридична Газета. – 2018. – № 8. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/layfhaki-podachi-pozovnoyi-zayavi-za-novim-kasu.html>.

Колеснік О.Ю.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова,

м. Одеса, Україна

О Н О В Л Е Н І С Т А Н Д А Р Т И Д О К А З У В А Н Н Я В К О Д Е К С І А Д М І Н І С Т Р А Т И В Н О Г О С У Д О Ч И Н С Т В А У К Р А І Н И

У зв'язку із судовою реформою, створено оновлений Верховний суд України та ліквідовані Вищі спеціалізовані суди, які відтепер будуть функціонувати як структурні підрозділи Верховного суду України. Зрозуміло, що повноцінним функціонування нової судової системи буде можливе лише тоді, коли правосуддя здійснюватиметься на підставі якісної процесуально-правової бази. Задля цього Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів»[1], були внесені істотні доповнення до інституту доказів і доказування, передбачені Кодексом Адміністративного судочинства України (далі - КАСУ). Українська держава активно розвивається у напрямку європейської інтеграції та прагне нормативно врегульовувати процесуальні механізми ефективної реалізації права на справедливий суд в Україні, підвищуючи якість адміністративного судочинства[3]. Оновлення інституту доказування є великим кроком у досягненні цієї мети. Згідно нових положень Кодексу адміністративного судочинства, розширюються засоби доказування у судовому процесі, зокрема запроваджується система електронних доказів.

Потреба у цьому нормативному регулюванні назріла вже давно і обумовлено багатьма чинниками. Наприклад, у зв'язку із розвитком інформаційних технологій все частіше поставало питання щодо можливості використання в якості доказів інформації з Інтернету.

Так, в статті 99 КАСУ передбачається новий вид доказів, як електронні докази. Електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі[2]. Таке розширення обсягу доказів, які надаються суду, дуже добре підкріплює принципи змагальності та відкритості судового процесу. Застосування зазначеного виду доказів буде сприяти розширенню можливостей сторін при підтвердженні своїх позицій, вимог, заперечень і т.п.

Необхідно звернути увагу на новелу КАСУ, яке підкреслює значення правничої науки, це можливість учасників справи звернутися до експерта у галузі права за необхідністю продемонструвати аналогію закону або зміст норм іноземного права згідно з їх офіційним або загальноприйнятим тлумаченням, практикою застосування, доктриною у відповідній іноземній державі[2]. Зазначена норма є ще однією гарантією повноцінного захисту прав, свобод та інтересів людини. Проте такий висновок несе консультативний характер і не є обов'язковим для суду. В оновленому КАСУ, до обов'язків суду, що розглядає справу по суті, додається не тільки оцінка належності та допустимості доказів, але й їх достатності та достовірності. Тобто, нарешті чітко закріплені визначення достатності та достовірності доказів, оскільки раніше зазначені категорії були закріплені виключно на теоретичному рівні. Також, статтею 77 КАСУ були внесені зміни до обов'язків доказування, відповідно до якої, в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача, а суб'єкт владних повноважень не може посылатися на докази, які не були покладені в основу оскаржуваного рішення, за винятком випадків, коли він доведе, що ним було вжито всіх можливих заходів для їх отримання до прийняття оскаржуваного рішення, але вони не були отримані з незалежних від нього

причин[2]. У новій редакції КАС України встановлені обмеження щодо часу подання доказів. Так у статті 79 КАСУ передбачено, що позивач, особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, повинні подати докази разом із поданням позовної заяви. Докази, не подані у встановлений законом або судом строк, до розгляду судом не приймаються, крім випадку, коли особа, яка їх подає, обґрунтувала неможливість їх подання у вказаний строк з причин, що не залежали від неї [2]. Учасник справи також повинен надати докази, які підтверджують, що він здійснив усі залежні від нього дії, спрямовані на отримання відповідного доказу. Після оцінки судом поважності причин неподання учасником справи доказів у встановлений законом строк суд може встановити додатковий строк для подання доказів.

Проаналізувавши основні новели КАСУ стосовно застосування доказів та здійснення доказування, можна дійти до висновку, що такі інноваційні зміни, враховуючи інтенсивний розвиток суспільства та інформаційних технологій за останні роки, повинні значно підвищити рівень адміністративного судочинства в Україні і вивести адміністративне судочинство на новий рівень.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII //Відомості Верховної Ради, 2017, № 48, ст.436. Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/page>.
3. Несторак О.В. Перегляд стандарту доказування за новим КАС України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.linkedin.com/pulse>.

Біла І. О.,

*здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,
Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова,
м. Одеса, Україна*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

У перекладі з латинської мови, слово « принцип » означає основу, тобто твердження, яке сприймається як головне, суттєве та важливе. Тому, принципи адміністративного судочинства є основними, вихідними, спрямовуючими положеннями, засадами його функціонування.

Принципи адміністративного судочинства є гарантіями реалізації завдань судочинства, так і гарантіями дотримання процесуальної форми захисту [3, с. 93]. Тому, дотримання принципів у судочинстві має дуже вагомe значення, оскільки вони надають йому ознак правосуддя, а порушення цих принципів, веде до порушення права осіб на судовий захист так і до неправосудності судових рішень.

В статті 7 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ), що діяла до 15.12.2017 року, було закріплено перелік принципів здійснення правосуддя в адміністративних судах. До зазначеної системи принципів були віднесені наступні принципи: 1) верховенства права; 2) законності; 3) рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом; 4) змагальності сторін, диспозитивності та офіційне з'ясування всіх обставин у справі; 5) гласності і відкритості адміністративного процесу; 6) забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду, крім випадків, установлених цим Кодексом; 7) обов'язковості судових рішень [2].

Але з 15.12.2017 року, у зв'язку з прийняттям судових реформ, докорінно змінилися підходи до принципів адміністративного судочинства. Перелік

принципів доповнився такими принципами, як: повне фіксування судового процесу технічними засобами; розумність строків розгляду справи у судах; неприпустимість зловживання процесуальними правами та відшкодування судових витрат. Таким чином, згідно ч.3 ст.2 КАСУ налічується десять основних засад адміністративного судочинства. Оновлений перелік принципів дозволяє розширити можливості сторін при захисті своїх прав, свобод та інтересів в адміністративних судах та створити більш ефективні механізми судового захисту.

Наприклад, застосування такого принципу, як повне фіксування судового процесу технічними засобами, відповідає на питання: « Чи потрібно отримувати дозвіл суду на здійснення фото-, відеозйомки, аудіозапису тощо?». Згідно ч.5 ст.10 КАСУ особи, які присутні в залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених цим Кодексом [1]. Також для цього не потрібно отримувати дозвіл учасників процесу, як це потрібно було робити при старій редакції КАСУ. Але згідно ч.6 ст.10 КАСУ трансляція судового засідання здійснюється виключно з дозволу суду. Також чіткіше прописано допуск сторонніх осіб на судові засідання: будь-яка особа може бути присутньою на процесі, для цього достатньо мати при собі паспорт чи інший документ, що посвідчує особу. Але потрапити на засідання можна лише до його початку або під час перерви.

Розумність строків, як принцип здійснення судочинства має важливе значення. Цей принцип спрямований на швидкий захист судом порушених прав особи, оскільки відсутність своєчасного судового захисту може призводити до ситуацій, коли наступні дії суду вже не матимуть значення для особи та її прав. Серед критеріїв оцінювання розумності строку розгляду справи, які визначені у рішеннях ЄСПЛ, можна виділити такі: складність справи, поведінка сторін та органів влади, їх представників, важливість для

заявника предмета розгляду, затримки, пов'язані із необхідністю отримати експертні висновки, відсутність ключових свідків та ін. Але останнім часом цей принцип втрачає своє реальне застосування, оскільки потрібно зважати на об'єктивну завантаженість суддів та неможливість вчасно розглянути справи. Саме при виконанні цього принципу можна визначити, чи налагодженою є судова система в Україні.

Виходячи з чинної редакції КАСУ, можна звернути увагу на принципи, які чітко не визначені Кодексом, але які можна визначити з контексту інших положень закону, а саме: ефективність судового захисту, всеохоплюючий судовий контроль, конституційний контроль та ін.

Принцип ефективності судової системи та правосуддя загалом включає в себе три основоположні елементи: реальний захист прав, мінімальні затрати часу та коштів. Саме за цими трьома критеріями можна визначати, чи є судова система в Україні ефективною.

Таким чином, можна стверджувати, що нові засади носять не лише формальний характер, а також суттєво змінюють механізм адміністративного судочинства, оскільки вони являються основними, ключовими ідеями, які визначають сутність адміністративного судочинства.

Список використаної літератури:

1. Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс]: Закон України від 06.07.2005 із змін., внес. 07.01.2018, згідно із Законами України: за станом на 16.03.18. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

2. Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс]: Закон України від 06.07.2005 із змін., внес. до 15.12.2017. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T052747.html.

3. Адміністративне судочинство: підручник для студ. вузів / Т. О. Коломоєць, П. С. Лютіков, М. Ю. Віхляєв ; за заг. ред.: Т. О. Коломоєць . – Вид. 2-е, перероб. і доп. – Київ: Істина, 2011. – С.93-94.

Дєордєв М.С.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова,

м. Одеса, Україна

НОТАТКИ ЩОДО ОНОВЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

З часом будь-яка наука, навчальна дисципліна та галузь права зазнає суттєвих змін у зв'язку з постійною трансформацією суспільства. Інститут адміністративного судочинства також зазнав суттєвих змін в останній час.

Висвітлення актуальних питань щодо оновлення законодавства є необхідною умовою розвитку правосвідомості у суспільстві. Знання та розуміння певних процесів надає можливість особам реально скористатися цими знаннями для захисту своїх прав, свобод та інтересів в суді, адвокатам, прокурорам та іншим учасникам процесу розуміти в якому порядку і яким чином здійснюється правосуддя в адміністративній сфері.

Всім відомо, що Конституція має найвищу юридичну силу, а її норми є нормами прямої дії. Це зобов'язує суди при розгляді конкретних справ керуватись насамперед нормами Конституції України». Так, норми постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» №9 закріплюють правила згідно яких, Конституція України гарантує кожній людині право на звернення до суду для захисту своїх конституційних прав і свобод.

Це положення відповідає ст. 8 Конституції України, яка також визнає дію принципу верховенства права. Тому, зрозуміла першочергова важливість норм Конституції, як для здійснення правосуддя взагалі, так і для адміністративного судочинства, зокрема.

Норми, перш за все, розділу VIII «Правосуддя» Конституції України, визначають загальні принципи дії правосуддя в Україні, його систему, а також

виділяють особливе місце адміністративних судів в цій системі. Так відповідно ч. 5 ст. 125 Конституції України: « З метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди». Також, ч. 2 ст. 55: Конституції України зазначає, що « Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування (далі - ОМС), посадових і службових осіб.»; та за ст.56: « Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи ОМС матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, дією чи бездіяльністю органів державної влади, ОМС, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень». Не менш важливе місце для визначення особливостей адміністративного судочинства в Україні після Конституції України займає КАСУ. Саме цей кодифікований нормативно-правовий акт конкретизує всі основоположні принципи, предмет, юрисдикцію адміністративних судів і саме на нього орієнтуються судді при здійсненні адміністративного процесу. На відміну від Конституції України, цей документ протягом свого існування зазнав ряд змін, серед яких остані відбулися досить недавно в 2017 році.

До таких новел можливо віднести:

I. За новою редакцією КАСУ, фото-, відео та аудіо запис за допомогою портативних засобів без дозволу суду, також для цього не потрібно отримувати дозвіл учасників процесу.

II. Трансляція може здійснюватися лише з дозволу суду.

III. Чіткіше прописано допуск сторонніх осіб на судові засідання: будь-яка особа може бути присутньою на процесі, для цього достатньо мати при собі паспорт чи інший документ, що посвідчує особу. Але потрапити на засідання можна лише до його початку або під час перерви. У законі «Про судоустрій і статус суддів» уже було введено норму про те, що інформація про сторони процесу, про предмет спору та інші дані публікується на офіційному порталі «Судова влада». Аналогічну норму, яка чітко говорить про те, що має бути відкрито сторони процесу та предмет спору, є і в новій редакції КАСУ.

IV. У новій редакції КАСУ передбачено або самопредставництво особи, або правнича допомога, яку має право надавати лише адвокат. Варто зазначити, обмеження щодо представництва набудуть чинності поступово. Так, з 2018 року юристи без статусу адвоката не зможуть представляти інтереси позивачів у апеляційних судах, а в судах першої інстанції – з 1 січня 2019 року. У касації ж представництво лише адвокатами здійснюється уже зараз. Юрист без статусу адвоката має право бути представником позивача у справах незначної складності та «в інших випадках, визначених КАСУ».

V. Нова редакція КАСУ прямо передбачає, що однією із категорій справ незначної складності є оскарження лише бездіяльності суб'єкта владних повноважень або розпорядника інформації щодо розгляду запиту на інформацію. Однак, це не виключає того, що інші категорії справ по доступу також можуть відноситись до справ незначної складності. Так, відповідно до визначення, малозначною є адміністративна справа, у якій характер спірних правовідносин, предмет доказування та склад учасників тощо не вимагають проведення підготовчого провадження та (або) судового засідання для повного та всебічного встановлення її обставин. Серед категорій малозначних справ також передбачено «інші справи, у яких суд дійде висновку про їх незначну складність, за винятком справ, які не можуть бути розглянуті за правилами спрощеного позовного провадження».

VI. У випадку з оскарженням неправомірної відмови в наданні інформації, для того, щоб суд визнав справу малозначною, варто буде одночасно з поданням позовної заяви подавати клопотання про розгляд справи за правилами спрощеного позовного провадження (без підготовчого засідання та судових дебатів, а за відсутності відповідного клопотання – і без участі сторін).

VII. Окремий порядок провадження передбачено для оскарження рішень, дій чи бездіяльності деяких вищих органів влади, зокрема Вищої кваліфікаційної комісії суддів, Верховної Ради України, Президента України.

VIII. Суд з моменту відкриття провадження має розпочати розгляд справи протягом 60 днів замість 30. В спрощеному розгляді судових справ чітко передбачено термін розгляду – перше судове засідання у справі проводиться не пізніше 30 днів із дня відкриття провадження, а якщо без участі сторін – весь розгляд не може тривати більше 30 днів.

Акцентувавши увагу на деяких змінах чинного законодавства робимо висновок, що реформування судової системи в значній мірі торкнулося судової системи. А це призводить в свою чергу до виникнення нових реалій, в яких буде здійснюватися адміністративний процес. правозахисні функції учасників процесу та т.п.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996. //Відомості Верховної Ради України –1996–№ 30–Ст. 141.
2. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя[Електронний ресурс]: Постанова Пленуму Верховного Суду від 01.11.1996. – Режим доступу: http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=15444&id_book=0&id_parent=0&id_vid_res=3
3. Про судоустрій та статус суддів [Електронний ресурс]: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/1402-19 .
4. Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс]: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/page>.

Лютенко Є. К.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

МІСЦЕ ІНСТИТУТУ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Однією з новел, яку містить Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [1], є запровадження в адміністративне судочинство інституту врегулювання спору за участю судді. Така практика альтернативного способу вирішення спорів досить розповсюджена в світовій практиці і носить назву «судова медіація». Наприклад, в США діє Уніфікований Закон «Про медіацію» з 2001 року, а в ЄС діє Директива ЄС «Про деякі аспекти посередництва (медіації) у цивільних та комерційних справах» (2008 р.). Відповідно до вимог цієї Директиви, держави-члени ЄС до травня 2011 року ввели в дію свої національні закони, підзаконні акти та адміністративні положення.

Директива ЄС «Про деякі аспекти посередництва (медіації) у цивільних та комерційних справах», 2008 року визначає посередництво (медіацію), як організований процес, в якому дві або більше сторін намагаються добровільно досягти вирішення своєї суперечки за допомогою посередника. Цей процес може бути початий сторонами, запропонований або призначений судом, або передбачений правом держави-члена ЄС.

Терміном "медіація" (лат. - *mediare* - бути посередником) називаються переговори між сторонами, що сперечаються, при участі і під керівництвом нейтральної третьої особи - медіатора (посередника).

У європейському законодавстві терміну «медіація» тотожні поняття «посередництво», «примирливі процедури», «погоджувальні процедури», а терміну "посередник" тотожній термін «медіатор».

Ю.П.Крисюк, наголошує, що медіація - сучасний спосіб врегулювання спору[3]. Тобто, медіація – це приватне та конфіденційне використання посередників для виходу з конфліктної ситуації; це процес, в якому нейтральна третя сторона, медіатор, допомагає вирішити конфлікт, сприяючи виробленню добровільної угоди між конфліктуючими сторонами [4].

Такий вид переговорів має три особливості:

- переговори проводить третя особа із спеціальною підготовкою;
- процедура медіації має особливу структуру, яка відкриває можливості спільного знаходження взаємовигідного рішення;
- на відміну від класичного судового розгляду медіація не обмежується процесуальним предметом спору) та три переваги(швидкість, конфіденційність та високий ступінь результативності) [5, с. 1].

Стосовно України, суть запровадженого механізму медіації полягає у тому, що до початку розгляду справи по суті за взаємною згодою сторін спір може бути врегульовано за допомогою судді, в провадженні якого перебуває справа [6]. Відповідно до ст. 185 КАСУ, про це має бути постановлена ухвала, яка одночасно вирішує питання про зупинення провадження у справі. Якщо справа розглядається суддями колегіально, то врегулювання спору проводиться суддею, який здійснював підготовку справи до розгляду. У той самий час, законом визначається перелік справ щодо яких проведення врегулювання спору за участю судді не допускається (ч. 2 ст. 184 КАСУ) [6]. Формою проведення цієї процедури процесуальним законодавством закріплюються спільні та(або) закриті наради.

Згідно ч.1 ст. 186 КАСУ різниця між ними полягає у тому, що спільні наради проводяться за участю всіх сторін тоді, як закриті – з кожною із сторін окремо за ініціативою судді. На початку першої спільної наради суддя має роз'яснити сторонам мету, порядок проведення врегулювання спору, права та

обов'язки сторін [6]. Під час проведення нарад суддя також має з'ясувати підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснити сторонам предмет доказування по категорії спору, який розглядається. Крім цього, суддя може запропонувати сторонам надати пропозиції щодо шляхів мирного врегулювання спору, або, взагалі, запропонувати можливий шлях мирного вирішення спору. У разі проведення закритої наради суддя також має право звертати увагу сторони на судову практику в аналогічних спорах, пропонувати стороні та (або) її представнику можливі шляхи «примирення». Проте, надавати юридичні поради, рекомендації, оцінку доказів у справі в обох випадках суддям не дозволяється. Варто звернути увагу на те, що інформація, отримана будь-якою із сторін, а також суддею під час проведення врегулювання спору законом визнається конфіденційною і не підлягає фіксуванню. Сторони можуть припинити медіацію за участю судді шляхом подання відповідної заяви [6].

Отже, започаткування в національному законодавстві такого інституту, як врегулювання спору за участю судді, і його практична реалізація має призвести до позитивних результатів. Так, судова медіація забезпечує вирішення справи на ранній стадії, що, у свою чергу, економить час та фінансові ресурси; дозволяє врегулювати спір на умовах конфіденційності; є більш ефективним засобом з точки зору вичерпання конфліктів. З іншого боку, такий незвичний для суддів варіант рішення спорів потребує додаткової кваліфікації, можливо, певних спеціальних навичок. Та, хоча й закон покладає обов'язок реалізації медіації на кожного суддю-доповідача, треба розуміти, що не будь-який з них буде здатен здійснювати примирення у такий спосіб. І логічно буде припустити, що у випадку зустрічі сторонами некомпетентності з боку судді, його небажання або нездатності ефективно допомогти у налагодженні комунікації, вони розчаруються у цій процедурі, а це, у свою чергу, може призвести до реалізації сторонами своїх прав та виконання обов'язків недобросовісно. Такий варіант розвитку подій суттєво зменшить можливості інституту судової медіації довести свою практичність, результативність та привабливість і, як наслідок, його буде залишено без належної уваги.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів [Електронний ресурс]: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.
2. Про деякі аспекти посередництва (медіації) [Електронний ресурс]: Директива № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради від 21.05.2008 № 2008/52/ЄС Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_a95
3. Крисюк Ю.П. Медіація як позасудовий спосіб вирішення спорів: історія впровадження в зарубіжних країнах і перспективи для України Ю. П. Крисюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. –2016. – Вип. 38(2). – С. 154-157. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_38%282%29__40
4. Прибутько П. С. Конфліктологія [Електронний ресурс]: навч. посіб. / Прибутько П. С., Михайленко Р. В., Дубчак Л. М. – Київський Національний університет Внутрішніх Справ. – К.: КНТ, 2010.– Режим доступу:http://pidruchniki.com/12090810/psihologiya/mediatsiya_sposib_vregulyuvannya_konfliktiv.–Назва з екрана.
5. Мемель Й-Ф. Медіація в адміністративному судочинстві України [Електронний ресурс] / Й-Ф. Мемель. – 2007. – Режим доступу: www.voas.gov.ua/upload/337_mediac2.pdf. - Назва з екрана.
6. Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс]: Закон України від 06.07.2005 із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 07.01.2018. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/page>. –Назва з екрана.

Храпицька М.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова,

м. Одеса, Україна

МІСЦЕ СПРАВ НЕЗНАЧНОЇ СКЛАДНОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

На недосконалість судового захисту в Україні неодноразово звертав увагу у своїх рішеннях щодо України Європейський суд з прав людини, вказуючи, поміж іншого, на таку проблему української судової системи, як недотримання розумних строків розгляду справ, що фактично виступало як обмеження права доступу до суду. Впровадження в Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) такої категорії справ, як справи незначної складності, має на меті оптимізувати процес розгляду справ у судах, забезпечити дотримання строків та зменшити навантаження на суди.

Відповідно до п.20. ч.1.ст.4 КАСУ, адміністративна справа незначної складності (малозначна справа) - адміністративна справа, у якій характер спірних правовідносин, предмет доказування та склад учасників тощо не вимагають проведення підготовчого провадження та (або) судового засідання для повного та всебічного встановлення її обставин [1].

До такої категорії справ законодавство відносить справи, щодо:

1) прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби, окрім справ, в яких позивачами є службові особи, які у значенні Закону України «Про запобігання корупції» займають відповідальне та особливо відповідальне становище;

2) оскарження бездіяльності суб'єкта владних повноважень або розпорядника інформації щодо розгляду звернення або запиту на інформацію;

3) оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо обчислення, призначення, перерахунку, здійснення,

надання, одержання пенсійних виплат, соціальних виплат непрацездатним громадянам, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, виплат та пільг дітям війни, інших соціальних виплат,

4) припинення за зверненням суб'єкта владних повноважень юридичних осіб чи підприємницької діяльності фізичних осіб - підприємців у випадках, визначених законом, чи відміни державної реєстрації припинення юридичних осіб або підприємницької діяльності фізичних осіб - підприємців;

5) оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію;

6) оскарження рішення суб'єкта владних повноважень, на підставі якого ним може бути заявлено вимогу про стягнення грошових коштів у сумі, що не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

7) стягнення грошових сум, що ґрунтуються на рішеннях суб'єкта владних повноважень, щодо яких завершився встановлений цим Кодексом строк оскарження;

8) типові справи - адміністративні справи, відповідачем у яких є один і той самий суб'єкт владних повноважень, спір у яких виник з аналогічних підстав, у відносинах, що регулюються одними нормами права, та у яких позивачами заявлено аналогічні вимоги;

9) оскарження нормативно-правових актів, які відтворюють зміст або прийняті на виконання нормативно-правового акта, визнаного судом протиправним і нечинним повністю або в окремій його частині;

10) інші справи, у яких суд дійде висновку про їх незначну складність, за винятком справ, які не можуть бути розглянуті за правилами спрощеного позовного провадження;

11) перебування іноземців або осіб без громадянства на території України [1].

На відміну від КАСУ, у Цивільному процесуальному та Господарському процесуальному кодексах, які теж набули змін, малозначні справи та справи незначної складності є різними категоріями справ, хоча офіційного їх

визначення кодекси не дають. Крім того, вищезазначені акти не містять переліку справ, що належать до малозначних, а визначають їх за ціною позову, яка не має перевищувати ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. До малозначних справ також належать справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб [2]. КАСУ також передбачає право суду визнати будь-які інші справи як справи незначної складності, крім тих, які не можуть бути розглянуті за правилами спрощеного позовного провадження. Таким чином, матимуть місце певні оціночні категорії та суб'єктивність суду. Є необхідність на практиці виробити критерії, відповідно до яких такі чинники як малозначність та незначна складність будуть оцінені об'єктивно. Дана проблема має не тільки теоретичне, а й практично-прикладне значення, оскільки у КАСУ для справ незначної складності передбачене спрощене позовне провадження, яке має свою специфіку у порівнянні із загальним позовним провадженням.

Касаційний перегляд для таких справ не передбачений, крім випадків, якщо:

1) касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовної практики;

2) особа, яка подає касаційну скаргу, відповідно до цього Кодексу позбавлена можливості спростувати обставини, встановлені оскарженим судовим рішенням, при розгляді іншої справи;

3) справа становить значний суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу;

4) суд першої інстанції відніс справу до категорії справ незначної складності помилково (ст. 328 КАСУ) [1].

Також відповідно до ст. 57 КАСУ, у справах незначної складності представником може бути не тільки адвокат, а й інші фізичні особи, які мають адміністративну процесуальну дієздатність, тобто які досягли повноліття і є

дієздатними, а також фізичні особи до досягнення цього віку у спорах з приводу публічно-правових відносин, у яких вони відповідно до законодавства можуть самостійно брати участь [1]. Таким чином, адвокатська монополія не торкнеться малозначних справ.

Впроваджені зміни в адміністративному процесуальному законодавстві, в тому числі категорія справ незначної складності, мають вдосконалити судовий процес та забезпечити дотримання принципів судочинства на всіх його стадіях.

Разом з тим, деякі спеціалісти критикують внесені зміни через їх оцінюючий характер та невизначеність, і відповідні ризики корупційних зловживань. Проте об'єктивно оцінити проведені зміни можна буде лише через деякий час, коли, перш за все, почне повноцінну роботу Верховний Суд, та сформується правозастовча практика в адміністративному судочинстві вже за новими процесуальними нормами.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України[Електронний ресурс]: Закон України від 06.07.2005 із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 07.01.2018. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747>.

2. Цивільний процесуальний кодекс[Електронний ресурс]: Закон України від 18.03.2004 із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 24.02.2018. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

3. Господарський процесуальний кодекс [Електронний ресурс]: Закон України від 06.11.1991 із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 07.01.2018 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

Aseev Roman,

Post-graduate Student,

The Department of Penal law and Criminology,

Odesa State University of Internal Affairs

Odesa, Ukraine

UN RECOMMENDATIONS ON THE CRIMINAL LEGAL PROTECTION AGAINST CORRUPTION

In view of the fact that the democratic transformations that are taking place in the Ukrainian state are accompanied by complicated processes of reforming political, economic and legal relations. One of the most important components of this extremely difficult process is the prevention and counteraction of corruption. At the legislative level, "corruption" is defined as the use by a person (a subject of a criminal offense) of his / her authority and related capabilities to obtain an unlawful benefit or the acceptance of a promise / offer of such benefit to himself or others persons or, accordingly, a promise / offer or provision of unlawful benefit to the specified person, or at his request to other persons or legal entities, in order to persuade the person to misuse her / his official powers and related opportunities. But it is not enough to just define the concept of "corruption"; it is important to develop and implement effective measures to counteract it, since corruption hinders the evolution of the legal system, making it impossible for Ukraine to come closer to the world's leading standards of living standards.

The legislation on liability for corruption offenses in Ukraine is largely in line with international standards, as evidenced by the report of the Group of States Against Corruption (GRECO) on the results of the 3rd round of Ukraine's assessment, approved in December 2013. At the same time, the last of the anti-corruption conventions was ratified by Ukraine in 2006 [1]. However, until 2014, many of its provisions remained at the level of declarations, and the Ukrainian anti-corruption strategy is still far from ideal.

The United Nations considers the task of combating corruption one of the most important. At the United Nations, the Center for International Crime Prevention, the Office for Drug Control and Crime Prevention, has been set up by the United Nations Interregional and Justice Research Institute. These organizations have developed the Global Program to Combat Corruption [2], United Nations Manual on Anti-Corruption Policy [3], to help states combat corruption. These documents contain recommendations to states on the development of criminal law enforcement, aimed at combating corruption. They summarize the practice of combating corruption both at the national and regional levels, examples of the adoption of conventions and laws related to combating corruption are presented. The UN welcomed the adoption of a number of regional conventions: the 1998 Criminal Law Convention on Corruption, the Convention for the Suppression of the Bribe of Foreign Public Officials in International Commercial Relations in 1997, etc.

In the "Anticorruption Toolkit", corruption is understood as the abuse of public authority for personal purposes. It includes acts such as bribery, embezzlement and theft of public resources by public officials, fraudulent damage to the state, and extortion, as well as money laundering from such activities. It is noted that, under certain conditions, criminal sanctions can be foreseen for other acts, such as favoritism, nepotism, conflict of interests, creation of favorable conditions for political parties. Under the conflict of interests is the use of his official position for personal purposes. Favoritism – granting privileges to individuals on the basis of personal commitment of an official. At the same time, the basic constitutional principle of equality of people is violated. Nepotism, or chastity, is a kind of favoritism. In this case, the official provides privileges and benefits to persons who come from the places where an official of the authority or local government was born.

In the UN Anti-Corruption Toolkit, attention is drawn to the fact that illicit enrichment or the appearance of wealth, the origin of which an official can not explain already criminalized in a number of countries.

The UN Convention against Corruption clearly identifies areas that should be peculiar to the conceptual "roads" of preventing and combating corruption (Articles 5-14): the policy and practice of preventing and combating corruption; body or bodies for preventing and combating corruption; public sector; codes of conduct of public officials; public procurement and public finance management; state accounting; measures in relation to the judiciary and the prosecutor's offices; private sector; participation of society; measures to prevent money laundering.

The measures proposed in the United Nations Convention against Corruption in the Inter-American Convention against Corruption are most fully implemented. It provides for criminal prosecution not only for active and passive bribery, but for any actions or inactivity aimed at any unlawful gaining of any benefit, the illegal use or concealment of property derived from corruption, as well as illegal enrichment. This convention regards corruption as the wrong use of confidential information by officials; incorrect use of state property by public officials; attempts to obtain from the public authority any decisions for an illegal purpose; and improper disposal of any state property, money, or security measures. The UN proposes, in cases when the official committed an act of corruption, to commit the confiscation of property, the origin of which this person can not explain or provide documentary evidence of the legality of possession of a particular object or material goods. Examples of such practices already exist in the legal systems of a number of countries – Germany, Singapore, Norway. In all documents adopted by the United Nations and its organizations, within the framework of the "World Program against Corruption" attention is drawn to the need to ensure transparency of the activities of public officials. In turn, this transparency can be achieved in the presence of freedom of the media. In the Criminal Code of Ukraine there is art. 171 "Obstacle to the legitimate professional activities of journalists", as it seems, real counteraction to corruption in Ukraine will only begin with the actual effect of the above article.

We believe that Ukraine should fully support the provisions of the declarations adopted by the UN and the Council of Europe, ratify the conventions adopted and

implement their provisions in domestic criminal law, which will allow Ukraine to escape from the group with the highest level of corruption in power.

The conducted researches draw attention to such a conceptual miscalculation of power in the construction of a system of legislative support for combating corruption as a violation of the logic of its formation, which should have been carried out under the following scheme: concept - strategy - law - program - subordinate acts Thus, certain regulations were adopted at different times in the absence the only scientifically grounded concept of combating corruption. Successful implementation of the Anti-Corruption Strategy will help to reduce the level of corruption in Ukraine, increase the level of public confidence in the government, increase the level of foreign investment in the state's economy, and create the basis for further anti-corruption reform.

References:

1. Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією: закон України від 18.10.2006 № 252-V. Урядовий кур'єр. 2006. № 210.
2. UN Anti-Corruption Tool Kit 2nd Edition
3. United Nations Manual On Anti-Corruption Policy. – Vienna, June 20001. – 107 p.
4. Участь України в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії корупції: лист від. антикорупц. політики Департаменту законодавства про правосуддя, правоохорон. діяльності та антикорупц. політики М-ва юстиції України від 22.06.2011 // База даних «Законодавство України» /Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0042323-11>
5. Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією: закон України від 18.10.2006 № 252-V. Урядовий кур'єр. 2006. № 210.
6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст. 2056.

Anna Starek-Wróbel,

Doctoral student of University of Wrocław,

Wrocław, Poland

OCHRONA PRZYRODY W POLSKIM USTAWODAWSTWIE – ZARYS PRZEMIAN

We współczesnym świecie ochrona przyrody oraz ochrona środowiska stanowią dopełniającą się całość. Przejawia się to w szeregu ogólnych dekretów i ustaw międzynarodowych, uwzględniających oba te zagadnienia. W Polsce funkcjonują oddzielne ustawy precyzujące ochronę przyrody oraz ochronę środowiska. Należy ponadto zauważyć, że w pierwszym etapie rozwoju polskiego ustawodawstwa mówiło się wyłącznie o ochronie przyrody (pojęcie ochrony środowiska pojawiło się dopiero z czasem). Dostęp do informacji pełni niebagatelną rolę w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy. Jedynie świadomi obywatele mogą wpłynąć na poprawę stanu środowiska przyrodniczego. Dlatego istotne jest, aby w ustawodawstwie zawierano przepisy dotyczące obowiązków informacyjnych spoczywających na poszczególnych organach. Artykuł jest próbą ogólnego ujęcia przemian w ustawodawstwie polskim dotyczącym ochrony przyrody, ze szczególnym naciskiem na zmiany w dostępie do informacji o środowisku.

Pierwszą ustawą w wolnej Polsce, która podejmowała temat ochrony przyrody była *Ustawa z dnia 10 marca 1934 r. o ochronie przyrody* [3]. Omówiono w niej m.in. przedmiot oraz sposoby ochrony, zasady tworzenia parków narodowych, Funduszu Ochrony Przyrody, zamieszczono informacje o przepisach karnych, a także powołano do istnienia Państwową Radę Ochrony Przyrody (PROP), jako organ opiniodawczy i doradczy Ministra Wyznań religijnych i Oświecenia Publicznego. Jednocześnie trwały prace nad rozszerzeniem obowiązków poszczególnych organów państwowych w zakresie ochrony przyrody. Druga wojna światowa uniemożliwiła wdrożenie *Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 listopada 1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych o*

Państwowej Radzie Ochrony Przyrody [1], które precyzowało zadania PROP, w tym nakazywało Radzie prowadzenie działalności wydawniczej. Innym ważnym rozporządzeniem było *Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 25 lutego 1937 r. o Komitetach Ochrony Przyrody* [2]. Ustanawiało ono Komitety Ochrony Przyrody w: Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Warszawie oraz Wilnie. Ich celem miało być popularyzowanie idei ochrony przyrody oraz promowanie działań organów rządowych i instytucji pozarządowych w tym zakresie.

Od roku 1945 kształtowało się Ministerstwo Lasów (1945-1947), które jako pierwsze częściowo przejęło na siebie zobowiązania związane z ochroną przyrody (w 1947 roku przekształcono je w Ministerstwo Leśnictwa, a dziewięć lat później w Ministerstwo Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego – nazwa funkcjonowała do 1985 roku). Pierwszą ustawą dotyczącą tej tematyki po II wojnie światowej była *Ustawa z dnia 7 kwietnia 1949 r. o ochronie przyrody* [6]. Jasno precyzowała ona przedmiot i zakres ochrony przyrody, odpowiedzialne za nią władze i organy, opisywała samo funkcjonowanie ochrony, zasady obejmowania nią danych obiektów oraz konsekwencje łamania przepisów.

Ochrona przyrody w rozumieniu tej Ustawy polegała na zachowaniu, restytuowaniu i właściwym użytkowaniu „zasobów przyrody, tworów przyrody żywej i nieożywionej, tak poszczególnych okazów i ich skupień jak i zbiorowisk na określonych obszarach oraz gatunków roślin i zwierząt, których ochrona leży w interesie publicznym ze względów naukowych, estetycznych, historyczno-pamiętkowych, zdrowotnych i społecznych oraz ze względu na swoiste cechy krajobrazu”[6]. W omawianej Ustawie podkreślono też potrzebę wprowadzenia ewidencji pomników przyrody, rezerwatów oraz parków narodowych. Problem dostępu społeczeństwa do informacji o ochronie przyrody nie został szerzej poruszony, za wyjątkiem potrzeby prowadzenia wymienionych prac ewidencyjno-dokumentacyjnych.

Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody [5] była drugą z kolei, w dziejach powojennej Polski, ustawą poświęconą w całości ochronie przyrody. W porównaniu ze swoją poprzedniczką była ona znacznie obszerniejsza i opisano w niej wiele nowych zagadnień oraz zmodyfikowano poprzednie ustalenia

(m.in. organizację i działalność PROP). Ustawa z 1991 roku stanowiła, iż przez ochronę przyrody rozumie się „zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników”[5]. Ochrona przyrody ma na celu m.in.: utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa geologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunkom roślin i zwierząt, kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody. W Ustawie wprowadzono objaśnienia nowych pojęć, podkreślono rolę ochrony przyrody, konieczność uwzględniania jej wymagań w polityce ekologicznej państwa, programach ochrony środowiska, strategiach rozwoju województw czy planach zagospodarowania przestrzennego. Nałożono obowiązek wprowadzania planów ochrony dla wytypowanych obszarów (np. parków narodowych). Oprócz tego minister właściwy do spraw środowiska zobowiązany został do prowadzenia rejestru parków narodowych i rezerwatów przyrody, natomiast wojewoda do dokumentacji stanu przyrody oraz prowadzenia rejestru rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu znajdujących się na terenie danego województwa.

W 2004 roku ustawa została zastąpiona *Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, która obowiązuje obecnie [4]. W najnowszej Ustawie położono wyraźny nacisk na dostęp do informacji oraz udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony przyrody. Za jeden z celów ochrony przyrody w Ustawie tej uznano kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję [4]. Wśród sposobów realizacji tych zadań znalazło się kilka istotnych punktów: realizacja krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań, prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody oraz prowadzenie badań naukowych nad problemami związanymi z ochroną przyrody [4].

We wspomnianej wcześniej *Ustawie z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody*, stwierdzano, iż „popularyzowanie ochrony przyrody jest obowiązkiem organów administracji publicznej, instytucji naukowych i oświatowych, a także

publicznych środków masowego przekazu” [5]. W obecnie obowiązującej Ustawie sprecyzowano, że obowiązkiem wyżej wymienionych grup jest „prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody” [4]. W Ustawie zawarto artykuły w całości poświęcone sieci obszarów *Natura 2000*. Są to tereny o dużym znaczeniu środowiskowym, często enklawy dla zagrożonych gatunków, obszary przyrodnicze wyjątkowo liczące się dla Wspólnoty Europejskiej. W Ustawie wspomniano o projektach planów zadań ochronnych dla obszaru *Natura 2000* i zaznaczono, że ustanowienie takich projektów, jak również zmian w samych planach zadań ochronnych, powinno poprzedzać przeprowadzenie postępowania z udziałem społeczeństwa. Uregulowano kwestię ochrony gatunkowej. Ponadto w Ustawie umieszczono informacje o zezwoleniach na pozyskiwanie roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową, a także przedstawiono wytyczne programów ochrony zagrożonych wyginięciem gatunków. Ponadto omówiono kwestię przewożenia okazów roślin zagrożonych gatunków przez granice Unii Europejskiej bez wymaganych zezwoleń. Osobną część poświęcono ogrodom botanicznym, ogrodom zoologicznym oraz ośrodkom rehabilitacji zwierząt. Do ich zadań należą m.in. edukacja w zakresie ochrony gatunkowej.[4]

Nie sposób omówić wszystkich regulacji, które znalazły się w Ustawie. Wiele ma charakter informacyjny i porządkujący – m.in. wymieniono organy ochrony przyrody. Ustawa uwzględnia również służby ochrony przyrody: Służbę Parku Narodowego oraz Służbę Parku Krajobrazowego. Zadania związane m.in. z badaniami naukowymi i działalnością edukacyjną nakłada na Służbę Parku Narodowego. Osobny fragment Ustawy dotyczy zwalczania przestępstw i wykroczeń na obszarach chronionych oraz wykonywania ochrony przyrody.

Podsumowując – najnowsza ustawa o ochronie przyrody w porównaniu z poprzednimi zawiera najwięcej zapisów regulujących sposób i zakres udostępniania informacji o ochronie przyrody. Pierwsza ustawa z 1949 roku jedynie sygnalizowała potrzebę popularyzacji ochrony poprzez wpisanie tego w zakres działań PROP oraz nałożenie na Ministra Oświaty obowiązku krzewienia odpowiednich idei w społeczeństwie. Podkreśliła też konieczność wprowadzenia ewidencji pomników

przyrody, rezerwatów oraz parków narodowych poprzez prowadzenie odpowiednich rejestrów oraz związanych z nimi kartotek na potrzeby ludności. Druga ustawa z 1991 roku rozszerzyła zasób informacji z zakresu ochrony przyrody oraz podkreśliła jej wagę m.in. przez uwzględnienie jej w polityce ekologicznej państwa czy programach ochrony środowiska. Potrzebę informowania społeczeństwa w XXI wieku łatwo wyjaśnić postępującą globalną degradacją środowiska, a jednocześnie wzrostem świadomości społecznej. Dziś ustawa ma za zadanie nie tylko chronić i zabezpieczać dziedzictwo przyrodnicze, ale i nakładać obowiązki informacyjne na poszczególne organy i instytucje państwowe. Jest to szansa na ukształtowanie społeczeństwa wiedzy, które będzie posiadało nie tylko dostęp do informacji, ale będzie je mogło skutecznie wykorzystywać do czynnej ochrony środowiska.

Reference:

1. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 listopada 1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych o Państwowej Radzie Ochrony Przyrody. Dziennik Ustaw z 1936 r. Nr 94, poz. 660.
2. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 25 lutego 1937 r. o Komitetach Ochrony Przyrody. Dziennik Ustaw z 1937 r. Nr 27, poz. 195 (przedwojenne nieobowiązujące).
3. Ustawa z dnia 10 marca 1934 r. o ochronie przyrody. Dziennik Ustaw z 1934 r. Nr 31, poz. 274.
4. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Dziennik Ustaw z 2004 r. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.
5. Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody. Dziennik Ustaw z 1991 r. Nr 114, poz. 492 z późn. zm.
6. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1949 r. o ochronie przyrody. Dziennik Ustaw z 1949 r. Nr 25, poz. 180.

Júlia Ondrová,

PhD., Associate Professor

Department of the Constitutional Law

Law Faculty, Matej Bel University,

Slovakia

CONSTITUTIONAL CHANGES INFLUENCED BY THE EUROPEAN UNION MEMBERSHIP

The European Union is a political and economic community associating 28 member states located on the European continent. The idea of the foundation of the European Union based on the cooperation of individual states was highlighted after the end of the Second World War. The mutual cooperation of the European states had to safeguard peace, security, reconstruction of economy and social stability. The continuation of integration activities of the concerned states and their chief representatives had been completed in 1992 by the approval of the Treaty on the European Union known as well as the Maastricht Treaty. The second founding treaty of the European Union was the Treaty on Functioning of the European Union regulating relation and defining the common and delegated powers among the European Union as the supranational institution and the member states creating its constituent substance.

The accession of the Slovak Republic into the European Union on 1st May had been the outcome of the several years' intensive integration process accompanied by the various economic and political changes carrying out the predestined completion of many provisions regarding the prospect of its accession to the European Union. In connection with the European policy and deliberations on its enlargement, the European commission constantly states that after the countries' accession into the European Union, the candidate country is required to create the conditions for integration by the adjustment of its administrative structures. In this connection it is obligatory, on the one hand to provide the transmission of the European Union legal

regulations into the domestic legal ones, and at the same time to assure their effective implementation by means of the court and administrative structures. Having in mind of the then existed European Communities' law and its compliance with what have been said, the harmonization of domestic law with the European law had been considered to be one of the most important and fundamental conditions for the Slovak Republic accession into the European Union.

The Constitution of the Slovak Republic recognizes the preference of the international treaties over the Slovak Republic laws. However the international treaties have not predominance over the Slovak Republic Constitution [1]. The attitude that the European Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and similarly other international agreements on human rights are above the Charter of Fundamental Rights and Freedoms has not a support in the Constitution and there is no mechanism which would enable to any inner-state application body to prefer the international agreement instead of the Constitution and other constitution acts[2]. Since its beginning the Constitution Court of the Slovak Republic constantly states that "according to the Constitution the fundamental rights and freedoms have to be interpreted and implemented in the terms of the international agreements spirit regarding human rights and fundamental freedoms (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98). From this follows that in cases when the Constitution Court has not been directly forced to declare the encroachment of a convention or any other treaty or agreement on human rights and fundamental freedoms, the Constitution Court takes always into consideration the legal wording of the mentioned agreements and their given judicature when specifying the content of fundamental rights and freedoms affirmed by the constitution unless the constitution does not exclude it by its content wording. (II. ÚS 55/98).

By the enforcement on 1st July 2001 the Article 11 of the Slovak Republic Constitution was abolished by the Constitution Act No. 90/2001 Coll. The then valid law on the international conventions and treaties on human rights and fundamental freedoms ratified by the Slovak Republic and proclaimed by the affirmed law had a preference over our republic laws if they guarantee a higher range of the fundamental

rights and freedoms. The preference of the mentioned international agreements under the conditions that they guarantee a higher range of the fundamental rights and freedoms than the laws of the Slovak Republic and fulfilling the condition being ratified and proclaimed in compliance with the stated law before acquiring the force of the constitution law declared by No. 90/2001 Coll., and being in an actual wording of the Slovak Republic Constitution are guaranteed by Article 154 paragraph 1 being enclosed into the constitution adjustment by the cited constitution law. When evaluating the preference of the mentioned international agreements over the laws, the Constitution Court of the Slovak Republic has declared their not preference regarding the Constitution of the Slovak Republic and in this connection the Constitution Court has added “their impossibility to be concerned an integral part of the constitution law. Therefore, in connection with this, their protection of rights and freedoms is not of a character of the constitution protection. Consequently, the Constitution Court has not the power to act on the protection of rights and freedoms if a subject of law claims a violation of the international agreement without asking for the protection of fundamental right or freedom guaranteed by the Slovak Republic Constitution. (II. ÚS 91/99).

Connected with the more precise clarification of the relationship between the Slovak Republic law and the international law, the text No.1 of the Slovak Republic Constitution has been amended. By the Constitution Act No. 90/2001 Coll. as amended, it has been put into the cited provision paragraph 2, according to this paragraph the Slovak Republic acknowledges and upholds the general rules of international law, international agreements and other international commitments to which she is bound.

In this way Article 1 paragraph 2 of the Slovak Republic Constitution has created the foundation not only for being bounded to international agreements but being bound to all other sources of international law including its norms[3]. Connected with this the Constitution Court of the Slovak Republic has stated “ the cited article of the Slovak Republic Constitution concerns all international

commitments of the Slovak Republic without taking into consideration their content and affirms the duty to fulfill them. (PL. ÚS 44/03).

The Constitution Act No. 90/2001 Coll. has significantly changed the provisions concerning matters of election. The Constitution Act has anchored an active and passive election right for foreigners having a permanent stay on the territory of the Slovak Republic when by the Article 30 paragraph 1 foreigners are eligible to vote and to be voted into the administrative municipal bodies and to the bodies of the administrative self-governing units as well. According to the explanatory report regarding the proposal of the Constitution Act[4], the mentioned proposed amendment of the right to election corresponds to the similar constitution and legal amendments in the countries of the European Community and the European Union. Moreover, it enables to amend the election legislation to be in compliance with the general trends applicable abroad. By the author's opinion the stated explanatory report follows from the citizenry right of the European member state to settle down on the territory of any member- state of the European union. Only later on this political right has been specifically anchored by the Charter on Fundamental Rights of the European Union.

The European Commission, in the context of European policy and its enlargement negotiations, has consistently stated that when a country joins the European Union, the candidate country is required to create the conditions for integration by adapting its administrative structures. In this context, it is obliged to transpose the European Union legislation into national law, and on the other to ensure that they are effectively enforced throughout the appropriate judicial and administrative structures. Accordingly, the harmonization of national law with the European Union Law constituted one of the most important and the most essential conditions of the Slovak Republic's accession to the European Union. The Constitution Act No. 90/2001 Coll. as amended, the Act which changes and amends the Slovak Republic Constitution has without any doubt an immense influence on the legal and constitution evolution of the Slovak Republic. It is without saying that its purpose has been not only to provide integration of the Slovak Republic into the

European Union, but at the same time to implement a modern base into the judiciary, e. g. the establishment of the Judiciary Council of the Slovak Republic. By the lasting-several-years of the intensive integration process, the Slovak Republic has announced itself to esteem the European values. Besides the acceptance of the cited Constitution Act, which has considerably changed the texture of the Constitution of the Slovak Republic, the Slovak Republic has been obliged to approximate its legal order to be in compliance with the European legislature. Consequently, since the day of its association into the European Union, the Slovak Republic has been obliged to respect all provisions creating the content of the European Union Law having been approved on the day of its accession.

Reference:

1. Drgonec, J. 2015. The Slovak Republic Constitution – Big Commentary. Theory and practice. Bratislava: C. H. Beck. 2015. 1603 p. ISBN 978-80-89603-39-8.
2. Repík, B. 1999. The Human Rights in court proceeding. Bratislava: Published by MANZ. 1999. 256 p. ISBN 80-85719-24-X.
3. Wagnerová, E. – ŠIMÍČEK, V. – LANGÁŠEK, T. – POSPÍŠIL, I. a kol. 2012. Charter of fundamental rights and freedoms. Commentary. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2012. 906 p. ISBN 978-80-7357-750-6.
4. Report on the proposal made by the Slovak National Council deputies regarding the issue of the Constitution Act by which the Slovak Republic Constitution is changed and amended No. 460/1992 Coll. as amended, Constitution Act No. 244/1988 Coll. and the Constitution Act No. 9/1999 Coll. (number of the parliamentary print – 643).

Кравченко К.В.,

Суддя Одеського апеляційного адміністративного суду,

м. Одеса, Україна

НОТАТКИ ЩОДО ВИДІВ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ

В період оновлення законодавства здійснюється переосмислення певних наукових категорій, понять. Це пов'язано із тим, що звичне явище з часом може набути нового забарвлення, трансформувати свою сутність і т.п.

Аналізуючи судову практику, на підставі аналітичного огляду стану здійснення адміністративного судочинства за перше півріччя 2017 року, кількість справ із спорів з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства зменшилась на 3 % у порівнянні із перше півріччя 2016 року.

Але значення цієї категорії справ не зменшилося, а навіть привертає до себе додаткової уваги. Розуміння сутності податкових спорів складається із багатьох складових. Одним із яких є поняття та види податкових спорів. Класифікації податкових спорів надає можливість учасника спору, наприклад, платникам податків правильно обрати норми матеріального і процесуального права, зібрати та представити докази, обрати лінію поведінки тощо.

Зазначену проблематику найбільш ґрунтовно розглядають зарубіжні фахівці І. Цветков, В.Назаров, вітчизняні науковці: А.Бучик, І. Малярчук, О.Уварова, В. Тильчик та інші. Так як, податкові спори є неоднорідними, вони розрізняються за своєю правовою природою, змістовним характером, процесуальними особливостями їхнього розв'язання то існує і велика кількість їх класифікацій.

Є багато критеріїв для класифікації податкових спорів. Наприклад, в залежності від *сторони, що ініціює податковий спір*, виділяють такі види спорів: які виникають по ініціативі платника податків; які виникають по ініціативі контролюючого органу; які виникають по ініціативі інших суб'єктів

податкових правовідносин. Якщо критерієм класифікації є *предмет спору*, то виділяють такі види податкових спорів: а) спори, які пов'язані із дотримання податкового законодавства органами державної влади; б) спори, які пов'язані із виникненням шкоди через прийняття незаконних актів фіскальними органами чи здійснення незаконних дій їх особами.

В залежності від підстав виникнення податкового спору, виділяють наступні їх види: а) спори, що виникли через незастосування необхідних норм права; б) спори, що виникли у зв'язку із застосуванням такої норми, яка не може бути заснована; в) спори, що виникли через неправильне тлумачення норм права. Сучасні податкові спори зарубіжними правниками розмежовуються на три основні категорії: 1) спори з питань права (це спори, пов'язані з різним тлумаченням та/або застосуванням окремих норм матеріального права); 2) спори з питань факту (спори, які виникли у зв'язку з різною оцінкою фактичних обставин справи та мають пряме чи побічне відношення до оподаткованої діяльності платника податків); 3) процедурні спори (спори про порушення контролюючим органом законодавчо встановленої процедури проведення заходів податкового контролю та провадження по справам податкових правопорушень. Чинним законодавством не встановлено вичерпного кола позовів, після подання яких може бути здійснений захист порушених прав і законних інтересів платника податку.

Прикладами таких позовів можуть бути позови: а) про визнання незаконним нормативно-правового акта фіскального органу, що не відповідає податковому законодавству, компетенції органу, який його прийняв, та порушує права або охоронювані законом інтереси платника податків; б) про скасування правового акта індивідуальної дії фіскального органу; в) про визнання неправомірними дій або бездіяльності фіскального органу; г) про повернення з бюджету коштів, надміру сплачених платником; д) про залік надміру сплачених коштів у рахунок майбутніх платежів або заборгованості за податком, пенею та штрафам; е) про оскарження податкових консультацій тощо.

Варто наголосити ще раз, що не є вичерпним коло позовів, оскільки податкове законодавство взагалі є надзвичайно обсяговим, податкові відносини динамічними, і за таких умов з'являються нові види позовів. Прикладом тут можуть слугувати спори, щодо відмови в реєстрації податкових накладних, щодо неправомірності неприйняття електронних податкових декларацій, про зобов'язання податкового органу вчинити дії щодо такої реєстрації або прийняття електронної податкової звітності. Прикладом дії, яка може бути оскаржена в судовому порядку в рамках податкового спору, є відмова податкового органу внести зміни в картки особового рахунку платника податків в разі невідповідності даних особового рахунку дійсному стану виконання платником податкового обов'язку. На перший погляд, така дія не пов'язана із правозастосуванням, оскільки нарахування в особових рахунках платників сум платежів за податковими зобов'язаннями, штрафними санкціями та пенею, визначених податковим органом, здійснюється на підставі податкових повідомлень-рішень (податкових повідомлень) або податкових вимог, які власне і є актами правозастосування і які, як підстава внесення даних у особовий рахунок, і можуть оскаржуватися в судовому порядку. Разом з тим, відповідність даних особового рахунку фактичному стану виконання платником податків податкових зобов'язань становить його законний інтерес, який підлягає захисту в разі неправомірної відмови податкового органу відтворити в особовому рахунку дійсний стан речей по виконанню податкового обов'язку.

Одночасно з вимогою щодо протиправності рішення, дії чи бездіяльності платник податків у межах провадження по розгляду податкового спору може пред'явити вимогу про відшкодування шкоди, заподіяної платникові цими рішеннями, діями чи бездіяльністю або іншим порушенням його прав та інтересів податковим органом або його посадовими особами. Такі вимоги, заявлені за межами провадження, в якому вирішується податковий спір, судом вирішуються окремо в порядку цивільного або господарського судочинства, що передбачено ч. 5 ст. 21 Кодексу адміністративного судочинства України.

Варто зауважити, що це досить важливе положення в контексті дієвості засобу захисту прав платників податків. Будь-який судовий захист має бути реальним, а не удаваним. Натомість можливість оскарження дій і бездіяльність податкових органів сама по собі не гарантує захисту і відновлення прав платників, які були порушені такою дією та/або бездіяльністю. Приміром, навіть у випадку задоволення адміністративного позову про визнання бездіяльності фіскального органу щодо невидачі свідоцтва платника ПДВ, яке потягнуло збитки платника податку, права платника не будуть повною мірою відновлені, якщо винний орган чи його посадова особа не відшкодує збитки, завдані протиправною бездіяльністю. Відповідальність держави за свою діяльність — одна зі складових принципу верховенства права, який відповідно до ст. 8 Конституції України визнається і діє в Україні.

Так, наприклад, в справі № 911/1361/16 суд зобов'язав податкову та казначейство відшкодувати підприємству матеріальні збитки в розмірі 85295,96 грн. Обставини справи полягали в наступному: суб'єктом господарювання до бюджету були сплачені надмірні суми податків, і він звернувся до фіскального органу за висновком про повернення цих коштів, який мав бути підготовлений фіскальним органом та поданий органу казначейства. Фіскальний орган звичайно цього не зробив взагалі, а не 5-денний термін, як того передбачає закон, і в цьому полягала його незаконна бездіяльність. Потребуючи додаткових коштів для ведення господарської діяльності суб'єкт господарювання звернувся до банку, який про кредитував його. Отже, шкодою чи збитками суб'єкт господарювання назвав у суді проценти за користування кредитними коштами, які він терміново був змушений залучити до свого обороту. Основним для визначення можливості вирішення спору із застосуванням судової процедури є відповідність оскаржуваного рішення чи дії акта правозастосування, а бездіяльності - перешкоді правозастосуванню щодо встановлення (зміни, скасування) суб'єктивних прав і обов'язків персоніфікованих суб'єктів податкових правовідносин.

У зв'язку з цим, не підлягають розгляду в суді позови платників податків стосовно правомірності актів перевірок, здійснених податковим органом, оскільки вони не є актами правозастосування стосовно платника податків. Належним способом захисту права чи законного інтересу у цих випадках буде позов про скасування податкового повідомлення-рішення, прийнятого на підставі акта перевірки. Враховуючи усе вище зазначене, можливо зазначити, що основним для визначення можливості вирішення спору із застосуванням судової процедури є відповідність оскаржуваного рішення чи дії акта правозастосування, а бездіяльності - перешкоді правозастосуванню щодо встановлення (зміни, скасування) суб'єктивних прав і обов'язків персоніфікованих суб'єктів податкових правовідносин. відповідно до частини 2 статті 71 Кодексу адміністративного судочинства України в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача, якщо він заперечує проти адміністративного позову. Такий підхід узгоджується з практикою Європейського суду з прав людини. Так, у пункті 110 рішення від 23.07.2002 року у справі «Компанія «Вестберга таксі Актіеболаг» та Вуліч проти Швеції» Суд визначив, що «...адміністративні суди, які розглядають скарги заявників стосовно рішень податкового управління, мають повну юрисдикцію у цих справах та повноваження скасувати оскаржені рішення. Справи мають бути розглянуті на підставі поданих доказів, а довести наявність підстав, передбачених відповідними законами, для призначення податкових штрафів має саме податкове управління».

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918.
2. Постанова Київського апеляційного господарського суду від 14 листопада 2016р. у справі № 911/1361/16.
3. Судова практика Європейського суду у справах з фіскальними органами
URL: <https://kmoas.gov.ua>.

Іванова Т.В.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова,

м. Одеса, Україна

ПРАВОВИЙ СТАТУС АДВОКАТА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

У зв'язку із докорінними змінами у процесуальному законодавстві України, які закріплюють монополію адвокатури судовому процесі, розуміння сутності інституту адвокатури набуває актуальності.

Інститут адвокатури є головним інструментом громадянського суспільства який гарантовано Конституцією України «Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. (стаття 59) [1], а статтею 16 Кодексу адміністративного судочинства України (далі КАС) передбачено, що представництво в суді, як вид правничої допомоги, здійснюється виключно адвокатом (професійна правнича допомога) [3]. Адвокатура має недержавний самоврядний характер і створена та функціонує, перш за все, для здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі людині і громадянину, а також іншим учасниками суспільних відносин.

Будучи своєрідним «буфером», що балансує інтереси громадянського суспільства з потребами і можливостями держави, адвокат як професійний захисник і представник інтересів клієнта, може брати участь у величезній сфері матеріальних та процесуальних правовідносин, в кожних з яких він має певне коло завдань, прав та обов'язків. Необхідність правової допомоги має велике значення для захисту так, як дозволяє повноцінно реалізувати особам свої гарантовані Конституцією України законні права дуже складно, оскільки процесуальне законодавство України має формалізований характер. Розвитку

наукових знань з питань правової допомоги присвячені праці та дослідження науковців. Даною тематикою займались: Г.В.Борисова., Т.О. Гуржій, М.Ю. Єфіменко, О.В.Кузьменко, Р.О.Куйбіди, В.І.Шишкіна, О.Г. Яновської, та багато інших. Проте такі питання, як особливості реалізації правової допомоги в адміністративному судочинстві у площині судових реформ потребують нових досліджень та наукового осмислення.

Участь адвоката в адміністративному судочинстві як представника позивача або відповідача сьогодні є новою і достатньо перспективною лінією професійної адвокатської діяльності, адже кожне рішення адміністративного суду про відновлення або відновлення прав, які були порушені державним органом або урядовцем, автоматично стає преюдиціальною підставою для звертання у загальний суд з позовом про стягнення матеріальних і моральних збитків, що були заподіяні порушенням прав і законних інтересів. Саме такі процеси стають випробуванням, як для посадовців, які виявилися в ролі відповідачів, так і для адвокатів, яким доведеться виступати проти осіб, що представляють суб'єкта владних повноважень.

Основними нормативно-правовими актами, що регламентують адміністративно-процесуальний статус адвоката, є Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і КАС України.

Деякі науковці зазначають, що правовий статус адвоката слід розуміти як комплексну інтеграційну категорію, яка відображає взаємовідносини суб'єктів суспільних відносин, особи і суспільства, громадянина і держави, індивіда та колективу. М. В. Кравчук визначає правовий статус особи як сукупність або систему всіх належних громадянину суб'єктивних юридичних прав, свобод і обов'язків, що визначають його правове становище в суспільстві [4], а В. М.Корельський та В.Д.Перевалов у своїх дослідженнях охарактеризували правовий статус як багатоаспектну категорію, що має загальний, універсальний характер, включає статуси різних суб'єктів правовідносин: держави, суспільства, особи тощо та відображає індивідуальні особливості суб'єктів і реальне положення їх у системі багатоманітних суспільних відносин, а також

правовий статус не може бути реалізований без обов'язків, без юридичної відповідальності в необхідних випадках, без правових гарантій [5]. Розкриваючи завдання та функції адвоката у адміністративному процесі, слід керуватися ст.19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2].

Головними завданнями адвоката в адміністративному судовому провадженні є по-перше: ретельне вивчення матеріалів справи, яка складається з найрізноманітніших джерел отримання відомостей (усна інформація; документи, довідки офіційних органів, організацій, установ, виписки, а також копії вказаних документів; речові докази, пояснення третіх осіб, інформація, одержана під час допиту свідків, висновки експертів; по-друге: - збирання відомостей про факти, які можуть бути використані як докази у справах про адміністративні правопорушення; третя позиція - формування адвокатом власної позиції, згідно з якою він буде будувати власну роботу у конкретній справі; далі - обов'язкове прогнозування вирішення справи та підготовка і досконале складання процесуальних документів.

Стаття 21 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» зобов'язує адвоката «під час здійснення адвокатської діяльності адвокат зобов'язаний дотримуватися присяги адвоката України та правил адвокатської етики; виконувати рішення органів адвокатського самоврядування. Адвокату забороняється використовувати свої права всупереч правам, свободам та законним інтересам клієнта [2]. Хотілося б зазначити, обов'язок адвоката - не тільки представляти та захищати інтереси свого клієнта, але й відстоювати справедливість та законність, яку у демократичній, правовій державі забезпечує законодавство.

Право громадян України на отримання кваліфікованої правової допомоги, в тому числі право користуватися послугами адвоката, як процесуальна гарантія перебувають у тісному зв'язку з правом на захист і правосуддя в цілому.

Правовий статус адвоката та його правова допомога в адміністративному судочинстві є діяльністю із застосування відповідних правових засобів з метою захисту або відновлення прав, свобод і законних інтересів учасників судового процесу. Законодавство України, виконуючи концептуальні положення Європейського права щодо правової допомоги, також гарантує кожному, хто потребує правової допомоги в адміністративному судочинстві, можливість отримати її безоплатно, що повинно бути додатковою гарантією реалізації принципу забезпечення правової допомоги.

Відповідно до чинного законодавства, правова допомога існує у формі надання консультацій, роз'яснень із питань чинного законодавства, складання процесуальних документів, а також правового представництва та т.п. Останній вид реалізується за допомогою функціонування інституту адвокатури, прокуратури, а також осіб, уповноважених виступати представником у суді.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України №5076-VI від 05.07.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України № 2747-IV від 06.07.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
4. Кравчук М. В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права: навч. посіб. [Текст] / М. В. Кравчук. – [3-тє вид., змін. й доповн.]. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 247 с.
5. Теория государства и права: учеб. [для вузов] / под ред. В. М. Корельского и В. Д. Перевалова. [Текст] – [2-е изд., изм. и доп.]. – М.: Норма (Изд. группа «Норма – Инфра-М»), 2002. – 616 с.

Ячменська М.М.,

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,

Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова,

м. Одеса, Україна

ІНСТИТУТ ЗРАЗКОВИХ СПРАВ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Національна законодавча база України останнім часом зазнає суттєвого реформування та удосконалення відповідно до стандартів, фундаментальних положень та принципів міжнародного права.

Не випадково, особливої уваги законодавець надав саме судовій реформі, оскільки система правосуддя в Україні потребує невідкладних заходів, що сприятимуть усунення проблем у її функціонуванні.

Президентом України було схвалено «Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки» від 20 травня 2015 року, в якій, зокрема, зазначається, що судова система не виконує на належному рівні судовий захист гарантованих державою прав, свобод та законних інтересів громадян [1]. На існуючу проблему також неодноразово вказував і Європейський Суд з прав людини. Наприклад, відповідно до статистичних даних за 2013 рік, до Суду надійшло 13 тис. 284 заяви від громадян України, натомість загальна кількість заяв складає 99 тис. 900. Ця тенденція притаманна і сьогодні.

Згідно таких невтішних показників Україна посідає третє місце серед держав, громадяни яких мають право звернутись за захистом своїх прав до цієї судової установи [2]. Переважна більшість заяв стосується порушенням державою ст.6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а саме права на справедливий суд. Зокрема, заявники скаржаться на обмеження права на дотримання розумних строків розгляду справи, на недотримання принципу незалежності і безсторонності суду, на порушення права доступу до

суду, а також на невиконання судового рішення або ж його тривале виконання: «Авраменко проти України», «Войтенко проти України», «Баландіна проти України» та безліч інших.

Легальне визначення інституту зразкової справи закріплене в п.22 ст. 4 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КАСУ): «Зразкова адміністративна справа - типова адміністративна справа, прийнята до провадження Верховним Судом як судом першої інстанції для постановлення зразкового рішення»[3]. Для того, аби суд міг звернутись до Верховного Суду України (далі – ВСУ) для прийняття зразкового рішення необхідно, щоб справа яка знаходиться у його провадженні відповідала певним вимогам: по-перше, відповідачем має бути один і той же суб'єкт владних повноважень, по-друге, спір має виникнути з аналогічних підстав та згідно аналогічних вимог позивачів, по-третє, відносини щодо яких виник спір мають регулюватися одними нормами права. У випадку існування усіх зазначених умов справа вважається типовою, а, отже, суд може направити її до ВСУ. В ч.3 ст.291 КАСУ законодавець закріпив обов'язок суду, в провадженні якого знаходиться типова справа, враховувати правові висновки ВСУ, що були викладені в зразковій справі. Звісно, позивач не позбавляється гарантованого права на апеляційне та касаційне оскарження рішень адміністративного суду першої інстанції.

Однак, ч.5 ст.291 КАСУ встановлює обмежений, вичерпний перелік підстав оскарження рішення в касаційному порядку: 1) суд першої та (або) апеляційної інстанції при вирішенні типової справи не визнав її типовою справою та (або) не врахував правові висновки, викладені у рішенні ВСУ за результатами розгляду зразкової справи; 2) справа, в якій судом першої та (або) апеляційної інстанції ухвалено рішення з урахуванням правових висновків, викладених у рішенні ВСУ за результатами розгляду зразкової справи, не відповідає ознакам типової справи. Безумовно, впровадження інституту зразкових справ є позитивним кроком в удосконаленні процедури здійснення правосуддя, оскільки дане нововведення вирішує одразу декілька системних

довготривалих проблем, що наразі існують в судовій системі. Встановлення єдиної правової позиції ВСУ забезпечить правильне і однакове застосування судами правових положень, тим самим це вплине на дотримання принципу юридичної визначеності та сприятиме відновлення довіри до суду та зростання його авторитету в країні.

Отже, на нашу думку, впровадження інституту зразкової справи має вирішити дану існуючу проблеми у судовій системі.

По-друге, значно пришвидшиться процес прийняття рішень судами і як наслідок така процедура забезпечить зменшення рівня робочої завантаженості суддів. Звернувшись до статистичних даних середньомісячного надходження справ до одного судді, в адміністративних справах за 2016 рік, маємо такі показники: в місцевих судах – 17,8 справ, апеляційних – 19,6, у Вищому адміністративному суді України – 35,4 [4].

Інститут зразкової справи запозичений та імплементований у вітчизняне законодавство з правових систем іноземних держав, але, на нашу думку, він також нагадує за своїм функціональним призначенням «пілотні рішення» Європейського суду з прав людини.

В Додатку до Рекомендації Rec (2004)6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо вдосконалення національних засобів правового захисту» від 12 .05. 2004 року було зауважено на існування «аналогічних справ», тобто великої кількості заяв з однаковою проблемою, та дано визначення такого терміну як «пілотна справа», під якою слід розуміти рішення, в якому вказується на структурні чи загальні недоліки в національному праві або практиці [5]. В ст. 61 Регламенту зауважено, що в разі наявності індивідуальних справ, предмет яких витікає із однієї структурної проблеми порушення прав і свобод громадян, що існує в державі-відповідачеві, то ЕСПЧ може з власної ініціативи постановити пілотне рішення [6]. Першою такою справою є пілотне рішення «Броньовський проти Польщі» від 22 липня 2004 року. Заявник скаржить на ненадання йому компенсації за власність, що розташована на території, яку власник мав залишити у зв'язку з укладенням

угоди між Польським комітетом національного визволення, Українською Радянською Соціалістичною Республікою, Білоруссю та Литвою, якою були змінені кордони між цими державами. Польська держава взяла на себе зобов'язання виплатити компенсацію за залишене майно. Інститут пілотних рішень в практиці ЄСПЧ став досить дієвим.

Імплементация інституту зразкової справи має сприяти удосконаленню національної правової системи у сфері правосуддя, подоланню системних та структурних недоліків та проблем в діяльності судів, таких як навантаженість на суддів, формування єдиної правозастосовної практики судами.

Список використаних джерел:

1. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ від 20.05.2015 № 276/2015 URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>

2. Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини «Статистика щодо України за 2013 рік» URL:<http://www.ombudsman.gov.ua/>

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 06.07.2005 № 2747-IV URL:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/page>

4. Офіційний веб-сайт Верховного Суду України: Доповідь Голови Верховного Суду України Ярослава Романюка «Стан здійснення правосуддя у 2016 році» URL:<http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/>

5. Рекомендація Rec(2004)6 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо вдосконалення національних засобів правового захисту»: Міжнародний документ від 12.05.2004 № Rec(2004)6, Rec(2004) 6 URL:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_718

6. Регламент Європейського Суду з прав людини URL:https://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_RUS.pdf

Горбаченко С. А.,

к.е.н, доцент кафедри економічних теорій,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету,

м.Одеса, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КОМАНДНИХ ФОРМ УПРАВЛІННЯ У МОРЕГОСПОДАРСЬКОМУ КОМПЛЕКСІ

Під терміном «морське господарство» найчастіше розуміється група взаємопов'язаних галузей і виробництв, розташованих переважно у береговій зоні, що забезпечують господарську та науково-дослідну діяльність у морях та океанах, безпосередню експлуатацію їх природно - ресурсного потенціалу, зовнішньоекономічні морські зв'язки та розвиток відповідної соціально-виробничої інфраструктури.

Морське господарство складається з багатьох різномірних напрямів діяльності, серед яких виділяють: господарську діяльність морських портів; видобуток ресурсів на морському шельфі; морський транспорт; морську рекреацію; суднобудівельну і судноремонтну діяльність; рибне господарство тощо. Вони, в свою чергу, й складають морегосподарський комплекс України.

Складові елементи морегосподарського комплексу відрізняються не тільки господарськими аспектами, але й галузевим підпорядкуванням. Зокрема, керівництво об'єктами портового господарства здійснює Адміністрація морських портів України, морською рекреацією опікується Департамент туризму та курортів, транспортну діяльність контролює Міністерство інфраструктури. При цьому слід зауважити, що для морських та прибережних зон, зазвичай, існує декілька альтернативних варіантів використання. Більш того іноді вони стають зонами зіткнення інтересів різних галузей, наприклад, туризму та портової діяльності. Відтак й ефективність окремих управлінських рішень, що приймаються одноосібно, значно зменшується.

Альтернативним варіантом може стати більш активне використання управлінських команд, до яких буде включено представників всіх сторін, зацікавлених у розвитку вітчизняного морського господарства. В основу командного принципу покладено тезис, що оперативні завдання можуть виконувати й окремі працівники, але для активізації роботи організації співробітники об'єднуються в постійні невеликі групи. У цих групах зусилля окремих індивідів доповнюють один одного. В таких випадках, коли зусилля працівників взаємозалежні, вони діють як спеціальна команда, що має вирішити професійні завдання та досягнути високого рівня взаємодії.

Відтак у сучасному менеджменті саме формування команд займає чільне місце серед управлінських інновацій та вважається одним з ключових чинників досягнення підприємницького успіху. Мова навіть йде про формування окремого напрямку в управлінні – менеджменту команд. Командою називають невелику кількість людей (найчастіше 5-10), які поділяють певні загальні цілі, цінності та підходи до реалізації спільної діяльності, мають взаємодоповнюючі навички і здатні приймають на себе відповідальність за проміжні та кінцеві результати.

Становлення команди – це динамічний процес. Більшість команд перебувають у стані неперервних змін. Та хоча команди не досягають стабільності майже ніколи, існує загальна схема еволюції більшості команд, яка передбачає наявність таких етапів: формування, потрясіння, нормалізація, виконання завдань і розпуск [1].

Управлінська команда повинна формуватися таким чином, щоб її члени одночасно досягали фінансового добробуту та соціального статусу і водночас якісно виконували свої функції. Ключовим фактором такої ефективної діяльності команди є розподіл ролевих функцій. Усі ролі в команді поділяються на цільові і підтримуючі. Члени команди, що виконують цільові ролі, направляють свою енергію на вирішення проблем, що стоять перед командою, а члени команди, що виконують підтримуючі ролі, сприяють підтриманню й активізації діяльності членів команди.

Для членів команди, що реалізують цільові ролі, характерні такі якості: ініціатива, пошук альтернатив, обмін думками, обробка інформації, контроль за виконанням, підбиття підсумків. Член команди, що виконує цільову роль, несе величезне функціональне навантаження, тому виконання однією людиною кількох цільових ролей одночасно не бажане. Для членів команди, що реалізують підтримуючі ролі, характерні такі особливості: вони дружелюбні, чуйні, позитивно оцінюють інших, створюють гармонію, нівелюють конфлікти, знижують напруженість, готові до компромісів.

Відтак можна виокремити компетенції, що забезпечують ефективність управлінської команди. Насамперед, команда повинна досягати результативних показників та створювати конкурентоспроможний кінцевий продукт. Задля цього кожен член команди повинен мати необхідні індивідуальні професійні компетенції. Адже якщо основою команди є бездарі вона майже завжди перетворюється на бездарну, та навіть гірше, за рахунок ефекту синергії. З іншого боку поточна діяльність в команді професіоналів створює додатковий імпульс для індивідуального розвитку кожного з її членів.

Розглядаючи процес професіоналізації членів управлінських команд у морегосподарському комплексі, доцільно виділяти три його етапи: первинна професійна освіта; адаптаційне професійне навчання для займання посади; навчання для отримання нового рівня знань і професійної компетенції. На першому етапі приділяється увага вивченню науково-дослідної, аналітичної та практичної бази менеджменту, проводиться загальноосвітня та професійно-орієнтована підготовка. На другому – команда тренерів, експертів і консультантів реалізують адаптивні програми професійного навчання. Етап отримання нового рівня знань і професійної компетенції здійснюється за допомогою різних програм: магістерські програми, програми MBA, корпоративні програми тощо [2]. Також команді потрібен лідер, який є її ядром. Лідер, у свою чергу, повинен прагнути до індивідуальних викликів і самовдосконалення. В сфері морегосподарського комплексу насамперед необхідні лідери, які ставлять перед собою завдання бути у постійному процесі

професійного навчання та можуть забезпечити комплексний взаємодоповнюючий розвиток окремих галузей.

Слід також наголосити, що робота в управлінській команді передбачає, що кожний її член ідентифікує себе як фахівець, який належить до певної соціальної групи, він може виявляти свою компетентність, досягати поваги та визнання, розширювати коло своїх знань і вдосконалювати свою особистість. Саме тому часто працівники болісно розлучаються зі своїм робочим місцем, навіть коли є інша, більш фінансово приваблива пропозиція [3, с. 25].

Досягнення запланованих результатів передбачає й високий рівень мотивації членів команди. Ця мотивація може досягатися внаслідок ефективного управління колективом при чуйному ставленні керівника до своїх підлеглих, дотримання ним прийнятих соціальних норм, умінні цінувати в кожній людині особистість і почуття його корисності для людей, як би він не відрізнявся рівнем своїх здібностей і займаним становищем.

Таким чином поєднання особистого професійного зростання управлінського персоналу із використанням сучасних технологій розвитку командних форм управління дозволить збільшити ефективність функціонування морегосподарського комплексу України.

Список використаних джерел:

1. Калинець К.С. Сутність та особливості формування управлінської команди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.fem.sumdu.edu.ua>.
2. Кузнецов Е.А. Сучасні тенденції розвитку процесу професіоналізації управлінської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.onu.edu.ua>.
3. Шульженко І. В. Особливості створення ефективної управлінської команди в сучасних умовах / І. В. Шульженко, О. М. Помаз // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. – 2016. – № 1. – С. 23-28.

**EUROPEAN INTEGRATION OF
ECONOMICS, EDUCATION AND LAW**

Proceedings of the International Scientific Conference

March 22-23, 2018

Published by **Wydawnictwo BMT Erida spółka z o.o., Warsaw, 2018**

05-220 Zielonka /k. Warszawy

ul. Księdza Skorupki 2

Telefax:

+48-22-771-98-66

E-mail:

erida@erida.com.pl

The person responsible for the subscription:

Jerzy Górski - Prezes zarządu

Circulation: 100 copies.

ISBN 978-83-950153-4-2